

EDITORIAL

TEMELIA SFINȚITĂ

De când lumea, românul credincios își începe o nouă lucrare cu o rugăciune, cu un gând care să-l însoțească în demersul său și să asigure o dăinuire, un succes, o reușită care să-i aducă lui, truditorului, un echilibru, iar celorlalți o bucurie.

Așa am plecat la drum acum 10 ani, când revolta față de imaginea cu care eram zugrăviți noi, vasluienii, atingea culmi inimaginabile. Trăiam zi de zi pe acest tărâm binecuvântat, alături de oameni harnici și curați sufletește, în care nevoile, sărăcia și supărările înăbușiseră o parte din mândrie.

Revigorarea acestui sentiment uman presupune, înainte de toate, anularea sau diminuarea cauzelor și schimbarea stării de spirit, schimbarea modului în care privim trecerea noastră prin lume.

Mi-am pus întrebarea firească, necesară și de bun-simț – ce pot face eu, cum pot contribui la o cât de mică schimbare în bine, la o reclădire a edificiului numit mândrie, demnitate, stimă de sine etc.?

După-amiezi de taifas, de dialog și deschidere sufletească între oameni care cred în puterea lucrului laolaltă au început, aparent, într-o joacă. Oameni dragi sufletului meu, Constantin Dram, Șt. Cojocaru și Anton A. Adămuț, au acceptat provocarea de a dialoga, între ei și cu un public vasluian timid, despre începuturi, divinitate, bine și frumos.

Cu teme atent alese, am continuat acest proiect și, de la o lună la alta, l-am însuflețit cu alți oameni nobili și demni. Au trecut anii, rând pe rând, și „După-amiezi culturale la Vaslui” a devenit o obișnuită cale spre revenirea la normalitate.

10 ani de întâlniri de suflet, 10 ani de descătușări și de interacțiuni spirituale, 10 ani de apartenență la o entitate, la un grup cu idei și concepții diferite, cu aspirații diverse, cu pregătire și cu lecturi variate, dar cu sentimentul comun de mândrie și demnitate.

Zidirea este lentă, anevoioasă, cu suișuri și coborâșuri inevitabile, însă cu un orizont care se prefigurează a fi senin și dătător de speranțe de mai bine, de mai frumos, mai cinstit și mai omenesc.

Continuitatea dă trăinicie, impune respect și aduce calitate unui astfel de demers. Sper din tot sufletul ca aceste întâlniri lunare să se rostogolească în timp, să se perpetueze și să crească aidoma dorințelor umane ale frumoșilor vasluieni.

Gândul curat și sfințit dintru început l-am păstrat, l-am înnobilat și împărtășit cu semenii noștri în acest răstimp, la această zidire.

La mulți ani, „După-amiezi culturale”, laudă truditorilor și însoțitorilor noștri în această aventură spirituală!

**Voicu Gelu BICHINEȚ, director,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

CRONICI PROFESIONALE

MEREU LA ÎNCEPUT

Proiectele culturale sunt sortite, de regulă, fie unei vieți de efemeridă, fie unei curse îndelungate; aceasta a doua variantă poate fi, la rândul-i, fie sortită unei îmbătrâniri triste, fie unei îndelungate tinereți, cu surprize și bucurii aferente. Spun toate acestea acum, când mi se spune de către cel mai sagace, mai perseverent, mai întreprinzător și plin de succese intelectual-administrativ manager pe care am avut ocazia să îl cunosc în viața mea, nu chiar săracă în ani! Și îl numesc astfel pe Gelu-Voicu Bichineț, aprig și iscusit conducător cultural, director înăscut de biblioteci și de spații ale comunicării spirituale, cel cu care am pus la cale această lucrare din care s-a scurs (deja!) un deceniu. Termenul latin de deceniu impune, e clar, dar... fără să vrem, să nu uităm de filosoful și legiuitorul Deceneu, sfătuitor al marelui rege Burebista; Deceneu, urmaș al lui Zamolxis, a fost cel care a realizat prima reformă majoră a strămoșilor noștri. Mutând ce-i de mutat, termenul de deceniu are valențe multiple, iar noi să ne gândim că la Biblioteca Județeană din Vaslui, cu nume grozav de „Nicolae Milescu Spătarul”, s-au succedat, doar Dumnezeu știe (și domnul manager, desigur), zeci și sute de săptămâni în care genericul „După-amiezi culturale la Vaslui” le-a amintit, credincios, acelor zeloși și împătimiți profesori, elevi, studenți, medici, ingineri, magistrați, preoți, ziariști, scriitori, bibliotecari (iertat să fiu de cei pe care-i uit) că o nouă ediție îi așteaptă, cu conferințe care de care mai tentante, zicem noi, ținute de universitari, în special de la UAIC, dar nu numai, tot așa cum, atunci când se simțea nevoia, conferențiarilor veneau și din alte domenii și spații.

Se zice că jubileul e consacrat de trecerea unui număr de cincizeci de ani. Noi, românii, deseori... ne-am mulțumit cu puțin, dând vina pe istorie și pe vecinătățile nu mereu prielnice. De aceea, eu zic să ne înarmăm cu dorință, cu putere, cu drag de comunicare și comuniune și să ne legăm, precum Nică din Amintiri... să ne întâlnim în așa fel, încât să putem sărbători și jubileul, nu doar decenalul frumoaselor și drept-necesarelor „După-amiezi culturale la Vaslui”, în formula cu care ne-am obișnuit, cred, în acești ani.

La mulți ani proiectului Bibliotecii Județene din Vaslui și tuturor celor care îi calcă pragul, deoarece cărțile „nu urzică”, după cum ne încredințează un iscusit și hâtru bănățean.

SEMPER IN UNUM!

Și drept participare la o nouă ediție, ceva despre un vasluian de frunte, pe care timpul îl va păstra mereu la loc de cinste.

VENIAMIN COSTACHE (1768-1846),
UN CONSTRUCTOR EDUCAȚIONAL
DIN PRIMA PARTE A „LUNGULUI SECOL”

Puțini cărturari și reformatori au fost pe la noi, înainte de vasluianul Veniamin Costache, plecat din Roșieștii acestui ținut bogat, mai cu seamă, prin oameni de carte. Despre nevoia de carte aflăm din următoarele rânduri aflate în marea traducere a opului Scara lui Ioan Scărarul, în echivalarea românească a mitropolitului moldav Veniamin Costache: „Precum pâinea este decât toate celelalte bucate mai de nevoie trupului, așa este cartea aceasta celui ce pofteste mântuirea sa, decât toate alte cărți părintești. Și precum luna pe stele, așa aceasta pe acelea le covârșește. Și precum decât celelalte simțiri care sunt întru om, vederea este mai lucrătoare, așa aceasta este mai lucrătoare decât acelea la mântuirea omului. Fiindcă aceasta povestește toate prea sfintele voi ale lui Dumnezeu,

mult mai minunat și mai luminat decât acelea. Și este nu numai monahilor, ci și mirenilor prea bun îndreptar și canon prea cu deamănuntul, care povățuiește pe toți către cele cuviincioase. Și aduce pe cei ce o citesc pe dânsa, prin învățăturile ei cele înțelepte, către umilință și către plânsul cel curățitor de toate întinăciunile cele trupesti și sufletești. Încă nu este cu puțință a povesti limba omenească după vrednicie darurile ei cele minunate cu care răsplătește ea cititorilor și îndrăgitorilor ei”.

Spațiul balcanic, au spus-o mulți, începând cu Romul Munteanu în Cultura europeană în epoca luminilor, Ed. Minerva, p.13, este unul al interferențelor culturale; cel mai bine s-a văzut în secolul XVIII și începutul secolului XIX. Exista, pe de o parte, un puternic ethos românesc, pe de altă

parte, o circulație a textelor tălmăcite/ tipărite venite din diverse arii, în marea lor parte mănăstirești. Tiparnițe, „scriptorii”, forme incipiente de instituționalizare educațională, aici se află începuturile marii culturi scrise în spațiul nostru, mult mai târziu ca în Occident. Schimbarea totală (la final de secol XVIII, început de secol XIX) înseamnă trecerea de la o cultură aulică (curte plus mari mănăstiri) la una mixtă ce înclină, întâi timid, balanța spre o anume laicizare. Până acolo însă, rolul unor mari cărturari ce țin de lumea Bisericii ortodoxe e în prelungirea contribuțiilor esențiale ale marilor ctitori de limbă literară din secolul XVII, începând cu trinitatea de aur: Dosoftei, Varlaam, Antim Ivireanul.

Lor li se adaugă, ca reformator, diriguitor și cărturar, mitropolitul plecat de la Vaslui, cel care venea, după tată, din vornicul Boldur, membru al Sfatului Țării sub Sfântul Voievod Ștefan al III-lea Mușat. Adică din cel supranumit „Athleta Christi”, Ștefan cel Mare și Sfânt. După mama sa, Maria, se trăgea din alt neam vestit, Cantacuzino.

El s-a dovedit a fi, în primul rând, un constructor. E un termen care reușește o simbioză fericită între preocupările sale majore de pastor, de traducător, de formator și reformator al școlii românești de la început de secol XIX. Așa cum marii voievozi au ctitorit așezăminte, cel care avea să fie numit „stareț al Moldovei” a patronat întemeierea organică a învățământului nostru de toate gradele, diferența notabilă fiind încercarea de a oferi șanse și celor care erau îndepărtați, prin naștere, de binefacerile învățaturii.

Problema delicată, mai puțin cunoscută/ dezbătută, este aceea a relației nuanțate pe care a avut-o cu marele cărturar Gheorghe Asachi, mult mai cunoscut în calitatea de întemeietor al sistemului educațional de la noi. Realitatea este aceea a unei conlucrări eficiente, în care cel vizibil, cel care aplica multe dintre planurile iluminatului și iluministului (la propriu) mitropolit era laicul, adică Asachi.

Sunt multe axele pe care le-a coordonat marele mitropolit, ctitor cultural-educațional:

- înființarea Seminarului de la Socola, apoi a celui de la Agapia, pentru maici;
- trimiterea unor tineri luminați (cu mult înainte de afirmarea „bonjuriștilor”) la București, la Kiev, la Cernăuți, în Grecia, Austria, Germania, Italia, în special pe spezele sale sau prin căutarea de subvenții acoperitoare; unul dintre acești tineri a fost Gheorghe Asachi;
- aducerea de specialiști din Ardeal și din alte părți pentru a suplini absența formatorilor autohtoni;
- impunerea unor trăsături reale ale naționalismului și ale patriotismului, vizând latinitatea și luminarea poporului;
- cel care a întemeiat și școli de meserii (de arte și meserii, urmând toate aspectele: real, umanist, tehnic, practic) a vizat și laturi înalte, ce se apropiau de academic: un absolvent de la Socola, de altfel, numea așezământul „Sorbona românilor”; iar prin intermediul lui Asachi, cu Școala de ingineri hotarnici... a prefigurat întreg învățământul politehnic.

Am arătat că e interesantă scena din Negruzzi (*Cum am învățat românește*), prelucrată artistic, desigur. Dar

opoziția boierilor față de limba română chiar exista... ca și azi. Iar Veniamin, ctitorul școlii românești, ar fi exclamat: „Și mai ziceți, boierilor, că în limba patriei nu se învață carte!”.

E foarte interesantă aria curriculară instituită de el: limba română cu gramatica, caligrafia, catehismul, aritmetica, filologia, biografia, logica, retorica, istoria, matematica, morala, economia pământească și politică, istoria naturală și arheologia. Faptul că lipsea greaca (după atât de mulți ani...) spunea multe!

Cu trei facultăți (juridică, teologică, filosofică), cu cursuri ingineresti, de filologie și limbi străine, deschiderea Academiei Mihăilene a însemnat primul mare pas universitar de la noi. Nume sonore au dat strălucire acestei Academii, ca profesori.

A avut inițiative care îi privea pe cei neinstituționalizați, ca să reducă analfabetismul.

A gândit, a patronat, a tradus, a tipărit foarte multe cărți, în același spirit.

I-a îndreptat pe cei mai puțin dotați pentru știință către meserii aplicative.

A știut să aducă marile idei iluminate în prima jumătate a secolului XIX, în spiritul dictat de realitățile timpului său și a țării în care a trăit. Iar pentru sine nu a fost decât ceea ce a fost pentru ceilalți: școlar la Trei Ierarhi, călugăr la Neamț, unde păstora Paisie, fiind tuns întru monahism la vârsta de 15 ani (patru frați Costachi au ales acest drum). Beneficiază de sprijinul și îndrumarea episcopului de Huși, este hirotonit diacon, devine egumen al Mănăstirii „Sfântul Spiridon” (unde va organiza spitalul), ajunge episcop de Huși în 1792 (după ce Iacov este ales mitropolit al Moldovei), începând să dea dovada marilor sale calități de organizator și de îndrumător. Devine pentru o vreme episcop de Roman, iar după moartea mitropolitului Iacov urcă pe scaunul mitropolitan el, ce fusese ucenicul mai întâi... Și așa a făcut programe, școli, traduceri, tipărituri, lucrări de tot felul... A fost și Caimacam al Moldovei, pe fondul tulburărilor de tot felul (confruntarea dintre marile Puteri în preajma Unirii Principatelor), membru al Adunării Obștești Extraordinare de la Iași și mare patriot în tot ce a făcut.

Retras de la tronul Mitropoliei după neînțelegeri cu Mihail Sturza, trăiește ultimii ani (1842-1846) la ctitoria lui Lăpușneanu, Slatina. Avea să fie strămutat la Iași, unde el pusese piatra de temelie în 1833, adică lângă zidul Mitropoliei, edificate apoi de către ucenicul său ajuns mitropolit, Iosif Naniescu.

Au rămas de la el zeci de prefete (predici), multe tipărituri (150), traduceri, acte culturale și educaționale de mare importanță pentru destinul nostru spiritual. A tradus enorm, urmând îndemnul marelui Eliade: *Istoria Scripturii Vechiului Testament, Funie sau frânghie întreită*, din scrierile Sf. Atanasie cel Mare, Sf. Ioan Damaschinul, Sf. Efrem Sirul; Sf. Isaac Sirul, Ilie Miniati, Sf. Dimitrie al Rostovului. Și multe altele. Prin tot ce a făcut, „constructorul” din capitala moldavă, născut în ținut vasluian, a anticipat, urieșește, împlinirile culturale din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

CRONICI PROFESIONALE

ALEGERI ȘI SPERANȚE PENTRU VIITORUL BIBLIOTECARILOR

Breasla bibliotecarilor publici din România are și ea, ca toate breslele culturale, de 35 de ani, o pălărie profesională, numită Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR).

Pălăria este un obiect vestimentar ce completează frumos o ținută; o purtăm pentru aspectul estetic, pentru a ne proteja sau pur și simplu pentru că e la modă. Prin secolul al XIX-lea, se pare că aceasta indica chiar statutul social al purtătorului. Nu țin să fac un istoric al obiectului vestimentar, dar, date fiind vremurile pe care le trăim, comparația mi se pare naturală, potrivită și nicidecum jignitoare. Pentru că vrem și noi să fim frumoși, protejați, mereu la modă, să fim acei oameni de care este nevoie pentru a completa outfitul societății.

Anul acesta, 2025, a fost unul important pentru asociație. O dată la patru ani, suntem invitați să analizăm și să alegem profesioniștii din structurile de conducere la nivel local și național, cei pe care noi, cei mulți, îi considerăm capabili să ne reprezinte, să ne ajute și să ne ghideze spre culmile înalte ale culturii.

La Vaslui, membrii filialei s-au întâlnit pe 21 martie la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” și, după un vot statutar, au decis următoarea structură de conducere: președinte - subsemnata, Mihaela Trifan, șef serviciu la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui; vicepreședinte - Cristina Vizitiu, șef serviciu la Direcția de Cultură, Tineret și Sport Bârlad; secretar - Loredana Manolachi, bibliotecară la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui; membru - Simona Sulcină, bibliotecară la Biblioteca Comunală Roșiești și casier - Gina Păun, bibliotecară la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui.

După această zi, situația se prezintă cam așa: visuri, entuziasm, mediu înconjurător oarecum ostil, situație financiară și socială nedefinită și mereu schimbătoare, iar viitorul, o necunoscută. Dar știți cum suntem noi, bibliotecarii! Mergem înainte sau, după cum spunem deseori, „suntem cu zâmbetul mereu la purtător”.

Spre deosebire de alegerile locale, la nivel național, procesul votării a necesitat mai multă pregătire. A fost nevoie să alegem o structură de conducere mai mare. Candidații au fost mai mulți, dar am putut studia din timp CV-urile și scrisorile de motivație ale acestora pe site-ul asociației (un mare „BRAVO” asociației pentru transparență!). Așa am aflat cine sunt candidații, ce au mai făcut în ultimii patru ani și ce își propun în următorul mandat. Anul acesta, le-am oferit posibilitatea și colegilor bibliotecari din județul Vaslui să decidă cui voi da voturile la alegerile naționale prin realizarea unui sondaj.

Cu opțiunile formate, cu emoție și mari speranțe, am pornit spre Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu să votez și să contribui la viitorul bibliotecarilor. Noua conducere s-a intersectat și cu ceea ce noi ne-am dorit și ne-am bucurat că, încă, în Biroul Executiv se află și Voicu Gelu Bichineț, managerul Bibliotecii Județene Vaslui.

Fiind pentru prima dată când am participat la un asemenea eveniment în calitate de președinte al Filialei Vaslui, am privit totul cu mai multă atenție, uneori critică, alteori sceptică, cumva dezamăgită de participarea mică a colegilor din țară, trăind cu amintirea întâlnirilor de altădată. Mulțumirile și fotografiile de grup de final au încheiat (cam abrupt) sesiunea dedicată alegerilor.

Și, uite așa, pălăria noastră profesională a fost periată, a beneficiat de o căptușeală nouă și șade deasupra noastră cu borurile late pentru a ne ocroti și a ne oferi o prestanță aleasă. Asta ne dorim și asta sperăm. Doar că borurile prea mari pot acoperi uneori privirea!

Dar, până la urmă, important este ce urmează. Așteptăm votarea unei noi legi care să ne redea demnitatea și să ne protejeze, poate un nou statut, poate mai multe cursuri gratuite, mai multă unitate, mai multă comunicare, comisii profesionale înnoite, transparente și empatie, că doar oameni suntem și noi, bibliotecarii...

Mihaela Elena TRIFAN,
președinte Filiala Vaslui a ANBPR

CRONICI PROFESIONALE

GRIGORE VIERU - COPILUL CEL MARE AL NEAMULUI: REPERE CRONOLOGICE

Unul dintre cei mai îndrăgiți creatori de frumos, „...el, copilul cel mare al neamului”¹, Grigore VIERU ar fi împlinit, pe 14 februarie 2025, 90 de ani.

Biblioteca Județeană Vaslui deține o colecție impresionantă de documente ce oglindesc viața și activitatea poetului din Republica Moldova, cel ce a fost și, de ce nu, este și va fi Grigore Vieru... pentru că „pentru el dispariția fizică nu înseamnă moarte, el trăiește prin poezie, prin frumosul cultivat”².

*Cum se face o carte*³

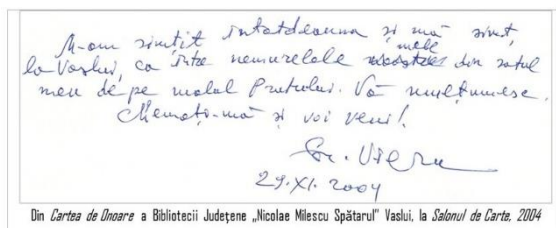
*Da, cartea a fost un copac prima oară.
În zori, tăietorii copacului doboară.*

*Fabrica, uite, preschimbă tulpina.
În foile astea, subțiri ca lumina.*

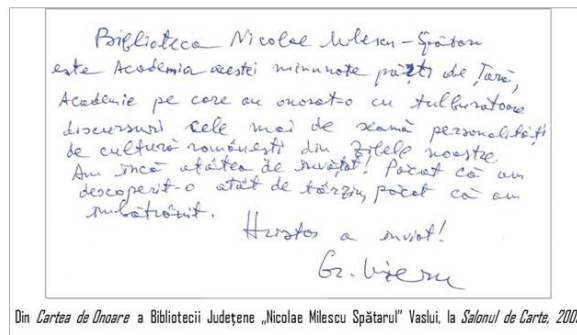
*Nu dorm scriitorii noaptea întregă,
Pe tipografi sudoarea aleargă.*

*Oh, cartea îmi are un miez ca de fragă!
Ca ochii din cap o păzesc. Și mi-e dragă.*

Mărturie a prezenței fizice a lui Grigore Vieru pe meleaguri vasluiene în anii 2000, 2004 și 2005 sunt gândurile pe care poetul a binevoit a le consemna în *Cartea de Onoare* a Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul”, cu ocazia desfășurării *Saloanelor de Carte*.

În contextul aniversării marelui poet, venim în întâmpinarea iubitorilor de litere cu repere cronologice, care pot ajuta la o mai bună receptare și înțelegere a „pilonului de rezistență al Culturii Naționale”⁴.

14 februarie 1935: Se naște în satul Pererîta, azi raionul Briceni, Republica Moldova.

1942 – 1949 – 1953: Studii primare și secundare în satul natal; termină Școala medie nr. 2 din Lipcani.

1953 – 1958: Facultatea de Filologie și Istorie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău.

1956: Laureat al concursului literar organizat cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la fondarea revistei „Scânteia leninistă”.

1957: Debut editorial cu placheta de versuri pentru copii *Alarma*; Premiul II la concursul literar în cadrul Festivalului Tineretului din Moldova.

1958: *Muzicuțe* - a doua carte de versuri pentru copii; Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

1959 - 1960: Se căsătorește cu Raisa Nacu; Redactor la revista pentru copii „Scânteia leninistă”; Colaborează la revista „Nistru” a Uniunii Scriitorilor din Moldova; *Cartea La fereastra cu minuni*.

1961: Redactor la Editura Cartea Moldovenească; Sunt editate cărțile: *Bună ziua, fulgilor, Făt-Frumos, curcubeul, Ce poezie știi tu?*; Se naște Tudor, primul copil.

1961 – 1963: Lucrează la Editura Școala Sovietică.

1963: Debutează cu prima culegere de povestiri *Soarele cel mic*; Cărțile *Mulțumim pentru pace și Făgurași*; *Cartea Cum mi-am învățat băiatul cifrele și numărul*.

1965: Apar placheta *Versuri* și cartea *Ceasornicul pădurii*; Se naște cel de-al doilea fiu, Călin.

1967: *Cartea Poezii de seama voastră*; I se acordă Premiul republican pentru tineret „Boris Glavan”, pentru volumul

¹ Vlad Ciubucciu, *Copilul cel mare al neamului* în Revista de Știință și Cultură „Limba română”: RĂDĂCINA DE FOC, Nr. 1-4, anul XIX, 2009, online la adresa: <https://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&n=341>, accesat astăzi, 6 februarie 2025, ora: 12:50.

² Aureliu Busuioc, *Limba română, chipul mamei și unitatea neamului în creația poetului Grigore Vieru (14.02.1935 – 18.01.2009) – 80 de ani de la naștere*, Biblioteca „Onisifor Ghibu”, expoziție virtuală, Grigore Vieru, online la adresa: <https://onisiforghibublog.wordpress.com/2015/02/12/limba->

romana-chipul-mamei-si-unitatea-neamului-in-creatia-poetului-grigore-vieru-14-02-1935-18-01-2009-80-de-ani-de-la-nastere/, accesat astăzi, 6 februarie 2025, ora: 13:05.

³ Grigore Vieru, *Ghicitoare fără sfârșit*, Prut Internațional, Chișinău, 2005, p. 128.

⁴ Alina Murgeanu, *Visul lui a fost Unirea* în Ziarul „Lumina”, 11 martie 2018, online la adresa: <https://ziarulumina.ro/amp/visul-lui-a-fost-unirea-131463.html>, accesat, astăzi, 10 februarie 2025, ora: 12:40.

Versuri; este decorat cu Ordinul „Insigna de onoare”; obține Premiul I al revistei „Družba narodov”.

1968 - 1969: Volumul *Numele tău*; La Riga, apare prima culegere de versuri în letonă; *Mirajul copilăriei*, prima monografie dedicată creației poetului, semnată de Mihai Cimpoi; *Duminica cuvintelor* – culegere de versuri pentru copii.

1970: Cartea *Trei iezi*; *Codrule, codruțule*, în colaborare cu Spiridon Vangheli; *Abecedar*, culegere scrisă în colaborare cu Spiridon Vangheli, M. Aftenii și alții; cartea *La școala iepurașilor*.

1971: Antologia *Versuri; Căntece de dragoste*.

1972: *Soare, soare* - culegere de căntece pentru copii.

1973: Vizitează pentru prima dată România.

1974: Volumul de versuri: *Aproape*; *Numărătoarea* - carte pentru preșcolari.

1975: *Mama* - volum de poezii.

1976: *Versuri; Un verde ne vede* - culegere de versuri pentru care, în 1978, i se decernează Premiul de Stat al Moldovei.

1978: *Steaua de vineri*; *Clopoțelii* – culegere de căntece pentru copii de Iulia Țibulschi, pe versuri de Grigore Vieru.

1979: *Albinuța* - cartea de poezii, concepută sub forma unui abecedar pentru preșcolari; volumul *Mama*.

1980: Începe colaborarea cu Doina și Ion Aldea Teodorovici; *Fiindcă iubesc* - volum de poezii; *Să crești mare* - culegere de căntece pentru copii.

1981: Volumul *Izvorul și clipa*.

1982: *Maria Mirabela* - film muzical pentru copii, regia lui Ion Popescu Gopo, muzica: Eugen Doga, texte: Grigore Vieru.

1983: Se stinge din viață mama poetului, Eudochia; apar *Poezii și Taina care mă apără*.

1984: Apare volumul *Scrieri alese*; decorat cu Ordinul „Prietenia popoarelor”.

1985: Titlul onorific de Maestru Emerit al Artei; *Lumina toamnei* - culegere de căntece.

1987: Sunt editate culegerea de căntece *Poftim de intrați* și cartea de poezii, creionări, interviuri, note *Cel care sunt*; se lansează ca autor de melodii pentru copii.

1988: Deținătorul Diplomei de Onoare „Hans Christian Andersen” a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret; *Rădăcina de foc*; cartea de poezii *Mama* și culegerea *Ramule-neamule*.

1989: *Să facem cunoștință* și *Spune-i soarelui o poezie* - cărți pentru copii; *Cine crede* - culegere de interviuri, publicistică, poezii, melodii; este ales deputat al poporului.

1990: Revista „Flacăra” îi acordă Premiul pentru poezie pentru anul 1989; *Frumoasă-i limba noastră* - carte de versuri pentru preșcolari; Premiul „Mihai Eminescu” pentru cartea *Mama* - cea mai populară carte a anului 1989; Premiul Mare pentru Literatură al Fundației „Crescent”, București; Membru de Onoare al Academiei Române.

1991: I se acordă Marele Premiu „Hercules” pentru literatură; Pentru contribuția deosebită la afirmarea idealurilor de unitate națională, i se acordă Premiul Editurii Române pentru anul 1990; Apare volumul *Hristos nu are nicio vină*; În colecția „Cele mai frumoase poezii”, apare volumul *Izvorul și clipa*.

1992: Titlul onorific „Scriitor al poporului din Republica Moldova”; Premiul revistei „Europa” pentru poziția lui realistă cu referire la unitatea națională; Academia Română

îl propune pentru Premiul Nobel pentru Pace; Discurile: *Răsai* cu căntece pe versuri de Grigore Vieru, interpretate de Doina și Ion Aldea Teodorovici; *Versuri* în lectura autorului; *Maria Mirabela*, căntece pentru copii pe versurile lui Grigore Vieru.

1993: Membru corespondent al Academiei Române; *Curățirea fântânii* - antologie de versuri; Premiul „Putna” al Festivalului „Eminescu”.

1994: Premiul Internațional pentru poezie „Lucian Blaga” și Premiul Special Al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pentru *Albinuța* – cartea preșcolarilor români de pretutindeni; *Rugăciune pentru mama*; *Doinatoriu* de Tudor Chiriac, una dintre compozițiile fundamentale ale muzicii basarabene, majoritatea versurilor aparținând lui Grigore Vieru; Laureat al săptămânalului „Literatura și arta” pentru anul 1994.

1995: La împlinirea vârstei de 60 de ani, poetul este sărbătorit oficial la Chișinău, București și Iași; Membru al Consiliului de administrație pentru Societatea Română de Radiodifuziune; Premiul „Poetul anului”, acordat de Editura „Adrian Păunescu”; Marele Premiu pentru anul 1994 acordat de postul de televiziune Tele7ABC din România pentru cultivarea și protejarea limbii române; *Poet pe Golgota Basarabiei* de Stelian Gruia și Grigore Vieru, *omul și poetul* de Fănuș Băileșteanu - studii dedicate poetului; la Editura „Minerva” din București apare o ediție de poezii româno-spaniolă.

1996: Decorat cu ordinul Republicii; Premiul Centrului Internațional Ecumenic pentru Dialog Spiritual; Apar cărțile: *Frumoasă-i limba noastră*, *Cartea ghiocilor* și *Vesiolaia azbuka*; *Văd și mărturisesc* - volum selectiv de versuri, aforisme și confesiuni; Laureat al mai multor publicații din România și al săptămânalului „Literatura și arta”; Marele Premiu pentru Poezie „Sfântul Gheorghe”.

1997: Apare volumul antologic *Acum și în veac*; Se filmează documentarul despre viața și creația lui Grigore Vieru; Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” editează biobibliografia Grigore Vieru.

1999: *Strigat-am către tine*; *Acum și în veac* – ediția a 2-a; Volumul *Izbăvirea*; CD cu zece căntece pentru copii pe versurile lui Grigore Vieru; Premiul „Opera Omnia” al Uniunii Scriitorilor din Moldova; Laureat al Premiului săptămânalului „Literatura și Artă” pentru anul 1999 – pentru vigoarea și prospețimea Metaforei Poetice.

2000: *Acum și în veac*, ediția a 3-a; Medalia Guvernamentală a României „M. Eminescu. 150 de ani de la naștere”; Diploma și trofeul Fundației „România – 2000”; Laureat al săptămânalului „Literatura și arta”, „pentru verticalitate și dăruire întru Poezie și Frumos”.

2001: *Acum și în veac*, ediția a 4-a; *Strigat-am către tine*, ediția a 2-a; *Lucrare în cuvânt* - volum de confesiuni și aforisme.

2002: *Strigat-am către tine*, ediția a 3-a; *Întregul cer* și *La școala iepurașilor*; În decembrie – ianuarie 2023 călătorește la Los Angeles, New York, San Francisco, Sacramento, Las Vegas; Laureat al săptămânalului „Literatura și arta”.

2003: Premiul „Cartea de top” pentru *Întregul cer*; *Acum și în veac*, ediția a 5-a și ediția a 6-a; *Cântec de leagăn pentru mama*, volum selectiv de poezii și aforisme; Grigore Vieru, *adevăratul* - studiul lui Mihai Dolgan; Laureat al săptămânalului „Literatura și arta”.

2004: Poetul face o nouă călătorie în America; *Acum și în veac*, ediția a 8-a; *Cât de frumoasă ești*, antologie de poezie românească de la origini până în prezent, dedicată mamei, limbii materne și dragostei, selecția aparținând poetului; *Duminica Mare a lui Grigore Vieru* - studiu monografic; volumul selectiv *Steaua de Vineri*, alcătuit de Arcadie Suceveanu; spectacolul muzical „Nu sunt singur”; Laureat al publicației „Literatura și arta” – pentru destinul său străluminat de Poezie și Onoare.

2005: Este sărbătorit cu ocazia jubileului de 70 de ani; Titlul de *Doctor Honoris Causa* „pentru contribuția la valorificarea tezaurului literaturii naționale și merite deosebite în completarea fondului didactico-metodic al învățământului național cu opere remarcabile”, acordat de Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” din Chișinău, Spectacolul „Planeta de rouă”, după versurile lui Grigore Vieru; *Albinuța*, ediție revăzută și completată; Apar două volume dedicate poetului: *Grigore Vieru: poetul arhetipurilor* de Mihai Cimpoi și *Un discipol al lui Orfeu: omagiu poetului Grigore Vieru la 70 de ani*, volum îngrijit de soția poetului Raisa Vieru; *Ghicitoare fără sfârșit* în colecția „Bucuria Copiilor”.

2006: Volumul *Liniștea lacrimii*.

2007: Titlul de *Doctor Honoris Causa* acordat de Academia de Științe a Republicii Moldova; deținătorul

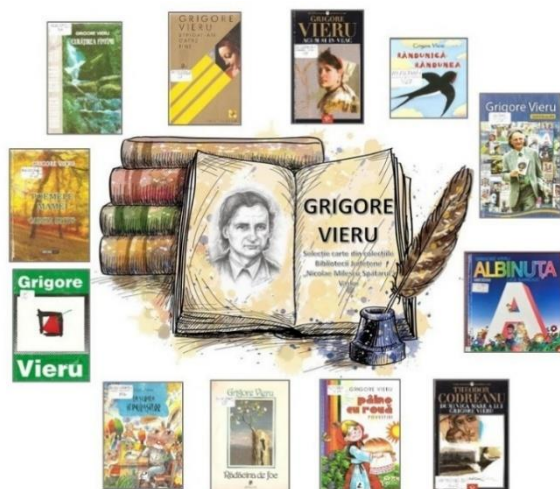
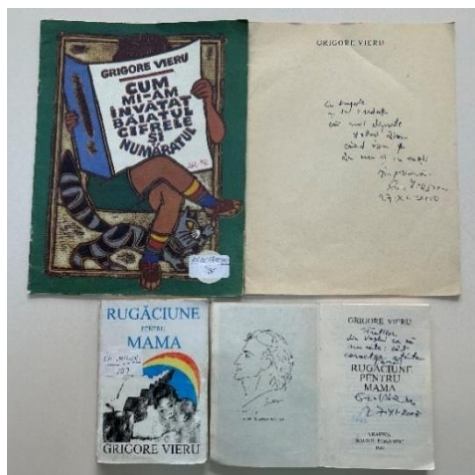
Medaliei de Aur a Organizației Mondiale de la Geneva pentru Proprietate Intelectuală; eveniment cultural unic la București: Paul Surugiu îl cântă pe Grigore Vieru.

2008: Volumul *Taina care mă apără* este desemnat „Cartea anului” la Salonul Internațional de Carte de la Chișinău și premiat la Salonul Internațional de Carte românească de la Iași; Marele Premiu „Nichita Stănescu” pentru poezie; Volumul *Poezii=Gedichte*, în română și germană; *Soare, soare, domn frumos* – carte pentru copii; Școlii primare nr. 83 din municipiul Chișinău i se conferă numele poetului; Cetățean de Onoare al municipiului Brăila; Laureat al săptămânalului „Literatura și arta”.

La **18 ianuarie 2009**, ora 1:20, poetul Grigore Vieru s-a stins din viață, iar pe 19 ianuarie 2009, Președintele României, Traian Băsescu a semnat decretul privind conferirea post-mortem a Ordinului Național „Steaua României” în grad de Mare Cruce poetului Grigore Vieru.

Poet al copilăriei, al mamei, al naturii, model de patriotisme, Grigore Vieru este vocea care a reușit să pătrundă adânc în inima neamului nostru.

Pentru a vă bucura de opera monumentală a acestui maestru al cuvântului, pentru nevoia de relaxare și studiu, nu ezitați să treceți pragul Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui.

Bibliografie:

CODREANU, Theodor. *Duminica mare a lui Grigore Vieru*, Litera Internațional, București; Litera, Chișinău, 2004.

Grigore Vieru: *Biobibliografie*, Baștina-Radog SRL, Chișinău, 2011.

VIERU, Grigore. *Acum și în veac: poeme, cântece, confesiuni*, Litera Internațional, Chișinău, 2004.

VIERU, Grigore. *Cum mi-am învățat băiatul cifrele și numerele: Versuri pentru copii*, Hyperion, Chișinău, 1991.

VIERU, Grigore. *Ghicitoare fără sfârșit*, Prut Internațional, Chișinău, 2005.

VIERU, Grigore. *Rugăciune pentru mama*, Scrisul Românesc, Craiova, 1994.

Sursa Internet:

BUSUIOC, Aureliu. *Limba română, chipul mamei și unitatea neamului în creația poetului Grigore Vieru (14.02.1935 – 18.01.2009) – 80 de ani de la naștere*, Biblioteca "Onisifor Ghibu", expoziție virtuală, Grigore Vieru, online la adresa: <https://onisiforghibublog.wordpress.com/2015/02/12/limba-romana-chipul-mamei-si-unitatea-neamului-in-creatia-poetului-grigore-vieru-14-02-1935-18-01-2009-80-de-ani-de-la-nastere/>.

CIUBUCCIU, Vlad. *Copilul cel mare al neamului*, în Revista de Știință și Cultură „Limba română”: RĂDĂCINA DE FOC, Nr. 1-4, anul XIX, 2009, online la adresa:

<https://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&n=341>.

MURGEANU, Alina. *Visul lui a fost Unirea*, în Ziarul „Lumina”, 11 martie 2018, online la adresa: <https://ziarullumina.ro/amp/visul-lui-a-fost-unirea-131463.html>.

**Dana Monica VÎNTU, bibliotecar,
Compartimentul Împrumut la domiciliu pentru copii,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

DRAGOBETELE LITERAR AL COMUNITĂȚII VASLUIENE

La Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui, luna februarie înseamnă mai mult decât celebrarea iubirii: este o perioadă în care cuvintele capătă viață, purtând cu ele emoție, sinceritate și talent.

Pe 24 februarie, Dragobetele - sărbătoarea tradițională românească a iubirii - ne amintește de farmecul obiceiurilor de altădată și de felul în care strămoșii noștri marcau sosirea primăverii. Se credea că, prin cultivarea sentimentelor curate, doar cei care trăiau sărbătoarea iubirii vor fi fost binecuvântați cu noroc în dragoste.

Astăzi, chiar dacă obiceiurile s-au transformat, spiritul acestei sărbători rămâne același: dragostea sinceră, gesturile pline de semnificație și puterea cuvântului rostit sau scris.

Ajuns la cea de-a cincea ediție, **CONCURSUL „CEA MAI FRUMOASĂ SCRISOARE DE DRAGOSTE”** a devenit o frumoasă tradiție locală care aduce împreună oameni de toate vârstele — adolescenți, adulți și seniori — uniți de aceeași dorință: aceea de a-și exprima sentimentele prin scris.

Un element cu totul special îl constituie participarea, an de an, a persoanelor private de libertate din cadrul Penitenciarului Vaslui. Scrisorile primite de la ei au avut o încărcătură emoțională aparte, impresionând profund membrii juriului nu doar prin sinceritatea mesajelor, ci și prin atenția acordată detaliilor vizuale - desene realizate cu migală și o caligrafie remarcabilă, care au adăugat un plus de expresivitate și sensibilitate fiecărui text. Această contribuție a fost o dovadă emoționantă că dorința de a comunica, de a iubi și de a crea nu cunoaște îngrădire.

De la un an la altul, concursul a crescut atât în calitate, cât și în număr de participanți. **„CEA MAI FRUMOASĂ SCRISOARE DE DRAGOSTE” DIN ANUL CURENT (N.R. - 2025)** a adunat peste 70 de scrisori (câștigătorii sunt menționați în finalul articolului), dintre care multe au venit din partea unor autori fideli, dornici să-și mărturisească iubirea, amintirile sau visurile.

Evaluarea scrisorilor înscrise în concurs a fost încredințată unui juriu divers și dedicat, format din persoane care împărtășesc dragostea pentru scris sub toate formele sale: Mihaela Moisă, inițiatoarea proiectului național **„ARTA DIN CONDEI”** - un concurs de caligrafie recunoscut pentru promovarea scrisului de mână, a pus în valoare rafinamentul și personalitatea fiecărui rând; scriitorul Cristi Hîncu, apreciat pentru sensibilitatea stilului său literar, a urmărit autenticitatea emoțiilor și frumusețea poveștilor transmise; colegul Cătălin Bortă, bibliotecarul pasionat de literatura epistolară, a citit fiecare scrisoare cu sufletul deschis, descoperind în cuvinte acea magie care atinge inima. Procesul de jurizare a fost unul atent și încărcat de emoție. Fiecare scrisoare a fost citită cu respect și curiozitate, fiind analizată atât din perspectiva expresivității limbajului, cât și a originalității ideilor, sincerității mesajului și frumuseții scrisului de mână. Atmosfera a fost una caldă, marcată de reflecții, zâmbete și uneori tăceri grăitoare - semn că unele texte au reușit să atingă coarda sensibilă a celor care le-au citit. A fost, mai presus de toate, un exercițiu de empatie și o adevărată sărbătoare a cuvântului scris. Așadar, felicitări tuturor participanților și câștigătorilor!

Scrisorile care au impresionat cel mai mult au fost premiate cu diplome, cărți și materiale promoționale, oferite cu generozitate de biblioteca noastră, într-o atmosferă caldă și festivă, în semn de apreciere pentru talentul și implicarea participanților.

Concursul rămâne o invitație deschisă pentru toți cei care simt că au ceva de spus din inimă. Indiferent de vârstă sau experiență, vă încurajăm ca la următoarele ediții să dați glas emoțiilor prin cuvinte scrise - cu sinceritate, curaj și bucuria de a împărtăși. Pentru că fiecare scrisoare are puterea de a atinge, de a uni și de a rămâne.

Dacă ai o poveste nespusă, o amintire prețioasă sau o iubire de împărtășit, așteptăm scrisoarea ta la următoarea ediție!

Câștigătorii concursului „Cea mai frumoasă scrisoare de dragoste”, ediția a V-a:

REZULTATELE CONCURSULUI
Cea mai frumoasă scrisoare de dragoste
ediția a V-a

Premiul special al juriului: CREȚU ROMEO
Premiul special al juriului: ANDREI DOINA CAMELIA

Adolescenți:	Adulți:
Premiul I: SAVA IONELA	Premiul I: COROZEL MIHAELA
Premiul II: PARPALEA MIRUNA-IOANA	Premiul II: OFILEANU DRAGOȘ-GABRIEL
Premiul III: SURUGIU OCTAVIA	Premiul III: SPIRIDON ANDREEA-RAMONA
Premiul III: SAVA DENISA- ADRIANA	Premiul III: TAPOVEȚ MARIAN-TEODOR
Mențiune: POPA ANA - ANDREEA	Mențiune: MANEA DĂNUȚ
Mențiune: BĂCESCU DARIA - ȘTEFANIA	Mențiune: DIMOFTE MIHUȚ
Mențiune: BIRIȘ SORANA - ȘTEFANIA	Mențiune: GÎNGĂ IONUȚ- ADRIAN
Mențiune: MIGHIU PAULA - VASILICA	
Mențiune: GHIORGHI TEODORA	
Mențiune: IFRIM MARIA	

Membrii juriului:

- ✓ Mihaela MOISĂ - inițiatoarea proiectului *Arta din condei*
- ✓ Cristi HÎNCU - scriitor și cantautor
- ✓ Cătălin BORTĂ - bibliotecar și membru al Cenaclului ProLitera

Felicitări tuturor participanților!

Premiul I, Adolescenți – Ionela Sava

Vaslui, 14 februarie 2025

Dragul meu,

Nu știu unde ajung cuvintele mele acum. Nu știu dacă le auzi, dacă le simți, dacă îți mai amintești de mine.

A trecut mult timp de când nu ți-am mai scris, dar, într-un fel, simt că o parte din mine nu a încetat niciodată să-ți vorbească.

Îmi amintesc perfect ziua în care te-am văzut prima oară. Eram pe holurile liceului, în mijlocul agitației de dimineață, și habar nu aveam că într-un moment atât de obișnuit urma să înceapă cea mai frumoasă poveste a mea. Eram doar niște copii cu sufletele încă neatinse de furtunile vieții, iar întâlnirea noastră a fost o simplă întâmplare, dar una care avea să-mi rescrie întreaga existență.

La început, totul a fost doar un joc nevinovat. Priviri furate pe coridor, mesaje care deveneau din ce în ce mai lungi, glume coăpilărești și o emoție pe care niciunul dintre noi nu o putea ascunde. Până când, într-o zi, fără să ne dăm seama, deja făceam parte din viața celuiilalt.

Toată vara am fost de nedespărțit. Ore în șir de plimbări fără destinație, seri petrecute împreună, vorbind despre visele noastre, despre lume, despre noi. Credeam că iubirea e simplă, că e doar lumină și râsete, că e făcută doar din zile calde și promisiuni pe care ni le făceam sub cerul plin de stele.

Așa a început povestea noastră... O poveste pe care doi copii naivi o trăiau fără teamă, fără să știe cât de tare poate să doară când ceva frumos se termină. Eram

prea mici să înțelegem cât de fragilă e prima dragoste, cât de ușor poate fi schimbată de timp, de distanță, de viață.

Apoi ai plecat la facultate, iar vara noastră s-a sfârșit odată cu ea. Nu ne-am despărțit brusc, dar știam amândoi că ceva se rupe între noi, că nu mai e la fel, că nu mai putem rămâne doar în lumea noastră, unde totul era simplu și frumos. Și, într-un final, ne-am lăsat unul pe altul să plecăm.

Timpul a trecut, am crescut, am învățat, dar, oricât am încercat să merg mai departe, nu am reușit niciodată să te uit. Am învățat să trăiesc fără tine, dar nu am învățat să nu te mai iubesc. Te port cu mine în toate amintirile, în toate locurile în care am fost împreună, în toate serile în care încă îmi vine să-ți scriu fără să știu dacă vei mai răspunde vreodată. Și totuși, după atâta timp, tu încă ești aici. Nu doar în amintiri, nu doar în fotografiile prăfuite pe care uneori le privesc pe ascuns, ci în fiecare colț al sufletului meu.

Și poate că nu vei citi niciodată aceste rânduri. Poate că ele vor rămâne niște cuvinte rătăcite în tăcere, un ecou al unei iubiri care a fost și care, într-un fel, încă mai este.

Te voi păstra mereu în inima mea, acolo unde prima iubire nu moare niciodată.

Cu dragoste nemuritoare,
a ta pentru totdeauna.

Premiul I, Adulți – Mihaela Corozel

Scrisoare fără titlu,

„Anii mei sună a cântec, dar trec pe lângă ei cu dragostea în mână și am rămas cu ea întinsă ca a regelui Lear.”

Te cunoscusem sau poate nu, încă. Trăiai într-o margine de vis, în picături de ploaie, în rouă și-n apusuri. Umblai pe cărarea sufletului meu în pași ce răsăreau din flori de lumină.

Și astăzi te mai caut: în mine, în lume, în vânturi ce-mi răscolesc adânc ființa. Și-n firul ierbii care-mi cântă verde despre tine. În veri ce-mi clocotesc rotund și galben-dogoritor în vene. În toamne ce-și trăiesc excesul de galben și roșu de mere coapte. În ierni înghețate de lipsă de cald și de soare. Și-n primăveri ce-și află splendoarea în cupe albe de plantă și-n mustul crud al ierbii însetate de răsărit.

Te iubesc! Te iubesc! Strig în ecouri prelungi, în psalmi și-n tăceri.

O stradă pustie și-un gri de asfalt. Cu frunze ce-și caută o sevă pierdută de mult.

Ochii tăi atât de frumos și de-albastru iubeau... Atunci... Măinile tale cântau pe un trup de floare și lut.

Cuvintele noastre dureau ca un zid. Gândurile noastre - păsări rătăcite în ceruri de jar. Și mai apoi... necuvintele se roteau, se roteau mereu, mereu...

Atât de frumos, de amar și trecut te iubesc! Ca-n prima clipă și ca-n eternitatea ce va să se nască!

Inima mea îmi plecase de atunci. Și-am rătăcit-o în tine și am uitat-o în piepturi străine. Trăiește-o și-acum în bucăți și-n fărâme!

Te iubesc! Te iubesc! Strig.

„Anii mei sună a cântec...”

„...pe mine

Mie redă-mă!”

Premiu special – Doina Camelia Andrei

Sincretism

Iubirea mea,
Eu nu am să-ți scriu versuri
Căci gestul mi se pare desuet!
Dar dac-ar fi s-o fac,
N-aș ști alege
Între o elegie și-un sonet!

Cu siguranță
N-am să-ți compun muzici!
În ce cheie notele-ar putea să curgă?!
Dar dac-ar fi s-o fac,
N-aș ști alege
Între o Nocturnă și o Fugă!

N-am nici penel
Să îți pictez o pânză!
Și n-am găsit culoarea lacrimii, fidelă!

Dar dac-ar fi s-o fac
N-aș ști alege
Între o guașă și o acuarelă!

Și nici statui nu am să-ți dăltuiesc!
Din ce? Căci și tăcerile le-am ars în viață!
Dar dac-ar fi s-o fac,
N-aș ști alege
Dalta de modelat o inimă de piatră!

Din care flori
Parfum să îți creez?!
Pe toate le simt acum secătuite!
Dar dac-ar fi s-o fac,
N-aș ști alege
Aroma clipei ce-a durut de-a celei fericite!

Premiu special – Romeo Crețu

Rog aplicația „inteligentă” să scrie „cea mai frumoasă scrisoare de dragoste”. Într-o fracțiune de secundă, pe ecranul telefonului apare un text lung. Începe, of, Doamne, atât de previzibil:

*„Dragostea mea,
când gândul meu se îndreaptă către tine, inima mea
începe să bată într-un ritm pe care doar tu îl poți
provoca. E ca și cum fiecare bătaie ar fi un ecou al
sufletului meu, strigându-ți numele cu dorință și
pasiune. În fiecare zi, mă trezesc cu imaginea ta în
minte, iar zâmbetul tău îmi luminează chiar și cele mai
întunecate momente...”*

Mă opresc din lectură. Recitesc. E... penibil. Mă gândesc la reacția ta, la faptul că vei ști, încă înainte de a deschide plicul (da, am de gând să-ți trimit o scrisoare clasică, în plic timbrat și tot tacâmul!), că rândurile care te așteaptă sunt creația mea. Caut să identific gradul de comparație corect al dezamăgirii tale. Probabil, mă consolez, nu l-am prins pe micul dumnezeu al Inteligenței Artificiale în cea mai bună zi... Altfel, m-ar fi iertat de surplusul de lirism siropos: „inimă”, „suflet”, „dorință”, „pasiune” și așa mai departe. De parcă toate locurile comune din Univers, atât de tocite, încât au ajuns să nu mai însemne nimic, ar fi forțate să locuiască în doar două fraze. Așa-mi trebuie! Am pus „mașina” să „iubească” pentru mine.

Oare atât de amorțite să-mi fie simțurile?

Constatarea mă pune pe gânduri. Îmi amintește de un film, văzut cu niște ani în urmă, în care îndrăgostitul apelează la un „profesionist” care să îi

compună scrisorile de dragoste pe care i le trimite iubitei. Și „profesionistul” scrie, iubita citește fermecat, apoi „profesionistul” se îndrăgostește, se îndrăgostește și iubita... dar de scrisori. Bum! Într-un fel, asta am făcut și eu, uitând că „mașina” nu poate iubi, pentru că nu poate suferi. Asta ne desparte fundamental de circuite, abilitatea de a suferi. Asta și nimic altceva.

Divaghez. Oricum, micul meu experiment m-a pus pe gânduri.

Adevărul este că, pentru scurt timp, am uitat cât de ușor este să-i spui celui de lângă tine ce simți. A-ți declara sentimentele este ceva firesc. Este o prelungire a fiecăruia – din acest motiv nu există „rețete” garantate. Dar știu sigur: în fiecare se ascunde o declarație de dragoste. Iar din cele mai frumoase lipsește atât de uzatul „te iubesc”.

Adevăratele declarații de dragoste sunt întrebări care nu primesc niciodată răspunsuri. Sunt „de ce”-uri încărcate de durere și regret. Iată-le pe-ale mele:

De ce nu te-am cunoscut acum o clipă,
când încă nu făcusem un nou pas spre moartea
care ne va despărți?
M-aș fi oprit.

Aș fi înghețat, aș fi devenit o fotografie:
eu, definiția solitudinii, în timp ce mă îndrept spre tine.
Să nu te ajung niciodată, asta da veșnicie.
De ce nu te-am cunoscut acum un an, când ultimul an
încă nu se întâmplase?
Aș fi murit atunci, cu gândul la tine, și te-aș fi visat pentru
totdeauna.

Ai fi devenit visul meu etern.
 Însă ești deja.
 Ești singurul meu vis nepângărit de realitate.
 De ce nu te-am cunoscut acum zece ani, când încă erai
 o apă netulburată de vâsle?
 O apă opacă, plină de temeri și de pericole.
 O apă în care să înot temător, să-i înfrunt rezistența și
 răceala
 și să-mi înfrâng, astfel, teama de moarte.
 Să visez la ce va fi, știind că ce va fi nu va fi niciodată cum
 visez.
 Dar să te visez.
 De ce nu te-am cunoscut acum douăzeci de ani,
 când încă eram cei mai singuri oameni de pe pământ?
 Am fi fost tot singuri, dar am fi împărțit o singurătate mai
 mare.
 O singurătate numai a noastră.
 De ce nu te-am cunoscut acum treizeci de ani,
 când nu iubeai pe nimeni?
 Când eu nu eram victimă, iar tu nu erai călău.
 Când iubirea nu exista și nici eu nu existam.
 Fără tine, am eșuat să fiu și, nefiind, eram fericit.
 De ce nu te-am cunoscut acum patruzeci de ani,
 înainte de a fi un simplu gând?
 Te-aș fi gândit eu.
 Eram menit să fac asta.
 Și te-aș fi gândit frumos.
 Ți-aș fi sortit să fii amintirea unei amintiri a unei amintiri.
 Amintirea singurei amintiri.
 Cândva, asta vei fi.
 Iar eu voi fi singurul care își va aminti.

*

Da, atât de ușor e să-i spui celui de lângă tine că îl
 iubești. Și să-l provoci, dacă poate, să iubească toți
 oamenii. Știu, pare un fragment dintr-o predică, dar să
 iubești generic implică o suferință mai mică, te asigur.
 Așadar...

...te provoc să dai celorlalți tot ce ai mai bun.
 Tu ești acest *tot*.
 Ești ultima picătură, cea mai plină de sevă,
 din lungul șir de picături care au curs până acum.
 Tu trebuie să umpli paharul.
 Așa că te provoc: îndrăgostește-te de un necunoscut.
 De toți necunoscuții.
 Privește-i în ochi, spune-le că-i iubești.
 Cuprinde-i cu brațele și jură-le supunere.
 Fii pământul pe care calcă, fii aerul pe care îl respiră.
 Fii o mie de alte lucruri de care acei necunoscuți se
 folosesc inconștient.
 Fii ce crezi că vor ei să fii.
 Fii și devino noul lor univers.
 Singurul lor univers.
 Urmărește-le reacția.
 Învăță-le surprinderea, studiază-le frica și neputința lor
 de a te iubi.
 Și, ca într-o terapie inversă, iubește-i mai mult.
 Hărțuiește-i.

Sufocă-i.
 Iubește-i insuportabil de mult.
 Fă-i să te urască pentru că îi iubești atât de mult.
 Și iubește-i mai mult.
 Îndrăgostește-te brusc, de parcă ar fi singurul lucru care
 contează cu adevărat.
 Sărută o mână, un obraz, lasă-ți inima să fie mai
 puternică decât rațiunea.
 Fii o insectă, lasă-te strivit de nepăsarea celor pe care îi
 iubești.
 Pentru că vei fi strivit.
 Te vor crede nebun.
 Și câtă dreptate vor avea!
 Vei distila în tine toate temerile,
 toată ura și tot disprețul necunoscuților pe care îi iubești
 atât de mult.
 Vei deveni bolnav de toate bolile lor.
 Îmbrățișează-le și pe ele.
 Iubește-le.
 Sunt parte din tine și parte din cei pe care îi iubești.
 Iar când, în sfârșit, vei muri, toți cei pe care i-ai iubit vor
 suferi.
 Vor plânge după tine iar lacrimile lor vor naște o nouă
 picătură.
 O picătură care va umple același pahar.

*

Of, Doamne! Deja îți vād cuta dintre sprâncene
 adâncindu-se. Clasică falie dintre iubire și dragostea de
 aproapele tău. Prima e suferință, a doua, împlinire.
 Puțini au însă vocația martiriului, așa că ne rămâne să
 suferim. Și să tânjim după celălalt. Măcar după trupul
 celui alt, deși...

...află că trupul tău nu este doar trupul tău.
 Este templul în care mă rog.
 Mai află că, până la tine, nu am crezut.
 Rugându-mă, descopăr cât de puțin seamănă trupurile
 noastre.
 Al meu a ascuns mereu stârvul care voi deveni.
 Sunt carne fără suflet.
 Prin mine poți vedea umbra care voi fi.
 Deja, respir nimicul în care mă voi dizolva.
 Pielea mea este un giulgiu.
 Trupul tău emană viața pe care am vrut mereu să o
 trăiesc.
 Pielea ta este pământul pe care calc.
 Pe pielea ta, hainele sunt un sacrilegiu.
 Pielea ta este o hartă a desăvârșirii.
 Acolo mă opresc de fiecare dată, blocat între dorință și
 teamă.
 Unde ochii inimii vād o invitație, cei ai minții vād o
 barieră.
 Pielea ta este o armură.
 Armura unui zeu păgân.
 M-am plimbat pe pielea ta.
 Astfel, palmele mele nepricepute au învățat să mângâie.
 Ți-am învățat curbele, ascunzișurile,
 toate locurile imposibil de descris,

atât de frumoase, încât ar avea nevoie de o limbă a lor
pentru a fi exprimate.
Nu există o așa limbă.
Nu există încă.
Pielea ta are izvoare secrete.
Din ele curg apa sărată, a lacrimilor și pasiunii,
și apa dulce, a nașterii și bucuriei.

Pielea ta, ca o membrană între două lumi,
îmi dă mie formă umană.
Atât de bizară ți-e chimia.
Și, pentru că nu pot
doar să te iubesc,
învăț să te venerez.

**Gina Lăcrămioara PĂUN, bibliotecar,
Compartimentul Împrumut la Domiciliu pentru Adulți,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

ÎMPĂRTĂȘEȘTE PLĂCEREA LECTURII... LA SEARA DE PROVOCAR(T)E

Biblioteca este loc de socializare pentru membrii comunității, loc de viață culturală și dialog. Este cunoscut faptul că misiunea principală a unei biblioteci este aceea de a susține cartea și lectura, de a le face cât mai vizibile și a le promova și de a depune eforturi ca lectura să devină un obicei cotidian.

Din anul 2024, la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui se desfășoară clubul de lectură „Seara de Provocar(t)e”, în cadrul căruia împătimitii ai cititului se întâlnesc pentru a-și împărtăși pasiunea pentru lectură.

Scopul clubului este crearea unui mediu în care iubitorii de cărți pot discuta despre lecturile lor preferate.

„Seara de Provocar(t)e” încurajează lectura de plăcere, analiza literară și ocuparea timpului cu activități de tip recreativ și informativ desfășurate în casa cărților. La clubul de lectură al Bibliotecii Județene Vaslui

membrii, care provin din medii diferite, propun, discută și recomandă cărți și se simt confortabil să își împărtășească gândurile și interpretările.

În cele ce urmează, vă vom spune ce a însemnat în 2024 acest proiect drag sufletului nostru, atât pentru noi, coordonatorii, Gina Lăcrămioara Păun și Dana Monica Vîntu, cât și pentru cei care ne-au bucurat cu prezența. Ne-am întâlnit pentru a împărtăși plăcerea lecturii o dată pe lună, miercurea, de la ora 17:30, biblioteca venind în întâmpinare cu locul de întâlnire și cu o gamă variată de cărți (tematica abordată fiind una diversificată). Apoi, ne-am bucurat de prezența unor invitați deosebiți și, nu în ultimul rând, am ținut cont de sugestiile participanților.

Redăm povestea Serii de Provocar(t)e și prin intermediul imaginilor, vorba aceea... o poză valorează cât o mie de cuvinte.

La ultima întâlnire din decembrie 2024, un Moș Nicolae pasionat de lectură nu ne-a ocolit și am trăit bucuria sărbătorilor de iarnă și magia cadourilor diverse.

Sfârșitul de an a reprezentat și un moment de bilanț și, cu permisiunea dumneavoastră, vă prezentăm câteva dintre rezultatele înregistrate cu ocazia desfășurării proiectului „Seara de Provocar(t)e”. În afară de promovarea colecțiilor de bibliotecă, atragerea de noi utilizatori și circulație de documente de bibliotecă, menționăm:

- **11 întâlniri**, cu tematici diferite
- **10 invitați speciali**, pe care îi nominalizăm în ordinea participării lor la întâlnirile lunare: Doina Danu - profesor de istorie, Cristi Hîncu - scriitor și cantautor, Gabriel Vrînceanu - profesor de religie, Cristina Felicia Văduva - psiholog clinician, Dorina Rusu și Mircea Toma - Consiliul Național al Audiovizualului, Doina Crețu - profesor-antrenor, Diana Braniște - antreprenor, Romeo Crețu - scriitor, Andreea Olaru - medic.

- **160 prezențe**
- **600 cărți promovate**
- **35 titluri citite și discutate**
- **Jurnal „Pagini de Seară de Provocar(t)e...”** – cu răspunsurile la următoarele provocări: Istorică - *Inițialele calităților*, Muzicală - *Ai vreo melodie pe care o asociezi cu o carte anume? Care este melodia ta preferată?*, Spirituală - *Care este motto-ul tău în viață?*, Psihologică - *Care sunt lucrurile pentru care ești mândră/ mândru, recunoscătoare/ recunoscător, mulțumită/ mulțumit?*, Sportivă - *Sportul și lectura fac echipa perfectă pentru un stil de viață sănătos. Practicați vreun sport sau vă*

place un sport anume? Care este sportivul/ sportiva preferat/ă?, Călătore - *Cel mai frumos loc de pe pământ (vizitat sau nu) este...*, Ecranizată - *Cartea sau filmul? Cea mai bună carte ecranizată este...*, Culinară - *Mâncăm ca să trăim sau trăim ca să mâncăm? Mâncarea preferată este ...*, Umoristică - *„Când pun mâna pe un roman bun, nu-l las până nu-l termin”. (Cleopatra) Completați propoziția „Râsul ...”, Medicală - *Ce cărți vă provoacă „alergie”?*, Fantastică - *Ce v-ar plăcea să primiți de la Moș Crăciun?**

- **Grupuri** WhatsApp și Facebook

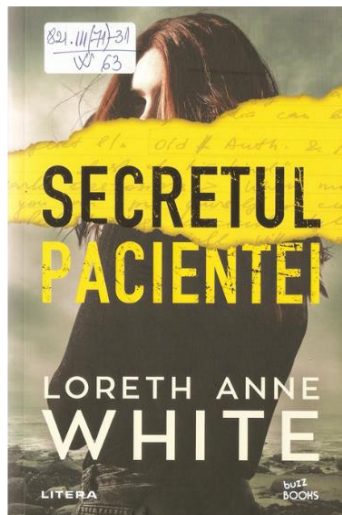
- **Materiale publicitare:** Cărțișoare (la întâlnirea din martie), semne de carte

- **3 poezii inspirate din lecturile parcurse**

○ Secretul pacientei, de Angelica Manole

La clubul de lectură
Mereu mă duc cu drag:
Sunt oameni „buni de gură”-
Cuvinte curg șirag!
Sunt provocări pe care
Noi știm să le primim:
Mănușa fiecare
O luăm și-apoi citim!
Azi cartea pusă-n temă
Ne-a dat bățai de cap:
O crimă-i o dilemă,
De întrebări nu scap!

Vin personaje-n grabă
Se-adună mulți suspecți.
Justiția e oarbă,
Iar polițiștii, bieți,
Tot caută pe cale
Dovezi și noi amprente...
E chin, muncă... E jale!
Suspectul nu-i departe!
„Secretul pacientei”
Cu greu l-am deslușit:
Îi destinul crunt al fetei...
La club eu vă invit!

○ Eu aș pleca..., de Angelica Manole

Aș pleca acolo unde cântă racii
Și apele se despletesc în fire lungi...
În cale-aș săruta pe frunte macii,
Pe cochilii de scoici aș trage negre dungii.
Și prin lagune-ntunecoase aș cânta,
La braț cu nuferii și păsări cenușii,
Îmbrățișată c-o răchită aș valsa,
Căci, să primești iubirea-n suflet, tu nu știi.
Eu mă ascund în ochiul unui pește viu,
Pe solzul cel de aur scriu povești cu zmei.

În mărul din adâncuri vreau să fiu...
Am înțeles dintr-o privire: nu mă vrei!
Am să m-ascund în volbură de ape
Și n-ai să știi că din vârtejuri iese-un dor...
Voi fi departe, dar mereu aproape,
În lacrima amară din geana unui nor.
Când racii vor cânta sub streșini de noroc,
Voi ști că leacu-mi este doar uitarea.
Voi aduna regrete și voi face-un foc:
Doar lupii îmi vor auzi chemarea.

○ Poftă de o ciocolată caldă..., de Angelica Manole

Mi-e poftă de o ciocolată caldă,
Pe care s-o păstrez într-un ibric de lut.
Arome dulci în ochiul meu se scaldă...
Un vas de porțelan crăpat eu am avut.
Iar buza lui ciobită avea lacrimi,
Ce se scurgeau spunând povești din amintiri:
Eroi ce-au fost ades mânați de patimi,
Destine stând în cumpănă sau neclintiri.

Căci nu e porțelanul rece mai de soi,
Să îl compari c-un suflet plin de cusături.
Iubirea-i vasul fin în suflete, la noi...
S-o protejăm de dureroase crăpături!
Mai vreau o ciocolată caldă-n zile reci,
Să-mi amintesc ce adâncimi fragile-avem.
Timpule ce-mi goană peste mine treci,
Vino, șezi, o ciocolată să mai bem!

Însă cea mai importantă reușită o reprezintă dorința participanților de a merge mai departe.

„Sunt unul din membrii Clubului de <<provocar(t)e>>. Un om care se bucură de fiecare moment al întâlnirilor noastre, provocările venite lună de lună. Întotdeauna am fost un cititor pasionat al cărților de toate genurile. Dar, când într-o lună primim o temă, în altă lună, altă temă, atunci interesul nostru crește gradual. Am luat cărțile și le-am ținut fizic în mână, le-am mirosit cerneala și am simțit pădurea din care au venit fremătând și cântând prin anotimpuri. Am călătorit prin timp istoric, am colindat continente și am dansat valuri cu Ana Karenina sau eroine nemuritoare. Am ajuns *Acolo unde cântă racii*, am ascultat poveștile ciocolatei și am învățat tainele gastronomiei. Uneori am râs în hohote la Seara de provocar(t)e umoristică, alteori am plâns când destine regale s-au frânt, dar scriitorul ne-a dat un gram de speranță în *Fiica pierdută* sau în *Sora regăsită*. Povești fantastice cu *Noaptea de sânziene* s-au împletit cu OZN-uri și babe care văd extraterestri. La clubul nostru am citit, am făcut recenzii și am ascultat pe ceilalți vorbind. Am revenit în lumea cărților cu drag și pasiune. Iar colegile (colegii) noastre (noștri) au fost încântate de temele alese și de invitații speciali din fiecare seară. Consider că m-am îmbogățit pentru că, în ultimul timp, suntem mai <<săraci>> de cititul cu adevărat al unei cărți, săraci cu apropierea omului de om. Am devenit mai bogată cu un sentiment, cu o prietenie nouă, cu o lume pe care o credeam pierdută: lumea lecturii adevărate. Aceste seri de provocarte au fost cele mai frumoase seri în care am întâlnit Oameni și Cărți. Și ne-au crescut aripi din nou: zburăm cu gândul și imaginația în lumi de vis, unde nu există război, răutate

sau ură! Atâta timp cât este scrisul frumos, oamenii vor rămâne frumoși la suflet și la chip!” Angelica

„Mie îmi place să numesc Biblioteca <<Nicolae Milescu Spătarul>> <<Farul>> Vasluiului pentru că ne luminează cu adevărat, ne salvează partea frumoasă și iubitoare a sufletului datorită acțiunilor și evenimentelor organizate atât pentru copii, cât și pentru adulți. Exemplu: grupul Seara de provocar(t)e, grup deja cu <<vechime>> unde se întâlnesc adulți pe care îi unesc plăcerea lecturii și bucuria întâlnirii cu oameni sensibili și plini de energie pozitivă. Sunt recunoscătoare și bucuroasă că fac parte din acest grup <<special>> în care eu=noi.” Doina

„Clubul de lectură de la Biblioteca Județeană a devenit pentru mine un spațiu al reflecției într-o lume dominată de ritmul alert al lumii digitale. Deși sunt o persoană introvertită și nu prea intervin în discuții, participarea la aceste întâlniri lunare îmi oferă ocazia de a asculta perspective diverse ale unor oameni pasionați de lectură. Acest lucru îmi dă un sentiment de apartenență și mă bucură știind că s-a încheiat treptat și în orașul nostru o mică comunitate de acest gen. Îmi plac structura clubului, felul în care temele sunt abordate și modul în care lectura se împletește cu viața reală, iar prezența unui invitat special adaugă mereu un plus de profunzime discuțiilor.

Pentru mine, clubul de lectură nu este doar un loc unde se dezbat cărți, ci și un spațiu în care mă simt conectată cu oameni cu pasiuni similare, chiar dacă sunt

o prezență tăcută. Într-un fel, fiecare întâlnire îmi confirmă că lectura este și o punte către ceilalți căci fiecare carte citită și discutată devine o punte între oameni cu experiențe și opinii diferite. Ascultându-i pe ceilalți, mă regăsesc adesea în gândurile și trăirile lor. De multe ori, ideile pe care le exprimă ceilalți mă fac să privesc cartea discutată din unghiuri noi.

Clubul de lectură este un spațiu unde oamenii se conectează prin gânduri, emoții și experiențe

împărtășite. Iar acest lucru îmi dă speranța că, indiferent cât de mult se schimbă lumea, cărțile vor rămâne mereu un liant între oameni. Prin cărți, ne descoperim unii pe alții, descoperim lucruri noi și despre propria persoană, învățăm să ascultăm și să empatizăm, să reflectăm. <<Nu există prieteni mai loiali decât cărțile. >> (Ernest Hemingway)" Daniela

Gina Lăcrămioara PĂUN, bibliotecar,
Compartimentul Împrumut la domiciliu pentru adulți și
Dana Monica VÎNTU, bibliotecar,
Compartimentul Împrumut la domiciliu pentru copii,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

CRONICI PROFESIONALE

O JUMĂTATE DE AN PLINĂ DE EXPERIENȚE ȘI JOCURI PENTRU COPII ȘI ADOLESCENȚI

După ce au trecut sărbătorile de iarnă, când mulți dintre utilizatori nu au venit cu mâna goală la bibliotecă, ci au adus colinde, urături, veselie și bună dispoziție, noi, bibliotecarii, am și început să ne pregătim pentru noul an. Încărcați cu energia pozitivă de la cititori și cu dorința de a o da mai departe, am făcut un plan pentru primele zile din an care celebrează cartea: **Ziua Culturii Naționale** (15 Ianuarie) și **Ziua Națională a Lecturii** (15 Februarie).

15 Ani, 15 Amintiri, 15 Poezii

Am dat startul, de Ziua Culturii Naționale, la un proiect: **15 Ani, 15 Amintiri, 15 Poezii**. Am reușit să organizăm un concurs alături de partenerii noștri de la Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Vaslui. În prima săptămână, Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Vaslui, în cadrul Programului Național „Școala Altfel”, a fost reprezentată de profesori care au venit cu elevii la bibliotecă. Aici am organizat trei activități despre viața și opera marelui poet național, Mihai Eminescu.

Prima dintre acestea, cu titlul **„Porni Luceafărul...”**, a fost realizată împreună cu elevii clasei a VII-a, coordonați de Elena Maxim, profesoară de biologie, și a constat în prezentarea celor mai importante cincisprezece momente din viața poetului Mihai Eminescu. În această activitate, am pus accent mai ales, după cum spune și titlul, pe prima parte a vieții sale, cea de debut. Copiii au recitat poezii din opera amplă a scriitorului, iar la finalul activității au participat la un joc distractiv de testare a cunoștințelor. Scopul a fost ca ei să conștientizeze că drumul poetului nu a fost unul ușor, copilăria și tinerețea fiindu-i o bună sursă de inspirație pentru poezia de mai târziu.

A doua întâlnire, **„Eminescu, de la muzica poeziei la poezia muzicii”**, a fost cu membrii corului de elevi de la Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Vaslui, coordonați de Magda Mircea, profesoară de muzică. Activitatea a început printr-un frumos spectacol, pe versurile poetului, în holul bibliotecii. Emoția din versurile poetului și glasurile gingașe ale copiilor au creat un moment plin de sensibilitate. La fel ca la activitatea anterioară, am evidențiat cei cincisprezece pași mai importanți din viața lui Mihai Eminescu. Am urmărit însă un alt fir, cel al sensibilității sale, al faptului că, înainte de a fi *Luceafărul poeziei românești*, a fost un om cu emoții, nevoi, sentimente, a fost la fel ca oricare

dintre noi. Copiii au recitat poezii și au răsfoit cu drag cărțile din colecțiile bibliotecii. Am audiat împreună și alte versuri, în interpretarea unor artiști clasici, dar și pe ritmuri moderne. Finalul întâlnirii nu a făcut decât să completeze într-un mod armonios tabloul poetului, al celui Eminescu, fire boemă, așa cum îl cunoșteau prietenii apropiați.

Prima parte a concursului s-a încheiat cu activitatea **„Trecut-au anii...”**, care a fost realizată cu elevii clasei a VII-a coordonați de Florența Vatamanu, profesoară de limba și literatura română. Împreună am depănat cele cincisprezece amintiri care reflectă cele mai importante momente ale vieții scriitorului ca și cum le-am fi trăit alături de poet. A fost o activitate nostalgică în care copiii au recitat cele mai cunoscute poezii, au interpretat pe roluri și au audiat cântece necunoscute lor până în acel moment. Participanții au citit și au recitat despre dor, natură, iubire, copilărie, curajul istoric al domnitorului Mircea cel Bătrân văzut prin ochii poetului, despre gândurile sale adunate pe versuri atât de simple, dar cu atât de mult cuprins sufletesc.

Au fost concluzii frumoase, la care speram ca elevii să ajungă în urma acestui proiect. Speram ca tehnologia să rămână în urmă în timpul cât am vorbit despre viața unui mare iubitor de natură și mai speram ca o carte să fie adoptată chiar și pentru două săptămâni de către un cititor. Aceste lucruri s-au întâmplat și, mai mult decât atât, elevii au participat cu mult interes și implicare astfel încât fiecare activitate să rămână o amintire frumoasă atât pentru noi, dar mai ales pentru ei. Proiectul s-a încheiat de **Ziua Națională a Lecturii** cu premiera elevilor care s-au implicat cel mai mult: prin memorarea unor versuri, prin realizarea unor desene care să reflecte imaginea uneia din cele 15 poezii văzute prin ochii sufletului lor.

Ziua Internațională a Cititului Împreună – 5 Februarie

Ziua Internațională a Cititului Împreună nu putea să lipsească din agenda noastră din acest an. Așadar, am ales să ne vedem cu preșcolarii de la Grădinița cu Program Prelungit Nr. 8 Vaslui, Grupa Mare și Grupa Mijlocie, coordonați de educatoarele Emilia Dorneanu și Mihaela Loghin, pe care i-am îndrumat cu pașii lor mici spre **Lumea magică a cărților**.

Au așteptat întâlnirea cu brațele deschise și cu energia lor firească de copii inocenți, încă de la ușă. Am știut din primul moment, de când i-am văzut, că vor iubi să citească alături de mine, după imagini, o poveste. Nu se așteptau ca acea poveste să fie scoasă, prin magia unei baghete fermecate, dintr-un joben. Încântarea din privirile lor m-a determinat să le promit că revin cu mai multe cărți. Curiozitatea lor, când răsfoiau cărțile pe care le-am adus cu mine, și bucuria pe care o aveau când citeam împreună m-au făcut să mă întreb dacă nu cumva chiar avea bagheta puțină magie sau dacă nu cumva jobenul strălucitor chiar deținea o putere.

Am trecut de la joaca de-a cititul la a le vorbi elevilor despre importanța lecturii și despre cât de mult contează pentru fiecare dintre noi creativitatea, gândirea liberă și critică și despre cât de mult ajută la dezvoltarea noastră o preocupare la îndemâna tuturor, lectura. Această activitate am realizat-o împreună cu elevii clasei a V-a îndrumați de Elena Alexa, profesoară de limba și literatură română la Școala Gimnazială „Constantin Parfene” Vaslui. Pe parcursul activității ne-am dat seama cât de mult înseamnă pentru fiecare **Cartea, prietena mea.**

Jocurile distractive i-au purtat pe copii în universul mai multor meserii: detectiv literar, avocat al cărții, au intrat în „jocul cuvintelor greu de pronunțat” și au umplut „Copacul literar” cu o mulțime de cărți deja citite de ei. Au primit și recomandare de lectură, specifică vârstei lor, și au promis că vor reveni la bibliotecă să împrumute cărți.

Săptămâna Verde

Începând cu martie, prima lună a primăverii, multe dintre cadrele didactice de la școlile din orașul nostru au venit cu elevii la bibliotecă. Noi ne bucurăm că, alături de dascăli, putem aduce în fața copiilor natura, împărtăși din cunoștințele pe care le avem despre planeta noastră, vorbi despre frumusețea ei, despre minunile pe care le vedem în fiecare colț din lume. Pentru acest an, am ales să le vorbesc despre responsabilitate deoarece cu toții avem o datorie pentru casa noastră, a tuturor - Pământul. Aproape în fiecare zi auzim despre încălzirea globală, despre protejarea naturii, despre reciclare. Am pornit de la ideea că nimic nu poate egala puterea exemplului, mai ales în educația copiilor de la vârste mici până la cei de gimnaziu.

În lunile de primăvară sunt cele mai puternice semnale trase de ONU în această direcție. Șirul zilelor internaționale din martie a început cu **Ziua Internațională a Pădurilor - 21 Martie** și a continuat cu **Ziua Mondială a Apei - 22 Martie**, **Ziua Mondială a Meteorologiei - 23 Martie**, **ORA Pământului - 22 Martie**, **Ziua Zero deșeurilor - 30 Martie**. Acestea, le-am dedicat scurte prezentări, cu exemple din viața noastră cotidiană, cu jocuri care au adus aceste probleme la nivelul de înțelegere și conștientizare a elevilor.

Responsabilitatea conservării pădurilor în beneficiul generațiilor prezente și viitoare este titlul primei activități din **Săptămâna Verde**. Ne-au fost alături copiii clasei a VII-a de la Școala Gimnazială „Mihail Sadoveanu” Vaslui, însoțiți de Loredana-Florentina Dumitru, profesoară de limba franceză. Am vorbit despre pădurile care sunt atât de răspândite în țara noastră, care ne dau aer curat, în care ne relaxăm după o săptămână de lucru, în care mergem și petrecem timp cu familia și cu prietenii, din care culegem atât de multe roade, fără măcar să le plantăm. Responsabilitatea noastră de a proteja pădurea a fost tema discuției și, în acest sens, am dat exemple despre ce putem face fiecare dintre noi, cei prezenți, fără mult efort pentru a menține pădurile curate: să strângem gunoiul după un picnic, să facem focul doar unde ne este permis, să nu culegem plantele protejate prin lege. Am făcut apel la conștientizarea respectului reciproc om - pădure, a generozității pădurii de a ne primi și pe noi din când în când ca pe niște musafiri civilizați, ea fiind casa multor specii de animale sălbatice.

Impactul schimbărilor climatice asupra resurselor de apă este a doua temă din activitățile **Săptămânii Verzi**.

Despre importanța apelor și topirea ghețarilor am vorbit cu elevii clasei a V-a de la Școala Gimnazială „Mihail Sadoveanu” Vaslui, care au venit însoțiți de Mihaela Șteoboranu, profesoară de educație tehnologică. În prezentare, copiii au aflat că apa ne este vitală atât nouă, cât și tuturor viețuitoarelor de pe pământ, că apa dulce stocată de ghețari reprezintă o rezervă importantă pentru planetă, dar din păcate este o resursă epuizabilă. În jocurile pe care le-am făcut împreună, copiii au aflat că atât apa sărată, cât și cea dulce reprezintă căsuța multor viețuitoare. Am descoperit că în apă găsim resurse importante pentru noi, oamenii, pe care le folosim atât în industria alimentară, cât și în cea farmaceutică și că, prin gesturi mici, putem menține și noi apele curate: să nu aruncăm gunoaie în apă, să nu ducem substanțe dăunătoare (săpun, detergenți) în lacurile sau râurile populate de pești, să citim indicatoarele care ne îndeamnă politicos să nu poluăm, ne spun unde avem/ nu avem voie să stăm și ce avem/ nu avem voie să facem în preajma apelor.

Iubim natura, plantăm flori cu drag este cea de-a treia activitate din acest program, **Săptămâna Verde**.

De data aceasta, ne-au fost aproape copiii clasei I de la Școala Gimnazială „Dimitrie Cantemir” Vaslui împreună cu Crina Manole, învățătoare. Am răsfoit cărți cu imagini frumoase în care am descoperit râuri, lacuri, păduri, animale mici și mari, plante exotice, copaci mai mici sau mai mari, aproape că ne-am urcat pe un munte, desigur, în imaginația noastră, și am aflat ce planetă frumoasă avem. Ultima carte prezentată ne-a dus într-o excursie de o zi cu Oscar, un ursuleț curios care a plecat cu doamna învățătoare să cerceteze natura. Am

descoperit că animalele fac pui primăvara și că păsările își refac cuibul în care pun ouă. Am avut și un invitat special, un lup care se rătăcise la noi în bibliotecă și care a fost ajutat de copii să meargă către poveștile din care venise. Se pare că acest lup nu era din poveștile pe care le cunoșteam, ci era unul prietenos care a spus că va mai veni pe la noi. În ultima parte a activității am descoperit că dintr-o sămânță poate ieși o nouă plantă. Am pus în păhăruțe, în pământ fertil, semințe de flori pe care copiii au promis că le vor uda, le vor pune la lumină și le vor îngriji cu drag.

O activitate cu același titlu (**Iubim natura, plantăm flori cu drag**) am desfășurat și cu elevii clasei I de la Școala Gimnazială „Dimitrie Cantemir” însoțiți de Monalisa Botezatu, învățătoare. Nu pot descrie în cuvinte bucuria copiilor când au răsfoit atlase, cărți despre Pământ, ape, mări, oceane, plante, animale, munți, dealuri, păduri - cărți viu colorate, enciclopedii. Partea practică de la final, în care au pus semințe și bulbi în jardiniere, a fost un real succes pentru că a venit în completarea teoriei. Elevii au rămas impresionați de semințe, de cât de ușor este acest proces de plantare și, în același timp, a fost un moment al asumării răspunderii. Nu pot spune care moment a fost cel mai îndrăgit de copii pentru că le-am simțit entuziasmul pe tot parcursul activității.

În preajma Paștelui, ne-am întâlnit cu preșcolarii de la Grădinița cu Program Prelungit Nr. 19 Vaslui, însoțiți de educatoarele Iulia Perdun, Mihaela Alexandra Mocanu, Marinela Geanina Vinătoru și Cristina Brașoveanu, pentru a face o **Scrisoare către iepuraș**. Cum copilăria trebuie să fie presărată cu povești frumoase, le-am adus cele mai frumoase cărți de povești și poezii din colecțiile bibliotecii despre sărbătorile ce aveau să vină. Am vorbit despre semnificația religioasă a sărbătorii, despre ce gătim cu bunica în bucătărie, dar și despre cât de cuminti trebuie să fim. L-am chemat pe băiețelul Matei (o păpușă de mână) ce ne-a împărtășit povestea Iepurașului de Paște care a adus cadouri pentru a face fericiți pe frații săi. Spre finalul activității, am decorat pe hârtie ouă uriașe de Paște spre bucuria copiilor.

Responsabilitatea protejării resurselor pământului în beneficiul generațiilor prezente și viitoare este o temă pe care am abordat-o în luna mai pentru patru clase, tot în cadrul Programului național **Săptămâna Verde**. Pentru că luna mai a adus noi zile internaționale propuse de ONU spre a fi sărbătorite, am vorbit despre: **Ziua Internațională a Biodiversității, Ziua Mondială a Păsărilor Migratoare, Ziua Mondială a Albinelor**.

Primii care ne-au trecut pragul au fost elevi de clasa a VII-a de la Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Vaslui îndrumați de Elena Maxim, profesoară de biologie. A doua grupă, tot elevi de clasa a VII-a de la aceeași școală, a venit însoțită de Magda Mircea, profesoară de muzică. A treia zi, am primit vizita elevilor

de clasa a V-a însoțiți de Loredana Chelmu, profesoară de istorie. Am încheiat ciclul de activități pe această temă cu elevii clasei a V-a de la Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu” Vaslui însoțiți de Daniela Caliniuc, profesor de educație plastică.

Elevii au ascultat cu atenție prezentarea despre fiecare zi marcată și au completat frumos tabloul biodiversității cu proiecte despre natură, păduri și importanța lor pentru noi, oamenii, și pentru a menține viața pe Pământ. Au fost foarte activi și interesați de tema propusă și, cel mai important, au promis că vor răspândi informațiile primite și celor din jurul lor pentru a ajuta natura. După ce au studiat enciclopedii și albume despre plante, animale, biodiversitate, despre influența noastră, a oamenilor, asupra Pământului, au aflat despre mai multe curiozități din lumea vie care au stârnit în rândul lor uimirea și entuziasmul manifestat prin repetarea interjecției „Uau!”, un feedback mult așteptat. Am trecut la partea practică prin care copiii au descoperit ciclul de viață al unei plante, diferențe vizibile, dar și cele mai puțin vizibile dintre semințe. Am vorbit despre fotosinteză și despre cât este de important pentru noi oxigenul produs de plante. Am ajuns la o concluzie importantă și anume că noi suntem responsabili de menținerea vieții și că de noi ține dacă generațiile viitoare vor avea o planetă frumoasă și sănătoasă în care să trăiască.

Ziua Națională a Portului Tradițional – 11 Mai

Pentru că în luna mai se sărbătorește **Ziua Națională a Portului Tradițional**, am marcat această zi importantă pentru noi, românii, alături de clasa a VIII-a de la Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu” Vaslui printr-o **Șezătoare**.

În introducerea șezătorii am vorbit fetelor despre faptul că acest costum popular nu reprezintă doar o haină purtată de strămoși, ci este un simbol al identității noastre culturale. Ia purtată de noi este asemenea unui templu plin de semnificații pe care ne mândrim să îl arătăm lumii. Cămașa tradițională reprezintă istoria țării, evoluția condusă de generații, unitatea dintre noi și acest pământ, parte din sufletul și imaginea noastră ca popor. Am vorbit despre diferențele costumelor tradiționale de la o regiune la alta a țării și despre faptul că fiecare simbol de pe ie are o însemnătate. Portul tradițional diferă nu numai de la o regiune la alta, dar este în strânsă legătură cu locul și activitatea în care este purtat. De exemplu, cămașa aleasă pentru muncă este una simplă, fără prea multe decorațiuni, cea aleasă pentru biserică are anumite simboluri speciale, iar ia pentru nuntă are cusături diferite, este mai împodobită și are culori speciale. Ca să fim mândre de costumul din zona noastră, a Moldovei, am amintit de faptul că ia cu alțiță a intrat în patrimoniul cultural imaterial UNESCO pe 1 decembrie 2022.

Copiii, prietenii naturii!

Șirul de activități pentru Săptămâna Verde a continuat când am avut aproape elevi de clasa I și a III-a de la Școala Gimnazială „Elena Cuza” Vaslui care au fost însoțiți de învățătoarele Emilia Polcovnicu și Ana-Maria Popa. Cărțile pline de imagini sunt răsfoite din nou, lupul nostru, ca de obicei, ne încântă cu prezența lui jucăușă, iar semințele plantate de mâna copiilor vor ieși cu siguranță repede să îi cunoască! Activitățile au purtat numele de **Copiii, prietenii naturii!** Ne-am dat seama împreună că este alegerea noastră să fim prietenii naturii, să fim responsabili, să fim buni, să ne purtăm frumos cu mediul în care trăim. Copiii au plecat de la bibliotecă făcând alegerea corectă - dorința de a face bine, de a studia, de a cerceta natura, dar mai ales de a o proteja atât cât le stă în putere.

Mi-am dorit ca aceste activități să fie parte din vocea bibliotecii, acea voce care dorește să răspândească cunoaștere și să atragă oamenii spre lectură. Scopul meu a fost să ridic un semn de întrebare

și să stârnesc un dram de curiozitate în fiecare, să ofer îndrumare spre cartea potrivită; nu să le ofer soluția, ci să îi las să o descopere singuri. Impactul a fost unul pozitiv prin faptul că lucruri simple, exprimate prin imaginile și rândurile cărților și transmise în puținul timp cât am stat împreună, au atras utilizatorii spre a-și exprima părerea, au dat curaj pentru a se implica, pentru a pune întrebări și, mai ales, pentru a promite că vor reveni. Elevii și cadrele didactice au devenit mesagerii noștri, spunând mai departe din experiența pozitivă pe care am trăit-o împreună.

Acel „Uau!”, la care s-au adăugat „A fost excelent!” și „Mi-a plăcut foarte mult!”, mă determină să continui, și în partea a doua a anului, să completez **Săptămâna Verde** și **Săptămâna Altfel** cu activități care, sper eu, să devină subiecte interesante de discuție.

Sper să facă din mersul la bibliotecă o obișnuință pe care să o considere o plăcere utilă și de mare ajutor în proiectele lor!

**Cristina LEON, bibliotecar,
Compartimentul Metodic, Marketing,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

O PRIMĂVARĂ MAI SĂRACĂ ÎN VERSURI: IN MEMORIAM POETEI DORULUI ȘI A SINGURĂTĂȚII

Primăvara, anotimp al speranței și al mugurilor care se deschid timid sub razele blânde ale soarelui, a adus, într-o zi de prier (10 aprilie 2024), o veste ce a întristat sufletele celor ce iubeau cuvântul și frumusețea sa ascunsă în versuri.

Poeta și prozatoarea Liliana Elena Muștiuc a ales să părăsească această lume, lăsând în urmă amintirea unui suflet ales. A plecat la fel de discret precum a trăit, parcă nevrând să deranjeze pe nimeni. Au rămas în sufletele noastre amintirile: momente frumoase și delicate ca florile de mai. Au rămas ecoul versurilor sale, șoptele sufletului ei care au atins coardele sensibile ale multor iubitori de poezie.

Plecarea ei într-o zi de primăvară, în plină desfășurare a naturii și a vieții, pare o ironie a sorții. Totuși, poate că a ales acest moment pentru a se topi în splendoarea renașterii, pentru a deveni parte din frumusețea efemeră a anotimpului. Poate că sufletul său a simțit nevoia unei noi primăveri, *una eternă*.

S-a născut în prima lună a primăverii, pe 27 martie 1961, în Vaslui. Toată viața a iubit literatura, în special poezia; a iubit teatrul, în special actoria. Și-a dorit foarte mult să joace pe scenă, dar Dumnezeu a avut alte planuri pentru ea, ea însăși un personaj în marea piesă a Vieții. Reflectând profund și matur asupra vieții se întreba:

Ce-i viața?

Toată tinerețea m-am întrebat
dacă viața își bate joc de mine,

dar viața niciodată nu m-a întrebat
dacă vreau s-o duc rău sau bine.
Nu, nici vorbă, pe parcurs am aflat că
viața-i cel mai dur examen de supraviețuire,
cu lecții zilnice ce m-au învățat a ei prețuire.
Am învățat cum să fiu tot timpul bun
și să nu devin câine pentru un loc sub soare
sau pentru o bucată de pâine, și-am învățat că
viața-i cea mai crudă scenă, pe care joacă
cei mai vicleni actori de pe planetă,
sub bagheta Universului - cel mai iscusit regizor
ce pune-n scenă cele mai năstrușnice roluri:
făcând pe un biet anonim să devină vedetă...
iar iubirea să rămână a lumii ștafetă;
pe când timpul a fost și va rămâne, fără tăgadă,
cel mai bătrân și priceput tămăduitor ce poate
vindeca orice rană și orice dor ca-ntr-o șaradă.
(din volumul *Disensiuni*, Iași, PIM, 2024)

Comparând viața cu o piesă de teatru, poeta ne îndeamnă să trăim conștient, asumându-ne rolul pe care îl avem pe scena vieții, cu toată diversitatea și imprevizibilitatea ei:

Piesă de teatru

Uneori simplă, limpede și încheată
alteori complicată, mohorâtă, întortocheată,
viața-i piesă de teatru în „n” acte,
pusă în scenă de cel mai desăvârșit regizor,
ne îndeamnă pe toți: actori profesioniști
sau simpli amatori
să jucăm cu dragoste de ea
sau cu lehamite, din prima zi și pân' la moarte.
(din volumul *Plopul fără pereche*, Iași, PIM, 2017)

Din adolescență a manifestat o pasiune pentru creația poetică, publicând primele versuri în reviste școlare și în presa locală. Debutul editorial l-a avut la Editura „Macarie” din Târgoviște în anul 2004. Printre premiile obținute se numără și cel de debut, „Radu Săplăcan”, pentru volumul *Lacrimile singurătății*, la cea de-a XXVI-a ediție a Festivalului de Literatură „Armonii de primăvară” de la Vișeu de Sus, Maramureș (2004), acordat de Gheorghe Grigurcu, scriitor și critic literar. A frecventat Cenaclul „Poesis Moldaviae” din Vaslui, apoi a fost membru al Cenaclului literar „ProLITERA” din cadrul Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui.

Cu sensibilitate și nostalgie, evocă frumusețea și inocența primei iubiri, simbolizate de luna mai, un moment al renașterii și al florilor:

Luna mai

În fiecare an luna Mai îmi aduce aminte
de înflorirea celei dintâi iubiri...
Era... pe când nevinovată copilă,
nu știam ce e iubirea și nici de unde va răsări el,
nu bănuiam măcar că, vrând să mă prindă-n mreaja-i,
mă va ademeni, precum privitul într-o oglindă,
amețindu-mă înnebunitor cu șoapte drăgăstoase de amor
și mă va tulbura precum pe o albină
o tulbură parfumul florilor de tei;
Pe atunci visam nevinovată
că răsăritul iubirii incendiază inimile,
prinzându-le-n plasa-i, ca într-o pânză de păianjen,
și va trăi atâta timp cât simbioza dintre mine și el,
pecetluită prin primul sărut, va dăinui.
(din volumul *Amintiri și scrum=Memories and ashes*,
Iași, Timpul, 2019)

Ea însăși poetă, îi portretizează pe șlefuitorii de cuvinte ca pe niște exploratori ai frumuseților universului, care aduc lumină și sens în această lume:

Poeții

Pe poeți îi găsești foarte rar pe acasă,
ei sălășluiesc mai mult printre nori,
fiind tot timpul în căutare de astre
spre a însenina întunericul din noi,
dar asta nu-nseamnă
că se ascund;
Nu, nici vorbă, mai degrabă
aș spune că simt o plăcere nebună
să hălăduiască nestingheriți
printre astre și nori, căroră
vor să le fure frumusețea
dintr-o privire pentru ca, reveniți
pe pământ, s-o metamorfozeze
în tulburătoare stihuri
ce vor îmblânzi fiara din noi.
(din volumul *Disensiuni*, Iași, PIM, 2024)

Poetul, prozatorul și criticul literar Ioan Baban consideră că versurile Lilianeii Elena Muștiuc „pun în lumină un poet autentic, pasionat de universul liric, înzestrat cu capacitatea de a particulariza un spațiu obiectiv original, neinfluențat de poezia înaintașilor[...] Motivele poetice sunt recurente, se întâlnesc în multe alte situații lirice, dar meritul Lilianeii Muștiuc este acela de a fi dat o notă absolut personală, individuală prin puterea cuvântului pus în sintagme expresive absolut personale.” („Prefață” la volumul *Plopul fără pereche*. Iași, PIM, 2017)

Opera sa cuprinde volumele: *Lacrimile singurătății*: versuri; prefață de Mihail Vlad (Târgoviște,

Editura Macarie, 2004); *Copac fără pădure*: versuri; prefață de Ioan Baban (Iași, Editura PIM, 2009); *Lecția de iubire*: versuri; prefață de Ioan Baban (Iași, Editura PIM, 2012); *Ispita*: proză scurtă; cuvânt înainte de Ioan Baban (Iași, Editura PIM, 2017); *Plopul fără pereche*: versuri; prefață de Ioan Baban (Iași, Editura PIM, 2017); *Amintiri și scrum=Memories and ashes*: versuri; prefață de Livia Iacob; traducere în limba engleză de Liliana Moga (Iași, Editura Timpul, 2019); *Disensiuni*: versuri; prefață de Pavel Toma (Iași, PIM, 2024).

Prof. dr. Pavel Toma, președintele Cenaclului „ProLITERA”, elogiază în prefața ultimului volum de versuri al Lilianeii Elena Muștiuc sensibilitatea feminină și sinceritatea confesivă exprimate, evidențiind caracterul meditativ al creațiilor sale: „A fi poet înseamnă a atinge inefabilul exprimării artistice și a împărtăși și celorlalți bucuria aceasta, să simți durerea și bucuria celui alt cu propriul suflet, să te dăruiești până când te identifice cu celălalt, iar Liliana Elena Muștiuc își asumă cu responsabilitate acest rol. [...]”

[*Disensiuni*] este un volum dedicat singurătății ființei marcate de o existență trăită ca o misiune asumată de care poetul în general trebuie să fie conștient. Filonul liric constituie o permanență a discursului poetic, tratat cu subtilitatea sincerității confesiunii, cu sensibilitatea și cu farmecul feminității discrete, conturând imaginea unei poete neoromantice, care cultivă o lirică meditativ-reflexivă, din care nu lipsesc accentele grave atunci când poeta părăsește turnul de fildeș pentru a se pune în slujba cetății.”

Liliana Elena Muștiuc a fost poeta ce a îmbrățișat dorul ca pe o constantă a existenței, cel care ne macină și ne înalță în același timp. A fost o voce singurătății, nu una pustiitoare și rece, ci una creatoare, care permite introspecția și descoperirea sinelui profund. În versurile sale, singurătatea devenea un spațiu sacru, o oază de liniște în tumultul lumii. Sugerând fragilitatea iubirii și efemeritatea vieții umane, poeta imploră iubirea s-o lase să se mai bucure de prezența sa până când totul devine doar amintire și cenușă, simboluri ale unui trecut irecuperabil:

Amintiri și scrum

Lasă-mă, iubire, astăzi
să te mai îmbrățișez încă o dată
ca astfel să uit că singur pe lume e greu!
Lasă-mă, iubire, astăzi
să te ascund în sufletu-mi stingher
ca nimeni taina noastră s-o cunoască
și pleacă-ți, iubire, chipul vioi pe pieptul meu
înlăcărat de-al dorului nestins fior!
Lasă-mă, iubire, astăzi
să mai sorb încă o dată nectarul șoaptelor tale
ca vraja lor să mă ademenească blând,
asemenea descântecului ielelor, atât de amețitor!
Lasă-mă, iubire, astăzi
să sărut fiecare por al prezenței tale,

contopindu-ne astfel în plămada ființei astrale
căci mâine poate... și tu, și eu
vom fi pentru ceilalți doar... amintiri și scrum!
(din volumul *Amintiri și scrum=Memories and ashes*.
Iași, Timpul, 2019)

Gândindu-se la nepăsarea și indiferența celor din jur atunci când se petrece evenimentul inevitabil din viața fiecăruia, că lumea rămâne adesea insensibilă tratând cu superficialitate pierderea inestimabilă pe care o reprezintă moartea, ne îndeamnă să reflectăm asupra propriei vieți, la prețuirea fiecărui moment din frumusețea ei înainte ca stelele noastre să se stingă în ceruri:

„Memento mori”

Când voi muri, lumea va rămâne surdă și indiferentă,
„Ce s-a întâmplat?”, va întreba un curios,
iar lumea cinică va da răspuns în zeflema:
„A, nu-i nimic! a mai murit o repetentă”,
hlizându-se pe seama mea, se vor distra nespun
și vor petrece viața mai departe
nepăsători că s-a mai stins în cer o stea,
uitând că, astăzi, eu,
dar mâine și ei vor lua locul meu;
Iar la întrebarea pusă de alt curios:
„Ce s-a întâmplat?”
vor da alții răspuns hlizându-se pe seama lor:
„A, nu-i nimic! a mai murit un călător...”
și tot așa, zi după zi, ne-om duce toți nepăsători
Că, odată cu fiecare dintre noi,
se stinge în ceruri câte o stea.
(din volumul *Amintiri și scrum=Memories and ashes*.
Iași, Timpul, 2019)

Cu un singur lucru nu sunt de acord cu ea: uitarea sau... nepăsarea! Nu ai cum să uiți un astfel de OM drag! Cel puțin noi, prietenii de la bibliotecă! Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui, templu al cărților și al cunoașterii, a fost pentru ea mai mult decât un simplu loc. Aici și-a găsit prietenii care o vor păstra mereu în suflet, aici și-a împărtășit gândurile cu alți iubitori de literatură.

Ar fi dorit să-și lanseze volumul de versuri *Disensiuni* în primăvara lui 2024, dar Universul avea alte planuri pentru ea... plecarea către stele, închizând ultimul capitol al vieții sale! Noi, prietenii bibliotecari și colegii de cenaclu, am încercat să-i îndeplinim această ultimă dorință pe 21 mai 2024, o zi specială pentru ea. Într-o atmosferă plină de emoții și melancolie, am vorbit despre ea și opera ei alături de Alina Tanasă, Bronia Corjan, Pavel Toma și Romeo Crețu.

A fost un eveniment special, la care cei prezenți au avut sentimente contradictorii: de tristețe că Liliana Elena Muștiuc nu a fost prezentă fizic alături de ei și de bucurie că astfel i-a fost îndeplinită ultima dorință...

Liliana Elena Muștiuc nu va rămâne doar un nume pe coperta unei cărți, ci o prezență vie, o voce blândă ce va continua să mângâie sufletele cititorilor cu poezii pline de sensibilitate, tristețe, melancolie și dor. Versurile sale sunt oglinda unui suflet sensibil, marcat de singurătate, dar totodată plin de speranță și de o iubire necondiționată pentru frumos și pentru cuvânt.

Plecarea sa lasă în urmă amintirea unui om simplu, dar deosebit, care a înțeles profund esența ființei umane și a transpus-o în versuri. Dorul și singurătatea, teme recurente în poezia sa, nu au fost doar simple cuvinte, ci stări de spirit autentice, trăite intens și împărtășite cu sinceritate cititorilor.

Acum, când poeta a pășit pe drumul fără întoarcere, ne rămân versurile sale ca o mângâiere, ca o amintire a unui suflet nobil ce a vibrat în ritmul dorului și al singurătății.

Să ne amintim de ea cu drag, să-i citim poeziile și să lăsăm ca frumusețea cuvintelor sale să ne atingă sufletele, ascultându-i îndemnul:

Să nu jeliți!...

Iar când o fi să plec de tot acolo, de unde cei plecați nu se mai întorc, să nu jeliți: ar fi prea trist!

Doar zâmbete la toți să dăruieți, să fie pace și bucurie pe pământ așa cum toată viața mi-am dorit și încredințați să fiți că, în sfârșit, mă îndrept spre lumea bună pe care, de atâta vreme, o aștept.
(din volumul *Disensiuni*, Iași, PIM, 2024)

**Liliana MOGA, bibliotecar,
Compartimentul Informare bibliografică,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

CURCUBEUL DIN SUFLETELE NOASTRE

Se spune că ploaia, cea așteptată și binefăcătoare, are o dublă semnificație – materială și spirituală. Ea poate fi semnul belșugului pentru roadele pământului, dar, totodată, poate reprezenta purificarea interioară, fertilitatea minții și a sufletului.

Ziua de 27 mai 2025 s-a dovedit una rodnică (în dovezi de prețuire și prietenie) pentru Angelica Manole, învățătoarea care a ghidat atâtea generații de elevi pe calea nobilă a învățării, scriitoarea care a adunat (în 14 volume proprii și câteva colective) trăirile și netrăirile, minunile iubirii și lacrimile ne iubirii, binecuvântările clipei și dorurile scrijelite pe soclul inimii de trecerea nemiloasă a timpului... Vremea, neașteptat de neprietenoasă pentru sfârșitul lunii florilor, nu i-a împiedicat pe cei care o îndrăgesc să pășească pragul Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui pentru a-i fi alături la un eveniment de o însemnătate aparte pentru omul și, deopotrivă, scriitorul Angelica Manole: lansarea volumului de versuri *Poezii cu praf de stele* și a volumului de proză umoristică *De tot râsu*, ambele apărute în 2024.

Cel care a avut frumoasa misiune de a face o incursiune în universul liric al autoarei a fost profesorul Pavel Toma, președintele Cenaclului literar ProLITERA (din care poeta face parte), și prefațatorul cărții: „Aceasta scrie cu naturalețe, nu cade în capcana procedeelor care forțază imaginea, un merit important într-o epocă în care literatura se limitează în mare parte la permutări textuale postmoderniste, dezumanizarea și sărăcirea emoțiilor însemnând sterilizarea acesteia. Procedeele

poetice merg spre această admirabilă plasticizare bine controlată a imaginarului poetic, iar tensiunea este lăsată să emane din elementele fundamentale și nu din jocuri de imagini și de cuvinte șocante”.

Publicul a ascultat cu atenție remarcile literare, a suspinat ori s-a înduioșat atunci când directorul bibliotecii, Voicu Gelu Bichineț, a recitat din poeziile Angelicăi Manole și a pășit, fie și pentru puțin timp, pe tărâmul nostalgiei datorită minunatului recital de muzică susținut de folkistul Romică Brunchi...

Dacă poeta Ana Blandiana scria că, atunci când plouă, ea este „cea mai frumoasă femeie pentru că plouă” (*Descântec de ploaie*), eu cred că, pe 27 mai, la Biblioteca Județeană Vaslui, Angelica Manole s-a simțit *cea mai talentată femeie*. Nici nu se putea altfel... Emoțiile stârnite de atmosfera încărcată de sensibilitate au fost grăitoare...

Din prezidiu a făcut parte și scriitorul Romeo Crețu, membru al Cenaclului ProLITERA, cel care a vorbit despre volumul de proză umoristică, el fiind și autorul prefeței, din care redau un fragment evocator: „În mod cert, bogata experiență de viață a autoarei a fost principala sursă de inspirație, poate chiar singura. Este bine să se întâmple așa, într-un moment în care, se spune din ce în ce mai des, s-a scris totul despre tot. Sau nu chiar totul, după cum ne arată Angelica Manole. Am bănuiala că raftul cu amintiri este încă plin și, cotrobăind printre acestea, vom avea prilejul să citim și alte povești savuroase. Ar trebui să perceapă acest îndemn colegial nu ca o încurajare, ci ca (aproape) o obligație”.

Am petrecut aproape două ore pline de stări dintre cele mai diverse... de la nostalgie la bună dispoziție, de la înduioșare la zâmbet. Iată ce pot face, împreună, poezia, muzica și umorul! O dovadă în plus că oamenii cu simțul umorului sunt, de fapt, cei mai sensibili! Peste lacrima interioară stârnită de poezie a ieșit zâmbitorul curcubeu.

Pentru toate acestea, noi, prietenii dumneavoastră, nu putem decât să vă mulțumim, doamna Angelica Manole, și să așteptăm, cu nerăbdare, următoarele întâlniri de neuitat!

Nu aș vrea să închei fără a reda o poezie „cu praf de stele”:

Dac-aș putea...

Dac-aș putea, aș opri clipa
S-o împletesc în ploi divine.
Mi-aș lua din cer doar nopți senine
Și vântului i-aș coase-aripa.
Aș măsura timpul cu șchioapa,
Mi-aș pune stele pe retine...
Dac-aș putea, aș opri clipa
S-o împletesc în ploi divine.
Eu cerului i-aș lungi pleoapa
Și m-aș ascunde-n nori de tine.
Să joc prin bălți acum îmi vine,
Să merg ca rața: lipa! lipa!
Dac-aș putea, aș opri clipa!

**Alina TANASĂ, bibliotecar,
Compartimentul Informare bibliografică,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

MEMORIE ȘI ISTORIE LOCALĂ

DIN CORESPONDENȚA
POSTELNICULUI IOAN CUZA
PRIVITOARE LA ÎNTOCMIREA VIDOMOSTIEI BOIERILOR DIN ȚINUTUL ISTORIC
AL FĂLCIULUI (1829-1830)

Cititorului avizat îi este cunoscută *Vidomostia de boierii Țării Moldovei aflați în țară la 1829*, manuscris românesc păstrat în Biblioteca Academiei Române sub cota 5382, semnalat de Ștefan I. Cernovodeanu lui Alexandru V. Perietzeanu-Buzău prin 1947, transcris de acesta și publicat în cele din urmă⁵.

Pentru ținutul Fălciului a fost desemnat cu întocmirea vidomostiei postelnicul Ioan Cuza, tatăl viitorului domnitor Alexandru Ioan Cuza, ispravnicul ținutului Fălciu, atestat documentar în această funcție în mai multe rânduri, cum ar fi la 19 decembrie 1818⁶, 30 decembrie 1818⁷, 8 ianuarie 1819⁸, 25 aprilie 1825⁹, 19 iunie 1825¹⁰, 5 februarie 1828¹¹, 8 iunie 1828¹² până după 26 martie 1830 (a se vedea documentele pe care le publicăm acum).

Stilul redactării vidomostiei ținutului Fălciu este unul mai „telegrafic”¹³. Tabelele publicate au fost scrise de paharnicul Gheorghe Buzdugan, sameșul ținutului, și semnate de serdarul Grigore Carp, care le-au trimis la Iași la 18 martie 1830¹⁴. „Divanul Împlinitor” confirma la 26 martie 1830 postelnicului Ioan Cuza, ispravnicul ținutului Fălciu: „În pricina cu raportul dum(nea)v(oastră) din 17 a

următoarii, N. 360, s-au priimit și vidomostiile triimisă de boerii aflători în țin(u)t(ul) acela, de a cărora priimire să faci dum(nea)v(oastră) răspunsu”¹⁵.

În Arhivele Naționale din Iași am descoperit dosarul corespondenței dintre „Divanul Împlinitor al Cnejii Moldavii” și postelnicul Ioan Cuza privitor la întocmirea vidomostiei boierilor, care s-a derulat mai greu.

Vidomostia reprezintă un instrument important la întocmirea studiilor genealogice. De pildă, în cazul postelnicului Ioan Cuza putem stabili cu precizie locul unde s-a născut și unde își are locuința – Bărboși, comuna Hocenii de astăzi, vârsta de 46 de ani și rangul deținut, realități înregistrate de cel în cauză ca ispravnic ținutal. Este evident și domiciliul atât de controversat al viitorului domnitor Alexandru Ioan Cuza, care nu putea fi decât la Bărboși, alături de părinții lui. Cei interesați de trecutul comunităților din fostul ținut al Fălciului găsesc informații pentru reconstituirea genealogiilor familiilor boierești, stăpânii pământului de odinioară.

Punem în circulație cea mai mare parte a corespondenței privitoare la întocmirea vidomostiei ținutului Fălciu în anii 1829-1830.

DOCUMENTE

1. 1829 < după septembrie 17 >

Vidomostie de toț(ii) boerii moldoveni, de la marile log(o)f(e)t până la post(elnic), adică cuprinzându-să și acest cin, închipuită la anul 1829.

N.	Numile și familia cu vechimia ii	Locul unde s-au născut	Vârsta	Lăcuința	Cinul
1	Neculai Costachi	În oraș Eșii	56	În sat Bârlălești	Vor(nic)
2	Iordachi Costachi	În sat Epurenii	36	În sat Epurenii	Vor(nic)
3	Ioan Cuza	În sat Bărboși	46	În sat Bărboși	Post(elnic)
4	Matei Rosăt	În sat Pâhnești	40	În sat Pâhnești	Hatmanul
5	Aleco Grecian	În sat Târzâi	55	În sat Târzâi	Vorn(i)c
6	Neculai Grecian	În oraș Eșii	28	În sat Târzâi	Vorn(i)c di aprozi

⁵ Alexandru V. Perietzeanu-Buzău, *Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829* (I), în „Arhiva genealogică”, Iași, Editura Academiei Române, I (VI), 1994, nr. 1-2, p. 269-295; respectiv partea a II-a în „Arhiva genealogică”, Iași, Editura Academiei Române, I (VI), 1994, nr. 3-4, p. 287-307.

⁶ Arhivele Naționale Iași (ANI), Fond Episcopia Hușilor, LI / 10.

⁷ ANI, Colecția Documente, 611/105.

⁸ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade (Drăcenii, Râșeștii, Răbăia, Leușeni și Ghermănești) (Fălciu)*, Huși, Tipografia „Letcaea” George Jorică, 1927, vol. XVII, p. 145, nr. 187.

⁹ ANI, Fond Episcopia Hușilor, LII / 7.

¹⁰ ANI, Fond Eforia Școalelor din Moldova, I/152, f. 25v.

¹¹ Costin Clit, *Documente hușene*, V, p. 650, nr. 627.

¹² ANI, Colecția Documente, XVIII / 1.

¹³ Alexandru V. Perietzeanu-Buzău, *Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829* (II), p. 270

¹⁴ Ibidem, p. 271; Vidomostia ținutului Fălciu a se vedea în Alexandru V. Perietzeanu-Buzău, *Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829* (II), în „Arhiva genealogică”, nr. 3-4, p. 300-303.

¹⁵ Arhivele Naționale Iași, Fond Ispravnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 72.

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 9v-10.

2. 1829 < după septembrie 17>

Vidomostii de toți boerii moldoveni, de la marili logofăt păra la marili post(elnic), adică cuprinzându-se și această cin, închipuită la anul (1)829.

N.	Numili și familii cu vichilime(a) iai	Locul unde s-au născut	Vârsta	Lăcuința	Cinul
1	Neculai Costachi, familii vechi, ne(a)m Gavrilăscu, de 200 ani.	În orașul Eșii	56	În sat Bărlăleștii	Vor(nic)
2	Iordachi Costachi, asămine vichime famelii, ne(a)m Gavrilăscu, 200.	În sat Epurenii	36	În sat Epurenii	Vor(nic)
3	Alecu Grece(a)n(u), vechime famelei de logofăt Costandin Grece(a)n(u), părintili dum(isa)li, 40 ani, 80 ani.	În sat Târzâi	55	În sat Târzâi	Vorn(i)c
4	Ioan Cuza, vechime, famelii din ne(a)m Miron logofăt – 150 ani.	În sat Bărboșii	46	În sat Bărboșii	Post(elnic)

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 19v-20. Concept.

3. 1829 <f. I. z.>

Vidomostii de toți boerii moldoveni de la vor(ni)c(ul) de obștii și până la vel ban, întru cari să cuprind atât acei șăzători în oraș cât și acei șăzători în cuprinsul țin(u)t(u)lui închipuită la 1829.

N.	Numile și porecle sau familia	Locul unde s-au născut	Vârsta	Ficiori cutăruia	Cinul	Lăcuința	Proprietas sau stăpânitor	
							De moșăia între(a)gă	De părți de moșăia
1	Matei Rusăt	În sat Pâhneștii	40	Ficior a spat(a)r Costandin Rosăt	Hatmanul	În Pâhnești	De moșăia între(a)gă stăpânitori	
2	Neculai Grece(a)n(u)	În oraș Eșii	36	-	Vor(ni)c de aproz(i)	În sat Târzâi	Moșai întregi stăpânitoriu	
3	Costache Lambrino	În sat Banca	55	Ficior banului Iordachi Lambrino	Aga	În sat Ghermăneștii	De moșăia între(a)gă stăpânitor	
4	Lăscărachi Costachi	În sat Micleștii	28	Ficior lui Lăscărachi Costachi	Aga	În sat Micleștii	De moșăia între(a)gă stăpânitoriu	
5	Gheorghe Iamandi	În târgul Bârladului	30	Ficior a banului Costachi Iamandi	Aga	În sat Idriciul	De moșăia între(a)gă stăpânitoriu	
6	Scărlat Rosăt	În sat Plochii	26	A d(umnea)l(ui) spat(a)r Costandin Rosăt	Aga	În sat Plochii	De moșăia între(a)gă stăpânitoriu	
7	Dimitrie Iamandi	În sat Cocceștii	48	A d(umnealui) stol(ni)c Vasăli Iamandi	Aga	În târgul Hușii	Stăpânitor de moșăia între(a)gă	
8	Ianacachi Dimitriu	În târgul Sucevii	45	Lui Dimitrie Brandabur	Spat(a)r	În târgul Hușii	-----	De părți di moșăii
9	Ioniță Iamandi	În Vizureni	52	D(umnealui) păh(arnic) Toader Iamandi	Spat(ar)	În târgul Bârlad		De părți di moșăii
10	Vasăli Beldiman	În orașul Iași	25	D(umnealui) vor(ni)c Dimitrie Beldiman	Spat(a)r	În Hocieni	Di moșăii între(a)gă stăpânitor	
11	Neculai Ranet	În București	55	D(umnealui) stol(ni)c Costandin Ranet	Spat(a)r	În oraș Eșii	-----	Cu casă în Eși
12	Neculai Dimitriu	În Suce(a)va	45	D(umnealui) Dimitrie Ioan	Ban	În târgul Hușii	-----	De părți di moșăii
13	Ioniță Lambrino	În sat Fedestii	45	D(umnealui) med(elnice)r Costandin Lambrino	Ban	În Fedestii	De moșăia între(a)gă	

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 20v.-21.

4. 1830 ianuarie 4

Divanul împlinitor al Cnejj Moldavii.

Cătră cinstita Isprăv(ni)cie țan(u)t(u)lui Fălciului și cinst(it) d(umnelui) post(elnicului) Ioan Cuza.

După porunca d(umnealui) deplin îputernicitului prezedent a Divanurilor, ex(elenția) sa d(omnul) viț(e)prezedent prin predlojănie din 24 a trecutii luni dec(e)mv(rie) 1829, supt N. 10295, poroncește acestui Divan, ca în ce mai scurtă vreme să alcătuiască o vidomostie de toată staria boieriască ce să află în acest Prințipat, cu arătare anume după închipuirea însămnată prin exenplarurile formăluite de Comitetul ce este alcătuit la București, și până în zece zile negreșit să s(e) prestavlisască toati cătră ex(elenția) sa, spre a le triimiti la d(umnealui) deplin îputernicitul prezădent ca să s(e) dei la Comitetul din București spre urmaria lucrării ce urmiază a să face de cătră acel Comitet.

Așadar, Divanul alăturându-vă copii întocmai după acele exenplaruri în care urmiază a trece dum(nea)v(oastră) pe toț(i) ce sânt acolo în târg, cât și în tot cuprinsul țan(u)t(u)lui dum(nea)v(oastră), fără nici o osăbire altă, Vi să poruncește ca îndată după priimirea acestora, să puneț(i) în lucrare fără ce mai mică prelungire faciria aceștii vidomostii întucmai precum să cere, și până în zăce zile mult să o triimitet(i) negreșit la Divan, silindu-vă a să face și cu ce mai mare grăbire, și pe cele mai adiverite temeiuri, documenturi și știind pentru fiștecare persoană, și să nu rămăe niciunul netrecut și neînsămnat după formile arătate, căci pentru ce mai mică lucrare din potrivă a dum(nea)v(oastră), viț(i) vini în învinovățire și spre răspundere.

Iar de priimirea cărții aceștii și exenplaruril(o)r alăturate, și de punere în lucrare, precum vi să scrie să triimitet(i) Divanului răspunsu.

Teodor Balș <m.p.>.
(...) <m.p.>.
Otdelenii 1^u.
Masa întâiu.
No. 116.
1830 ghenar 4.
Prin cercetare.
Mihai Veisa agă <m.p.>.

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 11-11v.

5. <1830>

Vidomostie de toți boerii moldovveni

De la comis până la șatr(ar) lăcuiitori, întru care să s(e) cuprindă atât acei de prin oraș, cât și acei de prin cuprinsul țan(u)t(u)lui.

N	Numile și porecle sau familia	Locul unde s-au născut	Vârsta	Ficiori cutăruia	Cinul	Lăcuința	Proprietaș sau moștian
1	Pavăl Tulburi	În sat Crăsnășanii	55	Ficior lui Petri Tulburi	Sulger	În târgul Fălciu	Ari moșăia în Crăsnășani
2	Cheorghe Liga	În sat Măluștenii	32	A vor(nicului) di poartă lordachi Liga	Păh(a)rn(ic)	În sat Hănăsării	Moște(a)n
3	Dimitrachî Chinezu	În Târgul Frumos	55	A căm(inarului) Gheorghe Chi(ne)zul	Sulger	În târgul Fălciu	Propiataș
4	Grigoraș Tulbure	În sat Crăsnășanii	26	A sulger(ului) Pavăl Tulburi	Stol(ni)c	În târgul Fălciu	Moște(a)n
5	Costandin Tulbure	În sat Crăsnășanii	35	Petre Tulburi	Stol(ni)c	În sat Tupilați	Moște(a)n
6	Ilîi Peiu	În sat Giurcanii	32	A căp(i)t(an)ului rusănescu Petre Iuraviciu	Sărdar	În târgul Fălciu	Proviiataș
7	Manoli Sterii	În oraș Bucureștii	50	Cămărașului Sterii	2 armaș	În târgul Fălciu	Proviiataș
8	Ioniță Pomană	În Fălciu târgu	47	A șătrariului Tudor Pomană	Sărdar	În târgul Fălciu	Proviiataș
9	Scărlătachi Scărlet	În Pitrișori	30	A sărd(arului) Grigoraș Scărlet	Stol(ni)c	În Pitrișori	Moștianu
10	Costand(i)n Forțu	În Rânzăști	40	A lui Ioan Forțu	Med(elni)ce r	În Grozăști	Moștean
11	Petrachî Cărbă	În Gălați	43	A sărd(a)r(ului) Ioan Cărbă	Păh(a)r(nic)	În Cărbă	Moștean
12	Ioan Bălan	În Căpotești	48	A Sandu Bălan med(elnicer)	Stol(ni)c	În Vutcani	Moștean
13	Savin Florăscu	În Roman	45	A lui Ioan Florescu	Stol(ni)c	Fălciu	Proprietaș
14	Enăcachi Rosăt	În Eși	25	A cam(ina)r(ului) Roset	Păh(a)r(nic)	Sărătăni	Proprietaș
15	Neculaiu Pomană	În Bogdănești	57	A Grigoraș Pomană	Stol(ni)c	În Fălciu	Moștean
16	Matheiu Gârde	În Tăbălăești	46	A lui Vasăli Gârde	Stol(ni)c	În Tăbălăești	Moștean
17	Ilîi Costachi	În Hudiști	50	A lui spăt(a)r Mihălachi Costachi	Nu-i boerit	În Lătăști	Moștean

18	Costand(i)n Negură	În Tecuciu	48	A dum(i)s(ale) Neculaiu Negură vel căp(i)t(an)	Clucer	În Huși	Moștean
19	Costachi Ioan Dabij(a)	În Muncil	30	Cam(inar) Ioan Dabija	sluger	În Huși	Moștean
20	Gavril Miluș	În sat Merăni în Basa(rabia) (?).	47	Ficior post. Ioan Miluș	Sluger	În Huși	Moștean
21	Dimitrachi Iuga	În târg Romanului	36	Fiicor vor(ni)c(ului) di po(a)r(tă) Gheor(ghe) Iuga	Sărdar	În Huși	Moștean
22	Dumitrachi Rad(oviciu)	În sat Cașănu	33	Ficior a iconomului Radu Mirce	Stol(ni)c	În Huși	Moștean
23	Ioan Mărdare	În târg Hușăi	55	A preot(ului) Mărdari	Clucer	În Huși	Moștean
24	Gheorghî Mărzac	În sat Șâșcani	60	A Cost(an)d(in) Mărzac mazil (?)	Sluger	În Huși	Moștean
25	Ioniță Hotinean	În Vaslui	32	Ficior post. Ioan Hotinean	Sărd(a)r	În Huși	Moștean
26	Gheorghî Mărdari	În Huși	30	Ficior clucer Ioan Mărdari	Păh(a)r(nic)	În Huși	Moștean
27	Gheorghî Vasăliu	În târg Cernăuți	50	Ficior căp(i)t(anu)lui Vasile Cherida	Cam(ina)r	În Huși	Moștean
28	Neculaiu Cerchez	În târg Hușăi	36	Ficior a lui Ioniță negutător	Sluger	În Huși	Moștean
29	Vasăli Isăcescu	În Huși	32	Ficior iconom Ioanu	Stol(ni)c	În Huși	Moștean
30	Mihălachi Brăniștean	În târg Botoșani	30	Ficior păh(ă)r. Ioan Brăniștean	-	În târg Huși	Moștean
31	Dimitrii Cocri	În Tarigrad	35	Ficior Costachi Cocri	Păh(a)r(nic)	În târg Huși	Moștean
32	Costachi Șandre	În Târg Ocni	35	Ficior iconom Dumitrachi Șăndrescu	Păh(a)r(nic)	În târg Huși	Moștean
33	Iordachi Galin	În Suceava	65	Ficior preut Ion Galin	Cam(ina)r	În târg Huși	Moștean
34	Vasăli Tutovă	În târg Eșăi	35	Ficior diacon Toader Tutovă	Cam(ina)r	În târg Huși	Moștean
35	Șărbăn Gându	În Eșăi	38	Ficior stol. Ștefan Gându	Med(elnice)r	În târg Huși	Moștean
36	Stavari Fteodosău	În Anadol la Zmirna	57	Ficior lui Chiurci baș Fteodosă	Sluger	În Huși	Moștean
37	Grigori Rizu	În Bu(cu)rești	36	Ficior comis Iordachi Rizu	Stol(ni)c	În Huși	Moștean
38	Casa Alixandru Cloșcă						
39	Casa Marcul						
40	Casa lui Coțoiu						
41	Dumitrachi Urzăce(a)n	În târgul Urzăcenii	33	Ficior lui Andrei Urăce(a)n	Stol(ni)c	În Huși	Propiataș

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 14v.- 15; respectiv 17v.-18.

6. <1830>

Vidomostii de toți boerii moldoveni de la marili logofăt păra la marili post(elnic)

No.	Numili și familii cu vichilime	Locul unde s-au născut	Vârsta	Lăcuința	Cinul
1	Neculai Costachi, familii vechi, ne(a)m Gavrilăscu, de 300 ani	În orașul Eșii	56	În sat Bărlălești	Vor(ni)c
2	Iordachi Costachi, asămene cu vichime famelii, ne(a)m Gavrilăscu, de 300 (ani)	În sat Epurenii	36	În sat Epurenii	Vor(ni)c
3	Alecu Grece(a)n, vechime familiei, de logofăt Costandin Grece(a)n, părintii dum(nea)lui, 80 ani.	În sat Târzăi	55	În sat Târzăi	Vor(ni)c
4	Ioan Cuza, vechime, famelii din ne(a)m Miron logofăt, 150 ani.	În sat Bărboșii	46	În sat Bărboșii	Post(elnic)

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 19v-20.

7. 1830 ianuarie 24

Divanul împlinitoriu al Cnej(iei) Moldaviei

Cătră cins(ti)ta Is(prăvnicie a) țin(u)t(u)lui Fălciu și cinst(it) d(umnealui) post(elnicul) Ioan Cuza.

Fiind că mulți din dum(nea)lor boerii ci să află șazători aice în Eși să gășăsc împrăști(e) pela ținuturi la moșiile dum(ilo)rsale și prin târguri din pricina năprasnicei boalii ciumii ce au urmat aice, și cerând trebuință ca să înfătoșăzi sau aice la Divan sau acolo la dum(nea)v(oastră) cu documenturile ce vor ave spre a să treci în vidomostieci să ceri de cătră d(umnealui) deplin înputernicit prezident al Moldaviei și al Valahiei de toată stare(a) boeriască ce să află în acest Prințipat, după formile și exemplarile ce s-au trimis și la țin(u)t(u)l acela înadinsu, să scrie dum(nea)v(oastră) cartia aceasta a Divanului ca îndată să cercetaț(i) a afla pe toț(i) acei din Eși ce vor fi pin târgurile și pe la moșiile dum(ilo)rsali

din țin(u)t(ul) acela, și să le faci(i) tuturor de obștie cunoscut poronca d(umnealui) deplin înputernicit prezedent, ca fără ce mai mică prelungire sau să vie aice spre a să înfătoșă la Divan cu toati documenturile ce vor ave, ca să s(e) triacă în vidomostiia ce să lucrize aice, sau acolo la dum(nea)v(oastră) să s(e) arăte spre a-i treci în vidomostiia celui țin(u)t, cu arătare anume după formile însămnate, sâlindu-vă dum(nea)v(oastră) (...) pe toț(i) dum(ilo)r(sale) să s(e) triacă, cât și pentru acei șazători în țin(u)t(ul) acela.

Și fără ce mai mică prelungire să s(e) alcătuiască vidomostiia cerută și să o triimit(e) la Divan cu cât să va pute mai în grabă.

Teodor Balș <m. p.>.

(...) <m. p.>.

Oteliniia 1^{iu}

Masa 1^{iu}

N° 2224

1830 ghenar 24.

Prin cercetare Mih. Veisa agă <m. p.>.

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 59. Original.

8. 1830 ianuarie 26

Ocol Podolenii

D(umnealui) aga Dimitrachi Iamandi

D(umnealui) medelnicerul Șerban Gândul

D(umnealui) hatmanul Matei Rosăt

D(umnealui) comis(ul) Neculai Feodor

Cătră cinstiți dum(nea)lor mai sus însămnăți boeri.

No. 1173

Fiindu că am priimit poronca cinstului Divan din 4 a aceștii luni suptu No 116, cuprinzătoare că pi temeiul pridlojării d(umnealui) diplinului înputernicit prezădent al Divanuril(o)r să s(e) alcătue(a)scă vidomostiia de toată stari boerească ci să află în acestu ținut în ce mai scurtă vreme!

Dreptu aceia spre neapărata urmari a Isprăv(ni)cii, faci poftitoari cerire dum(nea)v(oastră) ca în cuprinderi poroncii să viniți neapărat aici la tahtul Isprăv(ni)cii în trii zâli, ca să vi să treacă în formolari numili și porecla sau familii, locul unde v-ați(i) născut, vrâsta, a cui ficior, cinul, lăcuința, propietaș(i) sau mușten(i).

Așadar Isprăv(ni)cia vă puni înaintea dum(nea)v(oastră) ca nigrisit la vadeaoa arătată să vă aflați aici la Fălciu cu celi mai adevărați temeiari documenturi și știință pentru fieștecari persoană ca să s(e) treacă în în cuprinderi(a) poroncil(o)r, însă dum(nea)v(oastră) sminteală sau întârziări nu veți faci și la vade negrișit să viniți aici, căci la din înprotivă Isprăv(ni)c(a) va fi sâlită a raportui la locul cuviincios ca să nu vii éa în vrio răspunderi.

Și pentru spre încredințări Isprăv(ni)cii că ați citit aceasta, veți binevoi dum(nea)v(oastră) a iscăli în dosul ei.

1830 ghenar(ie) 26¹.

V(asile) Beldiman spat(a)r <m. p.>.

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 43-43v. Original.

¹ O circulară asemănătoare este trimisă la 26 ianuarie și celor din ocolul Crasna: aga Scărlat Rosăt, sârdarul Gheorghe Boul, medelnicerul Costandin Neculau, sârdarul Vasăli Strătilă, sulgerul Ioan Bosăe, spatarul Ianachi Negruți, stolnicul Maftei Gârdi, Femistoclis Gadeeva (?), paharnicul Criste (ibidem, f. 44-44v);

9. 1830 februarie 3

Hatmanul Mateiu Roset, arătare.

Cătră cinstita isprăv(ni)c(i)e țin(utu)lui Fălciu.

După poronca deplin înputernicitului prezident al Divanurilor ce astăzi la 3 fevr(uarie) mi s-au făcut cunoscut prin ocolașai de Podoleni, spre a da dovadă de numile și familăe me, de locul unde m-am născut, de vrâsta care am, a cui ficior sânt, de cinul ce am și de lăcuința unde mă aflu, fac cunoscut cinst(itei) is(prăvnicii) la toati prin dovezi și scrisori vrednici de credință, prin înadinsu vechil ce triimit, căci eu fiind răcit nu pot eși din casă, însă:

Mateiu Roset îmi iaste numile.

Hatm(an) cinul, precum prin anaforaoa g(os)p(o)d să dovedești.

Locul unde m-am născut îmi iaste neștiut, ori în Iași sau în Pâhnești.

Vrâsta de patruzăci ani mă aflu.

Lăcuința în Pâhnești, moșăe strămoșască, precum document(u)rili dovedesc.

Ficior sânt a spat(a)r(ului) Costandin Roset, precum glăsuești în părțala boerilor epitropi.

Bunul meu au fost vor(ni)c(ul) Vasile Roset.

Străbunul meu log(o)f(ă)t(ul) Ștefăniț(ă) Roset.

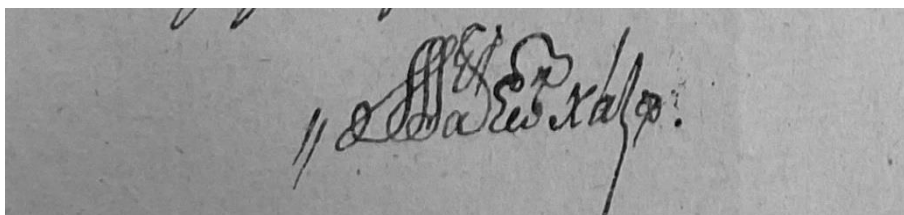
Răstrăbunul meu, vist(ie)r(nicul) Iordache Roset.

Sânt moștian numitei moșii Păhneștii, precum glăsuesc scrisorile moșiei și hotarnica de la episcopul Enochentie pe Păhnești în vreme log(o)f(e)t(ului) Ștefăniț(ă) Roset.

Să am mă rog răspunsul cinst(itei) isprăv(ni)cii) că s-au priimit.

1830 februar(ie)3.

Matei Roset hat(man).

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 70. Original.

10. 1830 februarie 7

Cătră cin(s)tita Isprăv(ni)cii ținut(ului) Fălciului.
Sto(lni)c Scărlătachi Scărlet.

Înștiințaz cin(s)tita Is(prăvnicie) că fiind toati famel(ii)le boerești chemati la Isprăv(ni)cii ca s(ă) să aliagă niamurili după poronca cinstitului Divan, eu fiindu că în trecuteli zili am înștiințat Is(prăvnicia) pentru că sânt bolnav și nu pot vini, iat(ă) acum alăturez spiți pentru niamurili meli de la strămoșul meu Scărlet vel post(elnic) și până la mini, iar pi tatul post(elnicu)l(u)i Scărlet nu-l știu cum îl chiamă, fiindu că celi mai mult(e) hrisoave sânt la niamul răzășilor fiind dati zăstre și uneli la n(e)amul Jorăștilor și a Grecineștilor, fiindu dati zăstri di niamul nostru, și altili dati di tatăl meu zăstre dumisale aga Costac(he) Lambrino și la alti niamuri.

Iar aceste ci le știu și sânt în hârtili meli li arăt dum(nea)v(oastră).

(l)830 fev(ruarie) 7.

Scărlătache Scărlet sto(lni)c <m. p.>.

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 54.

11. 1830 februarie 20

Divanul Împlinitori a Cnejei Moldaviei
Cătră cinstita Isprăv(ni)ci(e) ținut(u)lui Fălciu și cinst(it) d(umnealui) post(elnic) Ioan Cuza.

S-au priimit raport(ul) dum(nea)v(oastră), împreună cu vidomostiile boerilor ce sint șazători la țin(u)t(ul) acela, și nefiind alcătuite după formile ce vi s-au însămnat, au adus mirare Divanului di a vide din parte(a) dum(nea)v(oastră) asămine scăpări din videri. Pentru cari și cu dojană vi să întorcu înapoi și vi să arată că la vidomostie dintâi nu trebuia a treci mai mult dicât vornicii cei mari și post(elni)cii, și să li să însămnezi vechime(a) familiei, de câtă vreme va înfățoșa fieștecare documenteli, adică de la început(ul) familiei lor, căci de la vel log(o)f(e)ți pân(ă) la vel post(elnici) să cunosc d(umnealor) lofofeții cei mari, dum(nealo)r vornicii asămine, d(umnealor) visternicii, d(umnealor) hat(manii) politiei, și d(umnealor) post(elnicii). Și în al doile, să trimet(i) de la vel vorn(ici) ai opștiei, întru cari să urmezi după dâșii vorn(i)cii politiei, hat(manii) marginii, vorn(ici) de aprozi, agii, spat(a)r(ii) și banii, și în ce al triile să fii comis(ii), cam(ina)r(ii), pah(ar)ni(cii), sard(a)r(ii), stolnicii, med(elni)cer(ii), clucer(ii), sulger(ii), pitarii, jicnicerii și șatrarii. Și fiiștecare la rândul său precum vi să însămniaz rangurile unul după altul și unde arătați propietaș(i) să să însămnezi de casă, de vii sau dugheni. Și pe această formă făcându-le să le iscăliț(i) și de (...) și dum(nea)v(oastră) dregătorii, și îndată să le trimiteț(i) fără ce mai mică întârziere, căutând a nu mai scăpa din vedere ceva, căci veț(i) veni în răspundire și învinovățire.

Teodor Balș <m. p.>.

(...) <m. p.>.

Otilenie 1^{iu}.

Masa 1^{iu}.

N. 4271.

Fevr(uarie) 20. An 1830.

Prin cercetare Mih. Veisa agă <m. p.>.

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 40. Original.

12. 1830 februarie 25

Cătră cinstita Isprăvnicie țin(u)t(ului) Fălciu
Aga Costachi Lambrino

Am văzut înștiințare(a) acei Isprăvniciei, că după temeiul predlojenii cap locului înputernicit prezădent a Divanurilor să s(e) alcătuiască vidomostii de toată stare(a) boeriască ce să află în acestu țin(u)t. Pentru care după datorie cu toată protimie am voit ca să mă aflu însuș spre a-m(i) da răspunsul după poroncă, dar fiind că eu astăz(i) nu sânt în stare a eși din casa me, fiind eu nu sănătos de la zâoa săvârșării din viață a soțâei meli, n-am avut putință a veni, dau în scris însămnări cerșute așa. Aga Costachi Lambrino, născut la moșae Banca părintască/ vârsta ca de 55 ani, fecior banului Iordachi Lambrino/ lăcuința de 23 ani mai bini la moșae Ghermănești, tot din țin(u)t(ul) acesta, ce să află supt a me stăpâniri de zăstre avându-o, aceste de curând atinsă de ființa me, le încredințaz.

1830 fevr(uarie) 25 (?)

Costachi Lambrino agă <m. p.>.

<Pe verso-ul filei a doua>: Cătră cinstita Isprăvnicie țin(u)t(ul) Fălciu / Aga Costachi Lambrino.

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 35. Original, difolio.

13. 1830 martie 10

Ocol Roșiicii.

D(umnealui) stol(ni)c Ioan Bălan
D(umnealui) vor(ni)c Neculai Costachi
D(umnealui) aga Costachi Lambrino
D(umnealui) aga Lăscărachi Costachi
D(umnealui) ban Ioniță Lambrino
D(umnealui) păh(a)r(nic) Ianacachi Rosăt
D(umnealui) sârdar Gheorghe Costin
D(umnealui) stol(ni)c Costandin Tulbure
D(umnealui) stol(ni)c Scărlătachi Scărlăt

Cătră cinstiți dumn(ea)lor însămnății mai sus boeri.

Fiindu că di iznoavă am priimit poronca cinstului Divan di suptu No. 4271 cuprinzătoare că pi temeiul pridlojării di diplin înputernicitului prezădent a Divanuril(o)r să s(e) alcătuiască vidomostii de toată stare(a) boeril(o)r ci să află în acestu țin(u)t, și s-au mai făcut cunoscut dum(nea)v(oastră) odată ca să viniți cu toate documenturile aice spre a vă treci în formolari, și nic păra acum din dum(nea)v(oastră) nu s-au arătat, din cari pricină a nivinirii dum(nea)v(oastră), Isprăv(ni)cii(a) priimești cu toată poșta dojaniri pentru netriimetire vidomostiil(o)r.

Drept aceia spre niapărată urmari, Isprăv(ni)cii(a) faci poftitoari cerire dum(nea)v(oastră) ca în cuprindere poronci să viniți aice neapăratla tahtul Isprăv(ni)cii păra în trii zile ca să vi să treacă în formolari/ numele/ și famelie/ cu vichilimeoa dumi./ locul undi s-au născut/ vârsta/ a cui ficior/ cinul/ lăcuința/ ci stăpânești/ dugheni, vii, moșii și în câți stânj(en)i.

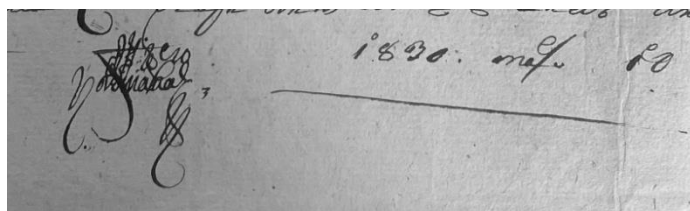
Așadară, Isprăv(ni)cii(a) puni înainti dum(nea)v(oastră) ca nigreșit la vadeoa arătată să viniți aice la Fălciu cu cele mai adivăratate temeiuri, documenturi și științi pentru fișticari persoană ca să treacă în cuprindere(a) poroncil(o)r.

Însă dum(nea)v(oastră) smintială sau întârzieri nu veți faci și la vade negreșit să viniți aice, căci la din înpotrivă Isprăv(ni)cii(a) va fi sâlită a răportui la locul cuviincios ca să nu vii în răspundiri.

Și pentru spre încredințare(a) Isprăv(ni)cii că ați cetit aceasta veți binevoi dum(nea)v(oastră) a iscăli în dosul ei.

1830 mart(ie) 10.

V(asile) Beldiman spat(a)r <m. p.>.

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 39-39v. Original.

14. 1830 martie 12

După aceștii cărți cuprindere voiu fi întocmai următoriu și nigreșit mă voiu afla la cinstita Isprăv(ni)cii păr(ă) în trii zăli.

1830 mart(ie) 12

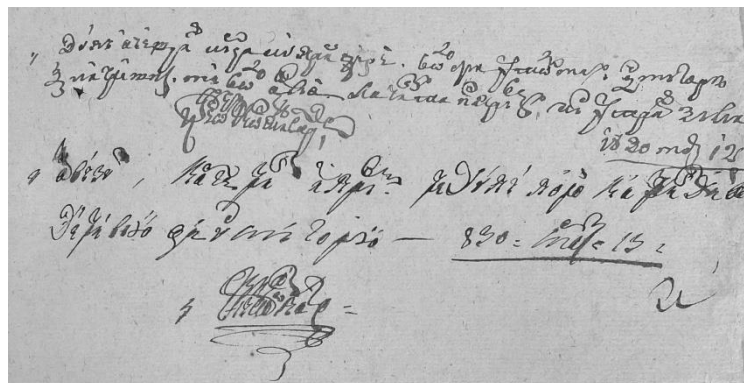
Gheorghi Costin sărd(a)r <m. p.>.

Am văzut carte(a) cinst(itei) Isprăv(ni)cii ce după poronca cinst(itului) Divan, deci voiu fi următoriu.

(1)830 mart(ie) 13

Enăcachi Rosăt pah(a)r(nic) <m. p.>.

Isprăv(ni)cii Fălciu

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 42. Original.

15. 1830 martie 15, Huși

Cătră cinstita Isprăv(ni)cei.

Toți boerii din târgu Huși.

Înfățoșându-se izvodul triimes de dum(nea)v(oastră) după poronca cinst(itului) Divan ca să ne arătăm la Fălciu cu toții spre a ne înfățoșa ducomenturi și înscrisuri ce vom ave de niam și de famelii, la care avem cinsti a răspunde cinsti(tei) Isprăv(ni)cii că noi la trecuta lună fevr(uarie) ni-am înfățoșat la d(umnea)l(o)r dregătorii și d(umnea)l(ui) aga Dumitrachi lamandî, ce au fost însămnat în locul dum(i)s(ale) post(elnicului) Ioan Cuza, și am urmat acele cuprins(e) prin poronca cin(st)itului Divan ce ni s-au pus înaintea.

Apoi fiind că ocârmuire cere altă știință pentru tragire de niam și familie, rugăm pe aciașt(ă) Isprăv(ni)cie ca s(ă) binevoiască a triimiti cu înnadins cinovnic de acolo un formular de a Divanului, în care ne vom însămnna fiișticare familiile și vom iscăli, căci de a veni noi toți la târgu(l) Fălciului este cu neputință, și mai mult întârziere, pentru că cei mai mulți ne găsim în slujbele și poroncile Divanului, alții bolnavi și bătrâni, alții cu totul pedestri, fără trăsuri.

Fiind că și unul din dum(nea)v(oastră) mai totdiauna vă aflați aice ne rugăm ca să binevoiască a faci cunoscut și boerului rânduitor să vină aice pentru o zi, unde este și cu apropiere și boerii ce mai sânt prin țan(u)t.

Dimitrachi (...) agă <m. p.>.

Ianacachi spat(ar) <m. p.>.

lordachi Galin cam(ina)r <m. p.>.

Vasile Tutovă cam(i)n(a)r <m. p.>.

(...) pah(a)r(nic) <m. p.>.

Co(stan)d(i)n Neg(u)r(ă) clucer <m. p.>.

(...) <m. p.>.

1830 mart(ie) 15.

Huși.

Arhivele Naționale Iași, Fond Isprăvnicia ținutului Fălciu, Tr. 627, Op. 689, dosar 115, f. 49. Original.

[illegible]

Facsimil din 22 februarie 1830

1830. мај. 15
 Х'м

Facsimil din 15 martie 1830, Husi

prof. Costin CLIT, Huși

ALEXANDRU IOAN CUZA – CTITORUL ROMÂNIEI MODERNE (1820-1873)

„Cât va avea Țara aceasta o istorie,
cea mai frumoasă pagină va fi a lui Alexandru Ioan Cuza.”
(Mihail Kogălniceanu)

În acest an, 2025, se împlinesc 205 ani de la nașterea domnitorului Alexandru Ioan Cuza, personalitate providențială în Istoria Românilor. A fost un ziditor de țară și neam, una dintre cele mai iubite personalități, fapt reieșit și dintr-un recent sondaj în rândul românilor. Eminent om de stat, militant neobosit al luptei pentru făurirea statului național român modern, inițiator a numeroase reforme social-economice și culturale, cu un profund caracter progresist, Alexandru Ioan Cuza se înscrie printre voievozii de primă mărime din țara noastră, intrat chiar din timpul vieții în legendă. Descendent dintr-o veche familie moldovenească cu tradiții revoluționare, Alexandru Ioan Cuza s-a născut la 20 martie 1820, după cei mai mulți istorici, la Bârlad, printre care, amintim pe Alexandru D. Xenopol și Constantin C. Giurescu¹⁶, iar după alții (Ion Lupașcu, Nicolae Iorga, Lucia Borș), la Huși sau chiar la Galați, după Ion G. Valentineanu¹⁷. Tatăl viitorului domnitor a fost în câteva rânduri ispravnic de Fălciu și Galați, deputat de două ori în Obșteasca Adunare a Moldovei. După terminarea cursurilor primare, Alexandru Ioan Cuza este trimis la Iași, la pensionul francez condus de Victor Cuenim, unde are colegi pe Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu și Matei Millo. Între ei, se va lega, mai târziu, nu numai o statornică prietenie, ci și comunitatea ideilor revoluționare puse în slujba propășirii patriei.

Alexandru Ioan Cuza își continuă studiile la Paris, între anii 1834-1839. Se întoarce în țară cu promovarea examenului de bacalaureat în litere și cu titlul de membru al „Societății economiștilor din Paris”, fără a-și termina studiile juridice. La Paris cunoaște numeroși tineri revoluționari din ambele țări românești, însușindu-și ideile înaintate ale epocii. Aveau în comun studiile la renumite universități din Franța și Germania, contactul cu lumea occidentală, cu dezbaterile vremii și imaginarul politic occidental. În Occident, intelectualii români au descoperit o nouă lume, fiind fascinați de personalitățile pe care le-au întâlnit. Acolo ei descoperă ideile naționalismului, ale liberalismului, faptul că se poate organiza o societate pe principii diferite și ajung la concluzia că e de datoria lor ca întorși acasă să pună în practică aceste idei.

În toamna anului 1837, Cuza intră în armată cu gradul de cadet. Aparținând clasei tradiționale de boieri din Moldova, primește o educație europeană și devine ofițer în armata moldovenească, ajungând la rangul de colonel. S-a căsătorit cu Elena Rosetti-Solescu, în aprilie 1844, ceremonia religioasă având loc la biserica din Solești, județul Vaslui. Este membru al Judecătoriei Ținutului Covurlui între anii 1843-1845.

Revoluția de la 1848 din Moldova îi prilejuește lui Alexandru Ioan Cuza afirmarea în arena luptei politice. Este alături de membrii mișcării naționale din Moldova, cerând - la întrunirea de la Hotelul „Petersburg” din Iași - înfăptuirea reformelor din „Petiția-Proclamație”, redactată de poetul Vasile Alecsandri. După înăbușirea mișcării este arestat împreună cu alți revoluționari, Cuza urmând să fie trimis în exil în Turcia. Reușește, cu sprijinul soției, să obțină pașaport austriac, trece în Transilvania, unde participă la Marea Adunare Națională de la Blaj din 3-5 mai 1848. De la Blaj pleacă în Bucovina, unde face parte din Comitetul revoluționar moldovean împreună cu Costache Negri, Vasile Alecsandri, Petrache Cazimir și alții. Revoluția de la 1848 a adus la ordinea zilei marile probleme ale regenerării naționale și a arătat că unirea românilor este posibilă, într-un context favorabil, pe etape, mai întâi, a Moldovei cu Valahia. În acest sens, Alexandru Ioan Cuza a fost printre revoluționarii care au sprijinit cererile din cunoscuta broșură a lui Mihail

¹⁶ Constantin C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Ediția a-II-a, revăzută și adăugită, Editura Științifică, București, 1970, p.16.

¹⁷ Th. Codreanu (coord.), *Istoria Hușilor*, Editura Porto-Franco, Galați, 1995, p. 269.

Kogălniceanu, „Dorințele partidei naționale din Moldova”, un adevărat program de luptă pentru desființarea robiei, a boierescului, a împrumutării țăranilor, abolirea privilegiilor boierești, egalitatea în drepturi a locuitorilor, un guvern reprezentativ, constituțional și mai ales Unirea Moldovei cu Țara Românească, care era considerată „cheia bolții fără de care s-ar prăbuși tot edificiul național”.

După o călătorie la Viena, Paris și Constantinopol, Alexandru Ioan Cuza se întoarce în țară împreună cu noul domn al Moldovei, Grigore Ghica, numit în locul domnitorului Mihail Sturdza. În 1849 este numit de noul voievod președinte al Judecătoriei Covurlui, funcție pe care o deține până în anul 1851, când devine director al Ministerului de Interne din Iași, iar în perioada pregătirii Unirii deține funcția de pârălab de Galați. În aceste demnități s-a remarcat printr-un respect desăvârșit al legii, printr-o cinste exemplară, meritele sale ca judecător și administrator fiind apreciate public de către domnitor.

După încetarea domniei lui Grigore Ghica, Cuza este îndepărtat din funcția de pârălab de caimacamul Teodor Balș, adversar al unioniștilor. Noul caimacam, Nicolae Vogoride, este și el împotriva Unirii, dar vrând să-și facă partizani, îl numește din nou pe Cuza pârălab de Covurlui cu reședința la Galați. Pentru a-l apropia și mai mult, îl reintegrează în armată ca sublocotenent. După patru zile devine căpitan și maior după numai cinci zile. Era o ridicare meteorică, o înaintare în grad cu totul excepțională, în afara oricăror reguli, care a stârnit valvă și comentarii în epocă. Vogoride își închipuia că, promovându-l pe Cuza atât de rapid în grade superioare, și-a asigurat în persoana acestuia un om devotat. S-a înșelat deoarece Cuza nu înțelegea să renunțe la convingerile sale unioniste, pentru care luptase la 1848, de dragul unor avantaje materiale, ceea ce duce la îndepărtarea lui din Galați, tocmai în timpul alegerilor pentru Divanul ad-hoc.¹⁸

Între anii 1856-1859 se intensifică lupta pentru unirea celor două Principate, forțele principale fiind intelectualii și masele populare. Se accentuează divergențele dintre unioniști și separatiști. La Iași și București se înființează Comitetele Centrale ale Unirii care coordonau activitatea comitetelor unioniste din județele și ținuturile celor două țări. În această perioadă frământată, Alexandru Ioan Cuza îndeplinește diverse funcții militare: colonel, hatman al miliției, iar în preajma Unirii, este numit comandantul întregii armate moldovene. Ales deputat în septembrie 1857 din partea orașului Galați în Adunarea ad-hoc, Cuza, patriot cu idei înaintate, face diverse propuneri cu privire la desființarea privilegiilor, cerând egalitate și accesibilitate a funcțiilor de stat etc.

Izbucnirea războiului Crimeii între Rusia și Turcia (1853-1856), încheiat cu Congresul de Pace de la Paris din

martie 1856, internaționalizează problema Unirii Principatelor. În acest areopag european se pune pentru prima dată chestiunea unirii românilor de către Franța prin ministrul său de externe, contele Walevski, nepotul lui Napoleon I. Ca urmare a opoziției Austriei și Turciei se trece la consultarea românilor prin înființarea de adunări ad-hoc în care intrau prima dată și reprezentanți ai țăranilor. Totodată, Principatele treceau sub garanția colectivă a celor șapte puteri europene, înlăturându-se protectoratul singular al Rusiei, menținându-se însă suzeranitatea otomană. Alegerile pentru adunările ad-hoc sunt falsificate în Moldova de caimacamul Nicolae Vogoride cu sprijinul Porții Otomane și Austriei. În semn de protest față de măslirea alegerilor, Cuza și-a dat demisia din funcția de pârălab și prin intermediul Cocuței Vogoride, soția caimacamului, este publicată corespondența cu Austria privind falsificarea lor în Moldova. Se crease o criză pe plan internațional. De aceea, în august 1857 are loc o întrevedere între împăratul Franței, Napoleon al -III-lea, și regina Angliei, Victoria, ajungându-se la un compromis: Anglia acceptă anularea alegerilor falsificate din Moldova, iar Franța se mulțumește doar cu o unire formală. La insistențele Franței și Angliei, Turcia este nevoită să anuleze alegerile¹⁹. Noile alegeri din Moldova au ca rezultat formarea unei majorități unioniste în divanul ad-hoc de la Iași.

Generația Unirii e unică în istoria noastră. Este generația pașoptistă, care a participat la trei momente importante ale emancipării naționale: 1848, 1859 și 1877. În fruntea ei s-au aflat mari personalități: Mihail Kogălniceanu, Alexandru Ioan Cuza, Ion C. Brătianu, Vasile Alecsandri, Costache Negri ș.a. Unioniștii au depus jurământul pe Biblie și pe icoana Sfintei Treimi pentru că se avea în vedere unirea celor trei Țări Românești. Dintre personalitățile vasluiene care au participat la aceste mărețe evenimente menționăm pe Manolache Costache Epureanu, Alecu Cuza, Anastasie Panu, Lupu Costache, Mihail Jora, Petrache Mavrogheni, Andrei V. Ionescu etc. La 28 decembrie 1858 are loc adunarea electivă a Moldovei unde Cuza este ales vicepreședinte și la 3 ianuarie 1859 este trecut pe lista candidaților la domnie. În ziua de 5 ianuarie 1859, în ajunul Bobotezei, Adunarea electivă a Moldovei îl alege ca domn pe Alexandru Ioan Cuza, unioniștii reputând astfel un strălucit succes.

Discursul lui Mihail Kogălniceanu, cu prilejul alegerii în unanimitate a lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei, evidențiază importanța momentului de început al unei etape de modernizare a statului: „...Prin înălțarea ta pe tronul lui Ștefan cel Mare, s-a înălțat însăși naționalitatea română... Alegându-te pe tine Domn în țara noastră, am voit să arătăm lumii ceea ce Țara dorește: *la legi noi, oameni noi*... Fii simplu, Măria ta, fii bun, fii Domn cetățean; urechea ta să fie pururea deschisă la adevăr și închisă la minciuni și lingușire...”.

¹⁸Nicolae Ciudin, *Personalități istorice*, Iași, p. 543.

¹⁹ C. C. Giurescu (coord.) *XXX Istoria României în date*, Editura Enciclopedică Română, București, 1971, p. 203.

La 24 ianuarie 1859, Vasile Boierescu, unul din fruntașii politici din Țara Românească, elogia exemplul moldovenilor, arătând că „Europa ne-a ajutat, rămâne să ne ajutăm singuri” și muntenii l-au ales domn tot pe Cuza, punându-se Marile Puteri în fața faptului împlinit. Acest act politic a fost considerat de Poarta Otomană și de Austria drept o încălcare a Convenției de la Paris, însă în textul acelei înțelegeri nu se stipula ca domnii aleși în cele două Principate să fie persoane diferite. A urmat o stăruitoare luptă diplomatică dusă de Cuza cu Marile Puteri pentru recunoașterea unirii Moldovei cu Țara Românească. A fost în mod clar un proiect comun între moldoveni, care au dat *Domnul*, și munteni, care au dat *Capitala*. Dubla alegere a lui Cuza reprezenta un pas înainte către unirea completă a Principatelor Române. Votul de la 24 ianuarie 1859 a însemnat încununarea victorioasă a atâtor secole de lupte, a însemnat exprimarea năzuinței întregii națiuni, biruința progresului asupra regimului feudal, învechit, semnul emancipării sociale și politice, actul energic de naștere a României moderne prin punerea în practică a „politicii faptului împlinit”. Atunci, liderii mișcării unioniste au lăsat deoparte orice neînțelegere și ranchiună, punând pe primul loc interesul național. Colonelul Alexandru Ioan Cuza era un „om nou”, fără spiță domnească, ales tocmai pentru că el putea să împace spiritele divizate între candidații de sânge princiar.

Dubla alegere a lui Cuza a fost făcută în pofida dorinței Marilor Puteri și le-a pus pe acestea în fața faptului împlinit. Ea a avut un mare ecou în Europa, însuși conducătorul revoluției maghiare de la 1848, Ludovic Kossuth, afirma: „un astfel de spirit este necesar ca un popor să întemeieze o patrie sau dacă a pierdut-o să și-o recâștige”. Cuza devine, astfel, simbolul Unirii și al speranțelor într-o Românie modernă.

„Politica faptului împlinit” a mai fost practică de români și a dat, în general, roade. Actul de la 1859 este prima manifestare din secolul al XIX-lea a acestei politici. De aici și până la unirea deplină mai era, însă, cale lungă, iar Cuza, cu spiritul lui organizat, a fost artizanul desăvârșirii unirii. Pregătirea militară l-a ajutat mult pe domnitor în structurarea noului stat, iar spiritul lui de cinste și dreptate a fost receptat de popor prin formularea „ocaia lui Cuza”. Noul principe a avut de îndeplinit trei obiective principale de-a lungul domniei: recunoașterea internațională a dublei sale alegeri, desăvârșirea unirii și modernizarea țării prin marile reforme. Primul obiectiv a fost îndeplinit, cu mult tact, printr-o diplomatie de nivel european, cu sprijinul Franței, începând cu anul 1859. Al doilea obiectiv a constat în unificarea rapidă a principalelor instituții ale statului: armată, administrație, biserică, justiție, guvern, parlament. Conducerea țării era extrem de dificilă pentru domnitor, cu două guverne, două armate, două capitale și două adunări. În urma unei vizite la Constantinopol, în

1860, domnul român a fost primit cu toate onorurile unui suveran, refuzând să pupe papucul sultanului. Conferința de la Constantinopol a Marilor Puteri europene din 1861 a recunoscut unirea deplină, însă numai pe timpul domniei lui Cuza, domnitorul proclamând la 11 decembrie: „Unirea este îndeplinită, naționalitatea română este întemeiată... alesul vostru vă dă astăzi o singură Românie”²⁰. La 22 ianuarie 1862, s-a format primul guvern unic, în frunte cu liderul conservator Barbu Catargiu, și la 24 ianuarie se întrunește prima Adunare unică, stabilindu-se capitala la București.²¹

Al treilea obiectiv, de modernizare a statului, a fost mai dificil și a însemnat aplicarea, între 1863 - 1865, a altor puncte din programul Revoluției de la 1848 pentru organizarea României după modelul democrațiilor occidentale. Firește, a fost complicat, iar secularizarea averilor mănăstirești a permis legiferarea reformei agrare, împroprietărindu-se țăranii cu pământ, aceștia devenind cetățeni cu o patrie nouă de apărut. Și astăzi, se mai văd la unii țărani icoana Maicii Domnului cu pruncul Iisus în brațe, alături de tabloul lui Cuza cu sfinții săi la lovitura de stat din 2 mai 1864, prin care au fost înlăpăuite marile reforme ale țării. Nu întâmplător Cuza l-a cinstiț pe moș Ion Roată, jignit de boier, spunând: „unde a scuiat boierul, a sărutat Domnul”. „Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris”, elaborat atunci, a fost urmat de un plebiscit, de o nouă reformă electorală, de înființare a Senatului, prin care creștea puterea Domnului, acțiunile sale curajoase stârnind multe controverse și opoziții în interior și în exterior. Cu toate acestea, principele Cuza a mers înainte, însoțit de opinteli și greșeli, reușind să facă în șapte ani de domnie mai mult decât alți domnitori în zeci de ani, însă era un echilibru fragil între opoziție și putere, accentuându-se treptat confruntarea dintre conservatori („albii”) și liberalii („roșii”), legată de ritmul de aplicare a reformelor. Îndepărtați de la guvernare, conservatorii se aliază cu liberalii și alcătuiesc, în ianuarie 1863, monstruoasa coaliție, al cărei scop era detronarea lui Cuza.

Unii consideră că unirea și modernizarea statului s-a făcut în detrimentul moldovenilor, noua Românie fiind prea centralizată la București, mai ales că supărarea unor moldoveni s-a auzit încă din acei ani. Desigur, un act precum acesta - ca toate marile înlăpăuiri ale istoriei românilor - a stârnit și unele nemulțumiri. Domnul Cuza și Mihail Kogălniceanu, ambii moldoveni, au căutat să mențină un echilibru (domn moldovean - capitală munteană; prima universitate modernă la Iași - a doua la București etc.), dar nu a fost unul perfect și nici nu a durat foarte mult. Înălții funcționari din Moldova își vedeau posturile reduse sau amenințate, „lașii vechilor zidiri”, unde Vasile Lupu construisese biserica „Treierarhi” și unde Dimitrie Cantemir - primul mare român de anvergură internațională - îl primise pe Petru cel Mare, devenea un oraș de provincie. Și apoi, tradițiile de autonomie ale

²⁰ Dan Bogdan, Viorel Știrbu, *Pe urmele lui Alexandru Ioan Cuza*, Editura Sport-Turism, București, 1985, p. 227.

²¹ N. Ciudin, *op. cit.*, p. 544.

Principatului Moldovei se topeau în instituțiile croite după reguli noi și amplasate în capitala de la București. Și, totuși, la scara istoriei, pentru binele națiunii române în ansamblul său, dincolo de moldoveni, munteni sau ardeleni, actul a fost drept și necesar. În aceste locuri de la marginile Europei civilizate, de interferență între Occident și Orient, o Românie cu statutul de „Principatele Unite”, cu instituții paralele la București și Iași, fără o putere centralizată, nu avea nicio șansă de dăinuire. Dovada este că România creată atunci și consolidată prin actele de la 1877 și 1918 există (cu rășluirea de după Al Doilea Război Mondial) și astăzi.

A fost o unire importantă, de bază, cum subliniază Preafericitul Patriarh Daniel al Bisericii Ortodoxe Române și nu „mică”, cum o consideră unii în zilele noastre. Ideea aceasta de „unire mică” este recentă, după 1989. Înainte, în timpul comunismului, nu se putea zice „Marea Unire” și nici „România Mare” sau mai bine România Întregită, fiind considerate ca expresii ale reminiscenței „burgheze”. Atunci, actul de la 1859 era numit „Unirea Principatelor Române”, însă nu este corect să ierarhizăm asemenea evenimente capitale în existența românilor. Iar dacă zicem „unirea cea mare”, nu înseamnă că unirile celelalte au fost mici. Fără 1859, nu se poate imagina nici 1918. Unirea din 1918 a fost numită „mare” nu fiindcă cea de la 1859 ar fi fost „mică”, ci pentru că a fost pasul final, pasul încununării unui proces, care, ca printr-o minune, s-au unit cu Vechiul Regat provinciile românești încă ocupate de străini. Așadar, pentru România Întregită la 1918, a fost nevoie de o politică îndelungată de emancipare națională contra unor imperii asupritoare, iar provinciile românești înstrăinate reprezentau mai mult, ca suprafață și populație, decât România regală. Barbu Ștefănescu Delavrancea, într-un discurs din timpul Primului Război Mondial, arăta că: „noi nu ne croim o nouă patrie, ci ne întregim”.

Domnia scurtă a lui Cuza a reprezentat un exemplu de urmat în politică: identificarea cu interesele neamului. A fost plină de reforme în toate segmentele societății, aducându-i sintagma de *ctitor al României moderne*. Nu este domeniu social-economic, politic și cultural-religios în care domnia lui Cuza să nu-și fi pus amprenta. S-au modernizat vechile instituții și s-au creat altele noi în administrație (înființarea consiliilor comunale, județene și prefecturile), justiție (Codul Penal și Civil), armată, învățământ (școli, învățământ primar obligatoriu și gratuit de patru ani, universități), poliție, jandarmerie, finanțe, cultură (Academia Română) și biserică. Marile reforme îi devin ostile și nemulțumirile cercurilor politice românești față de regimul autoritar al principelui vor crește în intensitate, începând cu anul 1865. Era de așteptat să fie răsturnat de la putere, mai ales că se despărțise de cel mai bun sfetnic al său, Mihail Kogălniceanu, acela care visa și făcea reforme

democratice, dar le voia „fără pripeală”, adică temeinice. De aceea, Alexandru Ioan Cuza și generația lui se cuvin prețuiți, simbolizând *Renașterea României*, a afirmării conștiinței naționale. Nu există sector al societății în care Cuza să nu fi adus îmbunătățiri și înnoiri organizatorice pe baza noilor cerințe ale epocii moderne. Niciodată n-a abdicat de la ideile sale patriotice. El „și-a ținut întotdeauna cuvântul” și „era gata să sacrifice tronul, persoana sa, numai să apere țara de orice pericol”²².

Atunci când situația economică internă și cea internațională devin nefavorabile, domnitorul Alexandru Ioan Cuza, cu dezinvoltură, renunță la putere, considerând că i s-a încheiat mandatul, spunând la abdicarea silită de la 11 februarie 1866: „Să-i fie țării mele mai bine fără mine, decât cu mine”. Cuza părăsește tronul și țara, iar după plecarea sa se instituie o locotenentă domnească și este adus principele Carol I, care continuă politica de modernizare a statului. Ultimii ani de viață i-a petrecut în exil, murind la Heidelberg, în Germania. La înmormântarea de la Ruginoasa din 1873, Mihail Kogălniceanu evidențiază faptul că domnia sa a fost una luminoasă în istoria neamului și „nu greșelile l-au îndepărtat, ci faptele sale mari”.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, osemintele sale au fost așezate în biserica *Trei Ierarhi* din Iași, alături de cele ale lui Dimitrie Cantemir. Luptător neobosit pentru înfăptuirea României moderne, Alexandru Ioan Cuza se înscrie în rândul marilor figuri istorice respectate de poporul nostru, recunoscător al reformelor sale, intrată de timpuriu în mentalul colectiv.

Așadar, faptele mărețe ale legendarului domnitor să fie exemplu de virtute moral-creștină, de unitate, nu de dezbinare și de partizanat politic, mai ales acum în vremuri de criză, într-o lume în schimbare, când sunt pervertite modelele neamului românesc, iar educația patriotică este în declin. El rămâne o personalitate excepțională în istoria națională prin realizările sale, apreciate în țară și peste hotare. Vodă Cuza devine cu trecerea timpului o veritabilă icoană a neamului, un exemplu de curaj și voință politică. Fie ca actele sale îndrăznețe să ne încălzească inimile și să ne dea încredere în viitor.

Bibliografie selectivă

- XXX, *Cuza Vodă, In memoriam*, (Culegere de studii cu ocazia împlinirii unui secol de la moartea domnitorului), Editura Junimea, Iași, 1973.
- Bogdan Dan, Știrbu Viorel, *Pe urmele lui Alexandru Ioan Cuza*, Editura Sport-Turism, București, 1985.
- Codreanu Theodor, (coord.), *Istoria Hușilor*, Editura Porto-Franco, Galați, 1995.
- Giurescu, C. Constantin, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Științifică, București, 1970.
- Bogdan Dan, Știrbu Viorel, *Pe urmele lui Alexandru Ioan Cuza*, Editura Sport-Turism, București, 1985

prof. dr. Nicolae IONESCU, Vaslui

²² XXX, *Cuza Vodă, In memoriam*, (Culegere de studii cu ocazia împlinirii unui secol de la moartea domnitorului), Editura Junimea, Iași, 1973.

MEMORIE ȘI ISTORIE LOCALĂ

MOARTEA SUBLOCOTENENTULUI VERNESCU

În ultimii săi ani de viață, profesorul Pavel C. Pavel (1915-1989) din Zăpodeni, județul Vaslui, și-a rememorat perioada trăită în Uniunea Sovietică, patru ani în lagărul de la Oranki, despre care a scris pentru neuitare. A fost luat prizonier la Cotul Donului, în luptele de la Klețkaia, în toamna anului 1942. Aici l-a văzut pe sublocotenentul Vernescu cum a căzut răpus de gloanțe:

„Odată cu căderea nopții vine comunicarea că a fost cucerită cota. Oarecum ușurare. Am plecat mai departe la fixare pentru noua poziție, mai înspre ruși. Terenul pietros. Dau peste o groapă adâncă, adăpost bun. Mă instalez. Deziluzie! Vine dispoziție de la comandamentul mai mare al formațiunii și trec mai spre dreapta. Încep să scot câte o piatră, reușesc să adâncesc groapa împreună cu Costică, ordonanța, cam vreo 0,7 m. Groapa în care mă instalasem bucuros era reperată de ruși și în scurt timp îmi căzu cel mai bun sergent. Aici în adăpostul adânc, la vreo 0,7 - 0,8 m, peste care au trecut și tancurile, am stat împărțindu-l cu Costică până în ziua marelui atac din 19 noiembrie 1942. Încercări de luptă mai erau, dar nu plecau nici ai noștri, nici rușii. În față aveam rușii sub 50 m. La fel la dreapta, la stânga. Erau strigări pe nume, să mă predau. Ziua era grea de tot. Din 400 de oameni, două companii, rămăsesem toți înarmați cu puști-mitraliere și tunurile anticar, în preziua atacului la 27 oameni. Ca ofițer eu, Gh. Rânzescu mort, Ciunel și răniți. La cealaltă formație, sublocotenent Vernescu, bârlădean.

Ceream mereu completarea efectivului. De mult se vântura ideea, o știau și rușii, că trebuiau să vină dinspre sud două divizii blindate. N-au mai venit.

- Domnule colonel, dați-ne completări de efectiv!

- Încă oleacă, Vernescule! Pe tine te-am propus la o decorație românească, pe Pavel la una italiană.

- Dă-le-n mama lor de decorații. Nouă trimiteți-ne ajutoare!

După legile războiului de până atunci, regulamentul militar, dacă o unitate, subunitate, ajungea la 50% sau sub, trebuia să iasă în refacere. Dar noi, din 400 de oameni în preziua atacului aveam 27 de oameni. <...>

Căderea. De cu noapte, au început rușii un bombardament infernal cu toate armele, toate mijloacele de foc automate puse în funcțiune, și când se luminează, românășii noștri, cum erau instruiți să urce pe tancuri ca să astupe ambrazurile, ciorchine îi purta morți tancurile rusești. Era în ziua de 19 noiembrie 1942. Primiseră rușii ajutoare de la englezi, americani, de la

pistoale până la tancurile de 50 de tone puse pentru prima dată în funcțiune alături de Katiușele lor, măgarul lui Hitler, care erau mai mult de efect zgomotos, de la praful de ou și lapte, lapte condensat, la conserve de ficat, de carne; altfel mureau rușii de foame cu boabele de grâu fiert frecate de prin lanuri, coapte sau fierte în cutii de conserve pe lângă focurile atâțate prin lunca Donului. Au trecut trei valuri de tancuri peste groapa mea care era de piatră, de nu m-au putut strivi. Rămânând doi ostași, Vernescu, vecinul, cu șapte, am hotărât să ne retragem. Prea târziu. Brumă, alunecuş pe iarba viroagelor. Vernescu primește un glonț prin spate: «Văleu!» Se întoarce și primește pe al doilea în față. Cade. Un ostaș de-al lui se duce să-l ridice. Căzuse și ceață. Când m-am întors, puhoiul de ruși venea din spate. Am dat drumul la pușcă jos, am făcut semnul de predare, rușii la 15-20 m. Unii au întins armele să tragă. Comandantul lor i-a oprit. Eram prima pradă de război ofițer”.

M-am întrebat, de multe ori, cine va fi fost sublocotenentul Vernescu din Bârlad. Până de curând, când am avut surpriza să-i descopăr familia prin intermediul unui dosar păstrat la Arhivele Naționale din Vaslui, privitor la exproprierea moșiei Pogonești, în 1945.

Decretul-lege pentru „înfăptuirea Reformei Agrare dată plugărimii”, emis de guvernul Petru Groza la 23 martie 1945, reprezenta consecința liniei politice a epocii, enunțată la 24 septembrie 1944, care prevedea exproprierea moșiilor de peste 50 de hectare, punând în practică împrăștierea țăranilor care au luptat în cel de-al Doilea Război Mondial. Sub incidența acestei legi s-a aflat și moșia colonelului în rezervă lăncu Vernescu, aflată la Pogonești, în apropierea Bârladului, de 94 de hectare, expropriată la 31 mai 1945. Din dosarul acestei moșii, aflăm despre conacul din Pogonești, proprietate a soției colonelului, Margareta, cu un teren de 4 hectare, împreună cu „locul de siliște de casă de 8 prăjini, în prezent împrejmuit cu gard și semănat cu lucernă, parte integrantă din conacul moșiei”. Acolo se afla și un inventar agricol, despre care colonelul Vernescu stipula că era „complect pentru cultivarea celor 94 ha teren de cultură și fâneată, însă acest inventar pe timpul operațiunilor de război din anul trecut mi-a fost ridicat de armatele de operațiuni și-n mai mare parte distrus fără nici un motiv de populația din sat, în prezent găsindu-se grămadit de neîntrebuințat pe maidanul din curtea caselor moșiei, în timp ce prin sat se găsesc răspândite piese de mașini, roate cu care unii au făcut cărucioare, alții roabe etc.”.

Originar, probabil, din Vernești, județul Buzău, unde avea o mică proprietate, colonelul Vernescu venise la Pogonești în 1924, când „pe acest teren nu exista absolut nimic ca inventar, iar conacul se rezuma la un hambar și niște case aproape dărămate fără nici o împrejmuire în mijlocul câmpului. Cu mari sacrificii bănești împrumutându-mă prin diferite bănci și cheltuind ultimul ban din solda mea, cu o muncă fără preget și o trudă de ani de zile, am refăcut totul. Am împrejmuit 4 ha teren aparținând conacului cu gard de scânduri, am construit două coșare de porumb, saivan pentru vite, am reparat și renovat complex casele, am înființat atelier de fierărie, am plantat două ha cu pomi fructiferi cele mai frumoase soiuri, fiind acum tot pe rod, am împrejmuit cu gard de sârmă 10 ha de șes fâneată”. Altfel spus, „cu acest inventar și cu oameni cu plată am muncit ani de-a rândul acest teren dotat, iar pe timpul războiului din cauza mării lipse de brațe mi s-a dat la prizonieri de război, pe lângă oamenii ce-i aveam. Dacă întâmplător mai rămânea disponibil teren arabil din cota mea, atunci lucram în tovărășie cu acei ce solicitau, dând în general sâmbânță selecționată, trierată și tratată contra mănurei; ajutor la cerere cu mașinile mele atât acestora, cât și la oameni din sat care cereau la trebuința lor; rezultă deci că numai din cauză de forță majoră datorită războiului prin lipsa de brațe, reducerea inventarului viu prin rechiziții am fost forțat a cultiva o parte din terenul arabil în tovărășie cum am arătat mai sus, cele 10 (zece) ha de fâneată totdeauna a fost păzit, cosit și recoltat cu mijloacele mele proprii”.

Sprijinise și construirea bisericii din Pogonești: „în anul 1937 când s-a sfințit biserica din sat, la care am contribuit în bună parte cu întreaga mea familie și-n special cumnata mea Elena Cărăpeanu, am avut cea mai mare satisfacție morală văzând popor din sat și întreg cuprinsul județului în jurul P.S.S. Episcop Nifon, pe care am putut a-l găzdui cu întreg alaiul sfințirii în coprinsul conacului meu, unde s-a putut constata o vrednică gospodărie ridicată prin munca și truda mea de ani de zile. Tot cu această ocaziune, arăt că singura noastră mulțumire a întregii familii nu era decât

strângerea la un loc, la conacul moșiei, locul de naștere al soției mele, unde n-am cunoscut decât muncă și iar muncă ani de-a rândul și ca probă gânditu-ne-am din adâncul sufletului ca această să fie continuată cu mai multă ardoare pe ogorul strămoșesc, am îndrumat pe cel mai bun fiu al meu, Călin, la agronomie, găsindu-se azi în anul III la acea Facultate”.

Colonelul Iancu Vernescu, domiciliat în Bârlad, pe bulevardul Epureanu nr. 33, luptase în Primul Război Mondial, fiul său Ioan căzuse pe front în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Cu toate aceste sacrificii, avea parte de nerecunoștința celor pe care-i ajutase în decursul vieții: „Menționez totodată, cu această ocaziune, că subsemnatul n-am știut decât a-mi face datoria către Patrie ca ostaș în războiul trecut, ca muncitor și gospodar al pământului ce am avut ca dotă și ce e mai dureros pentru mine este faptul că tocmai în timpul când cel mai mare fiu al meu, Ioan, lupta pe front și-și vărsa sângele pentru Țară și neam, în luna august 1944 a căzut pe front ca sublocotenent de geniu comandând o companie în batalionul 21 Pionieri, concetățenii mei din comuna Pogonești pe care i-am ajutat în diferite situații mi-au devastat întreg avutul și conacul din comuna Pogonești”.

Nu știm dacă Iancu Vernescu va fi aflat vreodată cum murise fiul său, sublocotenentul Ioan Vernescu, care nu căzuse pe front în august 1944, ci doi ani mai devreme, la Cotul Donului, în ziua marelui atac sovietic din 19 noiembrie 1942, în luptele de la Klețkaia, potrivit amintirilor sublocotenentului Pavel C. Pavel (1915-1989), pe atunci tânăr învățător, căruia îi datorăm această mărturie cutremurătoare despre moartea sublocotenentului Vernescu.

Surse:

Arhivele Naționale Vaslui, Fond *Camera agricolă a județului Tutova (1931-1950)*, dosar 106/ 1946.

Lucian-Valeriu Lefter, *Pavel C. Pavel: Din război. 4 ani și o zi (1942 noiembrie 19 - 20 noiembrie 1946)*, I, în „Elanul”, nr. 27/2003.

Menționez totodată cu această ocaziune că subsemnatul n-am știut decât a-mi face datoria către Patrie ca ostaș în războiul trecut, ca muncitor și gospodar al pământului ce am avut ca dotă și ce e mai dureros pentru mine este faptul că tocmai în timpul când cel mai mare fiu al meu Ioan, lupta pe front și-și vărsa sângele pentru Țară și neam în luna Aug. 1944 a căzut pe front ca sublocotenent de geniu comandând o companie în bat. 21 Pionieri, concetățenii mei din comuna Pogonești pe care i-am ajutat în diferite situații mi-au devastat întreg avutul și conacul din com. Pogonești în această situație rog a suplini...

dr. Lucian-Valeriu LEFTER,
Centrul Cultural Județean Vaslui

80 DE ANI DE LA ÎNCHEIEREA CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

În ajunul declanșării celui de-Al Doilea Război Mondial (1939-1945), relațiile internaționale au fost dominate de politica practică de marile puteri pentru conservarea și reîmpărțirea sferelor de influență și dominație. Aceste evenimente au marcat profund și viața politică, economică și militară din România.

Al Doilea Război Mondial a fost cel mai mare conflict militar, politic, economic și diplomatic din istoria omenirii, care a cuprins 72 de state cu o populație de 1.700.000.000 oameni (80% din populația lumii). Cu o săptămână înainte de declanșarea celui de-Al Doilea Război Mondial, Germania nazistă și Uniunea Sovietică au încheiat, la 23 august 1939, Pactul de „neagresiune”, intrat în istoria universală sub denumirea de Pactul Molotov-Ribbentrop (primul, ministru de externe al Rusiei și al doilea, ministru de externe al Germaniei). Prevederile protocolului adițional (Anexele secrete) stabileau destinele țărilor baltice (Estonia, Lituania și Letonia), Finlandei, Poloniei și României.

Conform înțelegerilor de la Moscova, la data de 1 septembrie 1939, ora 4:45, armata germană, ce însuma 1.600.000 militari, a invadat teritoriul polonez, punând în aplicare „Planul alb” (Fall Weiss). În urma refuzului Germaniei hitleriste de a înceta agresiunea, la cererea Angliei și a Franței, guvernele acestor state au declarat război celui de-al 3-lea Reich, la data de 3 septembrie 1939. Între 3 și 10 septembrie 1939, Noua Zeelandă, India, Canada, Uniunea Sud-Africană și guvernul cehoslovac format în exil s-au alăturat Marii Britanii, în timp ce Danemarca, Brazilia, Olanda, Mexic, Argentina, Spania, S.U.A. și România și-au declarat neutralitatea. Japonia a dat o declarație de neamestec în conflictul din Europa la data de 4 septembrie 1939.

Guvernul României a luat măsuri pentru primirea refugiaților polonezi, ajutarea Poloniei pentru a primi, prin teritoriul românesc, armamentul și materialele de război livrate de Marea Britanie și Franța. Dar Polonia, neajutată de Anglia și Franța, atacată și de Uniunea Sovietică, la data de 17 septembrie 1939, a capitulat, la data de 28 septembrie 1939, stabilindu-i-se granițele între râurile San și Bug (teritoriile de la est de Bug au intrat în componența Uniunii Sovietice și cele de la vest în componența Germaniei).

După semnarea de către Franța a armistițiului cu Germania, la Compiègne, la data de 22 iunie 1940, Uniunea Sovietică a dat tonul acțiunilor de răstignire a

poporului român. Prin notele ultimative din 26 și 28 iunie 1940, guvernul Uniunii Sovietice a răpit din trupul României teritoriile Basarabiei, Bucovinei de Nord și Ținutul Herței (44.500 km² și o populație de 3,2 milioane locuitori din Basarabia, respectiv 6.000 km² și o populație de 500.000 de locuitori din Bucovina de Nord). Rapturile teritoriale au continuat prin Dictatul de la Viena, din 30 august 1940. Eșuând tratativele de la Turnu Severin, dintre reprezentanții ministerelor de externe din România și Ungaria, Germania hitleristă, Italia fascistă și Uniunea Sovietică au „ajutat” Ungaria horthystă să ne ciuntească 44.492 km² și o populație de 2.667.000 locuitori, majoritatea români (Transilvania de Nord). Prin tratatul din 7 septembrie 1940, de la Craiova, Bulgaria a încorporat județele Durostor și Caliacra (Cadrilaterul), cu o suprafață totală de 6.921 km² și aproximativ 410.000 locuitori (s-a făcut transfer de români din Cadrilater cu bulgari din județele Tulcea și Constanța).

Prin aceste rapturi teritoriale, guvernul României a primit declarații de război nescrise de la hrăpăreții săi vecini: Uniunea Sovietică, Ungaria horthystă și Bulgaria. Administrația românească, unitățile militare românești și o parte din populația românească, din provinciile românești furate de către vecini, au suferit mari umilințe din partea trupelor de ocupație și a unor extremiști localnici, care au trecut de partea ocupanților. Au fost atacați, răniți, omorâți și jefuiți de bunurile materiale unii reprezentanți ai administrației românești și cadre militare active și în rezervă care s-au opus ocupării teritoriilor românești și jefuirii mijloacelor materiale de luptă. Un număr însemnat de români din Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herța au fost duși în gulagurile din Siberia de către ocupanții ruși.

Evenimentele din vara anului 1940 au avut grave consecințe în viața internă și externă a României, care s-au repercutat negativ asupra capacității de apărare a țării, numărul cetățenilor mobilizați reducându-se simțitor. Rămasă singură în fața agresiunii statelor vecine, cu teritoriul amputat, sub presiunea directă a Germaniei naziste, în România s-a instaurat, la 14 septembrie 1940, regimul legionaro-antonescian, iar în octombrie același an au pătruns în țară primele trupe germane. După înfrângerea rebeliunii legionare din 23-25 ianuarie 1941, România a fost condusă de dictatura militară a lui Ion Antonescu, fost șef al Marelui Stat Major al armatei României (1933-1934).

Continuând politica imperialistă de cuceriri teritoriale și de subjugare a altor popoare, Germania nazistă, încălcând pactul de neagresiune din 23 august 1939 și tratatul de frontieră și prietenie din 28 septembrie același an, a declanșat războiul împotriva Uniunii Sovietice la 22 iunie 1941 (planul Barbarosa din decembrie 1940). Alături de forțele Wehrmachtului au participat la război Italia, Finlanda, Ungaria, România, precum și unități militare din Slovacia, Croația, Franța vichystă, Olanda, Belgia și Spania.

România a participat la război, alături de Germania nazistă, cu scopul eliberării teritoriilor furate în anul 1940. În perioada 22 iunie - 26 iulie 1941, teritoriile Bucovinei de Nord, Ținutului Herța și Basarabiei au fost eliberate, prin luptele dârze desfășurate de Armatele a 3-a și a 4-a române și Armata a 11-a germană, subordonate Grupului de Armate general Ion Antonescu. În perioada desfășurării acțiunilor de luptă, pierderile armatei române s-au cifrat la 4.112 morți, 12.120 răniți și 5.506 dispăruți (6% din efectivele totale angajate în perioada 22 iunie - 26 iulie 1941).

La cererea insistentă a lui Hitler, Armata Română a participat, de la 8 august 1941, la acțiunile militare din Operația militară Odessa (Armata a 4-a română) și la luptele dintre Nistru și Bug (Armata a 3-a română), până la capitularea fortăreței Odessa (16 octombrie 1941). După această dată, o parte a efectivelor Armatei a 4-a române au rămas în Ucraina, pentru asigurarea ordinii și pazei, în timp ce Armata a 3-a română (corpurile de vânători de munte și de cavalerie), în colaborare cu Armata a 11-a germană, a desfășurat lupte crâncene între Bug și Nipru, pătrunzând în Crimeea. Pierderile armatei române în operația militară de la Odessa au fost de aproximativ 49.000 de militari.

De la data de 15 iunie 1942, unitățile militare române au fost introduse succesiv în luptele din Caucaz și Cotelul Donului - Stalingrad, acționând în condiții deosebit de grele de relief, climă și de lipsuri materiale (tunuri de artilerie antitanc, mijloace de transmisiuni, muniții, echipament gros pentru iarnă, alimente și medicamente), luptând până la 3 februarie 1943. În aceste lupte Armata Română a suferit mari pierderi materiale și umane: 155.010 ostași din 228.072 cât au avut, la 19 noiembrie 1942, cele două armate (Armata a 3-a și Armata a 4-a).

Din luna martie 1943, Armata Română a fost retrasă pe teritoriul dintre Nipru și Nistru. În Caucazul de Vest au rămas Diviziile 19 Infanterie Timișoara, 6 Cavalerie București și 9 Cavalerie Lugoj, care au acționat în subordinea unui comandament românesc, și Diviziile 10 Infanterie Brăila, 2 Munte Bistrița-Năsăud și 3 Munte Beiuș, subordonate unor grupări operative germane, însumând 64.606 ofițeri, subofițeri și soldați. În luna iunie 1943 Divizia 19 Infanterie Timișoara a fost trecută pe litoralul Mării Negre, pe frontul din Kuban fiind introdusă Divizia 10 Infanterie Brăila, iar Divizia 3 Munte a fost retrasă în Crimeea. În luna octombrie 1943 se aflau pe

frontul din Crimeea: Diviziile 1 Munte Sinaia, 2 Munte Bistrița - Năsăud și 3 Munte Beiuș, 10 Infanterie Brăila și 19 Infanterie Timișoara, 6 Cavalerie București și 9 Cavalerie Lugoj. Datorită marilor pierderi suferite de efectivele de ostași, Diviziile 4 Munte Aiud și 24 Infanterie au fost unite sub denumirea de Divizia 4/24 Infanterie, această mare unitate fiind trimisă în zona Herson.

Prin „Operația 60.000”, în lunile aprilie-mai 1944, au fost aduși în țară, din Crimeea, 42.190 de militari români, dintre care 39.134 pe mare și 3.056 pe calea aerului, reprezentând 90% din efectivele retrase de la Sevastopol. Pierderile suferite în perioada martie - mai 1944 au fost de 22.522 militari români.

La începutul lunii aprilie 1944, Armata a 3-a română avea în componere Diviziile 14 infanterie Iași, 15 Infanterie Chișinău, 21 infanterie Galați, 4 Vânători Munte Aiud/24 Infanterie Satu Mare și Comandamentul 104 „Siret”, iar Armata a 4-a română avea Corpul 1 Armată (cu Diviziile 6 Infanterie Focșani și 20 Infanterie Cluj și Comandamentul 104 Munte), Corpul 4 Armată (cu Diviziile 3 Infanterie Pitești, 1 Munte Sinaia și Comandamentul 101 Munte) și Corpul 5 Armată (cu Diviziile 4 Infanterie București, 1 Gardă București și Regimentul 9 Grăniceri). În rezervă se aflau Diviziile 1 Infanterie Turnu Severin și 8 Infanterie Botoșani și Comandamentul 103 Munte, iar sub comandament german acționau Diviziile 10 Infanterie Brăila și 18 Infanterie Sibiu, 5 Cavalerie Iași și Detașamentul Blindat Târgoviște. Armata a 3-a a fost trecută în apărare pe litoralul Mării Negre, între gurile Dunării și Cetatea Albă. Armata a 4-a română a fost dispusă între Ungheni și Boroaia la 30 km sud-vest de Suceava.

Epuizată din cauza pierderilor suferite în lupte, România și-a intensificat activitatea diplomatică în 1943 și 1944 pentru a ieși din război. S-au înmulțit contactele directe ale guvernului antonescian cu reprezentanții Națiunilor Unite de la Stockholm și Cairo și cu ale unor state neutre. La data de 12 aprilie 1944, la opt zile de la bombardamentul masiv al aviației anglo-americane asupra capitalei București și a zonei Prahovei, Uniunea Sovietică a propus României încheierea unui armistițiu unilateral, pe care mareșalul Ion Antonescu l-a respins întrucât era dezavantajos pentru România.

Situația militară grea de pe frontul Târgu Neamț - Pașcani - Târgu Frumos - Iași - Platoul Cornești - Chișinău - Tighina a grăbit forțele democratice din România să înlăture guvernul antonescian și să propună încheierea armistițiului cu Națiunile Unite, având ca reprezentant Uniunea Sovietică. Răsturnarea prin forță a guvernului antonescian a început cu arestarea lui Ion și Mihai Antonescu, în ziua de 23 august 1944 (aceștia au fost convocați la Palatul Regal de către Regele Mihai), și ulterior a altor membri din guvern. Deși în ziua de 22 august 1944, guvernul sovietic, prin Ana Kolontai, ambasador la Stocholm, a trimis mareșalului Ion Antonescu documentul prin care se acceptau condițiile

puse de Guvernul României, Grigore Niculescu Buzești din Centrala Ministerului de Externe, îndrumat de Iuliu Maniu, a trimis documentul la Palatul Regal. Regele, sfătuit de consilierii săi, a dat lovitura de stat. În seara zilei de 23 august 1944, după ora 22:00, Regele Mihai a transmis la radio Comunicatul către țară, prin care poporul român era anunțat de arestarea guvernului antonescian, înlocuirea lui cu un nou guvern de uniune națională, prezidat de generalul de corp armată Constantin Sănătescu.

Încheierea armistițiului cu Națiunile Unite, prin reprezentantul său, Uniunea Sovietică (s-a înfăptuit abia la data de 12 septembrie 1944, fapt ce a condus la capturarea de către armata sovietică a peste 170.000 ostași români și multe bunuri materiale), încetarea operațiunilor militare împotriva armatei sovietice și întoarcerea armelor împotriva armatei Germaniei naziste. A urmat comunicatul șefului Marelui Stat Major al Armatei Române, generalul Gheorghe Mihail, care a prezentat Directiva Operativă pentru comandanții celor două armate și comandanții marilor unități și unităților militare din armata română. Pentru românii din Bucovina de Nord și Basarabia a reînceput calvarul ocupației sovietice, când armata sovietică a pătruns în Cernăuți la 29 martie 1944 și în Chișinău la 24 august 1944 și a reinstaurat puterea sovietelor, urmând un șir de mari necazuri de ordin social, economic, cultural și politic pentru români.

Armata română a început acțiunile militare de dezarmare a trupelor germane încă din noaptea de 23/24 august 1944, acestea încheindu-se la 31 august 1944. Cele mai dârze lupte s-au desfășurat în capitală, în împrejurimile acesteia, pe Valea Prahovei, în Dobrogea, Muntenia, Oltenia, Țara Bârsei și nord-vestul Moldovei. Armata română și formațiunile populare participante la aceste acțiuni militare au pierdut aproximativ 9.500 de oameni. Desprinderea României din coaliția cu Germania hitleristă și trecerea ei de partea Națiunilor Unite a însemnat prăbușirea frontului german în Balcani, scurtarea cu cel puțin șase luni a celui de-Al Doilea Război Mondial în Europa și deschiderea căilor pentru ofensiva armatei sovietice spre Budapesta - Praga - Viena - Berlin. Ziua de 23 august 1944 a creat condiții pentru recunoașterea de către Națiunile Unite a drepturilor României asupra părții de nord a Transilvaniei, care a fost eliberată la 25 octombrie 1944, prin jertfele celor peste 59.000 de ostași români: morți, răniți și dispăruți în perioada 1 septembrie - 25 octombrie 1944, în colaborare cu armata sovietică.

Ziarul „Libertatea” evidențiază această pagină de istorie: „Ardealul este din nou indivizibil, așa cum trebuie să fie. Nicio linie demarcațională nu mai împarte în chip arbitrar pământul, pentru libertatea căruia au pățimit Horea, Cloșca și Crișan și au luptat Avram Iancu, Andrei Șaguna, Simion Bărnuțiu și memorandiștii”. Armata sovietică a administrat acest teritoriu până la 6 martie 1945, când a fost instaurat în România guvernul de largă

concentrare democratică, condus de dr. Petru Groza. Întrucât ungurii insistau să stăpânească acest teritoriu, Stalin a hotărât că acest teritoriu revine pe drept României.

În continuare, Armata română a participat la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei de sub ocupația Germaniei hitleriste, până la capitularea ultimelor rezistențe militare germane din patruleterul Boemiei, la data de 12 mai 1945.

Participarea Armatei Române la eliberarea Ungariei

Armata Română a participat la eliberarea Ungariei de sub dominația fascistă cu peste 210.000 soldați, subofițeri și ofițeri, căzând în crâncenele lupte desfășurate timp de trei luni, peste 42.700 ostași din trupele terestre, aeriene și marina fluvială. Pe teritoriul Ungariei, Armata Română a participat cu Comandamentele Armatei 1-a și Armatei a 4-a, cu patru Corpuri de Armată, 17 Divizii de Infanterie, Vânători de Munte și Cavalerie, în Operațiunile militare de la Vest de Tisa și Budapesta. La acestea, se adaugă Corpul Aerian Român, două Brigăzi de Artilerie antiaeriană, una Brigadă de Căi Ferate, cinci Batalioane de Drumuri și alte unități și formațiuni militare.

Ostașii români au desfășurat lupte înverșunate la Debrețin și Budapesta, în escaladarea munților Hegyalja, Bukk și Matra, precum și luptele din multe alte localități. Ei au eliberat 14 orașe și au forțat și traversat patru cursuri de ape. Au provocat inamicului pierderi în forța umană de 21.045 prizonieri de război și 9.744 militari uciși în lupte. La data de 18 decembrie 1944, primele trupe terestre au atins granița Ungariei cu Cehoslovacia, pregătind trecerea Armatei Române pe teritoriul Cehoslovaciei.

Participarea Armatei Române la eliberarea Cehoslovaciei

Continuând efortul economic și militar la cote maxime, Armata Română a acționat aproape cinci luni pe frontul din Cehoslovacia în operații militare extrem de dificile: geruri aspre și zăpezi abundente, teren muntos și împădurit, puternic fortificat de armata germană, care se apăra cu disperare, cu cursurile râurilor orientate de la nord-est spre sud, obligând trupele române să acționeze perpendicular pe ele, ca și pe crestele munților înalți, comunicații puține, rezistență înverșunată a inamicului pentru a împiedica trupele aliate sovieto-române să înainteze spre Praga. În ultimele trei luni de efort militar, Armata Română a cooperat și cu Corpul de Armată Ceh, constituit pe teritoriul Uniunii Sovietice din prizonieri de război și luptători antifasciști cehi și slovaci, comandat de Ludwig Svoboda.

Armata Română a participat în perioada 18 decembrie 1944 - 12 mai 1945 cu 248.000 militari români, subordonați Comandamentelor Armatelor 1-a și a 4-a Române, patru Corpuri de Armată (2, 4, 6 și 7), 16 Divizii de Infanterie, Vânători de Munte și Cavalerie (2 Infanterie Craiova, 3 Infanterie Pitești, 6 Infanterie Focșani, 9 Infanterie Constanța, 10 Infanterie Brăila, 11 Infanterie Slatina, 18 Infanterie Sibiu, 19 Infanterie Timișoara, 21 Infanterie Galați, 1 Infanterie voluntari București), precum și Divizia Gardă București venită pe front în aprilie 1945, Divizia 2 Munte Deva, Divizia 3 Munte Beiuș, Divizia 1 Cavalerie Arad, Divizia 8 Cavalerie București, Divizia 9 Cavalerie Lugoj, Un Corp Aerian București, una Divizie de Artilerie Antiaeriană Brașov, una Brigadă de Căi Ferate București, un Regiment Tancuri Târgoviște, alte unități și formațiuni de luptă.

Prin efortul deosebit al tuturor participanților la război, Armata Română a înaintat în dispozitivul inamic aproximativ 400 km, a forțat patru cursuri de apă (Hron, Nitra, Vah și Morava), a străbătut prin lupte grele zece masive muntoase (Silica, Muran, Metalicii Slovaci, Tatra Mică, Javorina, Nitra, Fatra Mare, Fatra Mică, Inovec și Carpații Albi) și a eliberat singură sau în cooperare cu trupele sovietice 1.722 localități, din care 53 orașe și alte puncte populate, a provocat inamicului importante pierderi umane și materiale și a capturat 20.478 militari germani și unguri. Aceste succese au fost scump plătite, efectivele marilor unități și unităților române micșorându-se cu 66.495 militari români, morți, răniți și dispăruți.

Reamintind ostașilor români tradiționalele relații de prietenie dintre România și Cehoslovacia, generalul de corp de armată Gheorghe Avramescu, născut în Botoșani, preciza la 17 decembrie 1944: „Armata Română intră într-o țară prietenă, care ne-a arătat întotdeauna cea mai mare și mai sinceră prietenie. Iată de ce, fiecare ostaș trebuie să fie cât mai blând și corect cu populația civilă, tratând-o ca și cum ar fi românească”.

Pe teritoriul Cehoslovaciei, Armata Română, în cooperare cu Armata Sovietică, a desfășurat lupte în patru etape: 1- ultima decadă a lunii decembrie 1944 – prima decadă a lunii ianuarie 1945; 2 - 12 ianuarie - 25 martie 1945. În această etapă, Armata Română a cooperat și cu comandantul Frontului 4 Ucrainean, comandat de mareșalul sovietic, de origine poloneză Rokossovski; 3 - 25 martie - 2 mai 1945; 4 - 6 la 12 mai 1945, Operația militară Praga. La data de 7 mai 1945, cele două armate românești au făcut joncțiunea la Brno. La data de 12 mai, ostașii români se aflau la 60 km de Praga – capitala Cehoslovaciei. În prima parte a lunii iunie 1945, cele două armate române au început marșul de întoarcere în România.

Participarea Armatei Române la eliberarea Austriei

Armata Română a contribuit la eliberarea Austriei cu Regimentul 2 Care de Luptă din Târgoviște, Brigada de Căi Ferate București, comandată de generalul maior Panaitescu și alte formațiuni militare. Tanchiștii români cooperând cu Brigada 27 tancuri sovietică a produs inamicului pierderea a două tancuri, șase mașini de luptă, trei tunuri antitanc și opt cuiburi de arme automate distruse, 70 morți și răniți. La 9 mai 1945, tanchiștii români erau în ofensivă spre Praga. Brigada de Căi Ferate, cu aproximativ 700 militari, a contribuit la restabilirea liniilor de la Viena și Brun.

Unitățile militare prahovene participante la Al Doilea Război Mondial

Prahovenii au participat la acest pustiitor război cu următoarele mari unități și unități militare: Corpul 5 Teritorial dislocat în garnizoana militară Breaza în 1944 a condus acțiunile de luptă pentru înfrângerea și capturarea marilor unități și unități militare germane, fiind condus de generalul Constantin Vasiliu Rășcanu, șef de stat major, generalul maior Toma Zoter. Divizia a 13-a Infanterie Ploiești a participat la Campania militară din Est, în august și septembrie 1944, la capturarea trupelor germane, iar la 24 septembrie 1944 efectivele sale au fost transmise Diviziei 3 Infanterie Pitești. Divizia 1 Vânători de Munte Sinaia a participat la luptele din Est, la eliberarea părții de Nord a Transilvaniei, iar la data de 18 noiembrie 1944 s-a înapoiat în Sinaia, în baza Ordinului Comisiei româno-sovietice.

Regimentul 7 Infanterie Prahova a participat la luptele de eliberare a Bucovinei de Nord și partea de nord a Basarabiei, la luptele de la Cotul Donului - Stalingrad, înapoindu-se în țară cu mari pierderi de efective omenești. În anul 1943, a participat la paza zonei petrolifere, în anul 1944, la acțiunile militare pe frontul din Moldova, la lichidarea rezistențelor germane din zona petroliferă și alungarea trupelor germane peste granița de vest a României, fiind desființat la data de 15 decembrie 1944, vărsând personalul și materialele la regimentul 1 Vânători Craiova, dislocat în garnizoana militară Ploiești.

Regimentul 32 Infanterie „Mircea” Ploiești, Partea Activă, a participat la acțiunile militare din Est, contribuind la eliberarea Basarabiei, la luptele de la Odessa, Cotul Donului, înapoindu-se pe frontul din Moldova numai cu un sfert de efective. Completându-și efectivele, unitatea a luptat pe frontul din Moldova. La data de 31 august 1944, Partea Activă a Regimentului 32 s-a unit cu Regimentul 92 Orăștie și a participat la lichidarea unităților germane din Oltenia, la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei, fiind subordonat Diviziei 18 Infanterie Sibiu. După înapoierea de pe front,

Regimentul 92 Infanterie a fost dislocat la Marghita, Județul Bihor, și apoi la Zalău la 24 august 1945. În 1949 Regimentul 92 Infanterie s-a transformat în Regimentul 32 Infanterie și a fost mutat la Timișoara, sub denumirea de Regimentul 32 Infanterie „Mircea”. Partea Sedentară a Regimentului 32 Infanterie „Mircea” a participat la apărarea zonei petrolifere și lichidarea rezistenței unităților militare germane din Prahova. În noiembrie 1944, a fost desființată, transferând luptătorii și mijloacele de luptă la Regimentul 35 Infanterie din garnizoana militară Constanța. Regimentul 72 Infanterie Mizil a participat la război până la 26 septembrie 1941, când a fost desființat.

Regimentul 3 Călărași Ploiești a participat la Campaniile militare din Est și Vest. Regimentul 10 Roșiori, înființat și mutat de la Giurgiu la Târgoviște și în anul 1940 la Ploiești, a participat la Campaniile militare din Est și Vest. Regimentul 4 Roșiori, înființat la Botoșani, mutat la Bârlad, apoi la București, primind în titulatura sa denumirea „Regina Maria”, a participat la Campania militară din Est, în 1944 a fost mutat la Ploiești, participând la capturarea militarilor germani și apoi a participat și la Campania militară din Vest.

Regimentul 19 Artilerie Ploiești a participat la Campaniile militare din Est și Vest, care în noiembrie 1944 s-a unit cu Regimentul 30 Artilerie Chișinău.

Regimentele 7 și 9 Artilerie Antiaeriană au participat la apărarea zonei petrolifere Prahova. Flotila 2 Aviație de vânătoare Târgșor a participat la Campania militară din Est și apărarea zonei Prahova împotriva bombardamentelor anglo-americane și apoi la lichidarea rezistenței germane din Prahova. Flotila a 2-a Informații înființată în decembrie 1944 la Târgșorul Nou a îndeplinit misiuni de apărare a zonei Prahova și a zonei Brașov.

*

Pierderile suferite de Armata română în Al Doilea Război Mondial:

-în campania de est: 71.585 de morți, din care 3.113 ofițeri, 1.823 subofițeri și 66.649 de soldați;

-în campania din vest: 21.035 de morți, din care 859 ofițeri, 776 de subofițeri și 19.400 de soldați;

-răniți în campania de est 243.622 și 90.344 în campania de vest;

-dispăruți 367.976, cei mai mulți prizonieri, din care 309.533 în est și 58.443 în vest;

Cifrele totale se ridică la 794.533 militari, din care 624.740 în est și 169.822 în vest.

De Ziua Eroilor și alte sărbători, oriunde am viețui, să punem o floare la monumente, acolo unde suntem fiecare, și să aprindem o lumânare pentru toți cei care, în uniformă, s-au săvârșit din viață pentru Patrie! (Col. (rtr) dr. Petre Otu: Revista „România Eroică” nr. 1 (58), anul 2019, pag. 17).

Bibliografie:

România în anii celui de Al Doilea Război Mondial, col. dr. Ion Alexandrescu și colectivul, Editura Militară, București, 1989, pp. 218-234, 265-276, 365-386, 415-429, 498-506.

România în anii celui de Al Doilea Război Mondial, Conferențiar universitar dr. Ion Ardeleanu, Editura Militară, București, 1989, pp. 27-95, 131-170.

General de brigadă dr. Gheorghe Marin și colectivul, *Istoria Cavaleriei*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1998.

Colonel (rz) Gheorghe Suman, colonel (rz) Vasile Pricop, *Istoria Vânătorilor de Munte din Armata României*, Editura Militară, 1999.

Colonel (rz) Constantin Chiper, *Cronica militară a județului Prahova*, Editura Scrisul prahovean – Cerașu, 2012.

Colonel (rtr), Constantin Chiper, *Omagiu eroilor prahoveni*, Editura Karta Grafic Ploiești, 2021.

Colonel (rtr) Constantin Chiper, *Cartea de aur a eroilor și veteranilor de război prahoveni*, Editura Karta Grafic, Ploiești, 2024, cu contribuția financiară a locotenentului (rtr) ing. Neculai Ursu.

Colonel (rtr) Constantin Chiper, locotenent (rtr) ing. Neculai Ursu, *Vasluienii în războaie*, Editura Karta Grafic, Ploiești, 2020.

col. (rtr.) Constantin CHIPER

JANDARMII BÂRLĂDENI ÎN ACȚIUNE (1947 – 1948) (IV)

Exact la aniversarea celor 26 de ani de viață ai regelui Mihai I, 25 octombrie 1947, maiorul Coriolan Popovici, comandantul Legiunii de Jandarmi Tutova, trimisese sectoarelor din subordine nu mai puțin de patru ordine circulare cu mențiunea „secret”.

Ca de obicei, aceste ordine fuseseră primite la Bârlad de la Inspectoratul Regional Galați sau chiar de la Inspectoratul General al Jandarmeriei de la București, apoi transformate în sinteze și abia după aceea trimise în teritoriul de competență. Primul, cu numărul 7683, dovedea competențele excepționale pe care guvernul comunist le acordase poliției de Siguranță, ce peste doar câteva luni (august, 1948) avea să primească numele de „Securitate a poporului”. Dar iată care fusese filiera urmată de acest serviciu de represiune, desprins din documentul lui Popovici: „Inspectoratul de jandarmi Galați, cu ordinul circular nr. 6284/18 octombrie 1947, urmat de ordinul IGJ nr. 38.252/1947, dat pe baza adresei nr. 28.916/1947 a **Direcțiunii Siguranței Statului** (subl.ns.), prin care ne face cunoscut că toate cazurile de spionaj și problemele de siguranță în general vor fi predate spre cercetare **organelor de Siguranță** (subl.ns.) în eventualitatea în care posturile de jandarmi vor fi primele sesizate”. De aici, ne putem da seama de măsurile ce le luase partidul comunist pentru limitarea evadării unor oameni din uriașul lagăr ce se pregătea a realiza din teritoriul României pentru „soluția finală” („Endlösung”, în limba germană, termen folosit și de Hitler în problema evreiască) ce urmau a o aplica „inadaptabililor” sistemului ce se prefigura la orizont ca fiind unul de factură nazistă și fascistă. Circulara cu numărul 7684 din aceeași dată fusese emisă de Legiune tot datorită alteia trimisă de la centrală și se referea la „...urmărirea și arestarea plutonierului Manea Z. Ioan din Regimentul 3 Căi Ferate, vinovat de fals, furt de armament și dezertare din unitate în ziua de 25 martie 1947 (sic!, n.n.)”, deci cu o vechime atât de mare în spate încât se poate spune că individul părăsise de mult timp țara sau, cine mai știe, hălăduia prin codrii din munții patriei viitoare „democrat-populare”. Ordinul nr. 7685 interzicea „...tuturor ofițerilor ce nu fac parte din cadrele active a mai purta uniforme la diferite excursii sau chiar la festivități oficiale, fără o prealabilă aprobare sau comunicare a autorităților militare”. Această măsură este valabilă și astăzi, cu mici modificări și nuanțări. Că temutul bolșevic Teohari Georgescu fusese „sfătuit” de către consilierii ruși de a da toată puterea în

măinile hrăpărețe ale Siguranței statului (Securității), este dovedit și de „...ordinul circular <<secret>> nr. 38.473/1947 al IGJ, dat pe baza adresei nr. 32.065/1947 a **Direcției Siguranței Statului**” în care erau prevăzute mai multe noutăți, ca să le spunem așa, ce urmau a face mult mai grea și mai de nesuportat viața românilor de atunci: „În cadrul **noului dispozitiv** (subl.ns.) de executare a atribuțiunilor de poliție generală a Statului, ordonat de Ministerul Afacerilor Interne, **Direcția Siguranței Statului a primit competență totală** (subl.ns.) în exercitarea acțiunii de siguranță pe întreg teritoriul urban și rural”. Frazele de mai sus sunt mai limpezi ca lumina zilei fără nori pe cer: comuniștii pregăteau **marea represiune de tip stalinist!** În continuare se mai spunea că, totuși, „Această trecere de atribuțiuni dela organele Jandarmeriei la cele de Siguranță, devine operantă numai în momentul când toate organele Direcției Siguranței Statului vor fi complet încadrate și instalate”. De aici tragem concluzia că încă se mai căutau asasini cu sânge rece pentru a fi angajați ca mardeiași (bătăuși) și specialiști în cele mai rafinate și ucigătoare torturi.

Cine a fost Teohari Georgescu?

Dacă tot am pomenit de mai multe ori numele bolșevicului Teohari Georgescu (pe numele real **Burach Teskovich**), cred că merită să-i facem și un scurt portret scris pentru a afla toți cei interesați cu ce fel de criminali și trădători de neam și țară s-a construit socialismul în România. Acest individ malefic s-a născut la data de 31 ianuarie 1908 la București și a murit la data de 31 ianuarie 1976, în același oraș. Aici, a urmat primele două clase ale Liceului „Sfântul Sava” și apoi Școala profesională de arte grafice. După terminarea serviciului militar (la Școala de subofițeri de rezervă), a lucrat la Atelierele tipografice „Cartea românească”. Din cauza propagandei anti-naționale pe care o desfășura, a fost nevoit să fugă în Rusia sovietică unde a fost instruit politic în anul 1940 la Moscova de viitorul șef al statului bulgar, Gheorghe Dimitrov. După ce s-a făcut tobă de carte bolșevică, Georgescu a lucrat în cadrul Internaționalei comuniste ce declarase România ca fiind „stat imperialist” încă din anii '20 ai secolului trecut, motiv pentru care, în anul 1924, Parlamentul României a interzis activitatea partidului comunist. A intrat în țară în anul 1944, după ofensiva Iași-Chișinău, călare pe tancurile sovietice. După ocuparea României de către marii dușmani de la Răsărit, a primit instrucțiuni direct de la generalul Fedicikin, șeful agenturii sovietice din România

după luna august a anului 1944, având ca obiectiv să se infiltreze și să „comunizeze” Siguranța, Jandarmeria și Serviciul Special de Informații. Deoarece s-a considerat că și-a dus la îndeplinire misiunea, la 6 martie 1945 a fost răsplătit, devenind ministru de interne în guvernul Groza²³. Teohari Georgescu a fost printre puținii miniștri care au rezistat celor patru remanieri ale acestui guvern, reușind să fie menținut pe post de către „consilierii” ruși până în anul 1952. Cum vârfurile comuniste de atunci se mâncau între ele mai rău chiar decât câinii turbați, Gheorghe Gheorghiu Dej și compania au decis ca la 18 februarie 1952 Georgescu să fie arestat împreună cu Anna Pauker și Vasile Luca pentru închipuita vină de „deviere de dreapta” ce a fost, de fapt, o reglare mafiotă de conturi între membrii de partid „din interior” și cei veniți cu armata roșie din URSS. Georgescu nu a fost condamnat, în schimb, a fost aruncat afară din toate funcțiile de partid dându-i-se postul de director la o întreprindere poligrafică până la ieșirea la pensie în anul 1972.

PCR, decis să termine (fizic) „afacerea” ofițerilor de rezervă

În viziunea morbidă a celor aflați la putere atunci, tot ce era vechi trebuia să dispară și nu oricum, ci sub doi metri de pământ. Toți românii care mai cârteau pe ici-pe acolo erau vulnerabili în fața iscoadelor Siguranței-Securitate, dar cei mai vânați (la propriu!) au fost ofițerii de toate gradele, intelectualii și gospodarii satelor numiți puternic peiorativ „chiaburi”.

Pe strada M. Kogălniceanu din Vaslui se afla Legiunea de Jandarmi

Desigur, în spiritul „luptei de clasă” împământenite și pe la noi sub directa îndrumare și supraveghere a rușilor, au căzut în plasa întinsă cu abilitate și numeroși membri ai partidului comunist, mai vechi sau mai noi. Trist este că toate aceste ticăloșii se petreceau sub nasul tânărului rege Mihai I sau, de ce nu, poate chiar cu știința acestuia. Primii vizați fuseseră ofițerii, foști luptători pe fronturile celui de-Al Doilea Război Mondial, indiferent de punctele cardinale: Est sau Vest. În acest context extrem de tulbure, când nimeni nu mai era sigur pe viața și avutul său, maiorul Coriolan Popovici, comandantul jandarmilor tutoveni, a trimis tuturor sectoarelor din subordine o copie după ordinul circular „strict secret” emis de către Inspectoratul regional Galați sub numărul 6299/20 octombrie 1947. Pe lângă acesta, Legiunea mai primise

și ordinul circular 167.584/1947 întocmit de către Serviciul de Informații al Armatei din cadrul Ministerului Apărării Naționale. Iată ce se cerea în documentul secretizat: „Din Ordinul D-lui Ministru al Apărării Naționale (pe atunci, generalul Mihail Lascăr, n.n.), am onoare a vă ruga să bine vojiți a dispune sub strictă supraveghere ofițerii și subofițerii foști în C.D. („cadru disponibil”, n.n.) și în special asupra **celor recent comprimați** (dați afară din armată, epurați, n.n.)”. Teama comuniștilor de vreo insurecție militară era perfect îndreptățită dacă ne gândim numai la ticăloșiile la care începuseră, deja, a se deda, dar și la marile șicane materiale la care fuseseră supuși locuitorii din mediul rural unde mulți ofițeri și subofițeri în rezervă își aveau reședințele și lucrau în calitate de învățători, cel mai des. Locotenent-colonelul Gheorghe Săvulescu, șeful Serviciului de informații al armatei, mai povățuia jandarmeria și în felul următor: „Ne interesează starea de spirit a acestora, nemulțumirile ce manifestă față de actualul regim și legiurile sale, tendințe de organizare sau participare la organizațiuni subversive etc.”. Deci, exact ceea ce scriam mai sus: paranoia de care fuseseră cuprinși proaspeții stăpâni ai României. În ordin, se mai cerea ca „...lunar, odată cu darea de seamă contrainformativă, separat se va înainta acestui serviciu un raport detaliat cu date concrete”. În cazul depistării vreunei abateri impuse de conducătorii statului român de atunci, acestea urmau a ajunge „...prin orice mijloc posibil” pe masa ministrului Apărării Naționale. Aceste instrucțiuni ajungând chiar și până la cel mai îndepărtat post de jandarmi dintr-un județ, șeful acestuia era obligat să dea un răspuns corespondenței așa cum a făcut și plutonierul major Ilie Nae, comandantul Postului de jandarmi Popeni, care a trimis Sectorului Bârlad adresa nr. 815, datată 31 octombrie 1947, prin care aducea la cunoștință că „...pe raza acestui Post nu avem ofițeri din cadrul disponibil care să aibă **aptitudini** (sic!, subl.și n.n.) ostile”.

Se instituie paza obiectivelor importante

Comuniștii sfârșitului anilor '40 se temeau, pe bună dreptate, de mânia populară ce ar fi urmat după luarea măsurilor represive împotriva majorității cetățenilor ce nu se împăcau cu ideea sovietizării și rusificării țării. Dar de unde anticipau aceștia ce va urma în viitorul foarte apropiat? Nu cumva, chiar și la data de 26 octombrie a anului 1947, se știa în cercurile foarte înalte și într-un cadru extrem de restrâns despre apropiata mazilire a suveranului de începuseră a se lua măsuri extrem de dure de asigurare a securității acțiunilor lor deșănțate? Sau poate se temeau că membrii Partidului Național Țărănesc, ai căror lideri se aflau închiși în vederea primirii sentinței în „Afacerea Tămădău”, se vor răscula împotriva nedreptății ce se anunța? Oricum, cert este că la data evocată la acest început de text Legiunea de jandarmi Tutova a primit ordinul circular „strict secret” cu numărul 157.917 din

²³ Informații preluate după www.wikipedia.org

aceeași zi de 26 octombrie, trimis de Direcția Siguranței și Ordinei Publice pendinte de Inspectoratul General al Jandarmeriei Române. Iată ce se hotărâse la București: „*Luați măsuri de reorganizare și intensificare a pazei în stațiile CFR, la lucrările de artă, precum și pe traseele CFR-ului*”. Instrucțiunile urmau a fi predate șefilor de posturi „...cu ocazia primei convocări pentru primirea drepturilor” când, glăsuia ordinul circular, „...se vor lua măsuri de edificare urgentă asupra obligațiilor de serviciu ale jandarmilor”. Desigur, era vorba despre posturile care aveau în raza lor de competență linii de cale ferată. În acest caz, ordinul stipula că „*Posturile de jandarmi (...) vor lua imediat cunoștință de posturile CFR și patrulele mobile organizate de Legiunea de jandarmi CFR colaborând cu acestea*”. Maiorul Coriolan Popovici dăduse ca termen de executare a acestor dispozițiuni data de 4 noiembrie 1947, când „...sectoarele în raza cărora există stații de c.f., linii și lucrări de artă, vor raporta măsurile luate”.

„Acțiune informativă slabă (...)”

Amara constatare a celor de la inspectoratul gălățean, stare transmisă cu ordinul circular nr. 6331/24 octombrie 1947 și celor de la legiunea bărlădeană care, prin intermediul mașinii de scris din dotare, au dispus trimiterea acestui document reprobator în copie și sectoarelor, la data de 2 decembrie 1947, spre atenționare și îndreptare urgentă. Iată de ce fuseseră nemulțumiți cei de la malul Dunării galbene, nu albastre așa cum sună celebrul vals al compozitorului austriac Johann Strauss – fiul: „*Din studiul notelor informative primite la Legiune în ultimul timp, se constată următoarele: 1) O slabă și redusă activitate informativă desfășurată de unele posturi, întrucât se difuzează foarte puține note informative, iar unele sunt slabe sub raport calitativ al informațiilor receptate; 2) În aceeași notă informativă se semnalează deodată mai multe informațiuni care, deși au același obiect (nemulțumiri, îngrijorări, agitații, etc.), dar nu au același subiect, adică nu privește aceeași categorie de cetățeni ci mai multe (agricultori, muncitori manuali agricoli, muncitori în întreprinderi, etc.)*”. Un alt ordin „secret”, datat exact în data de 7 noiembrie, ziua aniversării revoluției lui Lenin (omul cu jumătate de creier și acela cât al unei muște), Legiunea emisese „ordinul de urmărire” nr. 7706 prin care li se aducea la cunoștință șefilor de sectoare, și prin ei și șefilor de posturi de jandarmi din cuprinsul județului Tutova, că doi indivizi fuseseră dați în urmărire generală: „*1) IRJ Galați a dispus luarea urgentă a măsurilor de urmărire și prindere a numitului Minculescu Gh., student în anul IV la Facultatea de agronomie, născut la 30 aprilie 1923 în comuna Constantinești, județul Ilt, fiul lui Constantin și al Ecaterinei*”. Al doilea urmărit general fusese „...numitul Știrbei Mihai, artist la Opera Română din București”. Al treilea punct era o sesizare locală privind comerțul nu tocmai ortodox practicat de anumiți cetățeni a căror naționalitate nu fusese divulgată, din

prea multă pudoare, probabil: „*Legiunea deține informații că foarte mulți comercianți din orașul Bârlad pleacă la sate de unde achiziționează diferite cantități de mărfuri la preț de speculă, fapt ce face să dispară articolele alimentare de pe piețe, fapt semnalat și de Serviciul de Siguranță Bârlad cu adresa nr.(...)*”.

Stema actuală a Jandarmeriei Române

Tot în cadrul înăsprii acțiunilor polițienești s-a înscris și ordinul circular nr. 7737/14 noiembrie 1947 ce făcea referire la o nouă comunitate informativă ce urma a fi întemeiată potrivit dispozițiilor ministeriale. Iată textul probator: „*Întrucât nevoile de ordin polițienesc au impus intensificarea activității informative de pe întreaga rețea a CFR-ului, Inspectoratul General al Jandarmeriei, de comun acord cu Direcțiunea Generală a CFR, a aprobat propunerea Inspectoratului de Jandarmi CFR de a înființa pe lângă acel inspectorat, echipe de agenți acoperiți volanți (subl.ns.) care să îndeplinească această misiune*”. Acești turnători sub acoperire urmau a primi numele de „...agenți auxiliari ai CFR”, titlu care urma a fi imprimat și pe viitoarele legitimații de serviciu.

Jandarmii la arat, însămnânt și colectat cereale

Dacă în trecut nici nu se punea problema participării la asemenea acțiuni, ele nefăcând parte vreodată din atribuțiunile de serviciu ale jandarmilor rurali, iată că în toamna anului 1947 s-a putut și, de vreme ce ordinul circular nr. 158.877/24 octombrie 1947 fusese semnat chiar de către șeful cel mare, generalul Ioan Alistar, secondat de generalul N. Stoicescu, directorul Siguranței și Ordinei Publice din cadrul IGJ, el trebuia musai a fi executat. Trebuie spus că, la indicațiile „prețioase” ale ministrului Teohari Georgescu, cel mai sigur, fusese înființat un nou departament pe lângă cel condus de către generalul Stoicescu și anume „Biroul colectări cereale”.

De ce era nevoie de intervenția jandarmilor în cazul acestor infame „colectări” (ce mai degrabă s-ar fi numit confiscări), este foarte clar oricui: prețurile de mizerie pe care le acorda statul, dar și cantitățile

Jandarmi vasluieni la 1 decembrie

OBLIGATORII ce urmau a fi predate, în funcție de suprafața arabilă deținută de fiecare familie. Iată ce fusese scris în elegantul, dar odiosul ordin circular ieșit din teascurile vreunei tipografii: „*Binevoîți a cunoaște următoarele: **campania de însămânțări** (subl. în orig.) constituie în prezent, principala preocupare a conducătorilor regimului democrat, către acest obiectiv dirijându-se eforturile întregului popor românesc și toată energia factorilor de conducere a economiei naționale*”. Frumoasă și vibrantă introducere la un cuprins ce-i va fi pus pe mulți jandarmi să-și sufle nasurile în batistele udate de lacrimile furiei: „(...) Jandarmeria, care și-a încadrat în mod categoric activitatea în planul de înfăptuire, pe care regimul democrat tinde să-l realizeze, se situează și în acest moment important în primele rânduri alături de cei care duc, cu toată energia, bătălia însămânțărilor de toamnă”. Desigur, jandarmii nu aveau să dea, efectiv, bice boilor sau cailor și nici nu fuseseră obligați de șeful lor să încarce greii saci cu roade ale câmpului în atelaje, ci urmau a participa în calitate de observatori și tocmai de aceea inimosul general Alistar îi îndemna astfel, inaugurând, volens-nolens, celebra limbă de agud combinată cu cea de stejar și fag și folosind o adevărată inflație de virgule exact acolo unde nu trebuiau puse: „*Să nu precupețim, nici un efort: cu cât rezultatele, ce se vor obține, vor fi mai desăvârșite, cu atât, satisfacția noastră, și meritele noastre, ale tuturor, vor fi mai mari*”. Vizavi de eventualii oameni de ne-bine, ofițerul se exprimase astfel și tot cu virgulele puse anapoda: „*Nu trebuesc, tolerate, nici cel puțin, trecute cu vederea, actele de pasivitate sau acțiunile, răuvoitoare, ale elementelor sabotoare*”. Heirupist fabricat, cel mai sigur, de către lăudatul regim democratic, gradul cu stele aurite pe epoleți mai scrisese că „*Fiecare proprietar, de ogor, are obligația de a și-l munci, cu râvnă, în cel mai scurt timp*”. Vrând să-și transforme, până la urmă, jandarmii în lucrători punctuali ai câmpului și ascultători treji ai primului cântat al cocoșilor rurali, Alistar ordonase: „*Comandanții de Sectoare, șefii de Posturi și, în general, toți jandarmii, să se găsească, în permanență, pe ogoare, în mijlocul sătenilor, să-i îndrumeze și să-i stimuleze la lucru*”.

Toți cu uniforme – în afară de Armată – sub un singur sceptru

Într-o oarecare măsură, reforma realizată în anul 1947 este valabilă și astăzi. Iată datele problemei, extrase din ordinul circular numărul 103.451/2 decembrie 1947,

ce fusese semnat tot de către maestrul virgulei, generalul I. Alistar, și ceva mai jos, în dreapta de colonelul I. Marincu, șeful Statului Major al Jandarmeriei Române de atunci: „*Printr-o nouă organizare, jandarmii, pompierii și grănicerii, formează trupele Ministerului Afacerilor Interne sub denumirea de <<Secretariatul general pentru trupele M.I.>>, a cărui comandă o deține Domnul General de Divizie Popescu Constantin cu titlul de <<Secretar General>>*”. Față de această nouă situație, generalul recomandase ca „*...pe viitor să fie o și mai strânsă colaborare din partea jandarmilor cu trupele de grăniceri, colaborare care-și are originea în aplicarea comună a legilor de frontieră, mărită acum prin trecerea grănicerilor sub același minister și sub aceeași comandă cu jandarmii*”. Vrând să-și acordeze scrisul după coarda sensibilă a jandarmilor, duiosul general Alistar pomenise în ordinul său două principii de care ar fi fost nevoie să ajute la cimentarea relațiilor dintre jandarmii rurali și grăniceri: „*Această colaborare are două aspecte: sufletească și de serviciu*”. Iată explicarea celor doi termeni: „*Din punct de vedere sufletească, toți jandarmi în raza cărora se găsesc grăniceri, indiferent de grad, vor căuta pe toate căile să ia contact, cât mai strâns, cu grănicerii, închegând relații corecte de camaraderie*”. Cât despre relațiile de serviciu, Alistar scrisese că „*...se dau în continuare normele de colaborare cu grănicerii: Șefii posturilor de jandarmi dela frontieră, cu ocazia patrulărilor vor lua contact cel puțin o dată pe săptămână cu comandanții formațiunilor de grăniceri care se găsesc pe raza postului lor. (...) Orice știre ce privește ambele arme nu se va întârzia prin raportarea ei pe cale ierarhică de armă ci se va comunica direct între formațiuni de grăniceri și jandarmi, odată cu raportarea lor organelor superioare*”. Ordinul mai cuprindea și alte câteva principii de colaborare printre care și acela al „*...consemnării sub forma unui proces verbal a vizitelor făcute de jandarmi grănicerilor*”.

Ca urmare a circulei secrete cu privire la monitorizarea „discretă” a ofițerilor și subofițerilor disponibilizați din armată, nu au întârziat să apară și abuzurile de tot felul din partea jandarmilor cu mai mult exces de zel adunat în porthart. Din cauza acestei stări de fapt extrem de jenante, tot I. Alistar a emis ordinul circular „confidențial” nr. 68.160/29 decembrie 1947, în care dispusese a se scrie următoarele constatări: „*Acest Inspectorat General este sesizat în ultima vreme, prin mai multe plângeri venite din partea ofițerilor și subofițerilor de rezervă, că jandarmii subofițeri au față de ei o atitudine jignitoare și uneori abuzivă. (...) Se atrage atenția tuturor comandanților de toate gradele să procedeze la complectarea educației jandarmilor din subordine (...) acordând ofițerilor și subofițerilor de rezervă (...) considerațiunea cuvenită, ținând socoteală că aceștia și-au închinat toată viața lor în slujba instituției ARMATEI (...)*”.

Paul ZAHARIUC, publicist, Vaslui

MEMORIE ȘI ISTORIE LOCALĂ

DIN TRECUTUL HANURILOR BÂRLĂDENE

A fost odată ca niciodată că, altfel, nu s-ar povesti - HANUL²⁴. Fie că este vorba de cele mai cunoscute precum: „Hanul Ancuței”, „La hanul lui Mânjoală”, „Hanul cu Tei”, „Hanul lui Manuc”, „La trei sarmale”, fie de altele mai mult ori mai puțin vestite și căutate, încetățenite în tradiția populară și literară, ele se constituie într-o parte intrinsecă a mitologiei locurilor de popas românești. Diferențierea se produce la nivelul celor ce sunt simple creații literare ori cele ancorate în realitatea istorică²⁵.

Prilej de voroave la o cană de vin bun, aburind de rece, din pivnița cu ziduri groase și adâncă, aseasonat cu pui fript în frigare și cu sfaturi parcă nesfârșite, mitice și inițiatice, pe un fundal sonor inconfundabil al lăutarilor. Drumeții, ce se adăpostesc aici ori le frecventează, devin pe rând oratori și ascultători într-un adevărat ritual, așa cum apare în creația sadoven iană, lăsând peste timp un aer de legendă și stârnind interesul pentru întoarcerea la origini și istorie. Tipologia persoanelor ce pot fi întâlnite în aceste locații, din punct de vedere social și al profilului psihologic, este extrem de diversă²⁶: comercianți, țărani și diverse alte categorii de călători. În hanuri și ratoșe, locuri de întâlnire a cărașilor veniți din ținuturile cele mai diferite, se desfășura un schimb activ de informații privind starea drumurilor, posibilitatea de trecere peste râuri, cerințele pieții dintr-o anumită zonă, sistemul de vămuire, schimbările politice petrecute, locurile unde lotrii erau mai activi ș.a.

Asemenea locuri de odihnă au apărut la noi în strânsă legătură și pe parcursul dezvoltării economice, în principal a comerțului, și, intrinsec, a căilor comerciale. Popasurile concentrău, prin serviciile lor, funcții complexe, devenind la nevoie centre de reparații pentru atelajele de transport și locuri de siguranță pentru mărfuri și chiar de comercializare a acestora. Ratoșele, care erau mai izolate de așezări, căpătau aspectul unor mici fortărețe în scopul satisfacerii siguranței călătorilor. Orice ratoș sau han trebuia să beneficieze de o sursă de apă. Ratoșele din zonele unde lipsea piatra, ca material

de construcție, erau împrejmuite cu trunchiuri de copaci ciopliți.

Ca însemn de recunoaștere a ratoșului sau a hanului, în locul cel mai vizibil, pe o prăjină solid ancorată, se agăța o roată, care semnală drumețului că acolo se putea poposi. În prima jumătate a secolului al XIX-lea și chiar și în perioada următoare, mărfurile erau transportate prin intermediul carelor, cărașii fiind, în general, eternii țărani. Viteza mică de transport și costul ridicat îngreunau mult circulația mărfurilor și, implicit, obligau transportatorul la opriri permanente în locații specifice.

Hanul era în așa fel compartimentat încât să poată rezolva cerințele variate pentru oameni, animale și atelaje, fiind de obicei de formă patrulateră ori de U pentru a lăsa în mijloc loc de întoarcere și staționare a carelor. În general, ansamblul de imobile ale acestuia era structurat astfel: parterul, unde se aflau prăvălii cu tot felul de mărfuri; etajul, cu încăperile de închiriat și anexele, care cuprindeau: odăi unde erau găzduiți vizitiii și cărașii, bucătăria unde se prepara mâncarea, depozite de mărfuri, grajduri, magazii de furaje, beciuri mari și încăpătoare etc. În cazul Bârladului, modul de structurare al acestora rezultă și din următorul anunț din presa vremii: „de vânzare Hanul din Str. Dunării, Nr. 586, lângă abatorul cel mic compus 1 prăvălie cu 4 odăi, beciu cu gura în prăvălie, 2 ogrăzi, una grădină, un hambar cu 3 ochiuri construcție de stejar, una magazie învelită cu tablă și alte atenanse - a se adresa dl. V. P. Cerbu”²⁷.

Pentru perioada secolului al XIX-lea și început de secol XX, cred că ne putem referi la un număr impresionant de asemenea stabilimente situate în urbea bârlădeană. Ajungem la această concluzie nu doar prin coroborarea unor surse²⁸ diverse, dar mai ales ca urmare a luării în considerație a importanței economico-sociale a orașului Bârlad și a situării sale, din punct de vedere geografic pe importanta axă comercială, de tranziție spre partea nordică a Moldovei.

²⁴ Cuvântul „han” este de origine persană, preluat în limba română prin intermediul turcilor și desemnează „casă de găzduit și ospătat călătorii contra unei plăți”. Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor*, ediția a II-a revizuită și adăugită, București, Editura Sport-Turism, 1979, p. 259; Dan Alexe, *Dacopatia și alte rătăcirii românești*, București, Editura Humanitas, 2021, pp. 306-307.

²⁵ George Potra, *Istoricul hanurilor bucureștene*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985; Constantin Botez, Adrian Pricop, *Tradiții ale ospitalității românești. Prin hanurile Iașilor*, București, Editura Sport-Turism, 1989; Anca Badea, *Hanuri bucureștene în „Materiale de Istorie și Muzeologie”*, București, Muzeul Municipiului București, tom XXI, 2007, pp. 219-230; Monica Maria Coroș, Cornelia Pop și Diana-Roua Micu (Tăuțan), *Profilul hanurilor urbane din România*, în „Amfiteatru Economic”, vol. 18 (Număr special, 10),

Noiembrie 2016, pp. 885-897; Vladimir Crețulescu, Andreea Măniceanu, Christiana-Andreea Diaconu, *Hanuri din București, sau despre Bucureștii hanurilor*, în „Urbanitas. Revistă de studii urbane integrate”, Nr. 1, 2020, pp. 54-69.

²⁶ După cum este și întâlnirea, la Hanul lui Talpău din Bârlad, cu fostul haiduc Nicolae Moacă („cel ce primise 100 de lovituri la cele 4 răsăntii [ale orașului n. ns.]”), relatată în memoriile institutorului I. Vasiliu. Iacov Antonovici, *Documente bârlădene*, vol. V, Huși, Atelierele Zanet Corlateanu, 1926, p. 256.

²⁷ „Bârladul”, 12 februarie, 1912.

²⁸ Gh. Clapa, *Hanurile, ratoșele și ospetele - vetre de popas din ținutul Tutovei* (I), în „Părerii tutovene”, Nr. 602, 19- 21 martie 2002, p. 6; *Ibidem*, (II), Nr. 603, 22-25 martie 2002, p. 6; Idem, în „Baadul literar”, anul I, nr. 3, noiembrie 2007, pp. 76-78.

Astfel, de la începutul secolului al XIX-lea dispunem de o importantă sursă, o statistică intitulată - „*Tabla măsurătorii târgului de la 1815 pe toate mahalale și vatra veche*”²⁹. În această condică extrem de utilă și de

Pentru acest studiu redăm din text hanurile și ratoșele pomenite, în funcție de situarea lor în spațiul urban:

importantă, pentru informațiile pe care ni le oferă, sunt trecute numele târgoveților care locuiau în vatra veche a târgului și în mahalale mărginașe, fiind indicată, în stânjeni și palme liniare, periferia fiecărui loc de locuit.

Nr. crt.	Ulițe și mahalale	Nr. dughene	Stânjeni
1.	Ulița Veche	1	62
2.	Hanul domniei sale spătăresii Saftei Sturdza	3	40
3.	Constantin Gălățanul, han, 2 dugheni și locuința sa		86
	Ratoșul domniei sale stolnicesei Tarsița Vardala		
4.	Ulița Mare	1	48
5.	Hanul lui Vasăli Neculeevici (Talpău)	4	68
	Hanul d-lui vornicului Hrisoverghii, unde șăd jădovi		
6.	Ulița Nouă	2	
	Sandu Râșcăniții, han și locuință		
7.	Ulița Strâmbă	1	59
8.	Hanul șătrăresei Zmarandi		
	Locul unde a fost hanul jăc. Strătilă		
9.	Mahalaua din jos de Cacaina, pe vatra veche		90
	Ratoșul domniei sale spătarul Constantin Sturdza de lângă gospod		
10.	Gheorghei Goiul, han și locuința sa		
	Mahalaua din vatra veche, din jos de podul gospod		103
11.	Hanul spătarului Cerchez, a Bisericii Gospod		
12.	Hanul domniei sale aga Alecu Beldiman, de la Bostan		59
13.	Dughenele de pe moșie, în afară de vatra veche		59
14.	Hanul domniei sale vornicului Hrisoverghii		71
15.	Dascalu Gheorghei Arițanosu, han		70
16.	Preotul Tudoranu, han	5	77
17.	Hanul cu 5 dughene a domniei sale Alecu Beldiman		61
18.	Ștefanachi Scânteii, han ot ocolu		63
19.	Hanul domniei sale spătar Mihalachi Racoviță		
	MAHALALE DE PRINPRE JUR		57
	Mahalaua Podeni		51
20.	Hanul lui Hagi Chiriac cu o băcănie, pe locul mănăstirii Grăjdeni, ce îl are cu bezmen		98
21.	Iancul Eșanul, han și băcănie și o pitărie		98
22.	Hanul, pitărie și alte dughene a domniei sale spătăresii Zmaranda Costandachi		69
23.	Hanul lui Dobre Abăgerul cu o dugheană		44
24.	Hanul lui Ion Petcul cu o dugheană		45
25.	Hanul lui Toader Moraru		72
26.	Hanul lui Ivan Chitariul		
	Mahalaua din sus de Cacaina		55
27.	Hanul comisului Bălașii		62
	Mahalaua din jos de Cacaina		69
28.	Hanul d-lui căminar Costachi Cerchez la ocolul de vite		
29.	Hanul dascălului Dămian		112
30.	Ratoșul de la Sturza a protopopului		99
	Mahalaua din jos de Ocolul de vite		
31.	Hanul lui Grigori sân Vătavu		78
32.	Ratoșul d-lui banului Petrachi Negre		
33.	Ștefanachi Scânteii, loc de han la ocol		
34.	Ratoșul d-lui vornicului Hrisoverghii		131
	Mahalaua din jos spre Pocită		81
35.	Ratoșul căpitanului Iancul Chirul		
36.	Hanul domniei sale spătăresii Sturzoaia la ocol		

²⁹ Ioan Antonovici, op. cit., vol. II, Bârlad, Tipografia Neculai P. Peiu, 1912, pp. 343-389.

Documentul ne indică un număr important, pentru epoca respectivă, de hanuri și ratoșe (similare hanurilor) și confirmă încă o dată, dacă mai era nevoie, rolul de punct nodal de tranzit între principalele drumuri comerciale moldave. Mulți boieri cu cinuri (ranguri) erau proprietari de hanuri în marile centre ale Moldovei, inclusiv la Bârlad, unde întâlnim pe: spătăreasa Safta Sturdza, spătăreasa Smaranda N. Costandache, spătarul Mihalachi Racoviță, spătarul Costachi Cerchez, spătarul Constantin Sturdza, spătarul Mihalachi Racoviță, stolniceasa Tarsița Vardala, vornicul Hrisoverghi, banul Petrachi Negre, aga Alecu Beldiman, logofătul Vasile Conta, comisul Bălașa; dar marea majoritate aparțineau unor alte categorii sociale (preoți, negustori, ofițeri etc.)³⁰. Procesul respectiv este interesant întrucât evidențiază unele căi de atracție a capitalului acumulat, din diferite surse, prin investiții în acest domeniu.

Pe lângă unele hanuri, proprietarii dețineau aparte și una sau mai multe dughene, așa cum este cazul lui: Gheorghe Goiu care, pe lângă han, mai apare și pomenit în text și cu o dugheană; vornicul Hrisoverghi, cel ce deținea patru dughene. Chiar dacă o parte dintre ele se repetă, unul este un fost han și unul este pomenit ca spațiu, pentru un probabil viitor han, numărul de circa 25-27 de asemenea stabilimente, cu diferite funcții asociate (cârciumi, dughene/prăvălii, băcănii, pitării, „raiuri” - case de toleranță etc.) nu poate să nu ne impresioneze raportat la numărul de locuitori (potrivit datelor statistice - 3630 în anul 1803 și 5327 în anul 1832³¹).

Un alt han bârlădean este menționat la 10 martie 1820, cu ocazia unui schimb de proprietăți între lăncul Chiorul din ținutul Covurluiului, care ceda părțile sale din moșia Itești, primind în schimb de la Duca Onofrei un han, ce apare sub numele de Hanul lui Onofrei.³²

Între persoanele ce apar în relații pecuniare cu hangiii, depistăm pentru Bârlad cererea logofătului cărturar Costache Conachi, care solicita cu insistență Divanului Apelativ al Țării de Jos să scoată la mezat Hanul căminarului Enăcache Dragoș, care nu-și onorase vechea datorie de 7000 lei, plus dobânda aferentă.³³

În august 1838, în târgul Bârladului este consemnat și Hanul de piatră, care avea „pivniță de cărămidă și alte heiuri”. La începutul deceniului al cincilea era cunoscut și așa-numitul Han roșu, zidit din cărămidă, al lui Oprișan. Privitor la contractul de zidire a hanului, „de cărămidă” și o hrubă de piatră, în 1841, amintește și N. Iorga. În februarie 1843, inventarul averii răposatului sărdar Ilie Peiu includea și un „han aflătoriu în Târgul Bârladului, cu trei odăi cu pivniță și grajduri și

ogradă”. De asemenea, în septembrie 1848, Catinca Neculau a vândut un han din mijlocul târgului în favoarea pitarului Costache Dimitriu.³⁴

Disponerea lor în planimetria urbană este diversă, fiind situate atât în zona vetrei vechi a târgului, în cartiere ori, mai bine zis, mahalale noi, dar și în zonele periferice de la intrarea/ieșirea din oraș. În orice caz, factorul predominant în alegerea locului l-a constituit apropierea piețelor, de-a lungul arterelor comerciale și de tranzit. Hanul vornicului Hrisoverghi se afla pe Ulița Mare, unde locuiau mulți negustori de origine evreiască, a spătăresei Smaranda Costandachi pe Ulița Strâmbă. Spătăreasa Safta Sturdza deținea 11 dughene și un han pe Ulița Veche în Mahalaua din sus de Cacaina. În Mahalaua Podeni se aflau 7 hanuri, adică aproximativ același număr ca în zona centrală (Hagi Chiriac, lăncu leșeanu, spătăreasa Smaranda Costandache, Dobre Abăgerul, Ion Petcu, Toader Moraru, Ivan Chetaru).

Hanurile, la începutul secolului al XX-lea, erau în general „hanuri-crâșme” care, în marea lor majoritate și la sume modice, ofereau mâncare, băutură și cazare, cât de cât confortabilă, prețul fiind de 10 bani pe noapte.³⁵ Hanurile au cunoscut și atacuri banditești, incendii, dar numai furia demolărilor le-a învins.

Dacă statistica menționată anterior enumeră nu mai puțin de 36 de asemenea stabilimente existente la 1815, este surprinzător că, în 1837, călătorul rus Demidov³⁶ ajuns la Bârlad nu pomeneste de existența acestora. Totuși, regăsim în planimetria urbană în zona centrală a târgului stabilimente de acest gen, precum Hanul Talpău și Hanul Vâlcovici din Piața Domnească. În sursele referitoare la Bârlad, mai apare Hanul Ștefanachi, „situat în ocolul de vite”, care a fost, în final, donat spitalului din localitate.³⁷ De altfel, diferite hanuri au constituit și locații pentru funcționarea Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman”.³⁸

Ulterior, numărul lor a scăzut simțitor în strânsă legătură cu evoluția mijloacelor de transport și modernizării spațiilor de cazare și, bineînțeles, a pretențiilor în creștere a călătorilor prin apariția hotelurilor.

Deși de mult dispărute din peisajul urbanistic al orașului, acestea s-au mai păstrat în amintirea cetățenilor de o anumită vârstă. Apelând la mărturii orale și documentare, putem identifica în orașul actual asemenea locații. Unul dintre aceste hanuri, apărut târziu și reprezentând o formă incipientă de tranziție spre hotel, era un stabiliment ce se afla vizavi de actuala Policlinică stomatologică și care oferea la timpul

³⁰ *Ibidem*.

³¹ Oltea Rășcanu - Gramaticu, *Istoria Bârladului*, vol. I, Bârlad, 1998, p. 203.

³² Constantin Botez, Adrian Pricop, *op.cit.*, p. 108.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Luminița Moscalu, *Cotidian și mentalități în Piatra – Neamț (1864-1914). Studiu de antropologie istorică*, Iași, Editura Timpul, 2009, p. 99.

³⁶ Anatol Demidov, *O călătorie în Principatele Române*, Alcalay, f. a., p. 82; Marcel Proca, *Bârladul în descrierea unui călător străin*, în „Academia bârlădeană”, nr. 12-13, trim. III-IV, 2003, p. 13.

³⁷ Mirela Proca, Marcel Proca, *Viața cotidiană în Bârladul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea*, Bârlad, Editura Sfera, 2011, p. 156.

³⁸ I. Graur, N. Botezatu, *Istoricul spitalului din Bârlad (1838-1944). Organizarea sanitară în Moldova (sfârșitul secolului al XVIII-lea și secolul al XIX-lea), în Bârladul odinioară și astăzi. Miscelaneu*, sub redacția lui Romulus Boteanu, București, vol. II, p. 541.

respectiv mai multe servicii: cârciumă, posibilitatea de a servi masa, locuri de cazare și spații adiacente pentru cai, trăsură și căruțe, așa cum rezultă din următorul anunț din presa vremii: „Locantă economică – Strada Calea Tutova (actuala Str. 1 Decembrie). Cu onoare aduc la cunoștință Onor Public că terminând construcția noului meu local din calea Tutova, am deschis un stabiliment de băuturi spirtoase, precum și o locantă economică, asortată cu toate cele necesare, mobilând zece camere, în care primesc pasageri cu prețuri mai reduse decât oriunde și se servesc prompt și conștiincios, precum un grajd pentru cai și bucătării pentru trăsură. Semnat George Botez”³⁹. În perioada comunistă aici a mai funcționat un chioșc de vânzare a pâinii și de tutun. Din impresionantul han, casa proprietarilor – așa-zis boierească – și poarta de fier forjat de atunci (actuala proprietate Genete), nu a mai rămas aproape nimic ori, poate pe alocuri, doar amintirea. Câteva clădiri, și ele modificate de trecerea vremii, beciul și un spațiu ocupat aleatoriu de diferite firme se mai află pe un teritoriu plin altădată de pulsul vieții cotidiene. Hanul lui Epure de la bariera Tecuciului a fost un alt han vestit.

Gh. Sillion amintește în memoriile sale de un han aflat după rateș. Este posibil să se refere la acesta ori să fie vorba de un altul premurgător. Din studierea denumirilor hudițelor din Bârlad și a hărții „Partea arsă a târgului Bârlad din 1851” rezultă existența unui „han spre ulița jidovească” ce deservea conașionalii. Această stradă ducea spre obor, demonstrând încă o dată că cele mai multe hanuri erau concentrate în zone centrale în apropierea piețelor, și aici am putea reaminti: Hanul lui Talpău (lângă piața carelor – Sf. Ilie), Hanul din strada Dunării, Hanul Vâlcovici (Piața Domnească), Hanul Ștefanachi (obor) etc. Acestea sunt doar câteva din cele identificate de noi, fără să le mai punem la socoteală pe cele menționate anterior în documentul „Tabla măsoștii târgului de la 1815 pe toate mahalale și vatra veche”.

Alte zone cu rezonanță în mentalul colectiv, care au funcționat în dualitatea han-cârciumă, au fost „La Cerbul de Aur” (astăzi demolat) și, încă existent, „La Toma Dăscălașu” - care dispunea de câteva camere pentru cazare și un spațiu de staționare a carelor.

Treptat, acestea au căzut în desuetudine și au dispărut până și din miticul urban. Dacă în secolul trecut amintirea lor încă pălpăia, astăzi doar o categorie extrem de restrânsă de persoane mai păstrează în memorie existența lor.

Cine să mai știe oare?... De un fost rateș numit popular „La Puica”, aflat în zona barierei Puiești, spre „Cișmeaua lui Bogdan”; de Hanul „La Moisuleasa” (ce dispunea de un impozant imobil cu etaj - lucru destul de rar în Bârladul acelor vremuri – având un triplu rol: han,

crâșmă și cuib de plăceri), de pe strada Al. Vlahuță; și tot aici, în cartierul Podeni, de „Hanul lui Teacă”; de Hanul „La Măceanca”, din cartierul Munteni; de numeroasele hanuri de pe fosta stradă Mocăneasa (actuala Vasile Pârvan); de cele de pe dealul Morilor de Vânt cum era cel al lui Iamandi (unde se adunau geambașii suspecti și „păsările de noapte”); ori de multe altele, pierdute odată cu trecerea timpului în negura vremii.

Bibliografie selectivă:

- Alexe, Dan. *Dacopatia și alte rătăciră românești*. București, Editura Humanitas, 2021.
- Antonovici, I. *Documente bărlădene*, vol. II. Bârlad, Tipografia Neculai P. Peiu, 1912; vol. V, Huși, Atelierele Zanet Corlateanu, 1926.
- Badea, Anca. *Hanuri bucureștene* în „Materiale de Istorie și Muzeologie”. București, Muzeul Municipiului București, tom XXI, 2007, pp. 219-230.
- Bârladul odinioară și astăzi. Miscelaneu*, sub redacția lui Romulus Boteanu, vol. II, București, 1982.
- Botez, Constantin; Pricop, Adrian. *Tradiții ale ospitalității românești. Prin hanurile Iașilor*. București, Editura Sport-Turism, 1989.
- Clapa, Gh. *Hanurile, ratoșele și ospetele - vetre de popas din ținutul Tutovei (I)* în „Păreră tutovene”, Nr. 602, 19-21 martie 2002.
- Ibidem*, (II), Nr. 603, 22-25 martie 2002.
- Idem în „Baaadul literar”, anul I, nr. 3, noiembrie 2007, pp. 76-78.
- Coroș, M.M., Pop, C. și Micu (Tăuțan), D.R. *Profilul hanurilor urbane din România* în „Amfiteatru Economic”, vol. 18 (Număr special - 10), Noiembrie 2016, pp. 885-897.
- Demidov, Anatol. *O călătorie în Principatele Române*, Alcalay, f. a.
- Giurescu, Constantin C. *Istoria Bucureștilor*, ediția a II-a revizuită și adăugită. București, Editura Sport-Turism, 1979.
- Gramaticu-Rășcanu, Oltea. *Istoria Bârladului*, vol. I. Bârlad, 1998.
- Moscalu, Luminița. *Cotidian și mentalități în Piatra – Neamț (1864-1914). Studiu de antropologie istorică*. Iași, Editura Timpul, 2009.
- Potra, G. *Istoricul hanurilor bucureștene*. București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985.
- Proca, Mirela; Proca, Marcel. *Viața cotidiană în Bârladul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea*. Bârlad, Editura Sfera, 2011.
- Proca, Marcel. *Hanuri. Istoria evoluției de la han la hotel* în „Academia Bârlădeană”, Anul XXI, 4 [57], Trim. IV, 2014, pp. 14-16.

³⁹ „Paloda”, 27 octombrie, 1898.

Chère Dacia
 Je vous remercie pour l'aimable illustration, quand
 l'intuition est sincère alors n'est pas tard jamais et
 comme moi je compte sur votre bonne volonté
 et votre loyauté. Tout pour me faire pas plus.

prof. Marcel PROCA,
 Școala Gimnazială „Iorgu Radu” Bârlad

ÎN TRE CIOCANUL IGNORANȚEI ȘI NICOVA ERUDIȚIEI

Tot ceea ce „există”, fizic și spiritual, se exprimă în perechi sau cupluri de forțe mai mult sau mai puțin egale. Urâtului i se opune frumosul, binele are, ca adversar, răul, adevărul și minciuna sunt combatanți permanenți. În lumea fizică, exceptând organismele unicelulare (ce se înmulțesc prin diviziune directă și, astfel, tind să contrazică teoria de mai sus), orice căprior își are căprioara sa, orice prădător o pradă, orice femeie un bărbat (sâc! – pe principiul „orice sac își are peticul”). În societatea umană întâlnim săraci – bogați, raționali – absurzi, analfabeți – învățați, harnici – leneși, morali – imorali etc. Nu urmăresc abordarea subiectului din perspectiva „ordinii” filosofice clasice, pe axa pozitiv-negativ (Soare, zi, masculin – Lună, noapte, feminin), tocmai de aceea perechile enumerate mai sus sunt distribuite axial la voia întâmplării.

Întrebarea pe care mi-am adresat-o de câțiva ani și la care nu cred să aibă nimeni vreun răspuns este următoarea: „E firesc să păstrăm, în continuare, o moralitate bazată pe valori clasice dacă acestea și-au schimbat, uneori structural, sensurile (mai ales în ultimul secol)?” Știm care sunt valorile, deoarece ne raportăm la ele, însă le sesizăm transformarea și le minimalizăm efectele distructive. Vedem cum, nu doar pe plan politic, minciuna se îmbracă în hainele adevărului, intoleranța față de ceilalți este considerată auto-protejare, iar orgoliile dictate de egoism sunt privite ca dovadă de inteligență socială. Suntem o specie dominantă pe planetă, deoarece ne-am învins toți dușmanii naturali cunoscuți. Nemaivând contra cui lupta, ne manifestăm agresivitatea instinctivă contra nouă înșine. Mii de ani de civilizație nu se dovedesc a fi, în ultimă instanță, decât spoială, un praf strălucitor menit să ascundă rugina preistorică de dedesubt. Unelte din piatră au fost înlocuite cu rachete și bombe, căruțele cu avioanele, iar canibalismul cu pretențiile expansioniste. Indiferent cât timp se scurge, omul își păstrează aceeași natură belicoasă, dar „rafinată” la un nivel considerat superior, evoluat, „împlinit”. Suntem ca niște copii care apelează la bullying pentru a-și impune supremația în fața colegilor mai vulnerabili. Ne păstrăm instinctele de fiară sălbatică, însă ne modificăm modalitățile de raportare la ele și le interpretăm valoarea în funcție de interesul epocilor traversate.

Societatea (și analiza acesteia) se transformă ciclic și extraordinar de rapid. Creștem sau descreștem

exponențial. Până acum se credea că Mentalitatea este cea care rezistă cel mai mult timp în fața Schimbării, dar se dovedește că, de fapt, tocmai aceasta e doar „un vis într-un alt vis”, trăindu-și fugara existență într-o perioadă mai mică decât o viață de om. În mai puțin de jumătate de secol se schimbă imnuri naționale sau regionale, alianțe, politici, Constituții, viziuni societale, tradiții și valori. În mai puțin de un secol, aceeași persoană parcurge numeroase revoluții cognitive, înțelege, uită, începe cu sfârșitul, repetă de la început și, concomitent, consideră că a terminat, demult, totul. Visează la cucerirea spațiului cosmic și a fundului oceanelor, la păstrarea unei ordini mondiale bazate pe echilibrul forțelor și, simultan, răcolește temeliiile Planetei înseși, confuz și incoerent, dar dându-și perpetuă dreptate.

De multe ori, valorile clasice și cele răsturnate coexistă în același plan și, în ciuda conținuturilor contradictorii, suscită aceeași credință în ele, dăruire și efort de aplicare din partea adeptilor de la toate nivelurile. Pentru observatorul de pe margine (cel care dorește să facă ordine, să le integreze într-un sistem de cunoaștere) poate apărea o stare de confuzie ce, adesea, îngreunează munca de obiectivizare. În plus, diferențierea planurilor pe axele corect-incorect și real-contrafăcut este extrem de dificilă în lipsa unor instrumente (să le spunem „științifice”) de cercetare pe care nici măcar nu știm ce supraom/divinitate ar fi capabil/ă să le stabilească și să le distribuie, în mod egal, între toți exponenții Umanității. Fără rigurozitate și unitate, dexteritatea de a diferenția planurile valorice și a le integra într-o structură sistemică nu ar fi decât un talent manifestat aleatoriu, fără argumentație stabilă și fără stabilitate temporală mai mare decât ore, zile, luni, cel mult ani. În plus, nu putem neglija faptul că apar diferențieri uriașe între definiția dată unei valori și nivelul de apreciere de care se bucură aceasta în culturi diferite – de pildă, ce este moral într-o cultură e considerat imoral sau chiar amoral într-alta; cam greu de implementat un instrumentar riguros și unitar în asemenea situații.

De aceea, apelând la o cultură proprie, construită eclectic, e indicat să analizăm, inclusiv cu puțin cinism, mediul în care trăim, să-i observăm punctele tari și pe cele slabe pentru a ne păstra obiectivitatea, spiritul critic și echilibrul rațional. Să nu luăm de bun tot ceea ce ni se spune de către alții, chiar dacă nu contravine, neapărat,

vechilor valori pe care strămoșii ni le-au inculcat în scop pozitiv, dar și să fim pregătiți să înțelegem că aceste valori e posibil să se fi schimbat în conținut, adaptându-se contextului actual, modului în care omenirea se autocaracterizează în prezent. Pentru a ține pasul cu schimbările survenite de-a lungul istoriei, trebuie să studiem mereu, să fim curioși, să cercetăm, să citim și să ascultăm poveștile altora, distribuindu-le pe o scară a valorilor cât mai echidistantă emoțional.

Omenirea nu s-a dezumanizat într-atât încât să nu se mai raporteze la dualitate, la binarism, la alb-negru - în concluzie, avem nevoie de rău pentru a aprecia binele, de Lucifer pentru a-L înțelege și iubi pe

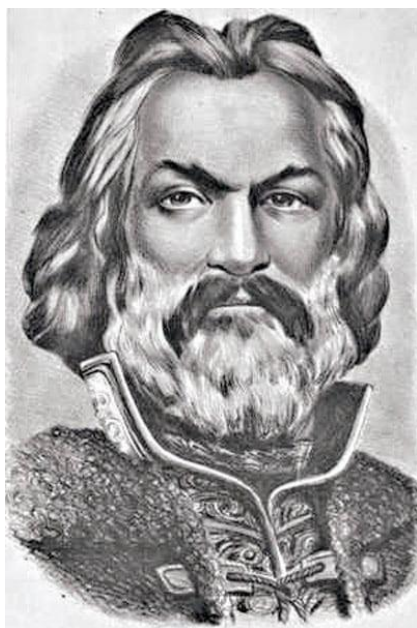
Dumnezeu. În aceeași logică, până nu ne lovim de ignoranță, până n-o avem noi înșine, luptând s-o depășim, nu putem aspira la erudiție, împlinind actul de cultură și acceptând responsabilitatea socială a dezvoltării personale continue. Altfel spus, neștiința favorizează valorizarea pozitivă a culturii. Nimeni nu se naște erudit – e nevoie de efort pentru a depăși stadiul ignoranței și a evolua spre cel al cunoașterii. De aceea eu, personal, respect rolul inculturii/ignoranței ca etapă obligatorie a procesului laborios al accederii la cultură/erudiție.

Fără ciocan, nicovala rămâne lipsită de sens!

Cleopatra RAVARU, Vaslui

NICOLAE MILESCU SPĂTARUL – CĂRTURAR ERUDIT ȘI DIPLOMAT ISCUSIT

S-a născut la 6 iunie 1636, la moșia Miclești din ținutul Vasluiului, ca fiu al boierului Gavril, originar din Peloponez, care prin înșurătoarea sa cu o româncă înstărită câștigase rangul de boier moldovean. Apostol, fratele lui Nicolae, a avut funcții nobiliare și, asemenea fratelui său, a ocupat postul de spătar (1672-1678). În 1673 a fost chiar loțiitor princiar în timpul absenței voievodului din capitala țării.

Nicolae a început să învețe la Școala Domnească de la Trei Ierarhi din Iași, patronată de domnitorul Vasile Lupu, apoi a studiat la Constantinopol (1645-1650), în Școala Patriarhiei, întemeiată de Patriarhul Chiril Luccaris, unde G. Vlassios era profesor. Această școală a înlesnit elevilor cunoașterea limbii latine și a umanismului, a fost unul din focarele renașterii ortodoxe. Elevii acestei școli au întemeiat școli grecești la București, Iași și Moscova. Începându-și de timpuriu și cu multă sârguință instruirea cărturărească, Nicolae Milescu a ajuns să stăpânească limbile clasice: latina și greaca, dar și slavona, germana, turca, italiana și rusa și încă altele; cunoștea bine istoria, mai ales pe aceea a bisericii.

Întorcându-se în Moldova, după terminarea studiilor sale la Constantinopol, Nicolae Milescu devine, la numai șaptesprezece ani, „grămătic”, adică secretarul domnitorului Gheorghe Ștefan (1653-1658), funcțiune care cerea cunoașterea de limbi străine, mai ales greaca

și latina. Sub domnitorul Gheorghe Ghica (1658-1659) devine Spătar, titlu pe care l-a păstrat toată viața ca pe un al doilea nume. Împreună cu Vodă Ghica pleacă în Țara Românească (1659-1660) și intră în nobilimea valahă cu demnitatea de Mare Spătar (la 24 de ani). Din septembrie al aceluiași an, voievodul a fost mazilit de Poartă și Nicolae Milescu se întoarce în Moldova devenind favoritul și sfătuitorul domnitorului Ștefăniță Vodă (1659-1661). Acesta moare pe neașteptate și Milescu este silit să se refugieze din nou în Țara Românească, unde este numit „capuchehaie”, adică reprezentantul diplomatic al domnitorului Grigore Ghica (1660-1664) pe lângă Poartă. Trăind la Constantinopol, își completează cunoștințele și își face noi legături în societatea cărturarilor greci. Se conturează tot mai mult ca o personalitate proeminentă a vremii sale.

În prima jumătate a secolului al XVII-lea se accentuează în principatele române un curent de traduceri de cărți sfinte și bisericești. În acest context Nicolae Milescu copiază și traduce opere religioase grecești. În 1655, la Mănăstirea Neamț, a scris o mică lucrare istorică despre icoana făcătoare de minuni a Fecioarei, care se găsea acolo, lucrare care s-a păstrat într-o copie a mitropolitului Moldovei, Gheorghe, făcută în 1723, și într-o traducere rusească. În timpul primei sale șederi în Țara Românească, Milescu a continuat să cerceteze manuscrise religioase și istorice din mănăstirile vechi și a adus în Moldova o copie a lucrărilor grecești ale Mitropolitului valah Matei al Mirelor, *Liturghia Sfintei Paraschiva și a Sfântului Grigorie Decapolitul*. În aceeași vreme a tradus din grecește o *Carte cu multe întrebări, foarte de folos pentru multe trebi ale credinței noastre*.

Între 1661 și 1664, a tradus în românește *Vechiul Testament*, după versiunea *Septuagintei* tipărită de protestanți la Frankfurt, în 1597, confruntată cu o ediție slavă de la Ostrog și cu unele ediții ale *Vulgatei*. Există trei mărturii că Nicolae Milescu a tradus *Vechiul Testament* în limba română: a cronicarului Dimitrie Procopiu din Moscopole (1720), probabil un aromân, a mitropolitului Gheorghe al Moldovei (1723) și o însemnare pe o traducere în manuscris a *Vechiului Testament* din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în prefața căreia se relatează că traducătorii au avut la îndemână și „izvodul scris cu mâna”, tradus de Nicolae Milescu. Este prima încercare de a reda în românește

textul complet al Sfințelor Scripturi, dar această traducere n-a fost imprimată. Originalul traducerii sale nu se păstrează, ci se cunoaște doar o copie revizuită a ei, azi în colecțiile Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române, provenită din Biblioteca Centrală de la Blaj. După părerea cercetătorului N.A. Ursu, traducerea lui Milescu a fost revizuită, îndreptată de către viitorul mitropolit Dosoftei al Moldovei, pe când era episcop la Roman. Din Moldova, manuscrisul a ajuns la București, dus probabil de Mitrofan, episcop de Huși, și prezentat lui Șerban Cantacuzino în vederea tipăririi. Înainte de a fi dată la tipar, traducerea a fost revăzută și de frații Radu și Șerban Greceanu. Întregul text tradus de către Milescu a intrat în *Biblia de la București* din 1688.

În 1664, voievodul Țării Românești este înlocuit, iar Milescu își pierde slujba și se îndreaptă spre Europa occidentală. Adâncul său patriotism și înțelegerea destinului românimii l-au călăuzit neîncetat în activitatea diplomatică desfășurată atât la Constantinopol, cât și la marile curți europene din Berlin, Stockholm, Stettin, Paris, Moscova și Varșovia.

Face o călătorie în Germania, apoi, în octombrie 1666, ajunge la Stockholm, la regele Suediei, unde se împrietenește cu ambasaduror francez Arnould de Pomponne, vestitul diplomat și viitorul ministru al regelui Ludovic al XIV-lea. În iulie 1667, spătarul ajunge la Paris, iar în ianuarie 1668 se întoarce în Moldova, unde era domn Iliăș Alexandru. Milescu uneltește pe lângă Poartă împotriva domnitorului, acesta fiind mazilit, dar află de intrigile spătarului și ordonează să i se taie cartilagiul care separă cele două nări, pedeapsă care se aplica acelor care uzurpau coroane. Datorită acestui fapt, spătarul mai este cunoscut și cu numele de Nicolae Milescu Cârnu. Milescu este obligat să plece din nou din Moldova. În 1669 apare la Paris cea dintâi scriere a unui român tipărită în Franța: *Enrichidion sive Stella Orientalis Occidentalis spendens (Manualul sau Steaua Orientală strălucind Occidentului)*, operă pro-ortodoxă, redactată la Stockholm.

La începutul anului 1671 se găsea la Constantinopol și este trimis în Rusia, la țarul Alexei, la urechile căruia ajunsese faima de cărturar erudit și de diplomat iscusit, cu o recomandare de la Patriarhul Dosithei al Ierusalimului: „Vă rog deci să-l onorați ca pe un om sânguincios, savant și înțelept”. Este primit la Moscova, unde rămâne până în 1675, și ocupă o funcțiune de mână a doua, influența sa fiind foarte redusă. La 14 decembrie 1671 este numit „pentru vecie” traducător din greaca veche și nouă, din latină și română la Departamentul Soliilor (un fel de Minister al Afacerilor Străine) și mai mare peste ceilalți traducători. În această perioadă, pe lângă traducerea actelor diplomatice se fac traduceri istorice și teologice, compilații etc. În Rusia a scris și tradus cărțile cerute de țar și de societatea cultivată a aceluia timp. A fost pus să lucreze mult în vechea rusă, numărul lucrărilor realizate în această epocă este considerabil și a câștigat repede admirația.

Artmologhionul, scris în 1672, este o colecție de fapte disparate și de axiome morale. Autorul demonstrează, în introducerea sa, necesitatea de a învăța pe dinafară principiile moralei și era o contribuție practică la opera educativă întreprinsă de țarul Alexei. Lucrarea *Hresmologhion sau Profețiile făcute de profetul Daniel lui Nabucodonosor în timpul somnului* (1673) tratează despre cele patru monarhii universale și este scrisă pentru educarea tuturor. *Povestirea despre Sibile, câte au fost, care a fost numele lor și profețiile lor* (1672) a fost scrisă din ordinul țarului și este o compilație în proză și versuri. O altă compilație, numită *Cele nouă muze și cele șapte arte liberale*, apare în 1673. Tot în acest an, spătarul a scris un mic tratat: *Alegerea lui Mihail Feodorovici pe tronul Rusiei* și termină *Basiliologhionul (Cartea împăraților)*, prezentată țarului în 1674. Povestirea despre construirea Sfintei Sofia din Constantinopol (1674) este o relatare a felului cum a fost construită de către Justinian, cu legendele și minunile care privesc întemeierea sa. *Cartea hieroglifelor*, scrisă înainte de 1675 și nedată, este un tratat filosofic și religios care nu a mai fost terminat. În acea perioadă, Milescu lucra la un *Dicționar slavo-greco-latin* care nu s-a mai găsit. A tradus și o *Genealogie a țărilor Rusiei*, după o lucrare latină trimisă la Moscova din Viena în 1674 (pierdută) și o altă lucrare asupra celor șapte minuni ale lumii, de asemenea pierdută.

Pentru calitățile sale de diplomat și învățat, între anii 1675-1677, țarul îl însărcinează pe Nicolae Milescu cu o mare misiune pe lângă împăratul Chinei. Scopul acestei misiuni era stabilit prin 14 instrucțiuni. Se dorea stabilirea unei corespondențe între cele două țări într-o limbă accesibilă, fixarea titlurilor și a protocolului ce trebuia respectat în această corespondență. Se urmărea reglementarea conflictelor de frontieră și inițierea unui mare curent comercial între China și Rusia, stabilirea unui comerț liber al argintului, al pietrelor prețioase, mătăsii chinezești și blănurilor rusești. Ambasaduror era însărcinat să descrie amănunțit căile de comerț, să facă toate cercetările posibile ca să descopere drumurile cele mai favorabile pentru a ajunge în China, pe mare și pe uscat, să facă o hartă, să descrie popoarele care locuiesc în regiunile străbătute. De asemenea trebuia să aducă din China meșteri pentru construirea podurilor de piatră și pentru tăierea pietrelor prețioase.

Nicolae Milescu și-a pregătit cu multă grijă cele necesare unei misiuni în locuri atât de îndepărtate. Luând scrisorile încredințate de țar pentru „fiul cerului” în limba tătară, rusă și latină, la 3 martie 1675, spătarul părăsește Moscova și ajunge la Tobolsk în 30 martie. La 3 mai pleacă din Tobolsk, traversează Siberia, la 13 ianuarie 1676 ajunge la frontiera chineză, iar la 15 mai, misiunea rusă sosește la Pekin (Beijing).

Călătoria sa spre China este extrem de interesantă, descrierea acestei călătorii este cea mai prețioasă dintre operele sale, în care își dovedește calitățile sale de explorator, geograf, etnograf, diplomat.

Acum și aici îl cunoaște pe vestitul iezuit Ferdinand Verbiest, de origine flamandă, care a trăit douăzeci și opt de ani în China. La sugestia acestuia, Milescu refuză propunerea mandarinilor chinezi de a remite ei înșiși scrisorile țarului împăratului lor. La 5 iunie 1676 intră în incinta imperială și remite scrisorile și cadourile țarului lui „Kolai”, guvernatorul suprem. După această ceremonie, la 15 iunie este primit de către împărat, audiența luând sfârșit fără nici un cuvânt, dar toți demnitarii și chiar fratele împăratului s-au îmbrâncit pentru a vedea mărețul veșmânt al spătarului, iar acesta abia a putut să-și deschidă drum prin mulțime. La câțva timp după aceasta, la 8 iulie, ambasadorul este invitat la masă la palat, iar pe 18 iulie este din nou primit în audiență de împărat.

Pentru că Nicolae Milescu refuză să primească în genunchi darurile împăratului, acesta se simte jignit și, la sfârșitul lunii august, lucrurile se înrăutățesc. Neacceptând toate pretențiile ambasadorului, împăratul se adresează printr-o scrisoare țarului în termeni umilitori. Scrisoarea a fost refuzată de Milescu și, în consecință, Curtea chineză a notificat ambasadei ruse ordinul de a părăsi imediat Pekinul.

În timpul negocierilor, spătarul a fost sprijinit puternic de iezuitul Verbiest, care consemnează într-o scrisoare către țar atitudinea mândră a ambasadorului care a știut să apere la Pekin prestigiul stăpânului său. Plecarea a avut loc în grabă, la 1 septembrie 1676, iar la Moscova este tratat cu răceală, învinuit de insucces în misiunea din China și acuzat de multe fapte ireale. Abia în 1693 a fost răsplătit pentru misiunea sa în China. I s-a dat, printr-un decret, o sumă de bani, mai multe stofe prețioase, blănuri, un vas de argint etc. Despre misiunea din China, Milescu scrie trei cărți: *Călătorie de-a lungul Siberiei de la Tobolsk până la Nercinsk și la frontiera Chinei*, *Jurnal de călătorie în China* și *Descrierea Chinei*, opere de mare importanță geografică, istorică, etnografică. Primele două cuprind relatarea călătoriilor sale, observații precise, luate de la fața locului din regiunile pustii și sălbatice prin care a trecut, iar în a treia face o prezentare completă asupra Chinei. *Jurnalul de călătorie în China* este considerată cea mai interesantă parte a operei lui Milescu și primul memorial de călătorie scris de un român. Opera lui nu este numai jurnalul plin de peripeții al unei ambasade trimise în misiune diplomatică în China, ci este, în același timp, o carte modernă de explorare științifică a unor ținuturi până atunci mai puțin cunoscute europenilor. Călătorind pe drumuri necunoscute, printre popoare și rase diferite, vâslind pe râuri pe care nu mai vâslise nici un european până la el, curiozitatea, veșnic trează a acestui moldovean din sec. al XVII-lea, se oprește asupra configurației solului descris amănunțit, râurilor pe care le străbate. Notează aspectul particular al munților, face măsurători topografice. Privirea lui iscoditoare a prins și viața oamenilor acelor popoare așa de diferite: ocupații, arme, manifestări religioase, superstiții.

Prin misiunea sa în China, își câștigă un renume și ocupă un loc important în societatea epocii. El intervine în marea luptă de influențe civilizatorii, devine reprezentantul ortodocșilor greci în această țară și principalul intermediar politic dintre Rusia și creștinii Imperiului Otoman, mai ales românii. Păstrase legături cu boierimea moldovenească și munteană, iar românii din principate îl considerau unul de-al lor și reprezentantul lor la Curtea Rusiei. Pe lângă relațiile sale cu trimișii domnitorilor, el ținea, pentru scopurile sale proprii, o corespondență politică cu diferite rude și cunoștințe din vechea sa patrie. În 1679, după înapoierea din China, Nicolae Milescu a avut ocazia să intervină încă o dată în legăturile Moldovei cu Rusia.

Anumite izvoare menționează că, după venirea din China, Milescu se căsătorește, probabil în 1678 sau 1679. Într-un text se precizează că, în 1696, Nicolae este căsătorit și are doi băieți în vârstă de 15-16 ani.

În perioada 1678-1708, Nicolae Milescu nu s-a mai mărginit la obscure lucrări de cancelarie și la compilații istorice și religioase. În această perioadă a fost însărcinat să pregătească instrumentele necesare ambasadei trimise pe lângă împăratul Leopold, să traducă actele latine ale ambasadorului austriac Kurtz și să compună versiunea latină a scrisorilor trimise de țar regelui Poloniei. Traducerea cea mai întinsă ce se păstrează de la Milescu este *Jurnalul ambasadorului Austriei în Rusia* (1701).

Traduce în grecește lucrarea francezului Pierre Gilles *Despre topografia Constantinopolului* și lucrarea *Despre păgânul Mohamed și despre Papă, ce sunt ei și care este împărăția lor* (nu se știe sigur dacă este o traducere sau aparține lui Milescu). Manuscrisul arată că a fost scris de „Nicolae spătarul, moldovalah, poliglot și prim traducător al Rusiei”. În rusește, scrie introducerea unei istorii a Rusiei. Istoricul rus Mihailovski atribuie lui Nicolae Milescu și alte două lucrări rusești anonime. Una din ele este o carte de școală, conținând mai ales o culegere de rugăciuni. Cea de-a doua tratează *Despre animalele pământului și mărilor*. În 1698 traduce în rusă *Cartea lui Simeon din Thessalonic asupra Ezeziilor*.

Deși era un susținător și reprezentant al intereselor Orientului, organizase tipografia grecească la Moscova, intervenise în favoarea școlii grecești din Moscova și-i luase apărarea împotriva Occidentului, spre sfârșitul vieții sale îl aflăm pe spătar în tabăra occidentalilor, combătut de greci și rupând legăturile cu vechiul său protector, Dosithei al Ierusalimului. Acest lucru a atras mânia lui Dosithei și a ridicat împotriva sa pe toți grecii din Moscova. Cauza acestei schimbări de atitudine era lesne de înțeles. Milescu nu fusese niciodată pe deplin supus influenței grecești. Cunoașterea limbii latine, călătoriile sale în Germania, Suedia și Franța îl familiarizaseră cu Occidentul. Acest lucru se vede și din relațiile sale personale în vremea șederii în Rusia, întreținând legături prietenești cu numeroși învățați și ambasadori străini care vizitau

Rusia. Când Petru cel Mare a optat pentru Occident, nu i-a fost greu să-l urmeze. Întoarcerea către Occident i-a dat posibilitatea spătarului să respire o atmosferă de civilizație, ceea ce l-a împiedicat să cadă total în bizantinism și s-a putut evidenția ca un om al timpului său. În disputa dintre greci și partizanii civilizației occidentale creată odată cu întemeierea Academiei greco-slave din Moscova, Milescu a jucat un rol onorabil. Scrie opusculul *Scurtă demonstrație spre a dovedi că știința și limba heleno-greacă sunt mai folosite decât știința și limba latină și care este câștigul pentru poporul slavon*. Această lucrare de polemică este, după *Jurnalul de călătorie în China*, cea mai importantă operă a spătarului.

A scris multe lucrări istorice, religioase, geografice etc. și a publicat puțin. În *Introducere în istoria limbii și literaturii române* (1888), Al. Philippide citează 19 lucrări ale spătarului, din care o mare parte se află în diferite arhive și biblioteci din Rusia, iar cercetările recente i-au atribuit lui Nicolae Milescu peste 30 de lucrări, dar nu se cunosc încă toate manuscrisele sale în diverse limbi.

Nicolae Milescu a murit la Moscova în anul 1708, în vârstă de 72 de ani, după ce a servit 37 de ani pe țării Rusiei, lăsând posterității multiple dovezi ale prodigioasei sale personalități de diplomat de elită, cărturar de seamă, enciclopedist, poliglot, traducător, istoric, teolog, geograf, etnograf, filozof, filolog, scriitor memorialist. Faima europeană i-a venit de la misiunea încredințată în 1675, de către țarul Alexei Mihailovici, de a conduce o importantă solie în China, soldată pe plan diplomatic, literar și științific cu trei scrieri de o excepțională însemnătate în cadrul cel mai larg al contactelor dintre Europa și Asia, care au atras atenția nu numai autorităților, savanților și literaților ruși, ci și lumii științifice europene. De altfel, aceste lucrări îl așază pe Nicolae Milescu între marii etnografi ai lumii și între pionierii sinologiei (studiul istoriei, limbii și culturii chineze). Contemporan cu Miron Costin, Nicolae Milescu este una dintre personalitățile de seamă ale secolului al XVII-lea. Leibnitz și alte personalități de seamă îl considerau o autoritate în chestiunile referitoare la Extremul Orient. În notele sale nu-și ascunde starea sufletească, una dintre cele mai mișcătoare se referă la impresia lăsată de răul lenissiei despre care menționa „e atât de frumos, încât îți vine să crezi că ești în Moldova!”.

Dragostea pentru țară a dovedit-o și când a procurat de la patriarhul Moscovei o tipografie pentru mitropolitul Moldovei, Dosoftei. Nicolae Milescu a fost adesea mijlocitor între țar și trimișii țărilor române. El nu și-a uitat țara de baștină niciodată. Este caracterizat de

academicianul Mircea Malița drept „unul dintre personajele cele mai vii, mobile, multilaterale și pitorești” ale vremii sale, ilustrând cel mai bine aptitudinile unei bune părți a boierimii române din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, stilată, cultivată și dornică de cunoaștere și instruire într-o varietate de domenii.

În perioada de studiu și informare cu privire la personalitatea lui Nicolae Milescu Spătarul m-au încercat sentimente de reală mândrie, dar mi-au și adâncit tristețea că poporul român nu și-a apreciat și prețuit valorile umane. Această atitudine s-a manifestat în decursul istoriei și continuă și azi. Români de o incontestabilă valoare au fost și sunt nevoiți să ia drumul pribegiei, servind interesele altor țări. De ce? Întrebare retorică...

Și, ca să nu închei demersul meu în această notă, precizez că, la 29 ianuarie 1992, în semn de recunoștință și de aleasă cinstire față de ilustrul cărturar moldovean, născut pe meleaguri vasluiene, Bibliotecii Județene din Vaslui i se atribuie numele de „Nicolae Milescu Spătarul” și se dezvelește placa memorială cu numele spătarului. În holul expozițional și în fața acestei instituții de cultură sunt amplasate două statui cu bustul lui Milescu, ambele opere ale renumitului sculptor vasluian Gheorghe V. Alupoaii.

BIBLIOGRAFIE:

- Milescu Spătarul, Nicolae. *Aritmologia, etica și originalele lor latine*. București, Editura Minerva, 1982;
Personalități românești ale științelor naturale și tehnicii: dicționar. București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982, pp. 247-248;
 Milescu Spătarul, Nicolae. *Jurnal de călătorie în China*. București, Minerva, 1987;
 Panaitescu, P.P. *Nicolae Milescu Spătarul: (1636-1708)*. Iași, Junimea, 1987;
 Milescu Spătarul, Nicolae. *Manual sau Steaua Orientului strălucind Occidentului*. Iași, Institutul European, 1997;
 Vergatti, Radu Ștefan. *Nicolae Spătarul Milescu: Viața, călătoriile, opera*. București, Paideia, 1998.
Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului. București, Geneze, 1999-2001, vol. 2, pp. 374-377;
 Grigoraș, Vasilica. *Fragmente de spiritualitate românească*. București, Editura Oscar Print, 2001, pp. 215-220;
 Milescu Spătarul, Nicolae. *Descrierea Chinei*. Chișinău, Litera, 2002.

Vasilica GRIGORAȘ,
scriitor și publicist, Vaslui

ION BARBU - 130 DE ANI DE LA NAȘTERE

„Poezia este o prelungire a geometriei” Ion Barbu

Între poeții secolului XX, literatura română numără o voce singulară, inedită în „timbrul” ei căutat și inimitabilă în logica de profunzime a discursului liric ce „reprezintă o *fictio retorica* în sensul că nu se adresează nimănui, nu comunică, ci se autocomunică, realizând astfel, prin maxima intransitivitate a limbajului, maximum de comunicare.”⁴⁰ Ion Barbu este pseudonimul literar al lui Dan Barbilian. Născut la 19 martie 1895, la Câmpulung Muscel, moare la 11 august la București. Urmează studiile elementare și gimnaziale la Câmpulung Muscel, Roman, Pitești, liceul la București, iar din 1914 este student la Facultatea de Matematică, obținând doctoratul în 1929.

„Pariul” cu prietenul Tudor Vianu, evocat cu umor de poet: „*O ambiție neroadă, de adolescent vanitos, m-a determinat să mă pregătesc îndelung (1914-1930) pentru a-i dovedi lui Vianu (...) că pot la rigoare simula poezia în așa măsură încât... mărturisesc că în primele mele socoteli nu intra un atât de semeț triumf!... să scrie o carte despre mine!*”⁴¹, a semnat nașterea unei poezii „conștiente” de natura experimentală a gestului. Creația nu vine însă pe un teren neutru. Ion Barbu este un tânăr câștigat deopotrivă de matematici și literatură, un cititor pasional, apt de dovezile cele mai intense de atașament.

Originalitatea liricii sale se vedește la intersecția planului poetic cu acela intertextual matematic. Ion

Barbu este, pe de altă parte, un vizionar în privința „intertextualității” poezie-matematică, fiind convins de legături care vădesc aspirația de a da „expresia” ultimă, pură, a „ecuației” existentului, a liniilor lui esențiale, profunde. Invizibile geniului profan, inaccesibile înțelegerii comune, înțelesurile ultime, ireductibile, ale „lumii”, tentează atât pe căutătorul de legi universale, în geometrie, cât și pe acela care proiectează ridicarea creației la demnitatea unei perfecțiuni a actului abstras din „contingentul” condamnat („Din ceas, dedus adâncul acestei calme creste...”).

Arta sa poetică se fondează pe dubla motivare a „actelor” lirei: întâi, platoniciană oglindire (hieratică) a contingentului în forma superioară a Ideii („Intrată prin oglindă în mântuit azur”...) ⁴², aceea care salvează „purificând”, desfăcând materialitatea lumii și proiectând-o pe „ecranul” (oglindea sau, mai degrabă, „ochianul” barbian) înțelegerii poetice, adică al viziunii/relevanței, sau al cunoașterii poetice. În același timp, poezia se manifestă ca „joc secund”, limbaj/cod „deviat”, artificial, „nefiresc ca un ochian”, formă demiurgică prin care se percepe o alcătuire „supramuzicală” a firii, unui univers în perfectă „inteligibilitate”: descrierea trimite la o „paradigmă” pe care poetul demiurg o „smulge” existentului amorf, pluriform, accidental.

Formal, poezia lui Barbu „cucerește” puritatea pe de o parte din refuzul descripției contingente (fiind, mereu, nu vedere, ci viziune); pe de altă parte, prin „gestul” desăvârșit („închis”) al limbajului, semnificând perfecțiunea (ca în poemul *Grup*).

La fel, actul poetic se distinge din situarea contrastivă a „polilor” cunoașterii: nu „zenit”, ci „nadir latent” ⁴³, adică „înălțimea” adâncului, forma inversată a „înaltului” lumesc și transcendent, un fel de „minus cunoaștere” blagiană. Semnificația predominantă este strâns legată de acea „răsturnare” a ordinii mundanului și de clarificarea poetică, sublimare a sensurilor profunde, oculte, ale existentului.

În 1930, anul apariției volumului *Joc secund*, Ion Barbu nu mai era un debutant.

Începuturile poetice ale matematicianului Dan Barbilian datează de mai bine de un deceniu, din 1918, în revista „Literatorul” a lui Alexandru Macedonski (cu poezia *Ființa*). Membru excentric, dar răsfățat, oarecum,

⁴⁰ Marin Mincu, *Ion Barbu, eseu despre textualizarea poetică*, Editura Cartea Românească V/2011, p. 173;

⁴¹ Dinu Pilat, *Ion Barbu*, Editura Minerva, 1982, p. 17

⁴² Tudor Vianu, *Scriitori români din secolul XX*, pp. 68, 73, 94;

⁴³ Tudor Vianu, *Scriitori români din secolul XX*, p. 117;

al grupării lui E. Lovinescu, *Sburătorul*, Ion Barbu este publicat în revista omonimă, din 1919, cu poemele primei perioade. Văzute de mulți drept „parnasiane”, poeziile recuzate de autor la alcătuirea volumului poartă amprenta unei inspirații care va apărea ca o formă departe de exigențele literare ale poetului de peste un deceniu.

„Prima fază a acestui poet - scrie E. Lovinescu - e reprezentată prin ciclul versurilor publicate în <<Sburătorul>>, versuri de formă parnasiană, de factură largă, cu strofe ca arcuri puternice de granit, cu un vocabular dur, nou însă, cu ton grav de gong masiv, într-un cuvânt de muzică împietrită, a cărei notă distinctivă a fost îndată înregistrată.”⁴⁴

După apariția în volum (*Joc secund*, 1930) a poemelor din ciclul ermetic: [*Din ceas dedus...*], *Timbru*, *Mod*, *Grup* etc., din faza de tranziție: *Ritmuri pentru nunțile necesare*, *Riga Crypto și Iapona Enigel*, *Oul dogmatic* și din ciclul balcanic-oriental: *Isarlık*, *Nastratin Hogeia la Isarlık*, *Domnișoara Hus*, *In memoriam*, I. Barbu mai publică *Veghea lui Roderick Usher*, numită de el *Parafrază*, în deschiderea volumului de versuri al lui Dan Botta, *Eulalii*, 1931.

Etapele poeziei lui Ion Barbu au fost fixate și s-au bucurat de notorietate critică, în pofida unor discuții colaterale, care l-au avut drept participant pe autorul însuși. Ceea ce este de remarcat, în urma unor astfel de precizări terminologice necesare, este persistența unor formulări axiologice, fundamentate poetic, ale „vârștelor” poeziei barbiene. Tudor Vianu este cel dintâi exeget și cel care a „fixat” anumite formule memorabile. Poezia „parnasiană”, „baladic-orientală”, „ermetică”⁴⁵ constituie cele trei secvențe definitorii (cel puțin în domeniul expresivității individualizatoare, dacă nu în acela de profunzime) ale operei matematicianului convertit (temporar) la „modul intelectual al lirei”⁴⁶. Scriitorul însuși a „subscris” la această definire a „vârștelor” poetice, adoptând drept „model” simbolica Greciei (tipar simbolic, paradigmă), ipostaziată în trei „forme” esențiale: întâi „Helada lui Nietzsche”, aducând cu ea tema Ființei, „cutreierând” formele perisabile ale indefinitelor ei întrupări (faza „parnasiană”). O Grecie mai „directă, mai puțin filologică” pentru a doua etapă: apariția temei somnului și a morții, „sondagiile în structura nevăzută a existenței” salvează poezia de „literatura de pitoresc și de pastişul folcloric” (etapa balcanică). În fine, simbolurile ultimei perioade trimit la un „elinism de decadentă”: tema „transcendentă” din *Ritmuri pentru nunțile necesare*, de pildă, se adaugă altor motive esoterice detaliate de poet în interviul acordat lui Felix Aderca.⁴⁷

În cele trei „etape” ale creației se pot pune în relief diferențe de lexic poetic, de amplitudine textuală și de retorică, de „tematică” aparentă. În acestea se integrează, caracteristic: un poem „parnasian” precum *Copacul* (aspirație vegetală către cufundarea „opalină” a înaltului); o „baladă” precum *Riga Crypto și Iapona Enigel*, unde caracterul narativ, caracteristic majorității poemelor lungi ale celei de-a doua perioade, îmbracă o schemă, o structură mitopoetică barbiană privitoare la aceeași concepție a „nunții” simbolice - aici, refuzate; *Oul dogmatic*, *Ritmuri pentru nunțile necesare*, sau poemul care a dat nume grupajului de tranziție către ultima etapă - *Uvedenrode*; iar nu în cele din urmă, poeticile [*Din ceas dedus...*], *Timbru*, *Grup ș. a.* - vădind noua „inspirație” ermetică a proteicului limbaj poetic.

„Trăsăturile capitale ale poeziei parnasiane apar doar parțial în prima producție a lui Ion Barbu. Temele împrumutate antichității grecești trec din sfera de motive a acestora în producția poetului nostru care evocă Grecia misterelor eleusine și ale culturilor orgiastice ale lui Dionysos. Ion Barbu receptează în același timp cu Blaga motivul neitzschean al Greciei dionisiace, mai întâi ca Panteism sau Dionisiacă, unde corul furtunos al Menadelor slujitoare lui Dionysos este vrăjit cu accente de o rară energie.

Alteori sunt evocate <<marile Eleusinii>> în forma cântecului de fervoare și neliniște a neofitului care merge să se inițieze în tainele <<nunții subterane>>⁴⁸. Dar nu numai în poemele cu material arheologic, dar și printre acelea care folosesc o alegorie, substratul moral semnat este ales tot din cercul de experiențe al dionisianismului. Astfel, în *Copacul: Hipnotizat de-adânca și limpedea lumină/ A bolților destinse deasupra lui ar vrea/ Să sfarme zenitul și-nnebunit să bea,/ Prin miile de crengi criptate, licoarea opalină*.

În fine, alteori, poetul dă glas aceleiași năzuințe de a se desface din prizonieratul formei individuale pentru a se încadra în marea unitate a naturii ca în *Cucerire* sau *Când va veni declinul*. Există, în această poemă, viziuni cosmice, înaintări ale sufletului prin spațiul nelimitat, ca un fantastic meteor incandescent, deopotrivă cu fulgerul luminos al Luceafărului eminescian, croindu-și drum către Demiurg: *Redă nemărginirii fugarul tău mister.../ Mereu mai străvezie, mereu mai necuprinsă,/ Prin sure și înalte pustiuri de eter/ Desfășură de hăuri o horbotă aprinsă*.⁴⁹

Ciclul *Isarlık*, nutrit de concepția „lirismului neconfesiv”⁵⁰, de „natura științei comunicate”⁵¹, aduce în fața cititorului Lumea Fabulei. Poezia celei de-a doua perioade (etapa balcanică sau balcanic-orientală) se

⁴⁴ E. Lovinescu, *Istoria literaturii contemporane*, II, *Evoluția poeziei lirice*, 1927, p. 400.

⁴⁵ Tudor Vianu, *Scriitori români din secolul XX*. București, Ed. Minerva, 1979, p. 116;

⁴⁶ Nicolae Manolescu, *Istoria literaturii române pe înțelesul celor care citesc*. Pitești, Editura Paralela 45, p. 146;

⁴⁷ Ibidem, p. 147;

⁴⁸ Ibidem;

⁴⁹ Tudor Vianu, *Scriitori români din secolul XX*. București, Ed. Minerva, 1979, pp. 92, 94, 95;

⁵⁰ Mircea Scarlat, *Ion Barbu - poezie și deziderat*. București, Editura Albatros, 1981, p. 96;

⁵¹ Ibidem;

servește de simbolurile care compun, în maniera fabulei și aparent anecdotic, utopia Isarlîkului.

Utopie – întâi pentru că cetatea imaginară („Alba/Dreapta/Isarlîk! // Ruptă din coastă de soare...”), așezată „la mijloc de Rău și Bun”, este prin excelență coagularea unei Idei. Smulsă determinării temporale, Isarlîk ipostaziază un topos atopic, O idealitate perfectă: „Evă cosmică (Ruptă din coastă de soare) – în *Încheiere*, cetate – mireasă (Isarlîk încinsă, Isarlîk mireasă), Isarlîk este un paradis ambiguu, un rai (*Raiul meu, rămii așa!*) convertit în «raia» (Isarlîk, inima mea,/ Dată-n alb ca o raia)”⁵². Mircea Scarlat observă: „În ciclul Isarlîk, Barbu exprima revolta spiritului nostru necreștin, justificându-l în plan estetic.”

Poemele *Ritmuri pentru nunțile necesare* și *Riga Crypto și Iapona Enigel* însuflețesc o idee asemănătoare. Treptele inițiatice, progresive, numite de Ion Barbu *cercuri* sau *roate*, sunt tot atâtea niveluri ale elevației către deplina *nuntă spirituală* – cu Soarele. Ele se depărtează, despărțindu-se, de condiția „nedemnului pământ”, pe care poetul îl desemnează drept constrângere, limitare conotată fizic: „An al Geei, închisoare”; „E temnița în ars nedemn pământ” – sună versul conținând motivul, în poemul *Grup*. Metafora se folosește de simbolurile alchimice și esoterice, planetare, având în subtext ideea apropierii – precum planetele invocate – de centrul universului simbolic barbian, Soarele.

Tema somnului, a Morții, cu irizări speciale în apele „verzi” ale Visului, în „umbra”/somnul „spornic” al cărnii sau, dimpotrivă, în „culcușul” predestinat al Creației, domină în acest ciclu. Oul dogmatic, poem al nașterii, le conține, în același simbol explicat poetic, pe amândouă. „Palat de nuntă și cavou”, oul închide în el - simultan – principiul vieții și al morții, precum și „sărutul

plin” al creației sau al sfârșitului. „Oul cu plod”, forma însăși a „nunții” întru existență, este sălașul teribilului „ceasornic fără minutar”: „*Și mai ales te înfioară/ De acel galben icusar,/ Ceasornic fără minutar/ Ce singur scrie când să moară/ Și ou și lume. Te-nfioară/ De ceasul galben, necesar.../ A morții frunte-acolo-i toată.*”

Sfârșitul poemului glorifică însă începutul absolut, virtual, același „ceas în cristalin”, opunându-l, ca și în *Uvedenrode*, „inutilului pachet”, „făcutul”: *Că vinovat e tot făcutul/ Și sfînt, doar nunta, începutul.*

„Aspirând către marea lumină necreată a spiritului pur, poetul s-a oprit de câteva ori pe granița care desparte creatul de increat. Nu cunoaștem în întreaga literatură un alt poet care să fi îndrăznit a-și propune dificila temă a trecerii de la neființă la viață, vraja magică a desfacerii din adâncurile mobile ale posibilului.” (Tudor Vianu)

Bibliografie:

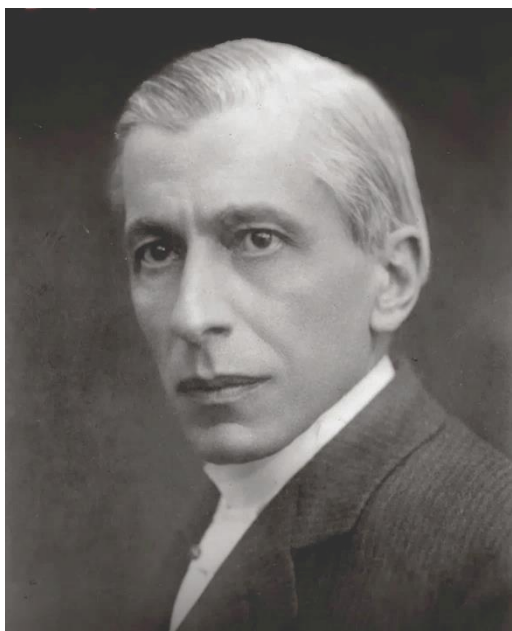
- Marin Mincu, *Ion Barbu : Eseu despre textualizarea poetică*. București, Editura Cartea Românească, 1981;
Dinu Pilat, *Ion Barbu*, Editura Minerva, 1982 [text inedit de Ion Barbu (Fragment dintr-o scrisoare către Nina Cassian, din iulie 1947), în „Gazeta literară”, 31 august 1967];
E. Lovinescu, *Istoria literaturii contemporane*, vol. II, *Evoluția poeziei lirice*. București, Ancora S. Benvenisti & Co., 1927;
Tudor Vianu, *Scriitori români din secolul XX*. București, Ed. Minerva, 1979;
Nicolae Manolescu, *Istoria literaturii române pe înțelesul celor care citesc*. Pitești, Paralela 45, 2014;
Mircea Scarlat, *Ion Barbu - poezie și deziderat*. București, Editura Albatros, 1981;
Ion Barbu, *Poezii*. București, Editura Cartex 2000, 2013.

**Mirela GRIGORIȚĂ, bibliotecar,
Compartimentul Împrumut la domiciliu pentru adulți,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

⁵² Ion Barbu, *Poezii*. București, Editura Cartex 2000, 2013, pp. 111, 112.

BOLILE SUFLETULUI ÎN VIZIUNE PAULESCIANĂ

Omenirea nu va cunoaște pacea decât atunci când va reuși să își tempereze pornirile instinctuale, adică bolile sufletului. Soluția? Voința educată.

Înainte de a începe orice discuție pe seama sufletului, să vedem mai întâi ce este și apoi cum se regăsește în manifestările ființei umane pentru că, din timpuri străvechi, oamenii au încercat tot felul de definiții și interpretări. Două dintre ele le-am reținut ca cele mai plauzibile. Prima, cu tentă evident materialistă, definește sufletul ca fiind „totalitatea proceselor afective, intelectuale și voliționale (de voință) ale ființei umane”. Este ușor de observat că această definire s-ar suprapune psihismului care, la rândul său, include viața conștientă și inconștientă a ființei umane, fără să facă nicio precizare asupra esenței sale spirituale. A doua aparține filosofiei care, sumarizând opiniile marilor gânditori de-a lungul istoriei, spune că „sufletul este o substanță spirituală (imaterială) de sine stătătoare, independentă de corp, care dă omului viață, individualitate și personalitate, este de origine divină și cu esență veșnică”.

Dintotdeauna, medicina a abordat boala ca o suferință fizică, somatică, trupească, care interesează un țesut, un organ sau un sistem, pentru care poate obține vindecarea aplicând remediile convenite cauzei și efectelor pe care respectiva boală le produce la nivelul

organismului. Fără a nega importanța componentei sufletești ale oricărei boli, sau chiar bolii sufletești în sine, medicina nu a făcut-o decât în limitele unei empatii sau unor încurajări de circumstanță. Acest tip de abordare se regăsește chiar și în domeniul psihiatriei, a cărei patologie interferează foarte strâns cu psihismul, a cărui interpretare este tangențială sufletului. Mai apropiată de patologia sufletească este religia, mai ales creștină care, pornind de la concepția ei mistică despre lume și viață, consideră că boala și moartea sunt răsplata păcatului, el însuși (păcatul) fiind o formă de manifestare a suferinței sufletești. Fără să acorde importanța cuvenită sufletului, psihologia consideră că bolile sufletului ar fi rezultatul abaterilor comportamentale în urma unor dezechilibre la nivel de percepție, trăire, manifestare și raportare la realitățile pe care omul le trăiește. Or, aceste dezechilibre de atitudine și comportament conduc la acea înclinație a omului de a face rău în mod voit și conștient, liber și nesilit de nimeni.

Paulescu*, cercetând resorturile biologice ale existenței umane, reușește să postuleze faptul că la originea acestor dezechilibre de atitudine și comportament sunt devierea, alterarea sau chiar deturnarea de la scopul lor biologic ale instinctelor care asigură subzistența, integritatea și perpetuarea speciei umane. Reamintim faptul că „instinctele sunt acele trăsături caracteristice oricărei ființe viețuitoare care se transmit în cadrul speciei cu scopul predeterminat de a asigura subzistența, integritatea și reproducerea speciei fără învățătură prealabilă, pentru că ele sunt anterioare oricărei experiențe”.

Adânc înrădăcinate în structura individului, instinctele realizează acea stare de armonie sau echilibru natural în lumea animală (până la om) pentru că acțiunea lor este determinată de subconștient (creierul arhaic) și stau la baza a ceea ce Paulescu denumea fenomenologie vitală. Prin urmare, se poate spune că lumea viețuitoarelor până la om este coordonată de instincte, mai bine zis încătușată în instinctele individuale (de nutriție, relație, reproducere) și sociale (de proprietate și dominație). La acest nivel, natura este și operează într-un echilibru și armonie perfectă tocmai datorită instinctelor.

* n.r. - Nicolae Constantin Paulescu (8 noiembrie 1869, București -19 iulie 1931, București) a fost un om de știință român, medic fiziolog, profesor la Facultatea de Medicină din București, care a contribuit

la izolarea hormonului pancreatic antidiabetic, numit mai târziu insulină. (https://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Paulescu)

În cazul omului, pentru că se adaugă conștientul (neocortexul, prin facultățile sale de a raționa, judeca și relaționa), instinctul, nu numai că poate fi conștientizat, ba, mai mult, poate fi alterat sau chiar deturnat de la scopul său biologic. Întâi de toate, pentru că integrând la nivel psihic realitățile proprii sale vieți, doar omul are capacitatea de a transforma instinctele în acte voluntare (conștiente) și, în al doilea rând, doar omul poate delibera asupra mijloacelor și momentului satisfacerii lor.

Prin aceste particularități întâlnite numai la om, nu numai că acesta a reușit să deturneze instinctul de la scopul său biologic, dar i-a alterat și conținutul său, ceea ce în lumea animală, până la om, nu se întâlnește. „Nu orice om înțelege și cunoaște scopul instinctelor. Alegerea mijloacelor și momentului folosirii lor poate deveni o armă periculoasă în mâinile unui ignorant sau neînțelept”, spunea Paulescu. Rezultatul deturnării și alterării instinctului conduce spre boala sufletului care se exprimă prin patimă, viciu sau păcat în termeni teologici.

În consecință, vom avea tot atâtea boli sufletești câte patimi sau vicii, împreună cu variantele lor, avem. Sfinții părinți vorbeau despre opt patimi: lăcomia pântecului, curvia, iubirea de arginți, mânia, întristarea, trândăvia, slava deșartă și trufia. Poate cea mai potrivită definiție a patimilor sau viciilor este cea a cuviosului Siluan Athonitul: „patima (viciul sau păcatul) este o înclinație aparte a sufletului ce tinde să crească fără măsură, înăbușind toate celelate laturi ale sufletului și personalitatea celui în cauză, iar tentația către această înclinație are la origine promisiunea plăcerii”. Paulescu întărește această definiție atunci când demonstrează că singurul lucru care furnizează plăcere conștientă, de la satisfacție până la voluptate, este satisfacerea instinctelor.

Există o adevărată psihologie a patimii sau viciului care se constituie în motivul principal al atitudinii și comportamentului pătimașului, motiv pentru care, înrădăcinându-se prin repetiție, devine o a doua natură pentru cel în cauză, pentru simplul motiv că lucrează prin trup și simțurile sale care, satisfăcute fiind, cer repetarea motivului mereu și mereu, aproape fără limite. Și totul se petrece prin faptul că subconștientul preia la nivel emoțional și afectiv ceea ce conștientul îi furnizează, iar el (subconștientul) acționează în baza unor deprinderi ce țin de instinct, fără să facă diferența între bine și rău.

Iată de ce psihologia definește patima ca un „sentiment puternic și violent, ca o pornire nestăvilită ce copleșește pe om, întunecându-i judecata în a face ceva”. Putem vorbi aici de patima beției, jocurilor de noroc, drogurilor, desfrâului, urii, iubirii, puterii etc., toate împreună cu conotațiile lor sociale. Viciul, la rândul său, interferează cu patima prin ceea ce au în comun: pornirea nestăvinită și statornică spre rău sau înclinația firească spre cele rele, în general fapte reprobabile;

desfrâu, dezmăț sau, vorba din popor, „apucături rele”. Noțiunea de păcat pare mai cuprinzătoare, întrucât cuprinde „orice act, fapt, cuvânt, gând, până la omisiunea de a face binele sau, din perspectivă creștină, o încălcare a poruncilor lui Dumnezeu, o violare a legăturilor cu Dumnezeu și cu aproapele tău.

În opinia lui Paulescu, patimile sau viciile sunt cuprinse în două categorii distincte: 1. individuale – legate în principal de instinctul de nutriție și instinctul de reproducere și 2. sociale care cuprind instinctul de proprietate și instinctul de dominație. Ori de câte ori, de exemplu, aportul nutritiv depășește cadrul delimitat de instinctul de nutriție (nevoia de a mânca) și apare „plăcerea de a mânca”, apar și viciile corespunzătoare, între care cele mai frecvente sunt: alcoolismul, fumatul, consumul de droguri (adicția), supraalimentația cu consecința ei obezitatea, alimentația excesivă și unilaterală cu produse alimentare care stimulează plăcerea de a mânca, în general, tot ceea ce industria alimentară și arta gastronomică pun astăzi la dispoziția consumatorului obișnuit, de la dulciuri la alimente grase sau procesate industrial (cu adaosuri de E-uri), de care rafturile magazinelor sunt pline astăzi, îndeosebi lanțurile de supermarketuri, în fapt, substanțe chimice (coloranți, conservanți, stabilizatori, emulgatori, ca să nu mai vorbim de plante și produse animaliere din soiuri modificate genetic). Dincolo de efectele devastatoare pe care le au asupra individului, ca rezultat al somatizării viciului, sunt consecințele asupra mediului familial și social în care trăiește, pentru că cel în cauză devine turbulent, delincvent și chiar infractor.

Problema era gravă și în vremea lui Paulescu, dar realitățile zilelor noastre întrec orice imaginație. Mai mult și din nefericire, astăzi au tendință la generalizare în contextul globalizării prin extinderea fenomenului în rândul femeilor (care tinde să egaleze bărbații) și, mai grav, în rândul copiilor și tineretului în general.

Cât privește viciile legate de instinctul de reproducție, acestea au luat un avânt foarte puternic odată cu descătușarea lui prin contracepție și liberalizarea avorturilor. Acestea aveau să deschidă calea libertinajului și prostituției, vicii ce rezidă în căutarea nestăvinită a plăcerii sexuale care poate îmbrăca diferite forme: de la unirea bisexuală la perversiuni sexuale în toată diversitatea lor, pe care Paulescu le sancționa foarte dur, etichetându-le ca abjecte - când era vorba de masturbație, infame - cu referire la homosexualism, sau criminale - când se referea la avorturi. Considera că „libertinajul este funest pentru oricare națiune”, ba, chiar mai mult, este „viermele civilizației înaintate și mai ales al celor factice (materialiste și seculare n.n.), ale căror consecințe sunt și mai grave pentru că stau la baza declinului natalității, distrugerea familiei și constituie focarul bolilor grave cu transmisie sexuală”, printre care cea mai redutabilă este SIDA, boală necunoscută la acea vreme.

Alterarea instinctelor sociale au la rândul lor consecințe grave la nivelul microsocietății (familia lărgită) sau macrosocietății (comunitatea) în care individul își petrece existența. Astfel, instinctul de proprietate alterat se regăsește la originea avariției, hoției, jafului, jocurilor de noroc etc., cu consecințele lor dramatice. Instinctului de dominație îi corespund orgoliul, trufia și vanitatea care duc treptat spre tiranie și despotism. Nu rareori, de-a lungul istoriei, au generat războaie, revoluții și războaie, au dat naștere la ideologii și atitudini sociale de care umanitatea nu ar trebui să fie deloc mândră, printre care: servituzina femeii, sclavagismul, infanticidul, rasismul, discriminarea de orice fel etc. Dezmațul și desfrâul claselor avute, sărăcia și viciile celor din clasele de jos, războaiele sângeroase erau la ordinea zilei în societățile primitive unde anumite obiceiuri funeste aveau chiar zei ocrotitori, ca de pildă: Bachus pentru alcoolici, Venera (Venus) pentru desfrânați, Mercur etc.

Realitățile zilelor noastre arată că lucrurile nu s-au schimbat prea mult, ba, din contră, au devenit mai rafinate îmbrăcând haina civilizației și culturii. Mai mult, convingerea lui Paulescu era că viciile, îndeosebi cele sociale, sunt la originea conflictelor sociale, fie că vorbim de familie, de comunitate sau chiar colectivitatea națională. Aici, pătimașul caută cu ardoare orice oportunitate pentru a accede în poziții dominante, raliindu-se unor grupuri de interese, clanuri sau partide politice și practicând o retorică demagogică cu tot circul, dacă nu spectacolul bizar, care rezultă de aici.

Plecând de la aceste realități biologice, cunoscând cauzele și modul de manifestare al viciilor, Paulescu propune o serie de remedii terapeutice și

profilactice, menite să combată în primul rând cauza, pe principiul *sublata causa, tollitur effectus*. Aici constată însă că medicul poate interveni doar în cazul viciilor determinate de alterarea instinctelor individuale și nu în cazul celor sociale. Mai constată că orice măsură educațională sau coercitivă s-ar aplica, aceasta este sortită eșecului dacă voința individuală a celui în cauză nu aderă acestui scop.

Este vorba aici de voința educată, singura măsură eficientă atunci când este practică cu seriozitate în familie, în școală și, mai târziu, la vârsta de adult, în biserică. La nivel de societate, orice măsură s-ar lua, rezultatul este similar cortegiului care merge în urma dricului, pentru că industria, comerțul și profitul sunt cele care pun cele mai mari piedici.

Iată câteva măsuri pe care Paulescu le propunea la vremea sa: pentru alcoolism, fumat și droguri - diminuarea consumului prin sistarea producției și comercializării sau măcar reglementarea producției și promovarea produselor mai puțin nocive. Pentru devierile instinctului de reproducere - dincolo de popularizarea efectelor asupra sănătății individuale și colective, propune reglementarea prin lege a prostituției, taxe pentru concubinaj, pedepsirea seducătorilor de minore și traficantilor de carne vie, asimilarea avortului și infanticidului cu omuciderea. Raportându-ne la realitățile zilelor noastre, putem spune că bolile sufletului au căpătat proporții prin extensie și conținut, s-au diversificat în formele de manifestare, iar educația, familia, societatea și biserica nu pot face mare lucru, deși, ca un paradox, resorturile prevenirii și vindecării bolilor sufletești, aici se găsesc.

Valeriu LUPU,
doctor în științe medicale, Vaslui

GHEORGHE VRÂNCEANU, MATEMATICIANUL DIN VALEA HOGEI

În vara anului 1980, două județe (Vaslui și Bacău), reprezentate de ale lor Comitete de cultură și Educație, susținute de două instituții științifice din țară (Societatea de Științe Matematice și Universitatea din Craiova), își uneau eforturile organizând „Colocviul Național de Geometrie și Topologie” ale cărui lucrări erau dedicate împlinirii a 80 de ani de la nașterea profesorului Vrânceanu.

Ce știe însă puțină lume (mă refer la generații de maturi ai acelor ani căci, pentru cei tineri ai zilelor noastre, zadarnică e observația) e faptul că adunarea științifică ar fi trebuit să se fi întrunit cu un an înainte, la împlinirea a 79 de ani de viață, demersurile organizatorice fiind finalizate cu mult mai devreme de data nașterii lui Vrânceanu. Însă moartea fulgerătoare în aprilie 1979 surprinde, întristează, bulversează și, evident, anulează festiva aniversare devenită inutilă fără cel pentru care și cu acordul căruia se pregătise. Iată ce avea să-și amintească, în plenul dezbaterilor din iunie 1980, profesorul emerit Vasile Țugulea (cadru didactic al colegiului bărlădean „Gh. Roșca Codreanu”), fost student, colaborator, admirator al marelui matematician: „Filiala Societății de matematică din Vaslui își propusese să organizeze în 1979 o amplă manifestare în care să sărbătorească personalitatea marelui profesor, în prezența domniei sale. Savantul își dăduse acordul cu bucurie, lucrurile erau perfectate când am citit în ziare că trecuse în neființă”. Telefonul fix al matematicianului sunase în gol zile la rând înainte și după 23 aprilie (Sf. Gheorghe), cunoscuții neștiind de internarea la Spitalul „Sahia”, operația de ocluzie

intestinală, stopul cardiac... Două luni de ar mai fi trăit, ar fi fost sărbătorit cum se cuvine, primit cu dragoste și deosebită apreciere....

Un an mai târziu (1980), organizatorii moldoveni ai colocviului matematic anunțau participanții că dezbaterile celor trei secțiuni (geometrie, topologie și domenii conexe, geometrie în învățământ și aplicații) se vor desfășura simultan în cele două orașe capitală de județ în perioada 27-30 iunie. Pe parcursul celor patru zile destinate dezbaterilor, 100 de matematicieni din toate colțurile țării au poposit în Moldova spre a prezenta lucrări de specialitate. Titluri precum *Structuri Finsler conforme*, *Locul și rolul geometriei în învățământ și în viață*, *Aspecte metodice ale predării geometriei*, *Ecuații Laplace și matrice Dirac* fost-au lecturate, dezvoltate de maestrul Radu Miron (născut în Vaslui, profesor universitar și vicepreședinte al Societății de științe matematice) și Gh. Gh. Vrânceanu (profesor, conferențiar doctor, fiul matematicianului celebrat). Au fost împărtășite gânduri menite să rememoreze activitatea de cercetare a savantului Vrânceanu, „ilustru geometru român”, „un precursor al geometriei diferențiale globale”, vorbitorii dorind să sublinieze munca neobosită de peste o jumătate de secol pentru progresul științei românești și mondiale. Sensibile și emoționante au fost amintirile ce au adus în prim-plan pe marele dispărut și din perspectiva umană, recunoscându-i-se valoarea dată de „o conștiință, un stil”, în timp ce foști studenți și colegi au readus în actualitate „utilitatea ideilor profesorului Vrânceanu în predarea geometriei”, au demonstrat cu mândrie că profesorul Vrânceanu, „șef de catedră” în București, Craiova și Iași, nu a fost nicicând „dezamăgit de vreunul dintre elevii săi”, transformându-i în valoroși matematicieni și lăsând în urma sa specialiști ce au realizat un învățământ de înaltă ținută.

În urbea noastră, amplele lucrări ale colocviului constând și în conferințe, comunicări, simpozioane au răsunat în sălile Muzeului Județean, sala de lectură a Bibliotecii Județene, amfiteatrul Școlii nr. 3, iar în Bacău, generoasele spații ale Institutului de Învățământ Superior vor fi fost de asemenea arhipline. Acțiunile colocviului fost-au armonios întregite de expoziția documentară „Gheorghe Vrânceanu” pregătită, organizată de lucrătorii bibliotecii vasluiene și deschisă publicului vizitator în sala „Arta” a Muzeului Județean (frumoasă colaborare între cele două instituții de cultură). Au fost expuse multe cărți, lucrări, conferințe, matricole școlare ce au fost aduse de reprezentanții

Bibliotecii Centrale Universitare din Iași, Seminarului matematic „Al. Myller”, Institutului Central de Matematică, Arhivelor Statului (filiala Vaslui). Din mulțimea de documente cred că au atras în mod deosebit atenția manuscrisele, scrisorile, diplomele, cele câteva obiecte personale, titluri științifice, distincții, ordine, medalii, toate acestea fiind păstrate cu religiozitate de Mărioara Vrănceanu (soția matematicianului) sau de prieteni apropiați. Fotografii vechi din care copilul Vrănceanu surâdea alături de elevii din clasa I a Gimnaziului din Vaslui, fotografii îngălbenite de curgerea timpului surprinzând fericite momente din viața matematicianului moldovean vor fi pregătit emoțional participanții pentru vizita din duminica de 29 iunie când organizatori, profesori, lectori, conferențieri implicați în buna desfășurare a manifestării științifice aveau să întâlnească într-o ședință comemorativă în Valea Hogii, locul nașterii matematicianului. Chiar dacă așezarea e situată oarecum la jumătatea distanței dintre cele două mari orașe moldovene, modificările organizării administrativ teritoriale nu au fost niciodată motive de dispută în a-l considera pe Vrănceanu mai mult vasluian sau mai puțin băcăuan, părțile fiind într-un tot de acord că ilustrul matematician s-a ridicat de pe meleagurile Vasluiului.

În comuna Lipova, la Valea Hogii, pe uliță în jos, mai la vale de primărie, într-o casă mică, modestă, străjuită de o poartă de lemn cu ivăr ruginit, avea să se nască la 30 iunie 1900 și să crească alături de alți patru copii (Ion, Costică, Valentina, Aneta) „bădia” Gheorghe, întâiul născut al Anicăi și al lui Costache Vrănceanu. Nu a uitat niciodată locurile acestea, fiind mândru de originile sale, ajutându-și vechii prieteni, interesându-se, preocupându-se îndeaproape de situația materială sau școlară a fraților și nepoților. Se întorcea cu drag în casa copilăriei sale, rudele păstrându-i cu sfințenie odaia sa, a doua încăpere din partea stângă, cu intrare/ieșire din curtea interioară. Aici își va fi scris în ore de tihnă departe de zumzetul capitalei, fragmente din *Opera matematică, Lecții de geometrie diferențială*, scrisori, manuscrise, conferințe, note de curs. Dar, până la desăvârșirea profesională, până la capacitatea de elaborare a unor astfel de opere științifice, au fost anii de formare și de studiu. Clasele primare au fost urmate în localitatea natală sub îndrumarea învățătorului G. Arnăuțescu. Atent la evoluția școlară a micului elev, dascălul va descoperi remarcabile aptitudini la învățătură, minunată pricină de intervenție spre a convinge pe tată să-și dea fiul la gimnaziul din Vaslui. Anii războiului (1916-1918) nu-l îndepărtează de carte, Gheorghe Vrănceanu figurând în matricolele școlare elev de liceu, aflându-se într-o altă treaptă de școlarizare marcată (și aceasta) fericit de exigența unui alt profesor. Nicolae Abramescu - distins geometru, cunoscut pentru activitatea la „Gazeta matematică”, dar și pentru ale sale vii și atractive lecții, va reuși să capteze definitiv atenția

elevului către această disciplină. În 1919 și-a trecut bacalaureatul, apoi, printr-un concurs la care a reușit primul, a obținut bursa „V. Adamachi” de la Universitatea din Iași. La această instituție superioară de învățământ a urmat cursurile Facultății de Științe, secția Matematici, având profesori pe Al. Myller, Vera Myller-Lebedev, V. Vâlcovici, S. Sanielevici, S. Stoilov, vestiți matematicieni ai timpului. Datorită studiilor sale strălucite, este numit încă din anul trei de facultate preparator la Seminarul matematic, iar după obținerea licenței în matematică (1922), pleacă în străinătate unde își continuă studiile la Universitatea din Roma. În inima Italiei lucrează sub conducerea științifică a lui Tullio Levi-Civita, celebru prin cercetările sale în geometrie și mecanică, își trece doctoratul „con laude” în 1924 cu dizertația *Asupra unei teoreme a lui Weierstrass și aplicațiile ei la studiul stabilității*, impresionând comisia de examinare formată din 11 matematicieni ce se vede „nevoită” a-l nota cu maximum de 110 puncte. Influențat de preocupările de mecanică ale maestrului său italian, impresionat de gândirea geometrică a acestuia, continuându-și apoi meditațiile profunde asupra problemelor care-i atrăseseră atenția încă din timpul șederii la Roma, după revenirea la Iași, în anul 1926, Gh. Vrănceanu face descoperirea fundamentală a spațiilor neolome. Lucrările asupra spațiilor neolome au atras de îndată atenția lumii matematice, încă din 1928 cunoscutul geometru J.L. Synge vorbea despre „metoda lui Vrănceanu în geometria neolomă”, iar mai târziu, geometrul rus V.V. Wagner aprecia că „introducerea noțiunii de geometrie neolomă intrinsecă a reprezentat un mare progres în dezvoltarea geometriei”. Este descoperirea care îi va aduce celebritatea și va pune o amprentă decisivă pe toată activitatea viitoare.

Porțile învățământului superior se deschid larg, universități din țară, cât și din străinătate voind a-l avea în colectivul profesoral. Drept urmare, este numit conferențiar la Universitatea din Iași (1 noiembrie 1926), iar un an mai târziu obține o bursă Rockefeller în Statele Unite unde va lucra/preda la Universitățile Harvard și Princeton. Dorința de a-și perfecționa formația matematică îl îndeamnă pe Gh. Vrănceanu să ia contact cu marii matematicieni ai momentului, primind prețioase îndrumări din partea lui E. Cartan, G. Birkhoff, D. Hilbert, H. Weyl, O. Veblen, călăuziri, orientări, ghidări ce aveau să se reflecte în activitatea științifică ulterioară a savantului român.

Anii 1927-1928 reprezintă momentul în care matematicianul nostru a vrut sau măcar a fost tentat să rămână definitiv în Canada, diferențele culturale, sociale, economice dintre cele două state fiind enorme. Însă legat prin toate fibrele ființei lui de glia strămoșească, va refuza ofertele măgulitoare de a fi profesor în universitățile americane. Poate și asprele vorbe ale tatălui îl vor fi făcut să reflecteze adânc și să se răzgândească. „Dacă te-ai născut deștept, fii deștept pentru țara ta, nu pentru alții!”, sunt cuvintele ce-i vor fi

înturnat pașii spre patria mamă, frigându-l nu doar mustrearea verbală, ci și focul din privirile părintelui său.

Se va întoarce la Iași, unde va ocupa succesiv posturile de preparator, asistent, conferențiar de algebră superioară la Universitate. Sărbătorile de iarnă ale anului 1929 îl află la Catedra de geometrie analitică de la Universitatea din Cernăuți mai întâi ca profesor agregat, devenind în februarie 1930 titularul catedrei de analiză matematică, poziție de pe care a desfășurat o remarcabilă activitate didactică și științifică timp de un deceniu.

Revine în București abia în 1939, ocupând catedra rămasă vacantă după moartea lui Gh. Țițeica. Era firesc, natural ca Vrănceanu să preia succesiunea ca titular al catedrei de geometrie analitică și superioară a Universității din București. Acest episod din viața lui Vrănceanu mă face să îmi aduc aminte de Ralea, un alt vasluian ale cărui capacități intelectuale au fost recunoscute într-un mod asemănător, chemat fiind a prelua conducerea revistei „Viața românească” rămasă fără dirigitor prin dispariția pământească a lui Ibrăileanu. Doi vasluieni plecați din vatra satului, doi tineri la început de carieră profesională, cu deosebite însușiri intelectuale, ajung prin forțe proprii a înlocui oameni recunoscuți la nivel național și internațional în domeniile lor de activitate. Și mai zic răuvoitorii că pe aceste meleaguri nu se întâmplă nimic, că aceste plaiuri nu dau oameni de valoare...

Până în 1970, anul pensionării, profesorul Vrănceanu a ținut cursuri de analiză, geometrie analitică, mecanică și geometrie diferențială. 31 de ani la catedra bucureșteană și peste 50 de ani în domeniul învățământului superior au trecut unul după altul, universitarul Vrănceanu fiind prezent zi de zi la universitate, predând studenților săi, conferențiind colegilor de breaslă din țară sau străinătate, cercetând, descoperind noi noțiuni matematice. Nu a renunțat la munca sa de cercetare nici după pensionare, la 78 de ani academicianul putea fi întâlnit în sălile facultății, afundat în studiu sau înconjurat de elevi și profesori. Chiar și vizibil slăbit de boală, Vrănceanu nu a renunțat la munca de creație în știință, publicând studii de geometrie până în momentul când ne-a părăsit.

Pentru el, geometria era „știința spațiului în care trăim”, un spațiu ce trebuia să se dezvăluie oamenilor de știință. Încă din timpul profesoratului i-a fost recunoscut aportul considerabil la promovarea ideilor moderne în geometria mondială. Cercetarea științifică a fost îndreptată în următoarele direcții: spații neolome, calcul diferențial absolut al congruențelor, mecanică analitică, geometrizarea ecuațiilor cu derivate parțiale de ordinul al doilea, teorie unitară neolomă, spații cu conexiune conformă, spații parțial proiective, grupuri Lie, geometrie globală, grupuri de mișcări ale spațiilor cu conexiune afină, spații cu conexiune constantă, tensori armonici, spații Riemann cu conexiune constantă, curbura unei varietăți diferențiabile, spații Riemann în

conexiune geodezică, scufundarea spațiilor Riemann în spațiul euclidian, subvarietăți de sferă, spații cu conexiune neliniară, geometrizarea sistemelor mecanice. Această simplă enumerare a direcțiilor de cercetare pe care le-a abordat și în care a avut contribuții remarcabile ne oferă o imagine a dimensiunilor operei matematice a lui Gh. Vrănceanu. Lumea științifică îl reține în actualitate pentru a sa viziune de ansamblu asupra geometriei diferențiale, Vrănceanu creând o metodă puternică de studiu a spațiilor abstracte care reprezintă de fapt o îmbinare a teoriei congruențelor cu cea a pseudogrupurilor Lie. Toți specialiștii au remarcat cum, dintre cele trei metode cunoscute în geometrie, metode datorate matematicienilor Cartan, Schouten, Vrănceanu, ultima se evidențiază prin naturalețe, fiind la îndemâna oricărui matematician. „Metoda Vrănceanu” s-a afirmat, s-a impus repede ca fiind deosebit de eficientă.

În calitate de profesor universitar, a pus preț pe disciplina științifică pe care a slujit-o cu talent, cu dragoste și devotament. A avut în vedere formarea unui puternic colectiv de tineri geometri, creând de altfel și o școală matematică. A redactat manuale didactice care au sprijinit ani la rând pregătirea geometrică a studenților și cercetătorilor, contribuind în acest mod la modernizarea învățământului din țara noastră în domeniul matematicii. *Curs de geometrie analitică și elemente de algebră liniară* (1963), *Lecțiile de geometrie diferențiată* (patru volume), *Geometrie elementară din punct de vedere modern* (1967), *Geometrie euclidiană. Geometrii neeuclidiene. Teoria relativității* (1965), *Introduction in Relativity and pseudo-Riemannian geometry* (1976) sunt doar câteva titluri care expun rezultatele cercetărilor matematice obținute de autor. Multe din aceste lucrări sunt concepute în colaborare cu elevii săi Teleman, Filipescu, Mihăileanu, Gh. Gh. Vrănceanu, numele acestora regăsindu-se alături de cel al marelui academician.

Avem informații că întreaga sa activitatea matematică însumează peste 300 de lucrări, memorii, articole caracterizate prin profunzimea conceptelor pe care le-a introdus și bineînțeles prin importanța problemelor rezolvate. O parte dintre aceste materiale au fost adunate sub titlul *Opera matematică*, rezultând o lucrare de specialitate în patru volume. Sub îndrumarea academicianului Vrănceanu, echipa de colaboratori alcătuită din studenți au reconstituit din revistele matematice românești și străine ale anilor 1924 și până în 1970 toate intervențiile științifice ale profesorului. Efortul a fost enorm, aflându-se, redactându-se, reunindu-se 162 de lucrări. În prefața fiecărui volum, profesorul amintește elogios pe cei ce și-au dedicat timp prețios pentru aceste minuțioase, meticuloase căutări.

Vrănceanu a fost un adept convins al unui învățământ „pentru cei mulți”, acordând noțiunii de accesibilitate un sens mult mai complex decât se

atribuie de obicei. Se referea mai cu seamă la nevoia de a se „impune o mai mare importanță modalităților în care se predă matematica în școlile de toate gradele”, scopul principal fiind acela al „însușirii mai întâi a elementelor fundamentale, ele contribuind la formarea unei solide gândiri matematice”. Trebuie subliniat faptul că prima carte de geometrie analitică tipărită în limba română apare în 1945, că aparține profesorului Vranceanu. *Cursul de geometrie analitică și proiectivă* se adresa nu doar studenților facultăților de matematică sau politehnică, ci și elevilor de liceu atrași în mod deosebit de studiul matematicii. La fel de important este că în ultimii doi ani ai vieții s-a preocupat mult și de învățământul matematic în școlile generale și licee, aflate pe atunci în curs de reorganizare, pledând pentru un învățământ modern, echilibrat al geometriei. A scris și un manual de geometrie care a văzut lumina tiparului abia în 1982. Coperta manualului *Elemente de geometrie integrală* afișează la loc vizibil numele autorilor: academician Gheorghe Vranceanu și Dumitru Filipescu, iar prefața semnată de cel de-al doilea menționează „această lucrare a fost elaborată în întregime cu regretatul acad. Gheorghe Vranceanu. Curmându-i-se firul vieții, nu a mai avut posibilitatea să vadă ieșind de sub lumina tiparului această ultimă operă a sa.”

Gh. Vranceanu, a cărui faimă științifică data de la crearea geometriei spațiilor neolomene (1924), a fost deseori invitat să țină cursuri și conferințe de specialitate în diverse țări. În peste 30 de instituții academice și universitare de mare prestigiu profesorul cu rădăcini vasluiene și-a expus teoriile și teoremele matematice. Înșiruirea noastră de astăzi cuprinde doar câteva: Universitatea din Praga (1935), Paris (1935, 1978), Roma, Neapole, Bologna (1937), Roma (1939), Moscova (1956), Berlin (1956), Shanghai, Nankin, Pekin (1957), Budapesta (1960), Leningrad (1961), Cracovia, Katowice (1961), Kiev (1962), Gainesville-Florida (1964), Princeton (1964, 1971), Messina (1972, 1978), Munchen, Bruxelles (1975)... S-a preocupat în egală măsură pentru a impune pe plan internațional realizările științifice românești organizând numeroase colocvii, reuniuni și simpozioane de specialitate, trei dintre acestea, Congresul al IV-lea al matematicienilor români (1956) și Reuniunea matematicienilor de expresie latină din București (1969), Simpozionul „Țițeica” de la Craiova (1978) dându-ne măsura muncii sale ca administrator de evenimente de mare amploare.

Nu doar geometru, profesor la catedră a fost Vranceanu, matematicianul a avut preocupări ce țin de sfera de activitate a bibliotecarilor, ocupându-se de organizarea bibliotecii Facultății de Matematică din București după modelul celei de la Iași, având în atenție și completarea colecțiilor altor biblioteci universitare, în acest sens urmărind îndeaproape schimbul de reviste

de specialitate ale Facultății de Matematică, dar și ale Institutului de Matematică al Academiei României. A fost până la moarte redactor responsabil al revistelor „Studii și cercetări matematice”, „Revue Roumaine de Mathématiques Pures et Appliquées” la al căror prestigiu internațional a contribuit din plin. Nu se cuvine a uita cum alături de alți matematicieni de renume a pus bazele Institutului de Matematică al Academiei R.S. România, că a fost director adjunct al acestui organism științific care a jucat un rol important în promovarea cercetării de vârf, teoretice și aplicative din țară.

S-a bucurat de recunoașterea meritelor sale științifice, devenind încă din 1948 membru corespondent și din 1955, membru titular al Academiei Române. A devenit președintele Secției de Științe Matematice în 1964. Primește astfel de recunoașteri și pe plan internațional, fiind cooptat ca membru în numeroase societăți științifice de peste hotare, cele mai importante fiind Academia din Messina (1968), Academia de Științe din Belgia (1970), Academia Regală din Liège (1972). În 1967 primește titlul de „doctor honoris causa” al Universității din Bologna, iar în 1970, al Universității „Al. I. Cuza” din Iași.

S-a bucurat de toate aceste onoruri ca un om simplu, nu s-a împăunat, nu s-a lăudat, le-a primit cu modestie, a muncit în continuare cu o energie ce contrasta cu firea lui calmă, blajină. Omul Vranceanu avea o frumusețe interioară deosebită, poseda acel simț al umorului specific moldovenesc, încânta cu anecdotele și întâmplările sale din copilărie sau tinerețe. A fost un pasionat al literaturii, autorii săi preferați fiind Eminescu, Sadoveanu, Dostoievski, Tolstoi. La capătul patului său se găsea întotdeauna un volum din poeziile lui Eminescu, din ale cărui versuri citea în fiecare seară fiicei sale Ilinca.

Faptul că fiul unui țăran modest, dintr-un sat necunoscut de pe meleagurile Vasluiului, reușește să ajungă unul din cei mai mari geometri ai lumii, reprezintă o dovadă foarte grăitoare privind posibilitățile nelimitate ale geniului creator al poporului nostru. Reprezintă o dovadă cum pe aceste locuri se nasc nu numai luptători neînfricați ca oștenii lui Ștefan cel Mare sau curcanii lui Constantin Țurcanu, nu numai mari artiști cum a fost Constantin Tănase, ci și iluștri savanți ca Gheorghe Vranceanu.

Bibliografie:

Vranceanu, Gh.; Filipescu, D. *Elemente de geometrie integrală*. București, Editura Academiei R.S. România, 1982;
Mărghită, Liviu; Mancaș, Ioan. *Membrii Academiei Române originari din Județul Vaslui*. Arad, Editura Multimedia Internațional, 2006;
„Gazeta matematică și fizică” (1961);
„Gazeta Matematică” (1979);
„Colocviul Național de Geometrie și Topologie” : invitație-program (1980).

**Mihaela OCHIANU, bibliotecar,
Compartimentul Sala de lectură și periodice,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

CONSTANTIN CHIRIȚĂ - LA CENTENAR

„Un om frumos e foarte greu de învins.”

Romancier, scenarist, eseist, rămas în conștiința posterității prin pentalogia *Cireșarii* - o încercare de a scrie o replică românească la *Tom Sawyer* sau la *Cărarea pierdută*, cum el însuși mărturisea⁵³, născut pe 12 martie 1925 la Ibănești, Vaslui, Constantin Chiriță a crezut că adevărata lui operă e reprezentată de celelalte romane, trecute de critica literară pe plan secundar.

Scoala primară a fost absolvită în satul natal, primele șase clase liceale le-a absolvit la Colegiul Național „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad, ultimele două la București, urmând apoi cursurile Politehnicii din București. A fost redactor la ziarul „Scânțtea”, la revistele „Luceafărul” și „Sportul literar”, deținând funcția de vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor.

Debutează ca scriitor în anul 1949 cu nuvela *Matei Ion a cucerit viața*, „ilustrare directă a realismului socialist”⁵⁴, urmată de *Oamenii din orașul nostru* (1951), marcate de stilul gazetăresc și „de o viziune extrem de schematic și idilică a vieții”⁵⁵. *Întâlnirea* (1959) și *Oțelul* (1960) urmăresc tema industrializării, având personaje contrastante, reprezentând intelectualii și muncitorii, în ton cu „obsedantul deceniu”. *Întâlnirea* este o „carte romantică”⁵⁶, un „roman comunist”⁵⁷, în care Constantin

Chiriță își afirmă credința în idealurile muncitorești. *Oțelul* istorisește momentele de care scriitorul își aduce cu plăcere aminte, trăite în perioada când era redactor al „Scânțteii” la Bumbesti-Livezeni, putând fi citit „ca un roman polițist”⁵⁸. Tot pe linia antitezelor se înscrie *Pasiuni* (1962), avându-l ca protagonist pe profesorul de matematică Ion Murat. Constantin Chiriță este autorul unei trilogii polițiste: *Trandafirul alb* (1964), *Pescărușul alb* (1969), *Îngerul alb* (1969), a piesei de teatru *Adâncimi* (1974), a romanelor *Livada* (1979) și *Romantica* (1985).

Ciclul de romane care îi aduce popularitatea este *Cireșarii*, început în anul 1956, încheiat în 1968, cuprinzând cinci volume: I – *Cavalerii florii de cireș* (numit inițial *Teroarea neagră*), II – *Castelul fetei în alb*, III – *Roata norocului*, IV – *Aripi de zăpadă* (numit inițial *Teroarea albă*), V – *Drum bun, cireșarii!*. Liceenii dintr-un orașel de provincie, având cartierul general pe Strada Cireșului, trec prin aventuri care le vor testa prietenia, volumele fiind unite de „motivul labirintului, al existenței concepute ca o confruntare inteligentă cu Enigma”⁵⁹, marcate de „absența oricărui element fabulos, supranatural, aventuros, facil sau gratuit”⁶⁰, instinctul autorului fiind „de a-i face pe acești copii să acționeze în situații aproape arhetipale”.⁶¹ În *Cavalerii florii de cireș*, Victor, Ionel, Dan, Ursu, Maria, Lucia și Tic explorează Peștera Neagră, mânați de curiozitate și de noblețea binelui gratuit. Al doilea volum are ca subiect descoperirea unui castel în care este închisă o enigmatică fată în alb, cu ajutorul unor indicii dintr-un manuscris. Titlul celui de-al treilea volum provine de la jocul de la bălci, de care este atras Tic, dar de la suspiciunile fraudării jocului până la investigarea furtului unor statuete din muzeu, nu mai este decât un pas. În *Aripi de zăpadă*, *Cireșarii* se completează unul pe celălalt pentru a găsi unde era ascunsă o neprețuită cutie albastră, înfruntând munți înzăpeziți, avalanșe, prăpăstii, lupi și tâlhari. Volumul care încheie ciclul are acțiunea proiectată într-un cadru romantic, pe malul unei mări mitice, în consonanță cu trăirile intense ale personajelor.

Cireșarii au cunoscut succesul atât prin milioanele de exemplare vândute, înființarea unor cluburi sau asociații care le purtau numele, cât și prin

⁵³ *Romanul românesc în interviuri*, p. 589.

⁵⁴ Alex. Ștefănescu, „La o nouă lectură: Constantin Chiriță” în „România literară”, nr. 9, 5 martie 2003.

⁵⁵ Ion Vitner, *Prozatori contemporani*, p. 210.

⁵⁶ Florin Mugur, *Profesiunea de scriitor*, p. 94.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ Ștefan Borbely, „*Cireșarii*” în *Dicționar analitic de opere literare românești*, vol. I, p. 162.

⁶⁰ Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, vol. II, p. 936.

⁶¹ *Dicționarul General al Literaturii Române*, vol. II, p. 211.

ecranizări și adaptări radiofonice. O dovadă a succesului o reprezintă transformarea în substantiv comun, unul care reunește acele dorințe de purificare, de sinceritate și de transpunere într-un „imperiu al frumosului”, unificate în concepția scriitorului vasluian. „Mă gândesc cât de necesară este această literatură într-o lume ca a noastră, care este destul de pragmatică și economică și organizată - vorbesc de lumea în general -, cât de multă dorință de frumos există în această lume, gândindu-mă în același timp la o mare densitate a cărții”, îi spunea Constantin Chiriță lui Nicolae Prelipceanu în 1973.⁶²

Manifestându-și credința că romanul nu va dispărea atât timp cât vor exista oameni care „se interesează de întâmplări și de sensurile lor”, Constantin Chiriță ne îndeamnă să căutăm acea stare de mister care transpare în romanele sale: „M-am gândit să fac din *Cireșarii* un fel de proclamație a frumuseții. Mi-era teamă de cruzimea societății, chiar dacă o simțeam pasageră, și am vrut, foarte lucid, să păstrez măcar visul, visul cel frumos, visul superb și generos al adolescenței.”⁶³ Iar marea lui biruință a fost aceea „de-a fi oprit himerele din drumul risipirii - nu, niciodată nu e prea târziu să rămânem tineri! - și de-a ne întări în speranța că misterul nu străbate niciodată până la capăt calea mărturisirii.”⁶⁴

Nichita Stănescu transpune magistral acea stare în poemele „Cântece de cireșar”, ciclu care cuprinde treizeci și două de poezii, incluse în volumul *Măreția frigului – romanul unui sentiment* (publicat în 1972), dedicate bunului său prieten, Constantin Chiriță, reușind să capteze ceva din esența volatilă a adolescenței:

„Nimeni nu crede dacă sărutăm
pasărea în zbor, iarba înverzind.
Noi suntem un fel de martori
ai adolescenței ruginind.

Nimeni nu ne spune: bea, flămândule!
Nimeni nu ne spune: însetatule!
Curge primăvara pe sub fluturi,
visător podeaua curge pe sub tine, patule!

Lasă-te pe somnul meu, tu, vis frumos,
cade-mi tu în gura mea uscată
roșie cireășă dintr-un chiparos,
zână inventată.”

(Nichita Stănescu – *Cireșar*)

„Ah, n-o să știe nimeni
gingașa pricină a cireșului
profunda pricină a stejarului
cauza ochilor mei.

Ah, n-o să știe nimeni
zburata pricină a păsărilor
împietrita pricină a pietrelor
cauza inimii mele.

Ah, n-o să știe nimeni
neagra pricină a pământului
curgătoarea pricină a râurilor
cauza sufletului meu.”

(Nichita Stănescu-*Starea de a fi cireșar*)

Autointitulat „cavaler al florii de cireș”, Nichita Stănescu trăiește „starea cireșară” ca pe o reintegrare edenică:

„Cireșarii sunt o categorie metafizică. Îmi place cuvântul meta-fizic. Ca un cireșar ce sunt, tocmai de aceea îl spun cu sfruntare pentru că cireșarii sunt de fapt o categorie onirică. Ca un cireșar ce sunt, spun cuvântul oniric cu sfruntare. Cireșarii sunt o categorie pură și absolută. Ca un cireșar ce sunt, spun cuvântul <<pur>> și cuvântul <<absolut>> cu sfruntare. Cireșarii sunt o categorie existențialistă. Ca un cireșar scăpat cu nasul în *Larousse*, spun cuvântul <<existențialist>> cu sfruntare. Cireșarii sunt ceea ce sunt. Ca un cireșar ce mă aflu, spun cuvântul <<sunt>> cu sfruntare. Pe cine sfruntez?! Pe mine însumi mă sfruntez.

Vine vremea cireșelor. Voi, cei din licee, și voi, cei care-l citiți, voi, cei care dați doi și trei Jules Verne pe un *Castelul fetei în alb*, voi, cei care schimbați cărțile flendurite, cele despre cireșari, cu aceeași patimă cu care schimbați timbrele, emise din statele întemeiate pe lună, vouă vă spun: se apropie vremea cireșelor, să dăm împăratului cireșelor, ca bir pentru sentimentele noastre, câte un coș cu cireșe. Noi îl iubim pentru că suntem cireșari adevărați.”⁶⁵

Ne putem convinge că literatura poate schimba lumea împărtășind ideea scriitorului dintr-un interviu: „Eu aș vrea ca după ce citește o carte a mea, lectorul să se gândească măcar o clipă că e bine să fii om. Să aibă el un gând frumos despre lume. Când reușesc să-i deșept acest gând, mi-am făcut datoria.”

⁶² *Romanul românesc în interviuri*, vol. I, p. 615.

⁶³ *Ibidem*, p. 620.

⁶⁴ Fănuș Neagu, *Cartea cu prieteni*, pp. 42-43.

⁶⁵ Coperta a IV-a a primului volum *Cireșarii*. Editura Cartea Românească, București, 1976

Bibliografie:

Vitner, Ion, *Prozatori contemporani*, vol. 2, Editura pentru Literatură, București, 1962;
Chiriță, Constantin, *Cireșarii*, Editura Cartea Românească, București, 1976;
Mugur, Florin, *Profesiunea de scriitor*, Editura Albatros, București, 1979;
Neagu, Fănuș, *Cartea cu prieteni*, Editura Sport-Turism, București, 1979;

Romanul românesc în interviuri, vol. I, București, Editura Minerva, 1985;
„România literară”, nr. 9, 5 martie 2003;
Dicționarul General al Literaturii Române, vol. II, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004;
Dicționar analitic de opere literare românești, vol. I, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007;
Popa, Marian, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, vol. II, Editura Semne, București, 2009.

Constantin Chiriță alături de Nichita Stănescu și Ion Horea

**Cătălin BORTĂ, bibliotecar,
Compartimentul Împrumut la domiciliu pentru adulți,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

PE URMELE TRECUTULUI GEOLOGIC: NECULAI MACAROVICI ȘI DESCOPERIRILE SALE

Cunoașterea și valorizarea patrimoniului cultural reprezintă o componentă esențială în înțelegerea istoriei și a evoluției societății. Prin cercetare și reflecție, generațiile de astăzi duc mai departe o tradiție valoroasă a gândirii și creației, păstrând vie moștenirea iluștrilor înaintași. În acest context, se cuvine să evocăm personalitatea și opera remarcabilului om de știință Neculai Macarovici.

Cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la nașterea sa, îl omagiem pe acest fiu al meleagurilor noastre, un cercetător de marcă în domeniul științelor naturale și un profesor universitar de o aleasă ținută intelectuală. Activitatea sa științifică a avut un impact de durată asupra dezvoltării geologiei și paleontologiei din România, iar contribuțiile sale au lăsat o amprentă durabilă în cercetarea de specialitate.

Evocarea sa nu ar fi completă fără a aminti locul în care memoria și realizările sale sunt păstrate și celebrate: biblioteca - simbol al memoriei colective și al cunoașterii. Aici, realizările lui Macarovici, dar și ale altor personalități care au marcat progresul științei, continuă să inspire. Astăzi, mai mult ca oricând, avem datoria de a ne întoarce la moștenirea intelectuală lăsată de astfel de oameni. Aprecierea contribuției lui Neculai Macarovici înseamnă nu doar recunoașterea unei vieți dedicate științei, ci și un angajament pentru viitor –

acela de a păstra, cerceta și valorifica în continuare patrimoniul cultural și științific al României.

De-a lungul carierei sale, Neculai Macarovici a promovat o abordare interdisciplinară, îmbinând geologia cu alte domenii ale științei pentru a oferi o înțelegere mai profundă și mai largă asupra fenomenelor naturale. Prin munca sa neobosită, a modelat nu doar știința românească, ci și numeroase generații de specialiști, lăsând în urmă o moștenire durabilă, demnă de respect și admirație.

Neculai Macarovici s-a născut la 12 aprilie 1900, în localitatea Negrești, județul Vaslui, într-o familie de țărani. A urmat studiile primare la Huși, apoi cursurile Liceului „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui. În 1925, a absolvit Facultatea de Științe a Universității din Iași, unde a studiat sub îndrumarea unor profesori de prestigiu ai vremii. Remarcat de marele geolog și paleontolog Ion Simionescu, Macarovici a fost numit asistent la Catedra de Geologie-Paleontologie în 1927, rămânând fidel acestei instituții de-a lungul întregii sale cariere.

A parcurs toate treptele ierarhiei academice: de la conferențiar până la profesor universitar (1948 și 1970). În paralel, a contribuit și la învățământul preuniversitar, predând, timp de un deceniu, la licee din Vaslui și Târgu Frumos. În 1939, și-a susținut doctoratul în științe naturale, specialitatea geologie, sub îndrumarea reputatului Ion Atanasiu, iar în 1956 i-a fost conferit titlul de docent, recunoaștere a prestigiului său științific.

Activitatea sa ca geolog de teren a început în anul 1925, în cadrul Institutului Geologic al României, odată cu realizarea primelor cercetări în Podișul Central al Moldovei, în zona de confluență a Prutului cu Dunărea. Aportul său a fost esențial în elaborarea schemei de orientare stratigrafică a Platformei Moldovenești, pe baza căreia au fost amplasate primele sonde petroliere și gazeifere din această regiune.

Ulterior, și-a extins investigațiile asupra Dobrogei de Sud, a sudului Basarabiei și a fâșiei dintre Prut și Nistru, incluzând și litoralul Mării Negre. A fost primul cercetător care a semnalat existența unor zăcăminte exploatabile de petrol și gaze în platforma continentală a Mării Negre, deschizând astfel perspective importante pentru exploatarea ulterioară.

De asemenea, a manifestat un interes deosebit pentru geologia Carpaților de Curbură, o regiune

caracterizată prin activitate seismică intensă. Aici a contribuit semnificativ la înțelegerea mecanismelor cutremurelor cu declanșări ciclice, punând în lumină procesele geodinamice care stau la baza acestor fenomene.

Neculai Macarovici s-a numărat printre cei mai bine documentați cercetători români în privința faunei din perioadele geologice anterioare apariției omului pe Terra. Studiile sale au oferit date concludente despre condițiile de mediu în care au trăit și evoluat viețuitoarele de pe teritoriul actual al României, în urmă cu milioane de ani, în perioadele Pliocenului și Cuaternarului.

Printre realizările sale notabile se numără și o cercetare de specialitate desfășurată în satul Giurcani, comuna Găgești, județul Vaslui, unde a descoperit o aglomerare impresionantă de resturi osteologice aparținând unor specii de mamifere din perioada Terțiară (a treia eră geologică din istoria planetei). Aceste viețuitoare erau necunoscute până la investigațiile sale, iar descoperirea a avut o valoare științifică deosebită, contribuind semnificativ la dezvoltarea paleontologiei românești.

Pe lângă activitatea sa în domeniul geologiei structurale și stratigrafice, Macarovici a avut o contribuție remarcabilă și în geologia economică. Prin cercetări de teren minuțioase, a participat la cartografierea unor masive de sare care, până la acel moment, nu fuseseră identificate. De asemenea, a localizat mari aglomerări naturale de calcare, argilă și turbă, materii prime esențiale pentru industria materialelor de construcții, industria chimică și alte sectoare industriale strategice.

Neculai Macarovici a efectuat studii remarcabile în Carpații Apuseni, în zona cunoscută sub denumirea de „triunghi aurifer”, delimitată de localitățile Brad, Săcărâmb și Zlatna. Aici, a analizat în detaliu gradul de mineralizație auro-argintiferă, studiile sale fundamentând deschiderea mai multor exploatări miniere, unele dintre ele fiind încă funcționale în prezent.

Un alt domeniu în care a excelat a fost cartografia geologică. Este autorul unor valoroase hărți geologice tipărite, dintre care se remarcă: *Geologia regiunii de platformă din nordul Moldovei, între Siret și Prut*, *Geologia regiunii de pe versantul drept al văii Prutului, între Ruși și Galați și Harta regiunii de platformă de pe malul drept al Siretului*. Aceste lucrări au stat la baza elaborării hărții geologice a României (la scara 1:200.000), precum și a hărții perimetrului Platformei Moldovenești, contribuții esențiale pentru cercetarea de specialitate, dar și pentru orientarea politicilor de exploatare a resurselor naturale.

După anul 1944, Neculai Macarovici a reconstruit Laboratorul de Geologie și Paleontologie al Universității din Iași, relansând activitatea științifică în domeniu. Începând din 1948, a fost implicat activ în reorganizarea

și redeschiderea Muzeului de Istorie Naturală din Iași, pe care l-a condus până în 1969. Sub conducerea sa, muzeul a fost modernizat conform principiilor muzeografiei moderne, iar expoziția permanentă a fost complet reconfigurată. Totodată, a inițiat un program amplu de cercetare științifică pentru colectivul instituției, fără a renunța la activitatea didactică universitară.

În cadrul Universității din Iași, a fost un deschizător de drumuri în micropaleontologie și palinologie, fiind primul cercetător român care a studiat foraminiferele – organisme marine microscopice, cu cochilie calcaroasă, întâlnite în Marea Neagră. Contribuțiile sale includ identificarea unei faune cuaternare de moluște în diverse zone ale Moldovei, precum și descoperirea unor specii de mamifere cuaternare de interes stratigrafic.

Pe parcursul celor peste trei decenii de activitate universitară, s-a remarcat printr-o preocupare constantă pentru ridicarea nivelului științific al cursurilor sale. În 1948, a elaborat un curs de paleontologie stratigrafică, iar în 1968 a introdus, în premieră națională, cursul de Geologia Cuaternarului. Prin aceste inițiative remarcabile, a avut un impact decisiv asupra formării profesionale a generațiilor de geologi și paleontologi din România, contribuind totodată la consolidarea prestigiului său în mediul științific internațional.

După pensionarea sa, la 1 octombrie 1970, a devenit profesor consultant al Facultății de Geologie, unde a continuat să coordoneze teze de doctorat, fiind activ în viața academică până târziu.

În paleontologia românească și internațională, Neculai Macarovici s-a impus prin studiile sale asupra faunelor de moluște sarmaticiene, pliocene și cuaternare, dar și prin inițierea cercetărilor asupra mamiferelor terțiare de la Giurcani. În 1972, a publicat, în colaborare cu Ilie Turculeț, lucrarea de referință *Paleontologia stratigrafică a României*, o contribuție majoră la literatura de specialitate.

Activitatea sa s-a concentrat în special pe studiul structurilor geologice ale României, iar cercetările sale au avut un impact semnificativ asupra înțelegerii formării și evoluției regiunilor montane din Carpați, dar și din alte zone ale țării. A avut contribuții fundamentale în domeniile tectonicii și geochimiei regiunilor montane, consolidând teoria evoluției geologice a Carpaților Orientali.

În paralel cu activitatea științifică de cercetare fundamentală, Macarovici a desfășurat o activitate practică intensă: a elaborat rapoarte hidrogeologice privind aluncările de teren dintre Iași și Vaslui, a studiat posibilitățile de alimentare cu apă a unor localități din Moldova și a realizat evaluări geologice de interes economic asupra exploatărilor miniere din zona Brad, dar și asupra zăcămintelor de cărbune de la Țebea-Brad și din Fălticeni-Baia.

Neculai Macarovici a lăsat în urmă o vastă literatură de specialitate: peste 340 de lucrări științifice,

materiale didactice, rapoarte, articole de popularizare a științei și culturii, conferințe și comunicări. Scrierile sale acoperă o gamă largă de teme, structurate în mai multe direcții de cercetare, dovedind o activitate științifică extrem de diversificată și prolifică.

De asemenea, a publicat 28 de studii în reviste de specialitate din străinătate, contribuind astfel la promovarea geologiei românești în mediul științific internațional. A participat la numeroase congrese și colocvii științifice, unde lucrările sale au fost primite cu apreciere de comunitatea academică internațională.

Pentru activitatea sa remarcabilă în domeniile economic, științific și didactic, profesorul doctor docent Neculai Macarovici a fost distins cu numeroase premii și recunoașteri. În 1974, a fost ales membru corespondent al Academiei Române, făcând parte dintr-un grup restrâns de personalități - oameni de știință, literați și artiști plastici – acceptate în Academie în perioada regimului totalitar. De asemenea, a fost membru al Societății de Geologie din România, consolidându-și

astfel statutul de specialist recunoscut și respectat în acest domeniu.

Ca recunoaștere a contribuțiilor sale, a fost membru fondator al prestigioasei reviste „Malacologia” (S.U.A.), făcând parte din comitetul de redacție încă din 1962. Pe plan european, a fost membru activ al Societății Internaționale „Unitas Malacologica Europaea”, cu sediul la Basel, Elveția, ceea ce i-a conferit o vizibilitate științifică de prestigiu în domeniile paleontologiei și malacologiei.

După o viață în slujba științei și educației, Neculai Macarovici s-a stins din viață la Iași, pe 27 iulie 1979, lăsând în urmă o moștenire științifică ce continuă să lumineze drumul noilor generații.

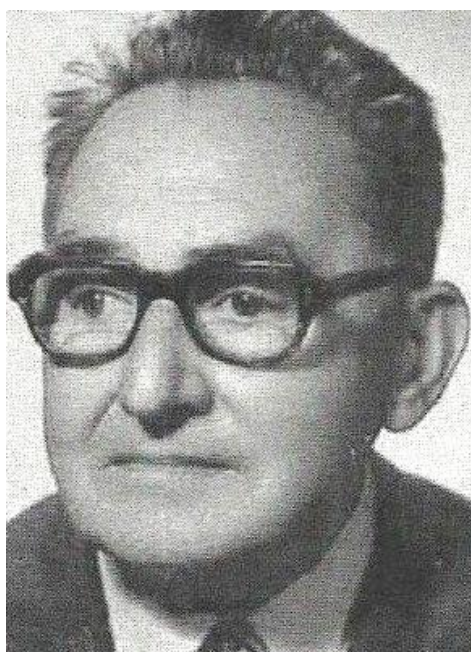
Prin rigoarea cercetărilor sale și devotamentul față de educație, a deschis orizonturi, a format conștiințe și a înscris numele său în galeria marilor spirite ale geologiei românești. Ecoul operei sale va rămâne viu atâta timp cât pasiunea pentru știință va anima inimile celor care caută să înțeleagă structura și istoria lumii naturale.

Bibliografie:

Necula, Petru; Ciobanu, Mihai. *Dicționarul personalităților vasluiene*. Vaslui, Editura Cutia Pandorei, 2001;
 Nicola, Traian. *Valori spirituale vasluiene: biobibliografii*. vol. I, A – O. Vaslui, Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui, 2001;
 Mărghit, Liviu; Mancaș, Ioan. *Membrii Academiei Române originari din județul Vaslui: (secolele XIX - XX)*. Arad, Multimedia Internațional, 2006.

**Luciana MACOVEI, bibliotecar,
 Compartimentul Mediatecă,
 Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

ION HOLBAN, NUME CU AUTORITATE ÎN CERCETAREA PSIHOPEDAGOGICĂ

” Orice persoană este o entitate cu configurație unică, iar tot ceea ce este unic în lume reprezintă o valoare fără de seamă. Un om nu poate fi înlocuit cu altul și nu poate fi considerat un număr. Fiecare om este o personalitate, cu un fel al său propriu de a gândi, de a se emoționa, de a se orienta în lumea valorilor, de a acționa.” (Ion Holban)

Sublim mesaj! Omul este de neînlocuit, este unic prin ceea ce reprezintă ca individ, ceea ce poate realiza poartă amprenta personalității sale. Cuvintele din deschidere exprimă crezul educativ al profesorului doctor Ion Holban, considerat unul dintre cei mai străluciți cercetători în domeniul științelor sociale și educative, slujind cu dăruire decenii psihologia și pedagogia românească. Profesor de psihologie, obținând titlul academic de doctor în psihologie, aplicând cunoștințele sale nu în clinici spitalicești, ci în laboratoare experimentale sau în institute de cercetare, perfectând metode de analiză și evaluare a psihicului uman. Zeci de ani de interpretare a cine mai știe câte mii de teste, chestionare, inventare (ca metode de psihanaliză), peste cinci decenii de cercetare concretizate în volume ce rămân încă de referință în istoria psihologiei și pedagogiei românești.

Nu e născut în spațiul geografic delimitat al județului nostru, dar până să am această certitudine, recunosc, fost-am hotărâtă a-l prezenta hușean, așa cum îl arătau unele dicționare de personalități. Puternică era dorința de a evidenția că pe tot cuprinsul județului nostru (în granițele lui actuale sau de demult uitate) au „apărut” oameni cu impresionantă capacitate de creație în domenii mai mult sau mai puțin cunoscute. Însă, odată cu primele semne de îndoială, s-a activat nevoia de a clarifica această confuzie, rigoarea cercetării obligând la obiectivitate, corectitudine, acuratețe. Din această perspectivă, volumul omagial *In memoriam Ion Holban, psiholog umanist* (Performantica, Iași, 2006) devine sursă bibliografică principală, confirmând fără tăgadă că orașul Iași, capitala Moldovei, este urbea natală a psihologului Ion Holban.

Aproape de acest adevăr se situau și deducțiile personale pentru că urmărind traseul profesional al tatălui, Gavril Holban (născut la Piatra Neamț, 1884), îl găsisem în anul nașterii pruncului său ancorat în orașul universitar. Seniorul Holban era absolvent de liceu ieșean în 1912, licențiat în litere-istorie în 19 decembrie 1919, susținea examenul de capacitate în 10 iulie 1920 și devenea titular la 1 septembrie 1920. Așadar, strâns legat de procesul de învățare în instituțiile de învățământ din Iași, e mai mult decât logică stabilirea familiei aici, nașterea întâiului prunc, Ion Holban, aducând bucurie în 16 ianuarie 1916. Familia va fi călătoare prin orașele în care profesorul de istorie primește prin repetate detașări catedră în învățământul liceal, așa se face că perioada parcurgerii claselor primare și a celor gimnaziale (curs inferior de liceu) coincide cu directoratul tatălui la Liceul de băieți și fete din Rezina-Orhei, localitate pe malul drept al Nistrului. Revenit în iarna anului 1930 ca dascăl al Liceului „Cuza Vodă” din Huși, fiul profesorului de istorie își va continua studiile liceale aici, lista absolvenților pe anul școlar 1932-1933 având înscris în ordine alfabetică numele Holban Gav. Ion. Nu avem medii școlare, dar nici nu ne imaginăm că ar fi fost pretendent la corigenție mai ales că profesorul Gavril Holban fi-va și director al acestui liceu! Zicala „Așa tată, așa fiu!” va fi obligat la muncă asiduă, la eforturi suplimentare pentru a nu dezmințe vorba bătrânească, dar și pentru a aduce mândrie colectivului profesoral!

Cea mai bună dovadă a bune pregătiri școlare este reflectată în rezultatele înregistrate în anii următori,

studiile liceale fiind completate cu cele universitare. Va fi student al universității din Iași, prezent în sălile de curs ale Facultății de Drept (1933-1936). Cum era deja înscris la Facultatea de Litere și Filosofie (1935-1938), nu părăsește mediul studentesc. Este de-a dreptul impresionant cum reușește să-și gestioneze timpul de studiu pentru domenii de specializare atât de diferite, este de admirat puterea de învățare căci, peste cursurile celor două facultăți, Ion Holban va suprapune și cursurile Seminarului universitar de pedagogie. Aruncăm o privire în Anuarul Universității „Al. I. Cuza” Iași și descoperim că a fi student la Facultatea de Drept însemna a studia cele șase-șapte cursuri anuale, programa universitară a Facultății de Litere avea prevăzute șase cursuri anuale cărora li se adăugau seminariile și lucrările practice. Cât privește structura de predare a Seminarului Pedagogic, ea era similară anilor terminali de liceu în ceea ce privește materiile parcurse, însă cursantul se afla adesea în postura cadrului didactic de gimnaziu sau liceu, predând varietate de lecții sub strictă supraveghere și evaluare universitară. Așadar, perioada 1936-1938 este de maximă solicitare pentru Ion Holban, în 1936 susținând 13 examene de sfârșit de an universitar, anul 1937 având ca încărcătură examenul de licență în drept, evident, fără a neglija acumularea de cunoștințe în filosofie caracteristice anului II de studiu. Vara lui 1938 vine cu cea de a doua licență (filosofie), urmată îndeaproape de prezentarea lucrării *Cercetări asupra variației intereselor în funcție de vârstă* ce atestă absolvirea Seminarului pedagogic. La numai 22 de ani, cu trei diplome în buzunar, dovedește inepuizabile resurse intelectuale, cu nenumărate posibilități de afirmare fie în avocatură, fie în activitatea didactică.

Nu se va simți atras de susținerea unor pledoarii în sălile de judecată chiar dacă a sorbit cu nesaț cuvântările de drept civil ale lui Traian Ionașcu, N. Dașcovici sau Ion Petrovici. Prelegerile profesorilor universitari Mihail Ralea și Vasile Pavelcu vor fi fost pentru el mult mai fascinante, „psihologia, logica și estetica” dimpreună cu „pedagogia” fiind cursurile care își vor așeza amprenta asupra carierei sale profesionale. Psihologia și pedagogia vor fi domenii de activitate înlănțuite, aproape inseparabile, captându-i atenția și interesul nu doar în calitate de profesor, ci și în calitate de cercetător. Mai bine de peste un deceniu fi-va profesor și cercetător în același timp, intrând zilnic în săli de clasă nu doar pentru a face prezența la ore, ci pentru a preda o materie nou introdusă în programa de liceu, drumurile sale zilnice ducându-l obligatoriu apoi în laboratorul de măsurători psihotehnice. Confirmat este faptul că, îndată după terminarea studiilor universitare, a fost profesor în colectivele de cadre didactice ale celor mai renumite instituții de învățământ din Iași, tânărul Ion Holban fiind titular al catedrei de psihologie la Liceul Comercial de Băieți, Seminarul Teologic (1938-1942), Școala normală de băieți din Iași (1942-1946), Liceul „Mihail Kogălniceanu” Iași (1945-1947), dar și profesor de

matematică la Școala Profesională Metalurgică Iași (1950-1954). Ceva mă face să cred că evenimente, experiențe din viața sa de școlar vor fi avut rol determinant în alegerea drumului său profesional. Nimic nu e întâmplător în viața fiecăruia dintre noi, alegerile noastre au întotdeauna la bază minime analize, gânduri puse în balanța „pro” sau „contra”, cântărind avantaje, dorințe, aspirații. Dacă Ion Holban a ales activitatea didactică, a făcut-o din profundă recunoștință pentru învățătorul său care a izbutit să-l învețe să scrie. Dacă Ion Holban a fost un profesor foarte apreciat de elevi, e pentru că învățătorul lui „nu uita niciodată să vină la școală cu cutia de pioane în buzunar”, fixându-i caietul de bancă, știind că el nu îl putea ține. Profesorul Holban a fost exemplul viu pentru generații de elevi (mai târziu studenți, colaboratori, colegi) că „un infirm este produsul voinței lui și el devine un erou prin eforturile depuse de a nu se deosebi prin conduită de cei valizi”. Profesorul Ion Holban nu s-a „martirizat”, a respins orice gest de compătimire, a încercat și a reușit să-și depășească infirmitatea fizică apelând mereu la forțele proprii, fiind sprijin celor ce aveau nevoie de ajutor și consiliere.

Nu-i cunoaștem rutina zilnică, nici nu e foarte important de știut unde se afla la primele ore ale dimineții sau cum își organiza activitatea de cercetare impusă postului de psiholog al Institutului Politehnic Iași. De remarcat este faptul că profită de noile tendințe apărute în România interbelică, Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale recomandând înființarea de Institute de Psihotehnică la București, Cluj, Iași și susținând dezvoltarea unei rețele de 16 oficii de orientare și selecție profesională. Acesta este contextul în care, încă din primul an de angajare, reușește să fondeze Oficiul Psihotehnic de Orientare Profesională de la Iași (1938-1950). La numai cinci ani de la creare și tot atâția ani de directorat, rezultatele muncii sale erau vizibile, publicase deja trei broșuri, revistele de specialitate îi preluau studiile, recenziile. *Orientarea și selecția profesională* (Iași, Brawo, 1942) aducea în prim-plan aceste preocupări, făcând cunoscute condițiile care se practică și scopul lor de a evidenția rolul aptitudinilor și caracteristicilor de personalitate. *Un examen psihologic în școala primară* (Iași, Terek, 1943) se constituia într-o lucrare pledând pentru fundamentarea orientării școlare, avansând ideea necesității cunoașterii diferențelor de nivel aptitudinal nu numai între elevi, ci și între colective ale diferitelor clase (pentru a formula aceste concluzii, Ion Holban a examinat atunci peste 1000 de elevi de clasa a IV-a). *Dosarul psihotehnic școlar* (Iași, Terek, 1943) propunea un model de fișă ce consemna evoluția copilului pe parcursul școlarizării.

Într-un memoriu de activitate întocmit în 1943, își informa superiorii că în laboratorul institutului experimentase și etalonase un număr de 15 teste, avea în lucru alte cinci („experimentările de până acum fiind mulțumitoare”), experimentase și etalonase 11 aparate

psihotehnice (cutia de sortare, cutia Decroly, pompa Schulz, Winkltrieb, discul Walther). Avea în lucru trei aparate de concepție proprie. Pentru sistematizarea datelor asupra copiilor cercetați și pentru înlesnirea cunoașterii cât mai complete, alcătuiuse o fișă de orientare profesională, foarte utilă și în cadrul preorientării profesionale, concepute un „dosar psihotehnic școlar” care trebuia completat de către profesori pentru a servi la cunoașterea în detaliu a individualității copilului. Dacă ar fi să rezumăm această activitate de început în doar câteva obiective manageriale îndeplinite, putem afirma că sub coordonarea lui Ion Holban prioritare au fost organizarea laboratorului, elaborarea unei baze metodologice, organizarea activității de orientare profesională, colaborarea cu școala, orientarea școlară.

Cum adică orientare școlară, profesională pe bază de examene de laborator? Care era rolul oficiului de orientare profesională? De a descoperi aptitudini, abilități, de a îndruma adolescenți, tineri în alegerea profesiei viitoare. Ion Holban a avut de multe ori satisfacția demonstrării că testele sale au fost aplicate și interpretate corect, nu de puține ori viața aducându-i în preajmă oameni maturi care fuseseră cândva „subiectul” cercetării sale. Prin 1940, un tânăr „aspirant” la meseria de cizmar având nevoie de un certificat de aptitudini se supunea examenelor scrise și probelor pe aparatele din laboratorul lui Holban. Rezultatele au dovedit potențial mult superior rutinei de cizmar, interpretarea testelor pe aparate arătând că tânărul era capabil să practice activități de mare precizie precum cele din atelierele de electricitate, mecanică fină, iar chestionarele scrise indicând un nivel de inteligență peste medie. Iată cum, cu un simplu examen psihologic în regim de laborator, a fost posibilă o prognoză pe care realitatea a confirmat-o, căci în 1967 examinat și examinator se reîntâlnesc, cel dintâi fiind apreciat inginer electronist mulțumind celui ce i-a schimbat destinul cu ajutorul științei.

Dar cercetările și realizările aplicative ale psihologiei erau capabile să ofere informații asupra dezvoltării psihice a copilului, chiar dacă acesta nu știe să scrie sau să citească. Este greu de imaginat bucuria unei mame la comunicarea rezultatelor testelor rezolvate de copilul de cinci ani bănuț de retard mintal, micuțul rezolvând probele experimentale într-un mod superior celor de vârsta sa, coeficientul de inteligență plasându-l printre copiii cu posibilități deosebite. Fericit „caz” în care concluziile observațiilor care puneau părinții pe gânduri au fost științific înlăturate, arătându-se că lentoarea în acțiune era dependentă doar de structura temperamentală și nicidecum de posibilitățile intelectuale. Încă un „caz” care a confirmat utilitatea, dar și temeiul rațional al testelor, copilul timid și singuratic transformându-se în medic cu perspective pentru carieră universitară.

Ion Holban a avut vocație de cercetător, cariera sa de investigație psihologică fiind continuată în cadrul Laboratorului de Psihologie CFR Iași (1954-1967). Psihologia românească începea să aibă aplicabilitate în orientarea și selecția personalului din domeniul feroviar, prioritară devenind siguranța circulației și evitarea oricăror tipuri de erori, accidente. Se știa că multitudinea de profesii specifice transportului pe calea ferată, șosele sau fluvii, necesită diversitate de manevre, acțiuni, era un fapt demonstrat că lucrătorul execută varietate de operațiuni în condiții de încordare psihică accentuată, rezolvarea sarcinilor de muncă fiind condiționată de prezența unor capacități intelectuale, a unui ansamblu de aptitudini dezvoltate într-un anumit grad. Era deci nevoie de teste care să permită a se realiza selecția unui personal cu echilibru psihic, matur, prudent, disciplinat. Cu ani de experiență în examenul psihologic de laborator, abordând temele de lucru cu multă conștiinciozitate, Ion Holban a reușit să se impună cu fermitate, inițiind o adevărată cruciadă a calității în rețeaua de laboratoare a CFR. Examenul psihologic, așa cum l-a conceput Ion Holban, prevedea teste de randament, de diagnostic aptitudinal, de comportament. Acum și aici a conturat ideologia „probelor de comportament”, o alternativă revoluționară la testarea clasică de inspirație psihotehnică, punând accent pe factorii integrării în activitate, propunând o nouă grilă de încadrare a accidentelor de muncă. Ion Holban cerea psihologului examinator să evidențieze capacitatea intelectuală a subiectului examinat, să facă referiri asupra mobilității psihice (rapiditate de percepție, de prelucrare, de adaptare, de integrare). Recomanda psihologilor din echipa de examinare să-și studieze subiectul, iar observațiile lor să ia în considerare performanțele de atenție, memorie, factori motivaționali, capacitate de autocontrol. În viziunea lui Holban, examinarea psihologică însemna a observa, a analiza, a cântări acele variabile fundamentale ale personalității și ale profesiei. Ion Holban este cel ce a pus aici bazele psihologiei în sectorul feroviar, îmbogățind metodologia de examinare, conceptul de personalitate, abordând probleme legate de structura examenului psihologic. Examenul psihologic parcurgea obligatoriu etapa de „anamneză căreia i se dădea o importanță deosebită, ca introducere a subiectului în atmosfera de examinare, ca familiarizarea cu mediul necunoscut lui, ca mijloc de a-l deschide pentru dialog, pentru interacțiunea cu examinatorul” (Adrian Neculau). Urma analiza examenelor de laborator, interpretarea datelor brute. „Avea întotdeauna răbdarea și atenția necesară de a ne arăta cum și unde am apreciat corect, dar și, cu rigoare științifică, erorile noastre de interpretare a rezultatelor subiectului testat” (Sonia Rosman).

Rezultatele muncii de laborator orientată spre evaluarea justă a personalului feroviar, deplasările frecvente în toate garile regionale CFR din zona

Moldovei pentru studii vizând siguranța muncii, discuțiile purtate cu salariații au avut ca efect vizibil reducerea accidentelor pe calea ferată. Cu asemenea cerințe atinse, Laboratorul de psihologie de la căile ferate din Iași a devenit sub conducerea lui Holban un fel de centru metodologic, o filieră de răspândire, dar și de punere în practică a ideilor noi. Sub denumirea de „instanță metodologică” era cunoscut Laboratorul Psihologic Iași pentru că examenul psihologic efectuat aici era net superior celorlalte din țară, chiar și celor de la Comisia Centrală București. Iată doar câteva argumente care stau la baza aprecierii unanim recunoscute că Ion Holban este întemeietorul Laboratorului de Psihologie CFR Iași, creat în cadrul Serviciului Medical CFR Iași. Valoarea Laboratorului de Psihologie CFR Iași era recunoscută în întreaga țară, strălucirea fiindu-i dată de personalitatea ilustrului profesor.

Curaj și perseverență a demonstrat în 1967, an ce aduce schimbări traumatizante în plan profesional, profesorul Holban fiind nevoit să demisioneze și să părăsească laboratorul din strada Banu nr. 12. Se va retrage cu demnitate de la conducere, va pleca în urma unor confruntări științifice pe anumite teme, problematice susținute cu deosebită competență de Școala de la Iași. Nedorind să abdice de la adevărul științific, intrase în contradicție cu ideile adoptate și impuse de conducerea Laboratorului Central de la București. Din februarie până în august îl regăsim organizând un nou laborator model de psihologie a muncii în cadrul Policlinicii Industriale. O nouă experiență de muncă, un alt domeniu de pionierat, căruia profesorul Holban îi oferea din preaplinul științei și competenței sale, construindu-i la propriu metodologia de funcționare. Într-un interval de doar câteva luni a elaborat un număr de 35 de topoergograme (psihoprofesiograme), a conturat propuneri viabile de organizare științifică a activității a unor mari întreprinderi ieșene, ideile sale puse în practică au izbutit să îmbunătățească fluxul tehnologic și mai ales condițiile de muncă ale muncitorilor de la Țesătura.

Stabilitate a căpătat activitatea sa odată cu acceptarea postului de cercetător științific principal al Institutului de Științe Pedagogice, iar aprecierea muncii sale vine curând prin numirea sa în poziția de șef de sector (1969), apoi ca cercetător principal grad I (1975). A pledat pentru înființarea și organizarea cabinetelor școlare de orientare, a centrelor de asistență pedagogică, a laboratoarelor școlare de orientare, le vedea ca instituții de sine stătătoare, descriindu-le obiectivele, funcțiile încă de la începutul anilor '70. Cercetătorul Ion Holban atrăgea mereu atenția asupra necesității dezvoltării unor astfel de stabilimente sociale, insistând asupra ideii că orientarea școlară și profesională trebuie să se constituie într-o acțiune de asistență complexă (medicală, pedagogică, psihologică,

socială), vizând asigurarea condițiilor de dezvoltare personală pentru fiecare individ. Găsise formula potrivită pentru a exprima această idee umanistă, o numise „orientare socială” și presupunea ofertă de servicii în intenția de a crea condiții optime valorificării potențelor fiecărei personalități. Chiar dacă unele propuneri ale profesorului Ion Holban nu s-au realizat, ideile sale dezvoltate în lucrări distincte au dat totuși o direcție corectă activităților ce se desfășoară în școală. Apariția unor cabinete de consiliere a școlarilor, cu un program lărgit de activitate au pornit de la principiile prezentate de psihologul Holban, și nu sunt străine de unele instrumente de lucru oferite școlii. Cert este că, la nivelul anilor '70, profesorul Ion Holban spunea că „psihologul școlar va întâmpina dificultăți mari dacă înainte de a intra în școală nu se formează într-un laborator de orientare școlară și profesională”.

Un astfel de model instituțional va organiza la Institutul de Științe Pedagogice cu perseverență, asiduitate, răbdare, pasiune, angajându-se într-un nou proiect. Experiența acumulată l-a îndreptățit să ofere numeroase sugestii și recomandări cu privire la modul de organizare și funcționare a Laboratorului Experimental de Orientare Școlară și Profesională. Cu energie și competență va decide încă din etapele de proiectare detalii definitorii ce țin de alegerea locului, destinația și amenajarea spațiilor, preocupat va fi apoi de achiziționarea mobilierului specific, de dotarea cu instrumente de diagnostic și material documentar. După multe reorganizări, laborator și institut sunt trecute ca parte componentă a învățământului superior, Ion Holban devenind conducătorul Centrului de Științe Sociale al Universității „Al. I. Cuza” Iași. Prin grija lui Holban a fost posibilă apariția acestei forme de pregătire universitară în domeniul psihologiei, prin străduința profesională a întregii echipe de psihologi și acest laborator experimental a devenit centru metodologic solicitat de specialiști și școli din întreaga țară. Nu pot să nu remarc că tot ce a creat Ion Holban a produs excelență, toate laboratoarele, în care a „modelat” idei, teste, aparatură, oameni, s-au metamorfozat în centre metodologice rivalizând cu similarele de la Cluj sau București. În materie de orientare școlară și selecție profesională, Ion Holban devenise un nume de referință la care se raportau cu încredere nu doar cei ce urmau cursuri de specializare spre a deveni psihologi în astfel de laboratoare, numele său devenise autoritate științifică pentru cei ce lucrau în acest domeniu. Mulți studenți au beneficiat de șansa de a face „practica” sub privirile blânde ale profesorului, o pleiadă de cercetători s-a format sub îndrumarea profesorului doctor în psihologie Ion Holban, ajutându-i să publice, asociindu-i generos în toate cercetările sale. „Datorită personalității profesorului în laborator, se formau viitori colaboratori, făcând să dispară distanța dintre noi. Cultiva încrederea în puterile noastre. Exigent, principial, pedagog talentat a văzut în tinerii de lângă el colaboratorii de mâine.

Marea artă a eminentului dascăl a fost preocuparea de a realiza legătură de suflet la suflet, el fiind un model demn de urmat. De formație enciclopedică, avea o solidă pregătire de specialitate, capacitatea de a comunica, având talentul de a traduce lucruri complicate și a le prezenta în așa fel încât să pără simple.” (Marta Monica Nazarie) „Profesorul profesorilor” i se spunea, ori asta înseamnă că se bucura de respect și stimă pentru că, în aproape jumătate de secol de muncă, a instruit nu doar profesioniștii din subordine, ci a format generații de consilieri, psihologi școlari, a inițiat în probleme de psihologie experimentală multe alte generații de profesori din Iași sau din țară.

Nu va neglija activitatea științifică, aici a creat un număr însemnat de probe psihologice în vederea perfecționării examenului de laborator, elaborând modele de fișe psihologice pentru studiul personalității elevilor. Oferind instrumente importante de lucru profesorilor (fișe, teste, chestionare), era îndeaproape interesat să vadă eficiența lor, de aceea se interesa, stătea de vorbă cu cei care le aplicau, dorind să afle dacă e cazul să intervină cu îmbunătățiri, modificări. Atent la prelucrarea rezultatelor, apelând la cele mai moderne metode, făcea uz de ele fără a arăta sau a lăsa să se vadă contribuția personală. Editorial vorbind, revenise în atenția psihologilor în 1960 cu studiul experimental *Influența alcoolismului asupra capacității de lucru a persoanei*. În 1970 i se publica *Probleme de psihologia muncii*, cartea din care s-au alimentat generații de psihologi de laborator dornici să știe care sunt problemele fundamentale ale psihologiei muncii. Autorul Ion Holban aborda în capitole separate noțiuni despre studiul profesiilor, metode de investigație, relațiile dintre personalitate și profesie, pune în paginile acestei lucrări întreaga-i experiență dobândită prin activitatea de cercetare de la Laboratorul CFR. Culmea, ideile sale nu mai erau „măr de discordie”, ba, dimpotrivă, primise solicitare din partea Editurii Științifice a aduna studiile sale într-o carte ce se voia îndrumător pentru tinerii psihologi ieșiți pe piața muncii! *Probleme de psihologia muncii* e lucrarea care avea să devină „cea mai citită și cea mai citată în deceniul următor”. Un an mai târziu, în colecția „Orizonturi” București i se tipărește *Realizarea personalității - hazard sau știință*, o carte care „dorește să apară ca o voce din public, care reclamă înlăturarea hazardului din viața omului și crearea posibilităților ca realizările științei să fie puse la dispoziția persoanei umane”. E cartea care îndeamnă la cunoașterea omului, la înțelegerea caracteristicilor umane specifice fiecărei vârste, e cartea care vrea să spulbere ignoranța, arătând că știința e prietena omului. „Omul nu poate pași în viață cu ochii legați. Însăși inteligența, însușirea prin care se definește omul, înseamnă posibilitatea de a găsi răspunsul cel mai avantajos într-o situație dată. Hazardul trebuie înlăturat, el nu-și găsește locul decât dincolo de limitele posibilităților de cunoaștere și de

acțiune ale omului sau în nesocotirea acestor posibilități”, spunea Ion Holban.

Fiecare carte nou apărută demonstra profunzimea gândirii lui umaniste, dragostea de oameni, optimismul său psihologic. Următoarea serie de cărți va evidenția gândirea lui psihologică și pedagogică a profesorului Ion Holban. Lucrările lui asupra orientării școlare și profesionale (*Orientarea școlară*, 1973; *Laboratorul școlar de orientare*, 1974) și a metodelor de cunoaștere (*Cunoașterea elevului, o sinteză a metodelor*, 1978; *Puncte de sprijin în cunoașterea individualității elevilor*, 1972) vor fi încă mult timp studiate și utilizate de specialiști. Ultima carte semnată de Ion Holban avea să apară în 1995, la scurt timp după moartea sa (14 februarie 1995), *Teste de cunoștințe* fiind o sinteză, un ghid clar și convingător pentru psihologi și profesori. Lista lucrărilor publicate de Ion Holban este impresionantă: 12 volume totalizând peste 1500 de pagini, la care trebuie să adăugăm 10 broșuri (teste, fișe pedagogice, micromonografii), colaborări la tratate sau volume colective (10 capitole), peste 300 de studii, comunicări științifice, articole în reviste de specialitate, almanahuri, reviste de cultură. Chiar dacă au trecut câteva decenii de la elaborarea lor, studiile cercetătorului Ion Holban pot constitui punct de plecare, suport pentru căutarea soluțiilor la problemele deschise ale educației și relațiilor interumane, tinerii cercetători ai zilelor noastre pot afla soluții pentru promovarea interdisciplinarității și orientarea învățării în perspectiva educației permanente.

Ion Holban a fost nu doar un bun psiholog, specialist în metode de diagnostic, ci o fire sensibilă, un suflet ce vibra la tot ce e frumos. Iubitor de literatură, mai ales poezie, avea obiceiul lecturii zilnice, pe biroul său de lucru înălțându-se ca două turnuri de veghe edițiile de lux ale poeziei franceze din anii '30, avea mereu la îndemână scrierile lui Kant, Rousseau, Voltaire. Și-a încercat puterile în domeniul creației literare, dar, din păcate, cugetările, aforismele, reflecțiile, poeziile sale au rămas în manuscris, nedorind a se înfățișa lumii exprimându-și certitudini și neliniști existențiale în căutarea unor adevăruri absolute. Îi plăceau concertele de vineri ale Filarmonicii din Iași, nu „îndrăzne” să lipsească și, îndată ce se întorcea acasă, „se așeza la masa lui de lucru, se livra liberului abandon al gândurilor descătușate până noaptea târziu” pentru că „până la sfârșit numai ideile pe care le-ai formulat în scris mai sunt o mărturie pentru cine ești sau cine ai fost, ideile tale sunt ca și zidurile”.

Bibliografie:

Holban, Ion. *Realizarea personalității, hazard sau știință*, București, 1971;

Clit, Costin. *Liceul Teoretic „Cuza Vodă” din Huși: studiu monografic*. Vaslui, „Thalia”, 2003;

In memoriam Ion Holban, psiholog umanist, Universitatea „Petre Andrei” Iași. Facultatea de

Psihologie, Asistență Socială, Sociologie. Iași, Editura Performantica, 2006;

Ioan, Petru. *Școala literară de la Huși și din împrejurimile fălcene: album prosopografic*. Iași, Editura „Ștefan Lupașcu”, 2019;

„Revista de pedagogie”, nr. 2/1986;

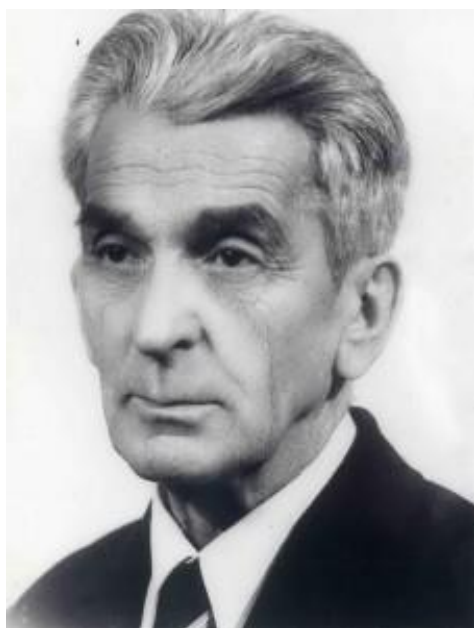
„Revista de psihologie”, nr. 3-4/1995;

„Psihologia resurselor umane”, nr. 2/2007.

**Mihaela OCHIANU, bibliotecar,
Compartimentul Sala de lectură și periodice,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

ION GUGIUMAN, REPER AL GEOGRAFIEI ROMÂNEȘTI DIN SECOLUL AL XX-LEA ȘI PROMOTOR AL CULTURII MOLDOVENEȘTI (1909-1990)

Ion Gugiuman este una dintre personalitățile marcante ale geografiei românești din secolul al XX-lea. Născut în inima Moldovei, la Huși, Ion Gugiuman nu a fost doar un geograf, ci și un arhitect al spațiului moldovean. A văzut în relieful domol al Vasluiului o carte deschisă și s-a grăbit s-o citească, s-o interpreteze și s-o dăruiască mai departe. A reușit să îmbine știința cu pasiunea pentru locurile natale, având o contribuție valoroasă atât în domeniul academic, cât și în păstrarea identității culturale regionale.

Ilustrul geograf hușean se naștea într-o zi de 4 decembrie a anului 1909, în orașul Huși, după cum spunea într-un interviu la Radio Iași în februarie 1976 (Sorin Geacu, *Ion Gugiuman - Viața și opera*, p. 12): „Am văzut lumina zilei în cartierul Plopeni din orașul Huși, situat într-un găvan înconjurat cu dealuri acoperite de păduri, livezi și vii, nu departe de Lunca Prutului. Gospodăria părinților era formată dintr-o casă în stil popular, cu livadă de gutui, zarzări și meri în față, spre strada Cuza Vodă (Al. I. Cuza n.n.) cu o ogradă cu fântână în spate, către Ulița Zidarilor... Nu m-a părăsit priveliștea Luncii Prutului din apropiere, unde în vacanțele de vară lucram alături de părinți, surorile și frații mei, iar în zilele de repaus duminical mă duceam la pescuit cu undița, cu crâșnicul, cu ostia ori cu volocul în apa Prutului ori a bălților din preajmă. În acest oraș al copilăriei și

adolescenței am revenit și revin mereu ca să-mi împrăpătez amintirile și să văd cum crește și se transformă.”

Era al patrulea dintre cei opt copii ai unei familii modeste de agricultori (mama, Ecaterina, și tatăl, Gheorghe), crescut între răsăritul muncii câmpului și poveștile din bătrâni care se spuneau la gura sobei. De mic, l-a fascinat taina drumurilor și misterul locurilor, iar geografia i-a devenit fără să știe destin.

Școala primară o începe în 1918, la Huși, cu doi ani mai târziu din cauza Primului Război Mondial, când toate școlile hușene au fost transformate în spitale pentru răniții și bolnavii de pe front.

În 1922, este admis la renumitul Liceu de băieți „Cuza Vodă” din Huși. Termină studiile liceale cu distincție în primăvara anului 1929, iar în toamna aceluiași an tânărul Ion Gugiuman ia bacalaureatul, fiind al doilea între candidați.

În timpul liceului îndeplinește mai multe funcții, printre care: laborant la Cabinetul de științe naturale, chimie, fizică a liceului, primind și o sumă foarte modestă; funcția onorifică de director adjunct al Bibliotecii „Mihail Kogălniceanu” din Huși.

Ca elev în cursul superior, a dat și meditații colegilor săi mai mici la o serie de obiecte: geografie, științe naturale, chimie, fizică, matematică, limba franceză.

În toamna anului 1929 se înscrie la Facultatea de Geografie din Iași, secția Geografie- Științe Naturale. Aici se formează ca spirit liber, dar riguros și însetat de înțelegerea profundă a lumii. În 1933 susține examenul de licență finalizat cu calificativul **„Foarte Bine cu Distincție”**.

Dintre toți frații săi, Ion Gugiuman este singurul care a absolvit liceul și facultatea. În același an, luna mai, Ion Gugiuman absolvă și Seminarul Pedagogic Universitar din Iași pentru a putea preda în învățământul secundar (mediu) din țară.

Cu bicicleta pe Ceahlău - 1930

Ion Gugiuman nu a fost doar un profesor cu hărți pe pereți și cifre în caiete, ci și un călător pasionat, un drumeț al cunoașterii care a urcat munții, a străbătut pădurile și a bătut satele țării pentru a înțelege România în profunzimea ei umană și naturală. Așadar, geograful Ion Gugiuman, în vara anului 1930, își procură o bicicletă de semi-cursă, franțuzească (pe care a folosit-o până în

1959), precum și un aparat de fotografiat simplu cu clișee de sticlă de 9/12cm. Astfel, realizează la sfârșitul anului I de studenție cea dintâi excursie prin țară pe traseul: IAȘI-BOTOȘANI-SUCEAVA-CÂMPULUNG MOLDOVENESC-RARĂU-MESTECĂNIȘ-VATRA DORNEI-CHEILE BICAZULUI-IAȘI. Merge cu pluta pe râul Bistrița, de la Zugreni la Borca. Toate aventurile trăite de Ion Gugiuman în această expediție le adună în cartea sa cu povestiri *Cu bicicleta pe Ceahlău* (1977).

În timpul studenției, învață cu repeziciune și cu o

pasiune debordantă în arta drumețiilor, tehnica cercetărilor de teren și ordinea în munca științifică de la ilustrii săi profesori: Mihai David, elevul lui Ion Simionescu (geografie fizică); Ion Borcea, (zoologie și zoogeografie); Gh. I. Năstase, (antropogeografie); Ion Atanasiu (geologie); Emil Diaconescu (geografie descriptivă).

Pe 25 martie 1933, susține examenul de licență cu lucrarea *Depresiunea Elan Horincea - Caracterizare geografică - fizică și omenească*. Obține calificativul „Foarte Bine cu Distincție” apoi Diploma de Licență nr. 8154/2257/809 eliberată la 26 august 1933. De asemenea, în luna mai a aceluiași an, Ion Gugiuman absolvă și Seminarul Pedagogic Universitar din Iași necesar pentru a preda în învățământul secundar din țară. În perioada 1 noiembrie 1933-31 august 1934, satisface stagiul militar la un regiment de artilerie din Tecuci și apoi în Iași.

Activitatea profesională

La 1 noiembrie 1934 devine profesor suplinitor la Liceul „Cuza Vodă” Huși până la 31 august 1935. Pe 16 decembrie 1934 susține examenul de capacitate pentru profesorii din învățământul secundar (din comisia de examen fac parte Simion Mehedinți și George Vâlsan). Pe baza mediei obținute a fost numit profesor titular la Catedra de Geografie de la Liceul de băieți „Titu Maiorescu” Aiud.

În 1937 se căsătorește cu Lidia Cojemeacu, profesor de geografie. În același an, are șansa să îl întâlnească pe marele geograf francez de renume mondial Emmanuel de Martonne. Marele geograf francez îl invită la o specializare de un an la Sorbona unde urmează să-și susțină și teza de doctorat.

La 1 aprilie 1940 este numit asistent suplinitor la Catedra de Geografie generală și Geografie umană a Universității din Iași.

În 1943 susține examenul de doctorat în geografie, cu tema *Depresiunea Huși, contribuții de geografie fizică și umană*, finalizând cu calificativul *Magna cum laude*.

În 1945 devine șef de lucrări titular.

În 1948, pe 1 octombrie, este încadrat conferențiar universitar pe specialitatea Geografie fizică, iar în 1962 este numit profesor universitar la Secția de Geografie a Universității din Iași.

În 1957 este numit șef al catedrei de Geografie fizică până în 1965 la Universitatea Iași.

În 1958 Ion Gugiuman primește titlul de conferențiar universitar definitiv, în specialitatea Geografie fizică.

În 1967 i se acordă titlul de doctor docent în științele geografice și gradația de merit.

Între anii 1960-1968 a fost președinte al Societății de Științe Geografice din România, filiala Iași.

Între anii 1965-1968 a fost decan al Facultății de Biologie-Geografie de la Universitatea din Iași.

La 1 iunie 1975 iese la pensie, primind titlul de profesor consultant.

Contribuțiile profesorului Ion Gugiuman în domeniul geografic cultural

Marele profesor universitar Ion Gugiuman elaborează de-a lungul vieții numeroase lucrări științifice, articole și monografii geografice. Este cunoscut ca un ilustru cercetător în domeniul geografiei fizice, având însă și contribuții în domeniul climatologiei și numeroase incursiuni în geografia umană. Primul articol științific al profesorului Ion Gugiuman a fost dedicat orașului natal în domeniul geografiei umane cu titlul *Hușii - așezarea, originea și evoluția lor*, publicat în 1934 în numărul 23-24 (octombrie-noiembrie) în ziarul „Credința”, articol scris cu ocazia împlinirii a 100 ani de când Hușii au devenit reședința fostului ținut și apoi județ Fălciu. Din acest articol citez cea mai importantă concluzie a profesorului: „Ca orice ființă - căci în definitiv o așezare umană este o ființă (Hușii n.n.) - el s-a născut, a evoluat și va evolua incontestabil.” (p. 2). În perioada cât este profesor de geografie în vechiul târg basarabean Bălți, se îngrijește de originea, evoluția teritorială și demografică a acestuia. Astfel, în 1939, apare broșura *Bălți - un oraș care crește*. Profesorul Gheorghe Năstase (intemeietorul școlii de geografie umană la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași și conducătorul său de doctorat) va avea o influență deosebită în primele sale preocupări științifice geografice.

În 1943 va susține doctoratul la universitatea ieșeană sub conducerea profesorului Gheorghe Năstase cu titlul *Depresiunea Huși - studiu de geografie fizică și economică*. Această lucrare va fi publicată în 1959 și va constitui un studiu complet făcut asupra depresiunii cu abordare științifică modernă, constituind primul studiu

regional de mare importanță tipărit în țara noastră după Al Doilea Război Mondial.

L. Badea, în recenzie făcută acestei lucrări în revista „Probleme de Geografie”, vol. VIII (1961), p. 599, arăta: „Lucrarea, *Depresiunea Huși*, reprezintă o analiză în care contextul geografic este privit în toate aspectele lui, fără să se neglijeze legătura dintre ele și totodată influența pe care acesta o are asupra economiei regiunii. Interesul pe care îl creează este cu atât mai mare cu cât avem de a face cu o regiune puțin cercetată și puțin întâlnită în literatura geografică.”

În 1943, Ion Gugiuman publică *Harta etnografică a orașului Huși*, studiu de prioritate națională, în urma unei activități intense de cercetare în teren în lunile iulie și august 1938. Pe fondul predominant al elementului românesc (cu ajutorul Hărții Fălciului la scara 1/2500, procurată de la Serviciul Tehnic al Județului Fălciu), se observă răspândirea evreilor în partea centrală a orașului, ceangăii în partea de nord-vest a acestuia, iar bulgarii în sud-est. Ca profesor titular de geografie la Aiud, în 1936, se dedică cu pasiune pentru geografie (muncă de teren, trei săptămâni): *Studiului asupra localizării geografice, a așezărilor umane de pe Valea Mureșului între confluența cu râul Arieș și orașul Deva*. Și această lucrare a avut caracter de prioritate națională, deoarece pentru prima oară este folosit criteriul fizico-geografic în clasificarea așezărilor. În prestigioasa revistă științifică ieșeană „V. Adamachi”, de la profesorul Ion Gugiuman au rămas note publicate despre *Evoluția demografică a orașelor Moldovei într-o perioadă de 90 ani (1859-1948)*. Analizează orașele: Iași, Galați, Botoșani, Focșani, Piatra-Neamț, Bârlad, Roman, Tecuci, Huși, Dorohoi, Vaslui, Fălticeni, pe baza recensămintelor din anii 1859, 1899, 1912, 1930, 1941, 1948. Scoate în evidență scăderea numărului populației orașelor (din cauza implicației celui de-Al Doilea Război Mondial): Iași (cu 17.000 locuitori), Galați (15.000 de locuitori), Focșani (10.000 locuitori).

Lucrarea *Masivul Dealul Mare Hârlău, regiune de străveche locuire dacică și românească* realizată la Botoșani de Filiala locală a Societății de Geografie în 1978, semnalează o mare bogăție toponimică.

Lucrarea *Organizarea geografică a orașelor și satelor din județul Vaslui* este prezentată de profesorul Ion Gugiuman la Simpozionul „Tradiție și continuitate” în 1981. Comunicarea cu titlul *Mori de vânt în județul Vaslui la sfârșitul sec. al XIX-lea* este prezentată la Vaslui la o Sesiune Științifică a Muzeului Județean. Lucrarea conține date despre răspândirea morilor de vânt între anii 1892-1896, când în județul Vaslui existau 186 de mori de vânt. Este un original studiu de etnogeografie. În colaborare cu V. Băican și V. Cărcotă a publicat lucrările *Județul Vaslui și Dicționarul geografic al județului Vaslui*. Monografia geografică intitulată *Județul Vaslui* apare la Editura Academiei R.S.R. la sfârșitul anului 1973 în cadrul Colecției „Județele patriei”, coordonată de Institutul de Geografie din București. A fost cel de-al

douăzecilea județ publicat în cadrul acestei colecții. *Dicționarul geografic al județului Vaslui* are 362 de pagini și cuprinde două hărți. A fost finalizat în 1983, dar apare în 1990 la Editura Universității „Al. I. Cuza” din Iași. Cuprinde 1635 de toponime din cadrul acestui județ din centrul Moldovei (denumiri de așezări omenești - cătune, sate, comune, orașe, municipii-, de unități de relief, rețele hidrografice de diferite ordine, păduri, bălți iazuri vechi sau actuale). Cuprinde și o prezentare geografică complexă a întregului județ. *Ținutul Elan - Horincea pe harta lui D. Cantemir* este o altă lucrare cu caracter monografic publicată în Buletinul Societății Regale Române de Geografie în 1938.

Prof. dr. Ion Gugiuman are o contribuție importantă în domeniul climatologiei urbane și poate fi considerat fondatorul acestei ramuri de cercetare științifică în România. Elaborează o serie de lucrări care studiază *Clima și microclimatele podgoriei Huși* (1961); *Clima și microclima din zona satului Dumești* (1962); *Clima și microclimatele din depresiunea Onești Cașin* (1963).

În cadrul Simpozionului de Geografie Aplicată de la Facultatea de Biologie-Geografie din Cluj (15-18 septembrie 1966) prezintă pentru prima dată o sinteză cu referire la *Caracteristicile climatului orașului Iași*. În această lucrare, este realizată o caracterizare a principalelor elemente climatice (temperatură, precipitații, dinamica atmosferei, nebulozitate). Alte lucrări în domeniul climatologiei: *Unități și subunități climatice în partea de est a României*, în Analele științifice ale Universității din Iași, tomul VI, fascicolul 4, Iași, 1962; *Regiunea Galați. Scurtă caracterizare fizico și economico-geografică*, în revista „Natura”, seria Geografie, anul XIII, nr. 1, București, 1961; *Contribuții la cunoașterea climei orașului Huși*, în colaborare cu V. Băican, publicată în 1972 în Analele științifice ale Universității din Iași, tomul XVIII, seria Geografie, Iași; *Geograful francez Emmanuel De Martonne (100 de ani de la naștere)*, publicată în Analele științifice ale Universității din Iași, tomul XIX, seria Geografie, Iași, 1973; *Elemente de climatologie urbană - cu exemple din România* (în colaborare cu dr. Marțian Cotrău), Editura Academiei R.S.R. România, București, 1975.

Prof. dr. Ion Gugiuman a fost un mare iubitor de drumeții geografice (fiind excursionist cu bicicleta prin țară din 1930 până în 1959), dar și un foarte talentat povestitor al locurilor întâlnite, a fost profesorul care a predat din vârf de munte, la Stațiunea geografică Rarău, fondată și condusă de el (1957); lecțiile le ținea printre brazi, lângă focul de tabără, cu întrebări despre norii de deasupra și cu hărțile întinse pe trunchiuri de copaci.

În 1977 apare volumul *Cu bicicleta pe Rarău* (128 pagini), care cuprinde 37 de întâmplări adevărate, printre care povestirile *Merii cu amintiri* (sunt prezentate aspecte din viața de refugiu la Zlatna a familiei sale, odată cu evacuarea din Iași a Universității

„Cuza Vodă”, în anii 1944-1945) și *Cu bicicleta pe Ceahlău*.

În 1981 apare volumul *Drumeție prin țară* cu 23 de lecturi scrise cu patosul profesorului iubitor de patrie. Citez din *Îndemn la drumeție*: „Puține țări sunt în lume care, pe un teritoriu întins cât al patriei noastre, să aibă atâtea frumuseți naturale răspândite de la munte până la țărmul mării și atâtea realizări mărețe făurite de mintea și vrednicia poporului trăitor pe aceste meleaguri. De aceea suntem datori - tineri și vârstnici - să le cunoaștem pe toate (...) amintindu-ne cu drag de ele de a lungul anilor.”

La sfârșitul anului 1985, la Editura „Ion Creangă”, București, apare volumul *Povestiri din grădina bunicilor*, inițial intitulat *Povestiri de la Moldova*, în care sunt 16 povestiri, unele cu caracter geografic, printre care amintim: *Popas la un moment al naturii* (fiind vorba de Dealul Repedea de lângă Iași), *Stejarul Veteran*.

Câteva păreri ale oamenilor de știință – un om de știință cu suflet de povestitor, un constructor de legături între oameni și pământuri

Ion Gugiuman a fost apreciat de mari nume ale geografiei românești și internaționale: Elena Erhan, Ion Doniță, Octavia Bogdan, Alexandru Ungureanu - toți l-au considerat nu doar un specialist excepțional, ci și un model de modestie și dăruire.

Geografa Octavia Bogdan nota într-o rememorare: „A fost un om care nu s-a limitat niciodată la strictul domeniu al cercetării. L-au interesat omul, sufletul, povestea din spatele hărții. A știut să vadă ceea ce mulți ignoră: legătura profundă dintre natură și cultură.”

Alt mare geograf, Ion Doniță, spunea: „Gugiuman nu era doar profesor, era o instituție. Am avut onoarea să-l cunosc și să-l am coleg. Prin tot ce a făcut, a inspirat, a modelat generații întregi de geografi.”

Mărturiile ale studenților săi, culese din volumul *In Memoriam Ion Gugiuman*, disponibile pe Academia.edu.

Pentru mulți studenți care l-au avut ca profesor, Ion Gugiuman, nu a fost doar dascăl, ci un formator de conștiințe. Mărturiile evocă un om cald, pasionat și profund uman: „Domnul Gugiuman nu ne preda doar lecții de geografie, ci lecții de viață. În fiecare excursie ne învăța să observăm, să ascultăm natura, să fim atenți la oamenii locului. Era un poet al geografiei.” Remus A., student, promoția 1971; „N-am să uit niciodată prima noapte petrecută la Stațiunea Rarău. În jurul focului, domnul profesor ne vorbea despre munți și istorie de parcă ar fi fost legende. Ne-a învățat să iubim țara cu pasul, cu harta și cu inima.” Ana C., studentă, promoția 1969; „Deși era foarte exigent la examene, îl respectam cu toții. Nici un student nu ieșea din facultate fără să-l țină minte. A fost un reper în formarea noastră.” Tudor A., student și ulterior coleg universitar; „Stațiunea Rarău

era ca un templu al geografiei. Ne trezea dimineața cu un fluier, mergeam pe trasee și totul devenea lecție. Fiecare copac, fiecare stâncă avea o poveste în gura lui Gugiuman.”

Mădălina P., promoția 1975.

Putem aprecia că profesorul Ion Gugiuman, pe lângă faptul a făcut cunoscute frumusețile geografice ale României prin conferințe, articole, volume publicate, a contribuit la cunoașterea directă a acestora prin excursiile organizate și conduse în toată țara atât cu elevii școlilor secundare (între anii 1935-1939), cât și cu studenți (între anii 1942-1961), cadre didactice și medici.

În încheiere, un fragment din discursul profesorului Ion Gugiuman, transmis ultimei sale promoții de studenți ai Secției de Geografie (*Ion Gugiuman (1909-1990), viața și opera* de Sorin Geacu, Anexa 1, p. 126):

„...Străduiți-vă să contribuiți cât de puțin în îmbogățirea cunoștințelor geografice românești cu realizări noi, bine prețuite de contemporanii D-voastră, începând cu elevii pe care-i veți avea de instruit de-a lungul carierei...”

Munciți cu pasiune și fără răgaz, nelăsând mintea și trupul să lenevească, fiindcă numai așa veți avea multe bucurii în viață și mulțumirea că ați lăsat în urmă o dâră de lumină.

Iubiți tot ce-i frumos și creator în Natură și Societate, adăugând și dv. ceva la edificiul măreț al lumii în care trăiți.

Călătoriți peste tot în țară, de la munte până la mare, ca să vă pătrundeți ființa de neasemuita frumusețe și farmec a priveliștilor ei ca și de marea diversitate a bogățiilor naturale ori a celor făurite de poporul nostru de-a lungul veacurilor și din zilele de acum. Făcând așa, veți putea da răspuns și poetului Ovidiu, care acum 1961 de ani se întreba: <<Cu ce-i vrăjește oare pe toți pământul patriei, de nu-l mai poate nimeni de-a pururea uita?...>>

În sfârșit, vă mai sfătuiesc să vă amintiți întotdeauna că cei mai frumoși ani ai tinereții D-voastră i-ați petrecut în Iași, oraș în care au muncit, au creat și au sperat în mai bine atâtea personalități distinse ale științei și culturii românești.

Să fiți sănătoși, fericiți și întotdeauna plini de nădejde în obținerea roadelor în munca pe care curând o veți începe.”

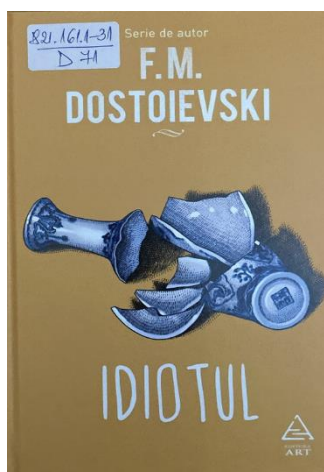
Bibliografie:

Ion Gugiuman, *Cu bicicleta pe Ceahlău*. București, Editura Ion Creangă, 1977;
Ion Gugiuman, *Drumeție prin țară*. București, Editura Ion Creangă, 1981;
Ion Gugiuman, *Povestiri din grădina bunicilor*. București, Editura Ion Creangă, 1985;
Sorin Geacu, *Ion Gugiuman (1909-1990), Viața și opera*. București, Editura Semne, 1999;
Costin Clint, Constantin Vasluianu, *In Memoriam Ion Gugiuman - 100 de ani de la naștere*. Iași, Editura PIM, 2010.

**Narcisa NENIȚĂ, bibliotecar,
Compartimentul Sala de lectură și periodice,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

EROUL DOSTOIEVSKIAN ȘI NOUA RECEPTARE A LUMII

Romanul *Idiotul* este mai puțin comentat față de alte texte dostoievskiene, deși este remarcabil în primul rând prin ideatică și prin capacitatea de surprindere a meandrelor sufletului omenesc, prin ritmul alert care caracterizează, cu toate acestea, acțiunea romanului, mai cu seamă în ultima sa parte. Comentatorii romanului au remarcat, pe bună dreptate, o importantă deplasare a mediului supus atenției, dinspre tablouri specifice vieții realist-tragice (ca în *Umiliți și obidiți* sau *Crimă și pedeapsă*) către o problematică de ordin etic și psihologic, care atrage după sine receptarea mediului, în special lumea capitalei elitiste Petersburg, văzută, cum am mai spus, prin intermediul personajului „ales”, prințul Mășkin.

O lectură simplificatoare ar putea reduce romanul la un text ce se produce din dorința relevării iubirilor dilematice, imposibile, care declanșează o adevărată furtună în sufletul eroului, conducând spre nebunia din final, formă supremă de protest puternic interiorizat. Dar tocmai această formă de manifestare a unei hipersensibilități trimite, de fapt, spre cealaltă posibilitate, mai amplă și mai larg semnificantă, care prezintă un erou complex, aflat într-o contradicție ireconciliabilă cu lumea.

Acțiunea romanului, urmărită din perspectiva relației erou-receptare a lumii, oferă cheia mecanismului dostoievskian de afirmare a noii sensibilități epice, de construire a unui alt tip de erou decât cei consacrați de romanul realist sau naturalist.

Începutul narațiunii îl prezintă pe erou în compania lui Parfion Rogojin, personaj la fel de complex, dar din altă perspectivă; alături de ei, în același

compartiment de tren, un slujbaș parcă desprins din pagini gogoliene, având rolul de a oferi neprețuite informații despre societatea spre care se îndreaptă tânărul prinț, îmbrăcat modest, fără bagaje, adică lipsit de atributele ce ar putea să îl facă să fie bine primit de o societate care se conduce după informații de genul „un om de vază care a decedat acum două luni lăsând un capital de două milioane și jumătate” sau „am să mă târăsc în fața unui om care are un milion”. Astfel se face o primă instruire a neștiutorului ce și-a petrecut copilăria și adolescența într-un sat din Elveția, după principii rousseau-iste; în plus, Mășkin suferă de epilepsie, infirmitate cu influențe nefaste, inclusiv pe plan erotic, motiv pentru care erosul se transformă în temă de discuție gratuită, deși pare a determina logica narațiunii („din cauza bolii mele moștenite, eu nu am cunoscut femeia”). Acestei infirmități i se adaugă una de ordin comportamental, interpretabilă, cea care asigură și titulatura romanului, anume atitudinea sa, judecățile sale, deosebirea radicală între sine și toți ceilalți atunci când este vorba de valori materiale, ca și de cele morale, și care fac ca prințului să i se spună, aproape de toți, „idiot”.

Tot în discuțiile din compartiment (având un rol pregătitor, după o strategie consacrată de romanele realiste) prințul va afla primele amănunte despre societatea aristocrată, despre familia Epancinilor, generalul Epancin fiind considerat un fel de simbol al aristocrației, ca și despre o femeie fatală, frumoasa Nastasia Filippovna, „o cucoană adevărată, ...în felul ei tot o prințesă (...) încurcată cu un anume Toțki, mare proprietar și arhicapitalist”.

E o primă trimitere spre stratificarea societății și spre complicatele structuri ale aristocrației, deja în contact cu o burghezie nedefinită, având în comun singurul zeu căruia i se închină în mod egal, banul. Chiar simbolul aristocrat, generalul Epancin, este rezultatul unei profitabile mezalianțe, ilustrând știința sa de a avea „izbânzi financiare” și o „situație înfloritoare”, prin căsătoria sa cu o femeie din neamul prinților Mășkin (rudă directă cu eroul nostru), altfel, el neavând studii și provenind din rândul copiilor de trupă.

De altfel, ajuns în casa Epancinilor, primit în diferite moduri, șocând lumea prin comportamentul său sincer, democrat, lipsit de interese ascunse, Mășkin descoperă constant misterele societății ce se afla în plină prefacere, un exemplu concludent al rezultatelor inevitabile fiind tânărul Ganea (Gavrila Ardalionovici, un

fel de rival al eroului, care se vede nevoit să își justifice actuala poziție socială, el fiind de adevărată origine nobilă, dar obligat de decăderea financiară să își vadă familia ținând pensiune, iar pe el însuși „în serviciu particular, la Societate”.

Tot în casa Epancinilor, eroul este aspru interogat asupra situației sale și a calităților prin care ar putea răzbi în viață, deocamdată el fiind lipsit de orice fel de avere, doar numele de prinț fiind un palid sprijin într-o societate aptă să recepteze mai degrabă noutatea sosirii sale și comportamentul său insolit decât semnificația familiei nobiliare și calitățile reale ale prințului. Dar tot în acest context se vor purta discuții despre Rusia, pe care tânărul nu o cunoaște defel, și despre Europa (mai precis, Elveția, țara în care el și-a petrecut mare parte din viață, dar pe care, iarăși, nu o cunoaște deloc, fiind retras în izolarea unui sat).

Cunoașterea componentei feminine a familiei Epancin, mama și cele trei fete („de o sănătate înfloritoare”), trimite axa romanului spre o altă orientare. După remarci și observații specifice, prințul, supus unui adevărat examen, care va oferi rezultate contradictorii asistenței („prințul acesta e mai degrabă un impostor decât un idiot”), are prilejul de a oferi una dintre primele dovezi ale caracterului său atipic, prezentând, cu o mare subtilitate de observații de natură psihologică, o execuție văzută în Elveția, dar și o întâmplare cu puternic suport emoțional, povestea despre felul în care a receptat el dragostea, prilej de dezvoltare a unui fel de mit creștin despre fata oropsită, Maria din satul elvețian. Fetele și mama lor fac conversație într-un stil consacrat, comentând situații, comportamente, evenimente sociale; dar adevărata lovitură o va da tot prințul, cel considerat neofit și, desigur, idiot în diferite grade și accepții, care, solicitat să vorbească de frumusețea Aglaiei, fata cea mai mică și mai frumoasă a Epancinilor, va spune că este „negrăit de frumoasă, aproape ca Nastasia Filippovna”, despre care fusese vorba ca despre „o țiitoare de lux”, dar despre care nu se credea că ar putea ști ceva tocmai prințul venit atât de departe și lipsit de semnele corectei receptări și interpretări a societății.

Prințul va intra rapid într-o adevărată mreață de date, informații, provocând încurcături prin multiplele sale „gafe” (e naiv, e idiot, se va spune frecvent despre el): relația secretă dintre Ganea și Aglaia, ca și faptul că un portret al Nastasiei se află la Ganea, situația care îl face să locuiască în pensiune tocmai la familia scăpătată a acestuia, discuțiile despre Rogojin, despre Nastasia, devenită o obsesie a tuturor celor pe care îi cunoaște acum prințul, toate conduc la o tensionare neașteptată a unui altfel de epic decât cel canonizat până atunci de romanul realist.

Capacitatea lui Mășkin de a da verdicte, de a filtra și a înțelege altfel evenimentele, de a pricepe lucruri ce scapă nivelului de înțelegere al celorlalți, cu accentul pus pe ideea de suferință și salvare („Ce mult aș vrea să

fie bună! Atunci totul ar fi salvat!”), este simptomatică și de-a dreptul neobișnuită pentru ceilalți, mărindecă decalajul existent oricum prin starea sa socială și biologică.

Trăind în pensiunea familiei Ivvolghin, o replică în alți parametri dată pensiunilor balzacice, prințul va vedea în continuare aspecte ale lumii, le va decanta în maniera sa insolită, va fi taxat de idiot chiar de Nastasia, atunci când face o vizită neașteptată în casa lui Ganea și îl crede pe Mășkin lacheul familiei; obsesia pentru această femeie, metresă de lux, dar și „o fată necăjită și foarte frumoasă” se accentuează, în paralel cu inducerea treptată a unor sentimente contradictorii pentru Aglaia, fata cea mai mică a Epancinilor. Rușinea lui Ganea pentru ramolismul tatălui său și pentru decăderea familiei, comportamentul mitocănesc al lui Rogojin (proaspăt îmbogățit) și al acoliților acestuia, târguilele pe față, care pun banii înaintea sentimentelor, intervențiile cavalierești ale prințului, la fel de deplasate pentru majoritatea spectatorilor ca și cele ale lui Don Quijote în alte contexte, apariția altor personaje (precum Ippolit, preocupat de spectrul unei morți apropiate, întâmplările de la o serată în care se regizează compromiterea lui Ganea și verificarea *iubirii*, toate se petrec din perspectiva eroului, la rândul său, el care vede propriul spectacol al lumii, fiind observat, comentat, interpretat de toți cei cărora le trezește atenția. Nastasia îl vede ca „un om foarte inteligent, care știe ce vrea”, el la rândul-i spunându-i că „în dumneata totul e perfecțiune... chiar și faptul că ești slab și palid...”.

Se augmentează ideea lui Dostoievski despre suferință, despre sărăcie, mai cu seamă după ce Nastasia face un aspru rechizitoriu față de importanța socială a banilor, de mizeria sentimentelor, de ascunzătorile morale, cei doi descoperindu-se pe același nivel (aparent) de comunicare și înțelegere („M-ai lua așa cum sunt, săracă de tot?”, va întreba ea, „Te-aș lua oricum”, îi va răspunde el). De aici va începe ciudata relație a celor doi, construită pe un joc antitetic, dar și complementar a două structuri de personalitate care, alături de Rogojin și, parțial, Aglaia, sunt cele mai interesante din roman, relație care va evolua și va involucra după reguli ce scapă înțelegerii, ca și meandrele unor gândiri și sensibilități contorsionate, singurele care determină atitudini față de lume și care trimit spre imagini ale lumii, privită acum din diferite unghiuri: al naratorului fictiv, al lui Mășkin, al Nastasiei, al Aglaiei, al lui Ganea, al lui Ippolit, al generalului Epancin sau al lui Ivvolghin, într-un amestec tur caleidoscopic, ce schimbă mereu fețele arătate, întărind ideea că adevărata obiectivitate se ascunde în spatele viziunilor subiective mereu alăturate, contrazise, opoziționale.

O scenă cu adevărat tensionantă, justificând caractere și relansând acțiunea romanului, este aceea în care prințul, proaspăt devenit bogat (are o scrisoare de moștenire de un milion și jumătate!), este refuzat de Nastasia, care îl alege pe Rogojin (iarăși într-un joc al

alegerilor și renunțărilor ce se va derula până la sfârșitul romanului) deoarece nu poate să distrugă viața unui prunc nevinovat: „Adio, prințe, pentru prima oară am întâlnit un om adevărat!” și motivația ei, în spiritul acelei autopedeșiri ce și-o administrează o galerie de personaje dostoevskiene evoluând în cultul suferinței izbăvitoare: „Mă duc să fac trotuarul, acolo e locul meu, iar de nu, mă fac spălătoreasă!”

Așa se derulează relația eroului cu lumea și a lumii cu eroul, în acea perspectivă a deplasării de mediu ce caracterizează romanul, în prima sa parte, esențială ca pregătire și ca derulare evenimentială.

O a doua parte îl prezintă pe Mășkin bogat, determinând alte primiri și receptări în societate, care va interpreta „norocul”, „prostia”, „idiotenia” eroului, deoarece prințul se va comporta în aceleași cadre cunoscute inițial.

În ceea ce îl privește, el continuă aventura cunoașterii societății. Îl va vizita pe Rogojin (pe o tăbliță aplicată pe casa acestuia scrie „Proprietatea lui Rogojin – cetățean de onoare și de neam străvechi”, va asculta tribulațiile acestuia privind relația cu Nastasia („I-a făcut de răs la Moscova, cu un ofițer”), o va apăra pe femeia „ușoară”, spunând că „e foarte bolnavă și trupestă și sufletește”. În tonul specific doar lui de a anticipa și de a înțelege structurile complicate ale sufletului omenesc, va determina uimitor natura reală a lui Rogojin („... unde sfârșește la tine dragostea și unde începe ura...”) temându-se că acesta va împlânta cuțitul în cea care, mărturisit, îl iubește pe Mășkin și se va căsători cu Rogojin „ca și cum s-ar arunca într-o fântână”. E o dramă amplificată și de autoanaliza practică consecvent de prinț, care se teme că îi va reveni boala, fiind atacat de o nouă criză de epilepsie.

O nouă „descoperire” a eroului, o altă Aglaia, de care se poate îndrăgosti, se petrece tot într-o contextualizare livrescă (de altfel, cei doi nu cunosc lumea decât din cărți, până la un anume nivel apropierea donquijotescă fiind sensibil acceptată); de această dată este vorba de un poem pușkinian, în aceeași notă a cavalerului sărman, apărător al celor necăjiți, care o impresionează pe tânăra fată, atât de opusă socialmente și temperamental Nastasiei.

De acum înainte Dostoevski va dezvolta tehnica romanescă de colaționare a informațiilor, făcând trimitere la zierele care speculează povestea dintre prinț și Nastasia, intercalând narațiunea lui Ippolit, intercalând noi instanțe narative și reasezând poziția lui Mășkin, din perspectiva celorlalți, între inocență și sinceritatea totală a exprimării.

Se ajunge astfel la a treia parte a romanului, mult mai determinată, cel puțin la început, în prezentarea unor considerații sociale asupra societății și moravurilor acesteia, insistându-se asupra noii mentalități ce se creează, toate aceste informații venind din surse diverse și intersectându-se cu receptarea prințului, pe de o parte, ca și cu felul în care el este în continuare privit de

ceilalți. Familia Epancinilor este surprinsă la nivelul problemei fetelor („de ce nu se mărită fetele”), se discută literatură, se ascultă muzică, se discută mult și despre multe, se recontextualizează posibila iubire dintre prinț și Aglaia, o iubire ce pornește de la obligații, de la conveniențe sociale, de la sensibilități exacerbate, conștiente de faptul că ei văd altfel lumea și lumea, la rândul ei, îi receptează ca atare, dar prințul continuă seria meditațiilor asupra Nastasiei, conturând sentimente alambicate (milă, spaimă, iubire) și provocând o adevărată scenă social-criticabilă atunci când o apără pe „țitoarea de lux” de insolența unui ofițer, sfidând morala dominantă și comportându-se în linia cavalerilor de altădată.

Se alambichează astfel un potențial erotic, cele două vor interrelaționa, Nastasia continuă seria sacrificiilor, dorind căsătoria prințului cu Aglaia (concluzia lui Rogojin fiind „înseamnă că te iubește Nastasia Filippovna”), la petrecerea din vila prințului Ippolit va citi provocatoarea sa confesiune, text comparabil structural cu nuvela despre *Marele Inchizitor* din *Frații Karamazov*, se derulează episodul tragicomic al adormirii eroului pe banca unde o aștepta pe Aglaia, prilej de introspectare a rușinii și revoltei ce se declanșează în sufletul tinerei fete, care a citit două romane de Paul de Kock, cu scopul „de a afla tot”, se discută (iarăși) despre Nastasia („o iubești mult?” fiind o întrebare lansată de ambele femei ce gravitează în jurul prințului, care, într-o intimitate tot mai complicată, se cufundă temeinic într-o boală mult mai periculoasă decât cea cu care venise în țară din Elveția, abandonând și reluând, jucând o altă comedie a erorilor, renunțărilor și reluărilor, ca și cele două femei de altfel.

A patra parte introduce un comentariu scriitoricesc despre relația autor-text-persoane-personaje: „Există persoane despre care e greu să spui ceva care le-ar prezenta deodată și cu totul, în felul lor cel mai tipic și mai caracteristic; sunt persoanele numite de regulă oameni «obișnuiți», «majoritatea», care într-adevăr alcătuiesc marea majoritate a oricărei societăți. În romanele și nuvelele lor, cel mai adesea, scriitorii se străduiesc să ia tipuri sociale și să le prezinte artistic, tipuri care extrem de rar se întâlnesc în realitate pe de-a-ntregul și care, totuși, sunt mai reale decât realitatea însăși (...).

Așa că, fără să ne lansăm în explicații mai serioase, vom spune doar că în realitate tipicitatea persoanelor parcă se subțiază cu apă și toți acești alde Georges Dandin și Podkoliosin există într-adevăr, forfotesc și fug prin fața noastră zi de zi, fiind însă într-o stare cumva diluată.”

De la această linie de teoretizare, se va trece la descrierea problemelor familiei Ivvolghin, cu deosebită insistență pe comportamentul de decrepit al generalului, dar și pe clamările erotice ale lui Ganea, prilej narativ de deplasare spre cele două iubiri ale prințului, interpretabile, una din logica milei și suferinței,

cealaltă pornind de la conveniențe, de la respect, de la logica aranjamentului, nesocotindu-se tocmai fundamentele propriu-zise ale dragostei. E foarte plină de subtilitate această parte care o analizează pe Aglaia, în liniile comportamentului ei de față alintată, timidă, dar și temperamentală, provocându-l pe prinț să o ceară în căsătorie și anulând apoi propriile-i propensiuni, întreținând certuri, ironii, răutăți („nu e dispusă să înlocuiască pe metresa nimănui”; totul va culmina cu ceea ce se va întâmpla la o serată cu adevărat faimoasă, ce se va desfășura la Epancini. Pe fondul unor discuții care atestă profunzimea unor cunoștințe despre religie ale lui Mășkin, Aglaia îi cere „o stângăcie”, să spargă o vază chinezească, foarte importantă în casă, îl sfidează, îl zăpăcește, îl „iartă”, își ascunde prost iubirea („pentru mine, el este un străin ca oricare altul”), îi cere să stea acasă, deoarece se anunță o vizită importantă... se pregătește o întrevvedere între cele două femei, care poate fi fatală.

Neliniștea prințului se accentuează: incertitudinea erotică și incertitudinea dreptului său la iubire, metafizica erosului, teama de femeia iubită, faptul că trebuie să o însoțească pe Aglaia în vizita „fatală”, toate se întrepătrund, grăbind parcă șirul evenimentelor. De altfel, din acest moment, ca și în romanul stendhalian, narațiunea devine tot mai alertă spre un final în care evenimentele, deși multe și pline de semnificații trec cu adevărat într-un nedrept plan secund, mult mai provocatoare fiind stările emoționale, conflictele psihologice care se creează.

Întâlnirea dintre cele două femei este relevantă pentru tot ce s-a petrecut până acum și demonstrează preocuparea romancierului pentru construcția aventurii psihicului, în detrimentul celei exterioare, interesul narațiunii de a decupa emoții, trăiri sufletești puternice, toate analizate, întoarse pe toate fețele și privite din toate unghiurile posibile. Rolul prințului, în acest episod tensionat, este de tampon-receptor; altminteri, „femeia înțelese pe femeie” și declanșarea sentimentelor contradictorii se face pe față. Cu toate acestea, conflictul deschis îl privește, de fapt pe prinț, care asistă, alături de Rogojin, pe posturi de posibili *raisonneuri*. Replicile celor două femei pot fi lămuritoare: „pentru că e un om foarte bun și naiv și, în simplitatea lui, a crezut, probabil, că ar putea fi fericit... alături de o femeie cu un asemenea caracter...”, afirmă Aglaia, care nu mai e deloc copilul bănuț de prinț; „ai vrut să te convingi pe care din noi iubește mai mult, pentru că ești teribil de geloasă... ei bine, ia-ți odorul... iată-l, se uită la dumneata și nu-și mai poate reveni din buimăceală; ia-ți-l, dar cu o condiție: să plecați de aici imediat!”, va fi intervenția Nastasiei, care revine apoi, vrând să și-l păstreze pe prinț și să-l alunge

pe Rogojin; totul într-o adevărată cavalcadă a pulsuniilor; Aglaia fuge, prințul rămâne cu Nastasia (mult mai nefericită, în interpretarea sa) „să-i spună vorbe dragăstoase, cu care alinți un copilăș”.

Simultaneitatea, condiție esențială a artei scriitorului, transpare mai cu seamă în ultimele secvențe ale romanului. Evenimentele sunt comentate rapid de o societate care, după ce l-a acceptat ca „idiot” și naiv pe prinț, nu poate înțelege comportamentul „aberant” al acestuia (renunțarea la o logodnică precum Aglaia pentru o femeie de moravuri ușoare). Prințul, aflat în febra pregătirilor căsătoriei cu Nastasia, mai frecventează lumea Epancinilor și sunt în continuare inserate comentarii, observații, zvonuri, într-o construcție deliberat alambicat-eseistică, urmărind stoarcerea adevărului, prin multiple comunicări de versiuni. Una dintre acestea poate fi justificativă, din perspectiva societății care îl judecă pe erou: „ți se povestește emoționanta și trista poveste a unei femei pângărite; ești un cavaler, un tânăr neprihănit și e vorba de o femeie!”

„Idiotenia” prințului e analizată la acest nivel la care s-a ajuns, prin intermediul celor două povești de iubire, ce abia acum pot fi înțelese ca sumă de pretexte inteligent construite pentru a demonta resorturile psihicului uman, obligat să relaționeze într-o lume pe care, de fapt, nu o cunoaște; de aici, și mai concludent trebuie să fie actul cunoașterii.

Cunoașterea săvârșită de inocent poate fi cea adevărată necosmetizată; drama sa, că ar putea iubi două femei, diferit, după cum ele sunt atât de diferite, nu poate fi nici înțeleasă, nici acceptată („...și cum să iubești două femei deodată? În două feluri diferite? Curios... Bietul idiot! Și acum ce se va întâmpla cu el?”).

E o întrebare legitimă, într-o contextualizare strict socială. Moartea generalului Ivolghin face o impresie puternică asupra prințului, ca și boala lui Ippolit, prevestind parcă declanșarea propriei boli, ca și spaima Nastasiei, care se teme că Rogojin e pe aproape și o va înjunghia.

Ceea ce urmează, avertizează naratorul fictiv, e o reconstituire pe baza celor aflate „de la persoane bine informate”. Nunta ce ar fi trebuit să consacre triumful iubirii creștine a prințului nu mai are loc, Nastasia, „palidă ca un cadavru”, cerându-i lui Rogojin *eliberarea*: „scapă-mă! ia-mă cu tine! unde vrei tu, chiar acum!”

E o *eliberare*; prințul, plecat în căutarea celor doi, la Petersburg, va asista la ciudatul priveghi ce consfințește sfârșitul femeii iubite, ucisă de Rogojin, și va sfârși el însuși în nebunia ce îl separă definitiv de lumea pe care a căutat să o înțeleagă.

RÂNDURI VASLUIENE

NINA TOMA

(n. 8 dec. 1963)

Volume de versuri:

Vara celor cinci sânzienne (2018),

Ecou de suflet pe cruce (2020),

Liniștea lumii rezemată de cer (2023),

Străfulgerare de clipe fugare, timp câștigat (2023),

Icoană de nenuntire (2024).

Călător împotriva timpului meu

Cu gândul departe,
am uitat să-ți spun *la revedere*,
ocupată să ridic
castele de vise la cer,
n-am văzut durerea din ochii tăi.
Victimă în propria luptă cu viața,
mi-a fost imposibil să zăresc detaliile
care întregesc tabloul cu Don Quijote,
vânând monștrii imaginari ascunși în mintea mea.
Fuga absentă și epuizarea revin,
valuri amenințătoare mă acoperă
și-am uitat
să te sărut de noapte bună...
Acum că ai plecat,
mă întorc în mine
și mă întreb:
de ce-am dărmat podul dintre noi?
Plec,
călător împotriva timpului meu,
să te aflu,
să te întorc în viața mea,
încercând să nu mai uit,
să te sărut
înainte să-ți spun
la revedere.

Mi-e primăvară

Când inima mi s-a-nvelit cu ger,
iar stelele nu mai au loc pe cer,
și când de triste zile,
mi-e umărul mai greu,
din ochii tăi, iubite,
se naște cerul meu.

Mi-e primăvară iară,
din primăvara ta,
zăpezi de-argint curg tainic,
în șipote de stea,
și-n ochii tăi, știu bine
că voi găsi mereu
un colț de rai albastru,
cu stele-curcubeu.

În zile-ntunecate,
când soare nu mai am,
tu-mi înflorești cuvinte,
în mărunț de la geam,
și când se stinge clipa
târzie-a unui dor,
plâng eu,
plângi tu, iubite,
și nu mă lași să mor.

Eu știu...

Tu ești asemenea unui glob de apă.
 Lasă-mă
 să închid ochii în tine
 și îți voi da, în schimb,
 doar greutatea
 unei frunze albastre
 rătăcită prin tine...

Îndoiala,

nemiloasa îndoială,
 mi-a străpuns pieptul,
 ca o lamă de cuțit
 pe care mi-am înfipt-o singură...
 Mai târziu,
 deși am scos lama,
 rana a rămas,
 și azi,
 mai simt
 cum zvâcnește durerea adânc...

Dorul,

oniric delir,
 răscolește trupurile posedate
 de zeul iubirii,
 Eros.

Tainice chemări
 izvorăsc
 neconținut și se pierd în
 ecouri fără sfârșit...

Curile îndrăgostiților adulmecă flămânde
 iluzia sărutului primordial,
 neprihănite, trupurile se contopesc în
 euforice senzații de umbră și
 lumini incandescente...

Numai
 iubirea potolește dorul
 năvalnic,
 aprins în inima
 ta.

Umbra călătoare

Rătăcind pe coridoarele pustii,
 ca o umbră călătoare,
 sufletul ei evadase
 din sala de reanimare,
 unde secundele îi erau măsurate
 de compresia defibrilatorului rece
 și de țâcănitul implacabil al monitorului
 pe care abia mai tremura

o linie albă,
 subțire
 ca un fir desprins
 din pânza unui păianjen...
 Odată cu urma zgâriată pe tavan,
 cu unghia arătătorului,
 dispăruse iluzia,
 că ar putea reveni în trupul
 din care nu mai rămăsese
 decât un contur vinețiu,
 încerca, zadarnic,
 cu ultimele puteri,
 să se agațe
 de cea din urmă
 sclipire de soare,
 reflexie a răsăritului
 neapus din inima ei,
 în timp ce tavanul
 se lărgea,
 tot mai mult,
 într-un oranj infinit.

Fortuna labilis

Variabil,
 ne trăim prezentul
 sub aura nemiloasă
 a norocului schimbător...
 Constant,
 rămâne doar modul
 în care ne simțim:
 trecători singuratici,
 călători ai unui destin,
 supuși neîncetat căutărilor,
 frământărilor,
 împlinirilor,
 deznădejdlor...
 Toate zilele noastre
 sunt la fel:
 un trist poem
 de suferință
 și resemnare.

Fragilis

Fragile vise,
 umbre dansând,
 nopți fără lună
 stelele-ascund...

Fragile speranțe,
 destrămare de gânduri,
 se scutur toate,
 rânduri, rânduri, rânduri...

Fragile clipe,
 timp efemer,

licăriri călătoare-n
necuprinsul cer...

Fragile iubiri,
tânguioase chemări,
leagănă dorul
în depărtări...

Fragile sunt toate,
vise, speranțe, clipe,
iubiri ascunse-n
inimi răscolite...

Liniștea dinaintea furtunii

Ca un naufragiat,
nu am decât cerul:
noaptea, cu stele,
ziua, cu soare.

În jurul meu,
rechinii simt iz de sânge,
dau ochuri plutei,
cercul rău se strânge.

Vin nori de furtună,
zarea-ntunecând,
valuri nemiloase
trupul strâns îmi prind.

Mai am timp de-o rugă:
*Doamne,
sufletul Ți-l dau Ție, dar inima,
inima să o închizi,
într-o scoică-albăstrie,
sub formă de stea.*

Ea/ ei

... ei i-au luat ochii,
smulgându-i cu ură,
necruțător...
Ea a închis pleoapele
și-apoi a învățat
semnele orbilor.

... ei i-au luat cuvintele
și le-au aruncat
în noroi...
Ea le-a spălat, cu migală,
unul câte unul, și le-a dat
sensuri noi.

... ei i-au tăiat brațele,
abandonând-o,
fără milă...
Ea s-a rugat Domnului,
cerând îndurare

din inima-i de copilă.
... ei i-au secerat picioarele,
lăsând-o în pustiu
singură...
Ea a îmblânzit fiarele
cu sufletul ei bun,
fără urmă de ură.

... ei i-au luat tot.
Numai sufletul,
nu.

Nimeni, niciodată...

Niciodată singur, cerul, niciodată,
ziua, nori și soare, noaptea, stele, lună.
niciodată singur, nu-i izvorul, nu e,
unde-i voioase ca un cânt răsună.

Niciodată singur, focul, niciodată,
din cenușa stinsă, iară se aprinde,
niciodată singur, vântul, niciodată,
vise risipește și-apoi scump le vinde.

Niciodată singur, omul, niciodată,
chiar de-i plânge ochiul, inima-i se zbate,
niciodată singur, nu-i nici Dumnezeu,
mângâie și-alină sufletele toate.

Niciodată singur, nimeni, niciodată,
nicăieri în lume, fără Dumnezeu!

Ascultă, privește!

Toate din jur se duc
spre apus,
ascultă, privește,
clipele nu-s.

Nimicul sporește
golul din noi,
mereu înainte,
nicipând înapoi.

Azi e-un alt mâine
promis tuturor,
ascultă, privește
clipele-n zbor.

Un ieri niciodată
nu va fi azi,
zilele date,
nu le-aduni, ci le scazi.

În inimi tresaltă
un ultim fior,
ascultă, privește
clipele mor.

LILIANA ELENA MUȘTIUC

(27 mart. 1961 – 10 apr. 2024)

Volume de versuri:

Lacrimile singurătății (2004),

Copac fără pădure (2009),

Lecția de iubire (2012),

Plopul fără pereche (2017),

Amintiri și scrum (2019),

Disensiuni (2023),

Proză scurtă:

Ispita (2017).

Max, inimă de om

N-am crezut niciodată că moartea unui animal de casă poate să te îndurereze atât de mult.

De curând, reușisem să cumpărăm în Cartier o casă micuță, dar cu o curte foarte mare, ceea ce mă bucura foarte mult, având în vedere că-mi propusesem să mă apuc de grădinărit: să-mi plantez pomi fructiferi, să-mi pun și câteva straturi de legume, vreo câțiva butuci de vie și flori, foarte multe flori, mai ales în fața casei. Voiam să fac un adevărat Paradis din grădina mea care, pe lângă bucuria ochilor și-a sufletului, îmi va oferi și legume, și fructe proaspete, fără teama că sunt stropite cu prea multe otrăvuri. Ba chiar îmi propusesem să cresc și câțiva puișori tot în vederea unei alimentații cât mai sănătoase.

Nu după mult timp, mă vizitează zăpăcita de Lola care-mi aduce, drept cadou de casă nouă, un pui de câine obișnuit, negru ca un cărbune, învelit într-un fular roșu: „Dragă, ți-am adus această scumpete care va fi un paznic vrednic al casei tale, vei găsi în el un prieten adevărat, ai să te convingi mai târziu. Eu am cunoscut-o pe mamă-sa care-a fost iubită de tot blocul fiindcă nimeni nu ne-a furat vreodată o rufă din spatele blocului, unde le puneam la uscat. Și-apoi, când îi dădeai mâncare sau apă, nu te lăsa să pleci până nu-ți lingea mâna sau picioarele ca semn de mulțumire pentru ce-i dădeai; ai să te convingi mai târziu, văd că acum mă privești cu neîncredere.”

La-nceput, sinceră să fiu, m-am sfiit să pun mâna pe el; de fapt, îmi era teamă de aceste patrupeze, fusesem mușcată foarte rău în copilărie de un câine lup care n-a avut, săracu', nicio vină că m-a apucat de turul pantalonilor, trântindu-mă-n zăpadă. Vina a fost a mea. Mă duceam la grădiniță și, când am ajuns în dreptul lui, am luat-o la fugă, iar el, simțindu-mi teama, s-a năpustit la fundulețul meu, la ceea ce era mai aproape de botul lui; pe-atunci nu știam că nu trebuie s-o iei la fugă când ești în prezența unui câine; acum, știu că nu trebuie să le-arăți că-ți este frică de ei, ci să treci mai departe cu toată cutezanța. De-atunci, nu m-am mai putut apropia de niciun câine. N-am mai putut

mângâia niciodată alte vietăți care, se spune, c-ar fi mai credincioase decât mulți dintre noi, oamenii; credeam că părerea asta este o exagerare, dar aveam să fiu contrazisă și să constat loialitatea lor pe parcursul conviețuirii cu Max, așa-l botezase Lola și așa i-a rămas numele.

La început, a fost foarte reticent când îi întindeam o bucată de mămăligă sau pâine unsă cu câte ceva de pe la masă; i le puneam într-o farfurie de tablă și mă-ndepărtam de lângă el, pândindu-l de după vreun pom să văd ce face.

Și ce făcea? Mirosea de câteva ori prin preajmă, lătra o dată sau de două ori și-apoi, prinzând curaj, se apropia de farfurie și-n câteva clipe mânca tot, pândind în dreapta și-n stânga, ca și cum s-ar fi speriat de un dușman neașteptat care i-ar fi râvnit mâncarea.

Așa a procedat o zi, două, trei, o săptămână până când a constatat că nu-i vreau răul, ba, dimpotrivă, îi ofer pâinea cea de toate zilele cu multă blândețe și bunătate, cred că-ncepuse să-mi cunoască inima. Max al meu venea de-acum și-mi lua pâinea sau mămăliga din mână, fixându-mă cu o privire pătrunzătoare, gudurându-se de câteva ori la picioarele mele; gestul acesta l-am tradus ca pe o mulțumire pentru hrana și apa pe care i le dădeam.

Acesta a fost începutul prieteniei mele cu Max, bunul și bătrânul meu prieten. De câte ori eram supărată, venea drăguțul și mă privea languros în ochi, întrebându-mă, parcă, ce probleme m-apasă, iar eu mă lăsam sedusă de încrederea pe care mi-o inspirau ochii lui și-ncepeam să mă destăinui: îi vorbeam despre necazurile mele de la școală și de-acasă, încredințată că-nțelege ce-i spun, iar el, drăguțul, privindu-mă cu duioșie, îmi dădea impresia că este alături de suferința mea, mârâia de câteva ori ca și cum ar fi vrut să mă-ncurajeze cu prezența lui și-apoi îmi lingea mâna cu blândețe. În acele clipe se producea fuziunea sufletelor noastre; ce mail, se-nchegase între noi o prietenie ca-ntre doi oameni.

Odată, a venit rănit la o ureche, de pe unde umblase, când îl lăsasem slobod din curte. O săptămână m-am

ocupat numai de rana lui: îi spălam rana cu apă oxigenată pentru dezinfectare, apoi îl tămăduiam cu niște medicamente recomandate de un veterinar ca să-i cicatrizeze rana cu ușurință și fără prea mare durere. Toate acestea le făceam ținându-l în poală și strângându-l la piept ca pe un prunc. Să-i fi văzut privirea cu care mă urmărea! La puțini oameni vezi aceeași duioșie în ochi atunci când le faci un bine.

În primăvară mi-am scos puișorii de rață și găină să zburde prin curte ca să mai ciugulească câte-un firicel de iarbă, să se-nfiriepe mai repede. Să zici că Max s-ar fi dat la vreunul dintre ei, așa cum auzisem pe la vecinii mei că procedaseră câinii lor, nici vorbă! Nu a atentat la viața niciunuia dintre ei, ba, dimpotrivă, mi-i păzea ca pe ochii din cap și nu-l lăsa nici pe motanul vecinului în pace, lătrându-l de câte ori se apropia de gardul puișorilor, așa că acesta din urmă se lăsa păgubaș, plecând acasă cu coada-ntr-o picioare. Căpătasem atâta încredere în vigilența lui, că puteam lipsi o zi întreagă, el era paznicul de bază al casei.

Cel mai bine o ducea iarna, când stătea la adăpost: îi făcusem o cușcă bună de lemn, cu acoperiș de tablă, și-i pusesem pe jos niște țoale vechi ca să se-nvălească-n ele, dar vara, o ducea mai greu acum de când, cu schimbarea climei, canicula se instala de pe la opt, nouă dimineața și până la aceleași ore seara, așa că stătea săracu' la umbra unui prun de lângă cușcă. Îi dădeam tot timpul să bea apă rece scoasă din fântână, dar îl încălzea, probabil, foarte tare și părul lăptos. Mi-era așa milă de el, încât uneori îl lăsam să iasă din curte și să se ducă-n liziera din fața casei noastre, să zburde-n voie pe unde-o vrea. Venea de fiecare dată conștiincios acasă când i se făcea foame.

Fusese de mic învățat să i se dea hrana și să nu trebuiască să și-o procure, astfel că acceptase închisoarea din curte în schimbul libertății din pădure.

Când ajungea în curte, dacă se-ntâmpla să fiu pe-afară, venea direct la mine, sărindu-mi în brațele pe care i le întindeam cu drag, sărutându-l pe amândoi obrații cu mare drag. Max își rotea triumfător coada de câteva ori, semn de mare fudulie pentru gestul meu.

Dar adevărata lui dragoste și-a arătat-o într-una din zilele când, întorcându-mă de la școală pe la ora două, am leșinat căzând ca moarta în curte. Poate din cauza caniculei, erau aproape 40 de grade la umbră, poate fiindcă nu mâncasem nimic în acea dimineață, fiind ocupată cu pregătirea materialului didactic, sau amândouă la un loc, nu știu ce să spun, știu doar că am amețit după ce am închis poarta și am căzut; nu-mi puteam folosi mâinile și picioarele, ba și gura mi se-nclăștase, deci nu aveam cum să strig după ajutor.

Norocul meu a fost că Max rămăsese slobod prin curte, așa că a venit iute la mine, m-a înconjurat de câteva ori, lătrând întruna, apoi a venit în fața mea și, uitându-se-n ochii mei, mă privea cu durere, parcă așteptând să-i dau vreo sarcină. De unde? Eu nu puteam vorbi, așa că Max s-a-ndepărtat ducându-se la gardul vecinului și-a-nceput să urle și să latre din toți bojogii, dar niciun răspuns. Cred că vecinii nu erau acasă, așa că Max s-a-ntors iar la mine, m-a mirosit, mi-a lins mâinile și picioarele, mârâind cu tristețe că nu-și poate ajuta stăpâna. A stat lângă mine o bună bucată de timp, apoi iar s-a dus la gardul vecinului, lătrând

asurzitor, și tot așa a făcut naveta între mine și vecin până la ora șase, când a venit Eugen, nepotu-meu, și m-a găsit căzută. M-a ajutat să vin în casă, ducându-mă în brațe, dar Max nu se dezlipea de noi, pândeia orice mișcare a lui Eugen de parcă s-ar fi temut ca acesta să nu-mi facă vreun rău. Bunul și credinciosul meu prieten Max, ce inimă aveai!

Așa au trecut zece ani, timp în care sentimentele noastre de iubire și încredere au devenit reciproce. Dar cum tot ce-i bun și frumos nu durează o veșnicie, la Crăciun, Max al meu a-nceput să refuze mâncarea pe care i-o dădeam; am încercat să-i schimb meniul: i-am dat câteva hapuri pentru răceală, vitamina C pentru poftă de mâncare, dar niciun rezultat, stătea abătut lângă cușca lui, privind tot timpul spre poarta care ducea la lizieră.

„Max, ce-i cu tine, bătrâne?” Îl mângâiam ușor pe tot corpul cu gândul să-i găsesc problema, dar nimic, mârâia ușor, ca și cum ar fi gemut un om pe care-l doare ceva, și se uita apatic în ochii mei.

Nu mi-au tihnit sărbătorile de iarnă din pricina asta, i-am mai dat niște prafuri recomandate de un alt veterinar, dar nicio îmbunătățire, ba aveam impresia că zăresc lacrimi în ochii lui când îi dădeam să mănânce, îl mângâiam cu o durere-n suflet care mă rupea în două. Atunci nu mă mai puteam abține și-ntorcându-mi fața-n altă parte, ca să nu mă vadă Max, lăsam să picure-n voie lacrimile care năvăleau din suflet, nemi-lăsându-se ascunse de-atâta durere câtă-mi pricinuise neputința mea de a-l ajuta pe bunul meu prieten cu care petrecusem zece ani de jocuri, mângâieri, confesiuni și încredere unul în celălalt, pe care-o simțeam în privirile noastre.

Totul a durat până când Eugen a deschis poarta ca să-și scoată mașina. Cred că atunci poarta a rămas deschisă și Max a plecat, făcându-se nevăzut.

În zadar ne-am dus cu lanterna să-l căutăm în lizieră, l-am strigat de nenumărate ori, dar... degeaba.

Abia când au venit zilele însorite ale primăverii și s-a topit zăpada, vecinul la care lătrase Max să mă ajute, când am leșinat în curte, l-a găsit mort în spatele lizierei, cât mai departe de drum.

Deci, până și de ultima lui durere, Max a vrut să mă cruțe, ducându-se departe de casă să moară, fără a mă face să sufăr văzându-i apusul. Voi rămâne toată viața cu un gol imens în suflet, lăsat de bunul și credinciosul meu prieten cu inimă și simțire de om. Nu mai vreau niciodată să am un animal în companie, doare cumplit când îl pierzi!

(din volumul *Ispita*, Liliana Elena Muștiuc. Iași, Editura PIM, 2017)

SCRIITORI VASLUIENI DIN ȚARĂ ȘI DIASPORĂ

CORNELIU IFRIM, SCRIITORUL PROFUND ANCORAT ÎN SPIRITUL BRĂILEI

Istoric, profesor, jurnalist și om de litere, Corneliu Ifrim se numără printre oamenii de seamă care au contribuit la dezvoltarea literaturii contemporane și la viața culturală a urbei dunărene ce a dat lumii nume celebre în literatură, muzică, teatru, medicină precum Panait Istrati, Mihail Sebastian, Perpessicius, Fănuș Neagu, Hariclea Darclee, Maria Filotti, Ana Aslan și mulți, mulți alții.

Născut în Țara de Jos a Moldovei, pe plaiuri vasluiene, la 10 februarie 1940, Corneliu este mezinul familiei Ifrim care mai avea două fete. Tatăl, Ștefan, este profesor, iar mama, Aristița, este funcționară.

În 1945, familia Ifrim se stabilește la Iași. Aici, viitorul scriitor urmează cursurile primare, gimnaziale (Școala Elementară nr. 1 „Treii ierarhi”, 1947-1954) și liceale (Liceul Național, 1954-1957). Timp de doi ani de la absolvire este pedagog, educator la școli profesionale din Iași și profesor suplinitor la Fălciu, județul Vaslui, după care devine student la Facultatea de Istorie-Filosofie, secția Istorie - Limbă și literatură română, din cadrul Universității „Al.I. Cuza” Iași (1959). După absolvirea facultății, se stabilește la Brăila, unde funcționează ca profesor la Liceul Movila Miresii (1964).

Debutează publicistic în 1965, în presa locală, la ziarul brăilean „Înainte” (la care este redactor la secția „Cultură-Învățământ” din 1971 până în 1980), iar literar, cu povestirea *Gerul* în suplimentul „Biblioteca Luceafărul” al revistei „Luceafărul” în 1979.

În perioada 1967-1972, este profesor de istorie la mai multe școli gimnaziale și licee din orașul Brăila. În 1973 începe un curs postuniversitar de jurnalism la Facultatea de Ziaristică din București, iar în 1974, anul

absolvirii, devine membru al Uniunii Ziariștilor din România.

În 1978, participă la Concursul Național de Scenarii de Filme Artistice pentru Tineret unde obține premiul I cu scenariul „Solstițiul”.

Din 1980, timp de un an, este corespondent al ziarului „Scînteia” pentru județul Brăila. Doi ani mai târziu, publică volumul de povestiri *Trufie și umbră* la Editura Cartea Românească din București pentru care primește Premiul „Panait Istrati” al Uniunii Scriitorilor din România în 1984. Pe 11 noiembrie, în același an, la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila, are loc premiera piesei *Roata*, dramatizare de Corneliu Ifrim după volumul de povestiri *Roata cu șapte spițe* de Dominic Stanca.

În 1985, împreună cu regizorul Pompiliu Gâlmeanu, scrie scenariul filmului documentar-artistic *Bună dimineța, Brăila!*, realizat în Studioul Cinematografic „Al. Sahia”; pe postul național de radio se difuzează piesa de teatru *Slova de foc*, versiunea pentru teatru radiofonic a piesei *Roata*. Timp de patru ani (1985-21 decembrie 1989), este redactor-șef al ziarului „Înainte”.

În cadrul emisiunii *Teatrul Radiofonic*, de la Postul Național de Radio, îi este difuzată piesa *Respirație artificială*; îi apare cel de-al doilea volum, romanul *Luna rupe din noapte*, la aceeași editură bucureșteană (1986).

În 1987, scrie scenariul filmului de televiziune *Autografe pe fluviu*, care este difuzat de Televiziunea Română de două ori în același an, iar piesa *Brazii și pădurea* este difuzată de radioul bucureștean.

În anul 1988, Editura Militară îi publică romanul *Fulgere peste fluviu*, iar la Editura Sport-Turism apare volumul *Brăila* (album) pentru care semnează prefața.

Pe 23 decembrie 1989, pune bazele ziarului „Libertatea”, ediția inaugurală având titlul „Înainte - ziar liber”, la care deține succesiv funcțiile de redactor-șef (până în ianuarie 1990) și redactor (până în martie 1991).

Anul 1991 este plin de evenimente și realizări pentru scriitorul și jurnalistul Corneliu Ifrim: devine membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România; scrie prefața volumului *Municipiul Brăila. Schiță de album istoric*, apărut la Brăila, iar împreună cu colegul său de breaslă Constantin Dobre înființează noua serie a ziarului „Mercur” la care devine redactor-șef (apoi secretar de redacție până în 1993); înființează Editura (prima apărută la Brăila după evenimentele din decembrie 1989) și Librăria „Succes”.

În 1994, devine colaborator la săptămânalul „Ancheta” la care publică o serie de 100 de articole la

rubrica *Autografe*. Un an mai târziu, devine membru al Uniunii Scriitorilor din România.

În 1998, începe colaborarea cu ziarul „Monitorul de Brăila”, până în august 2002, unde publică *Însemnări de scriitor și Artiști în templul Thaliei*, în perioada 2002-2003 fiind redactor-șef și director al cotidianului brăilean.

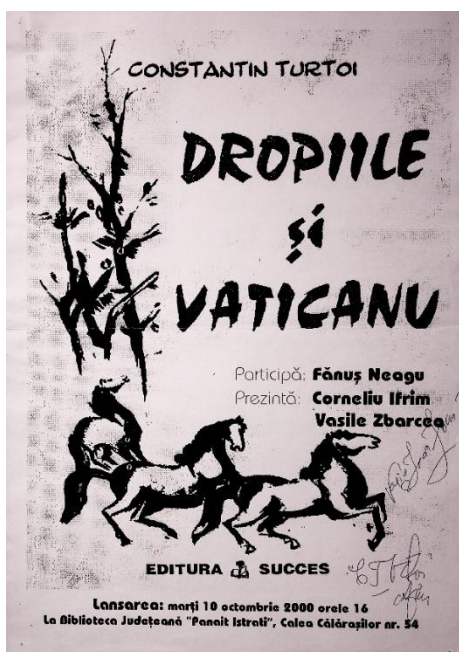
Anul începutului de mileniu îl găsește secretar literar la Teatrul „Maria Filotti” (până în 2002). La 27 martie 2001 are loc premiera piesei *Baltagul*, dramatizare de Corneliu Ifrim după romanul omonim al lui Mihail Sadoveanu, la Teatrul „Maria Filotti”.

Admirația pentru Constantin Brâncoveanu, simbol al credinței ortodoxe, al culturii și patriotismului românesc, îl inspiră pe scriitorul de obârșie vasluiană să exploreze figura acestuia în scrierile sale, „ridicându-i domnitorului muntean un monument de erou literar.”⁶⁶

Publică *Răstignit pe semilună. Închinare lui Brâncoveanu*, la Editura Ex Libris din Brăila în 2002, roman ce „îl recomandă ca pe un autor matur, apt să reînvie o personalitate istorică rămasă în conștiința populară prin laturile sale exemplare.”⁶⁷

Este nominalizat la *Premiul pentru proză* la Concursul Național „Duiliu Zamfirescu” pentru romanul *Răstignit pe semilună. Închinare lui Brâncoveanu*; este cadru didactic asociat (lector) la Facultatea de Jurnalism a Universității „Constantin Brâncoveanu” din Brăila (2003).

Cu doi ani înainte de a se stinge din viață, în holul Teatrului „Maria Filotti”, Corneliu Ifrim se confesa cu o nuanță de sumbră premoniție: „Mă sting, simt că mă sting, dar cu cât mă sting, mă simt mai puternic. Nu am de gând să mă menajez. Am o plăcere nestăvilă să ard, să ard ca o bucată de antracit.”⁶⁸

⁶⁶ Daniel Dragomirescu, „Între legendă și adevăr istoric” în *Coordonate ale prozei românești: Autori din județul Vaslui*. Iași, Junimea, 2003, p. 54.

⁶⁷ Ibidem.

În noaptea de 26 spre 27 decembrie 2003, la Constanța, a părăsit această lume „după ce îi umpluseră, probabil, bogatul său suflet, pustiitățile involburate ale apelor mării”.⁶⁹

În anul dispariției sale, în 2003, la o distanță de câteva luni, i-au fost publicate două volume de proză scurtă, *Paharul cu rouă* și *Orbul cu privirea albastră*, ambele incluse într-un ciclu denumit „Povestiri bizare”, apărut la Editura Ex Libris.

Corneliu Ifrim surprinde în cărțile sale spiritul profund al unei Brăile fascinante, așa cum a fost odinioară urbea dunăreană, transformând-o într-un personaj de sine stătător, plin de nuanțe și paradoxuri. Imaginația scriitorului dă naștere unor personaje memorabile în jurul cărora se țes povești cu adevărat bizare și tulburătoare. De asemenea, reușește să creeze o atmosferă captivantă în scrierile sale, aducând în prim-plan orașul Brăila cu tot farmecul și misterele sale: hrube turcești care taie subteran străzile orașului, cherhanale și cârciumi prin care odinioară hălăduiau haiduci precum Costea-Halbă sau Terente, lumea bună a armatorilor greci ce își făceau veacul prin urbe etc.

Cu talentul său remarcabil, Corneliu Ifrim reușește să contureze perfect, prin mijloace creative, acea atmosferă brăileană unică pe care puțini scriitori autohtoni au reușit să o surprindă în opera lor. A crezut în vocația culturală a Brăilei și a brăilenilor, iar viitorul va dovedi dacă a avut dreptate...

În anul 2004 i se acordă, post-mortem, Diploma de excelență din partea Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Brăila.

⁶⁸ Anicuța-Aneta Popa, Antoneta Panfile, „Corneliu Ifrim – Proprietar de cuvinte (1940-2003)” în *Personalități brăilene de ieri și de azi – Simpozion județean*, 25 august 2011, la Școala cu clasele I-VIII „Mihai Viteazul” Brăila, p. 105;

⁶⁹ Ibidem.

În cele ce urmează, am ales una dintre bijuteriile sale literare, ce îmbină cu măiestrie profunzimea emoțiilor cu o stilistică rafinată:

Duelul domnului Taclony

Ce s-ar mai putea spune astăzi despre domnul Taclony? Poate doar că numele îi este astfel ticluit pentru a nu supăra Istoria. Ori pentru ca să i se uite urmele păstrate în documentele eruditului Lucente Menescu – om cu puține clase, dar cu o cultură cât să-i fie îndeajuns unei Universități. La moartea acestuia din urmă, zice-se, niște hultani intelectuali s-ar fi repezit în locuința pe care, dacă o priveai pe dinăuntru, puteai crede că acela ce o zidise la începutul veacului trecut n-avusese cărămizi și-o zidise din cărți. Și atunci, odată cu dispariția marelui autodidact, zburaseră și numeroase mărturii despre Basca Taclony, cel care așternuse pe cartea Brăilei amintiri de neșters. O fi sau nu așa, doar Dumnezeu știe! Oricum, Taclony a intrat în legendă, iar cine vrea să-l scoată de acolo își asumă riscuri de îndoială. Adică, or fi fost toate așa ori altcumva?

Dar să încercăm să luăm urma lăsată prin veacul care a trecut de domnul Taclony, care n-a fost fitecină în Brăila, oraș mare, port, cosmopolit, care trăgea prin capilaritatea fluviului oxigenul Occidentului. Mai întâi de toate, se cuvine să spunem că Taclony era, la vremea aceea, unul dintre cei mai bogați oameni ai Brăilei. Boier, la propriu și la figurat, adică nu numai bogat, ci și mare domn, pentru a fi mai bine înțeleși. De aceea, vorbele care-or urma se vor a-i fi, într-un fel, și evocare, deși subiectul, cum se va vedea, este un decupaj din partea mai lejeră a vieții sale.

Ajunsese să aibă avere domnul Taclony cât să n-o poată cuprinde socotelile urbei: câteva mii de hectare prin vreo trei județe, o podgorie la Panciu, o funie de Baltă, remorhere, vapoare, șlepurii și barje pe Dunăre. Acestea din urmă îi duseseră vestea că ar fi ajuns cel dintâi armator de pe Dunăre de la Cazane până la Mare. Și mai era Taclony și un mare și vestit avocat, de veneau la el mușterii grași din toată țara. *Îi bătea la fund pe toți din Baroul Bucureștilor* – iertate să fie slovele scăpate pe hârtie, dar nu le mai întoarcem din drum pentru că sunt adevărate, scrise într-o epistolă a unui înalt magistrat.

Mult îi plăcea să cheltuiască domnului Taclony, dar și câștiga! Și-i plăcea să arunce cu banii în populație, cum s-ar spune în zilele noastre, fiindcă era trufaș și i se încălzea inima văzând că brăilenii rămâneau cu gurile căscate la isprăvile sale. Avea mașină – un *Ford* – cu aripi nichelate, decapotabilă. Și-i era drag peste poate să defileze prin oraș și în trăsură, mai ales duminica, atunci când era mai îndesată promenada. Tocmea, trei deodată, cele mai elegante dintre trăsurile Brăilei acelor ani. Pe capre, birjarii se împopoțonau în haine asemănătoare cu ale unor generali, cu fireturi aurii la manșete și cozoroace, iar caii aveau harnașamente bătute în ținte, coamele și cozile măiestrit împletite cu panglici multicolore și zurgălăi frumos cântători, copite văcsuite

ca niște pantofi de lac, crupele date cu briantină de luceau în soare ca spinările peștilor în nave.

În prima trăsură, Taclony își așeza pălăria-cilindru din fetru nemțesc, în cea de-a doua, bastonul cu mâner înflorat, de argint aurit, iar în cea de-a treia se tolănea el, îmbrăcat la șapte ace, cu redingotă neagră din stofă englezească și lavalieră vișinie. Pe pânțele care începuse să se rotunjească, asemenea unei femei însărcinate în luna a șasea, i se răsfirea un lanț gros de aur până la buzunarul vestei, unde-și ținea ceasul galben, din aur, bineînțeles, cu rubine, cumpărat de la un bijutier vestit din Veneția. Din când în când și-l scotea, privea la cadrul ornicului ca la un lucru pe care atunci îl vedea întâia oară și striga la birjari: *Spre Poligon!* sau *Spre Monument!*, după cum i se năzărea sau pe unde știa că e mai mare aglomerație la ora aceea.

Când trecea prin fața câte unei muzici care cânta pe trotuar, între mesele scoase afară, după moda timpului, lăutarii schimbau deodată melodia și-o dădeau pe *Mulți ani trăiască!*, știut fiind că jupânul băga repejor mâna la buzunar, scotea câteva bancnote aruncându-le din mers, cu voltă, și se amuza cum magronii – cum li se mai spunea pe-atunci, prin oraș, țiganilor – se buluceau, bătându-se cap în cap, culegându-le de pe jos. Erau bani cât câștigau într-o săptămână. Tare-i mai plăcea să se fâlească domnului Basca Taclony! Îi plăcea să dea câte ceva din preaplinul averii sale, dar voia să afle și să vadă cât mai multă lume.

Și își făcuse loc în viața sa pe-atunci și o altă ciudată întâmplare, de la care prin urbe începuse să se spună că boierul se țcănise, nu alta. Vorbele se născuseră de la cumpărarea unui vas de pasageri. Era unul cu zbatouri, vechi și caraghios, ca o rață jumulită, semăna cu cele de pe Mississippi, așa cum erau descrise în cărțile lui Jack London. O epavă, nu alta, care scârțâia din toate încheieturile, chiar la trecerea unei lotci pe lângă ea, și-ți băga spaima-n suflet că se va scufunda dacă va mai pufăi de câteva ori fum pe coș. Astea toate se văzuseră de la prima cursă, de probă, din fața Morii *Violatos* până la Ghecet, înapoi fiind trasă la *cravată* de un remorcher, că-și pierduse suflul după ce tușise de câteva ori la rând când s-o ia în amonte.

Taclony o cumpărase ca să-și facă o dambla, spunând prin saloanele cazinourilor, din care nu era lipsit sâmbăta și duminica, mai ales, că va scoate din ea o bijuterie. Și așa se întâmplase. O băgase la reparat la șantier, îi schimbaseră toată burta, dușumeaua covertei o înlocuise cu alta, nouă, din lemn de paltin, în cabinele de dormit pusese mobilă albă, iar pereții salonului îi îmbrăcase în furnir de nuc și mătase. La sfârșit, îi dăduse pe dinafară o vopsea albă, cu dungi azurii la proră, și albastru pe zbatouri, care, atunci când se învârtteau, ai fi putut spune că cerul și-ar fi trimis acolo o batistă uriașă care fâlfâia de rămas-bun spre gură-cască de pe chei. Totul durase aproape un an, dar ieșise o minune pe care-o botezase *Prințesa*. Și de-aici să te ții, poveste...

Venise în oraș unul, Gherghis – grec putred de bogat – de loc din Salonic. I se dusesse vestea în toți Balcanii drept cel mai mare proprietar de culturi de măslini. Era bătrân tare, încât mulți dintre vârstnicii orașului puteau să spună că-s tineri pe lângă el. Și se zicea ba că bătea spre 85, ba că se lipise cu un an mai devreme de 90, dar sigur nu știa nimeni. Ajunsese în port într-o după-amiază de august, duminică, atunci când cheiul era plin de lume. Coborâse de pe punte sprijinit de o tânără despre care s-ar fi putut crede că îi era strănepoată; dar, mai apoi, din registrul Hotelului *Royal*, unde trăsesse, se aflase că era soția grecului. Despre cum arăta spun vorbele purtate prin timp: era frumoasă de se ofticaseră de la prima vedere toate frumusețile de-atunci ale Brăilei care, se știa, erau vestite până la margini de țară că le dăduse Dumnezeu chipuri de madonă și trupuri de sirena.

După primii pași, grecoaica își lovise privirea de *Printesa* lui Taclony, care era înveșmântată în marele pavoaz, că se apropia Sfânta Maria – ocrotitoarea marinei și a marinarilor. Și nu mai voise să mai facă nici un pas până ce străbunicul-soț nu-i promisese că-i va cumpăra vasul, oricâte drahme ar fi costat. Târgul se făcuse în aceeași seară la Cazino. Taclony îi storsese bătrânului de cincisprezece ori mai mulți bani decât îl costase nava cu tot cu reparații. Dar totul nu se opriese aici. Doar după trei zile de ședere la Brăila, Gherghis dăduse ochii peste cap, iar tânăra sa soție, Panaiota, se trezise deodată văduvă și burdușită de bani. Și cine avea s-o ajute la înmormântarea care se săvârșise cu mare grabă, în Cimitirul *Sfântul Constantin*, decât domnul Taclony?

După patruzeci de zile, Panaiota își lăsa jos voalul negru și-și împodobește capul cu altul, alb. Devenise doamna Panaiota Taclony – soția marelui avocat, moșier și armator. Împreună aveau acum o avere uriașă, cum nu mai cunoscuse Brăila. După un timp, în plină iarnă, se imbarcaseră pe vasul *Cristina* și luaseră drumul Vienei. Aici, Taclony fusese răscolit de nostalgia studenției sale petrecute în capitala Austriei în urmă cu douăzeci și cinci de ani și-i renăscu patima jocului de cărți pe care-o avusese. Noapte de noapte începu să intre în cercurile celor mai mari jucători care colindau cazinourile Europei. Uneori câștiga, de cele mai multe ori pierdea, întotdeauna mulți bani. Ultima mare partidă fusese una de pomină: se înregistraseră unsprezece parolări, ceea ce nimeni nu mai văzuse sau auzise, potul ridicându-se la o sumă amețitoare, în bancnote diferite, după cum adunaseră de prin serviete jucătorii: lire sterline, dolari, drahme, mărci, coroane.

La celelalte mese jocul se întrerupsese, toți clienții făcuseră cerc în jurul celor patru, doi se retrăseseră, rămânând *la decavare* doar Basca Taclony și un colonel de cavalerie, proprietar de hipodrom și crescător de cai de rasă, cărora oamenii casei îi spuneau Herr Klauss... *Plus-plus!* – atât se mai auzea în finalul liniștii care-i înțepenise pe toți. Se plusa și iar se plusa, de parcă celelalte reguli și vorbe ale jocului fuseseră uitate. Potul

creștea mereu. Până ce venise acel *Sec!* asemenea unei ghilotine care tăia totul, în urma sa rămânând doar pustiul unei liniști care parcă nu se mai sfârșea. Cuvântul se auzise ca o piatră care face țândări un geam și fusese rostit de domnul Taclony. Acesta privi cu o superioritate îmbrăcată într-un zâmbet îngăduitor. Avea *Care de Ași*, pe care îl primise servit, dar schimbase o carte *la derută*.

În sala mare de joc a Cazinoului se așternuse o liniște de cavou. Totul înțepenise ca în povestea cu pădurea împietrită. Până și fumul albastru al țișărilor se opri din plutire și rămăsese spânzurat asemenea unor lanțuri străvezii de beteală sau ca niște pui de nori pictați pe aerul de deasupra mesei. Herr Klauss începu să-și răsfire cărțile precum penele din coada unui păun: *Chintă Roială la Rigă! Un Oauuu!...* în cor, găuit de prea lungă așteptare, izbucni din piepturile celor de față. Dar în drumul până la postavul verde, fin, care acoperea furnirul mesei de joc, din mâinile neamțului se mai desprinsese încă o carte, a șasea. Din nou, liniștea acoperi împrejurul.

Trișorule! – se ridicase într-o jumătate de clipă glasul lui Taclony. *Trișorule!* – răcni din nou, iar ecoul strigătului său înfiorător parcă legănă mărgelele de cristal ale candelabrului de deasupra, care scoaseră niște sunete zgâriate.

Tămbălul care se iscase nu poate fi descris în cuvinte. El fusese reconstituit în mai multe variante de ziarele vieneze apărute în aceeași dimineață, care scosese ediții speciale cu litere de-o șchioapă și fotografii ale Cazinoului și ale celor doi protagoniști pe prima pagină. Se scria ba că cei doi se luaseră de gât și fuseseră despărțiți de cei care asistaseră la partidă, ba că se scosese chiar pistoale și se trăseseră focuri. Cert este că, în cele din urmă, Klauss îl provocase pe Taclony la duel pe motiv că fusese insultat, cartea acuzatoare desprinzându-se din cele aflate pe masă și nu dintre cele pe care le avusese el în mână. Argumentele sale păreau cusute cu ață albă, iar rușinea părea a nu se putea spăla decât cu sânge.

Arma propusă de cel ofensat: pistolul. N-avea cum refuza avocatul, era la mijloc o lege a localului, acceptată în principiu și de stat, pentru astfel de cazuri de insultă, dar și o lege a onoarei pe care nici un domn din înalta societate n-o putea refuza. Situația devenise dramatică pentru brăileanul Taclony. Așa încât Taclony, deși în viața sa nu pusese mâna pe o armă de foc, fusese nevoit să accepte.

Regula unui astfel de duel era cunoscută: cel care arunca mănuașă alegea arma, iar celălalt propunea distanța de la care urma să se tragă. În ziua stabilită, parcul *Wilhelm* se dovedise neîncăpător, vienezii îngrămădindu-se să asiste la ceea ce ziarele anunțau cu titluri de-o șchioapă: *Duelul secolului!* Pistoalele fuseseră aduse în casete de lemn negru, căptușite în interior cu mătase roșie. Asistenții verificaseră armele și muniția, iar un medic le luă celor doi pulsul. O mașină cu însemnul Crucii Roșii era trasă cu spatele chiar în poarta parcului.

Armele fuseseră, așadar, stabilite, urma doar ca cel provocat, avocatul Basca Taclony, persoană cu dublă cetățenie, română și austriacă, după cum anunțase crainicul prin portavoce, să propună distanța. Liniștea îmbrăcase zăpada din parc, mulțimea care se așezase în cerc se cocoțase pe bănci, statui, ba chiar și în copaci. Toți erau uluiți de calmul avocatului care nu numai că nu se arăta înspăimântat că se afla față în față cu un profesionist al armelor de foc, dar părea chiar amuzat de ceea ce se întâmpla sau poate de ce avea să se întâmple.

- Domnule Taclony – începuse vorbirea sacadat și protocolar arbitru – propuneți distanța de trageri!

Aerul părea că a înghețat cu totul. Cine nu știa că tragerile cu pistolul erau extrem de dificile datorită lungimii foarte mici a țevii acestei arme, precum și a faptului că brațul trebuia ținut întins și cu mare greutate trăgătorul își putea stăpâni tremuratură a mâinii. De aceea, de regulă, distanța nu era mai mare de douăzeci-douăzeci și cinci de pași. Dar distanța nu era hotărâtă de nici un regulament, urmând ca ea să fie propusă de unul dintre combatanți. *Ce-o hotărî avocatul?* - se întrebau toți, înspăimântați de ceea ce avea să urmeze. Desigur o baie de sânge în care nu putea cădea nimeni altul decât avocatul. Și atunci zgâriară tăcerea cuvintele lui Taclony: *Propun ca distanță: Viena-Brăila!*

Hohotele de râs îi dezarmară pe toți. Duelul nu a mai avut loc niciodată. Dar partida de drept internațional o câștigase avocatul brăilean Basca Taclony. Ea a intrat și în antologia șarjelor avocățești pentru soluția ingenioasă a celebrului brăilean pe care inteligența l-a salvat de la moarte.

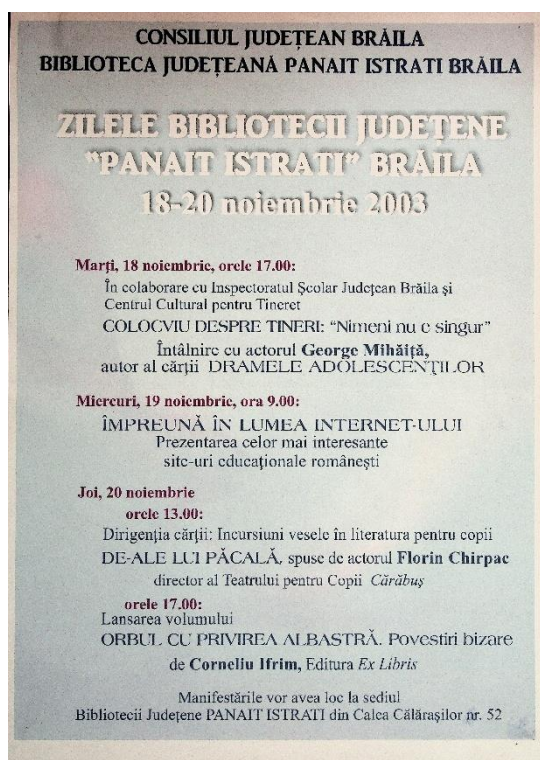
(din volumul *Orbul cu privirea albastră: povestiri bizare*. Brăila, Ex Libris, 2003)

Bibliografie:

„Corneliu Ifrim – Proprietar de cuvinte (1940-2003)”, Anicuța-Aneta Popa, Antoneta Panfile în *Personalități brăilene de ieri și de azi* – Simpozion județean, 25 august 2011 la Școala cu clasele I-VIII „Mihai Viteazul” Brăila, pp. 103-106;

„Repere biobibliografice” în *Orbul cu privirea albastră: povestiri bizare*, Corneliu Ifrim. Brăila, Ex Libris, 2003, pp. 204-206;

<https://toread.bjbraila.ro/opac/authority/112700>.

Liliana MOGA, bibliotecar,
Compartimentul Informare bibliografică,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

MEDALIOANE LITERARE

ANIVERSĂRI

Ștefan Ciubotărașu - 115 ani de la naștere
(21.03.1910 – 27.08.1970)

Scriitor, actor, om de teatru, televiziune și film, Ștefan Ciubotărașu s-a născut pe 21 martie 1910 în comuna Lipovăț, județul Vaslui, într-o familie de țărani săraci.

S-a stins din viață în București pe 27 august 1970.

Cursurile școlii primare le urmează în satul natal, unde leagă prietenii puternice. Ca om al locului, cutreieră câmpiile și pădurile, „legându-se de aceste locuri atât de frumoase prin sălbăticia lor”, locuri pe care le evocă mai târziu în amintirile sale.

După terminarea claselor primare, părăsește satul natal. La vârsta de 11 ani merge pentru prima dată în București, fiind trimis de părinți să învețe meserie ca ucenic la un atelier de cizmărie, apoi lucrează din greu, timp de un an, la un atelier de pictat firme (1921-1924).

În luna octombrie a anului 1924 se întoarce la Vaslui, urmează primele două clase de liceu în particular, apoi pe celelalte la cursurile de zi ale Liceului „Mihail Kogălniceanu”, unde promovează clasele destul de greu din cauza lipsurilor materiale.

Debutează ca poet în revista liceului din Vaslui, „Năzuința”. În aceeași perioadă, scrie în foaia locală „Vasluiul” sub pseudonimul de Ciciricea, numele unui clown popular în acele vremuri. Apoi scoate, împreună cu un alt vasluian, Valer Mitru, revista „Uzina de umor”.

În 1929 pleacă la Iași unde se înscrie la Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică, la clasa poetului Mihai Codreanu care îl remarcă și chiar îl sprijină financiar, oferindu-i o bursă. Viața de student este destul de grea pentru tânărul Ștefan Ciubotărașu, neavând niciun ajutor de la părinți.

Editează, împreună cu Costel Ioanid, revista „Humorul literar” la care vor colabora și M. Codreanu, G. Topârceanu, Otilia Cazimir, Al. O. Teodorescu ș.a.

Ștefan Ciubotărașu colaborează cu poezii, sonete și amintiri în revistele: „Cadran”, „Însemnări ieșene”, „Gândul nostru”, „Luceafărul”, „Pagini moldave”, „Teatrul”, „Viața românească” etc.

În 1932 începe stagiul militar, perioadă în care își dă bacalaureatul la Liceul „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad, președintele comisiei de examinare fiind profesorul universitar Iorgu Iordan.

Revine la Iași, își continuă studiile la Conservator și frecventează, fără a da examene, cursurile Facultății de Istorie. Este angajat al Teatrului Național din Iași, unde joacă în perioada 1933-1945 aproape 200 de roluri alături de actori precum: Aglae Pruteanu, Anny Braeski, Miluță Gheorghiu, Eliza Nicolau-Petrăchescu, Ion Lascăr, Remus Ionașcu, Ștefan Dăncinescu și mulți alții.

În 1940, este mobilizat, pentru o scurtă perioadă, la Focșani. După război, în 1945, se stabilește în București și joacă pe scenele teatrelor „Comedia”, „Alhambra”, „Victoria”. Din 1948 este transferat la Teatrul de Stat Arad, unde conduce cenaclul literar local „Alexandru Sahia” și activează la Institutul Poligrafic și Casa Corpului Didactic.

În 1950, revine în capitală, este angajat la Teatrul Municipal, unde rămâne până la sfârșitul vieții; joacă mult și variat, fiind supranumit „actorul celor 300 de roluri”, dovedindu-și talentul și măiestria în crearea unor personaje memorabile.

Ștefan Ciubotărașu scrie versuri, dezvoltându-și pasiunea pentru limba și literatura română într-un interviu acordat ziarului „Informația Bucureștiului”: „Dacă mă gândesc mai bine, pasiunea pentru poezie se datorează în cea mai mare măsură dragostei și respectului meu pentru limba română. Căci nu cred că se poate dovedi un mai mare respect decât a o face să <<cânte>>, să poată declanșa resorturi intime, neruginite de anchiloza cotidiană. La poezie am ajuns prin sonet. De ce? pentru că impune o densitate lirică maximă, într-o formulă capabilă să-l transforme într-o bijuterie lingvistică.”

Atracția sa pentru poezie se manifestă din timpul studenției, la Conservatorul din Iași, unde profesorul său, poetul Mihai Codreanu, îl stimulează în această activitate. Talentul acestuia se face tot mai mult remarcat și apreciat datorită colaborării permanente a lui Ștefan Ciubotărașu la publicația culturală „Însemnări ieșene”, fondată de Mihail Sadoveanu și George

Topârceanu, cu poezii pline de sensibilitate și de omenesc, între care: „Dor”, „Basm”, „Toamna”, „Dimineată de iunie”, „Țară Moldavă”, „Preludiu”, „Poem pentru noaptea asta”, „Plopii”, „Romanța unui loc uitat”, „Muzele”, „Liniște”, „Livada”.

Îi preferă pe Shakespeare, Mihai Eminescu, Mihai Codreanu, Al. Phillippide, Vasile Voiculescu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Al. Andrițoiu.

Scrie sonete, balade, elegii, face parte din Cenaclu literar „George Călinescu” al Comitetului Sindical al Academiei, unde activează cu însuflețire până în ultima perioadă a vieții. I-au apărut, în antologia lirică *Poarta cuvintelor*, câteva poezii și i-au fost publicate unele plachete cu versuri la Editura Cartea Românească din București, oferindu-ni-se posibilitatea de a cunoaște mai bine calitățile de poet ale artistului plecat atât de devreme dintre noi...

Theodor Codreanu - 80 de ani de la naștere

Prozator, publicist, critic și istoric literar, eminescolog, Theodor Codreanu s-a născut pe 1 aprilie 1945 în satul Sârbi, comuna Banca, județul Vaslui.

Este absolvent al Facultății de Filologie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași (1970). În 2001, obține doctoratul în filologie cu teza *Complexul Bacovia și bacovianismul*. În același an, i se acordă titlul de Cetățean de onoare al municipiului Huși.

Este profesor de limba și literatura română la școlile din Orgoești, Dodești din județul Vaslui, la Colegiul Agricol „Dimitrie Cantemir” și la Colegiul Național „Cuza Vodă” din Huși.

Debutază în domeniul criticii literare cu articolul „Moștenire culturală sau... dezmoștenire?”, publicat în „România literară” din 22 mai 1969, sub girul lui Geo Dumitrescu. În proză debutează în anul 1970 cu *Ozana* - cinci capitole din romanul *Marele zid* (sub girul lui Ion Istrati) în revista „Convorbiri literare”.

În anul 1977 începe seria de studii despre Eminescu, din viitoarea carte *Eminescu – dialectica stilului*, iar în 1981 debutează editorial cu volumul *Marele zid*.

În timpul liceului pune bazele unei prietenii cu profesorul Constantin Parfene care, prin discursul său despre Mihai Eminescu, îi stârnește elevului Toader Codreanu interesul pentru marele poet. Din această

perioadă datează manuscrisul *Însemnările unui băiețandru*, cuprinzând notații ce vor fi punctul de plecare al însemnărilor din ciclul *Numere în labirint*.

Colaborează la publicații din țară și străinătate: „Adevărul”, „Adevărul literar și artistic”, „Baaadul literar”, „Clepsidra”, „Columna”, „Convorbiri literare”, „Destine literare” (Irlanda), „Est”, „Glasul națiunii”, „Limba română”, „Literatura și arta”, „Lumina” (Serbia), „România literară”, „Vremea nouă” ș.a.

Este membru al: Uniunii Scriitorilor din România (filiala Iași), Societății „Junimea” Iași, Societății Scriitorilor „C. Negri” Galați, Academiei Internaționale „Mihai Eminescu” cu sediul la Calcutta și București, Centrului Academic Internațional „Mihai Eminescu” din Chișinău; membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei, Academiei Bârlădene și al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

De-a lungul întregii sale cariere obține numeroase premii și distincții: Premiul Societății Scriitorilor „C. Negri” din Galați pentru volumul *Modelul ontologic eminescian*, 1993; Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și al Bibliotecii Naționale pentru același volum; Premiul Național „Mihai Eminescu” pentru volumul *Dubla sacrificare a lui Eminescu*, Suceava, 1999; Medalia jubiliară „Eminescu - 150”, prin decret prezidențial al Președintelui Emil Constantinescu, noiembrie 2000; Premiul Uniunii Scriitorilor, filiala Iași, pentru critică literară pe anul 2002 pentru volumul *Complexul Bacovia*; Premiul Național „Mihai Eminescu” pentru volumul *Mitul lui Eminescu*, Suceava, 2005; Premiul Salonului Internațional de Carte al Bibliotecii Naționale din Republica Moldova pentru volumul *A doua schimbare la față*, 2008; Medalia jubiliară „Mihai Eminescu” prin decret de stat al președintelui Republicii Moldova, 2010; Premiul pentru exegeză asupra operei lui Grigore Vieru la Festivalul Internațional de Poezie „Grigore Vieru”, ediția a II-a, Iași-Chișinău; Premiul pentru Eseu al revistei „Convorbiri literare” la ediția a XVI-a a Zilelor revistei, Iași, 2012; Premiul pentru exegeză critică „Cezar Ivănescu” pentru volumul *Cezar Ivănescu – postmodernul* la ediția a II-a a Festivalului Național de Poezie „Cezar Ivănescu”, Iași-Bârlad, 2012 ș.a.

Lucrări publicate: *Marele zid*, 1982; *Eminescu – Dialectica stilului*, 1984; *Modelul ontologic eminescian*, 1992; *Istoria Hușilor*, 1995; *Varvarienii*, 1998; *Controverse eminesciene*, 2000; *Fragmentele lui Lamparia*, 2002; *Basarabia sau drama sfâșierii*, 2003; *Eminescu – martor al adevărului*, 2004; *Numere în labirint*, vol. I, 2007; *Numere în labirint*, vol. II, 2008; *Numere în labirint*, vol. III, 2009; *Eminescu în captivitatea „nebuliei”*, 2011; *A doua schimbare la față*, 2013; *Lumea românească în zece prozatori*, 2017; *Hyperionice*, 2019; *Scriitori basarabeni*, 2019; *Scriitori vasluieni*, 2019; *Fragmentarium filosofico-teologic*, 2021, *Taborice*, 2021; *Eminescu incorect politic*, 2022; *Nicolae Dabija în două oglinzi critice*, 2022; *Ontoestetica lui Nicolae Breban*,

2022; *Fragmentarium eminescologic*, 2024; *A doua schimbare la față*, 2024; *Ion Barbu și ermetismul canonic*, 2024; *România între Pamfil Șeicaru și Larry Watts*, 2024 ș.a.

Ion Murgeanu - 85 de ani de la naștere

(7.06.1940 – 7.08.2016)

Poet, prozator, publicist, membru al Uniunii Scriitorilor din România, Ion Murgeanu s-a născut pe 7 iunie 1940 în comuna Zorleni, județul Vaslui; s-a stins din viață la București pe 7 august 2016.

Urmează cursurile școlii primare și gimnaziul în comuna natală (1947-1953), ale Liceelor „Gheorghe Roșca Codreanu” din Bârlad și „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui (1953-1956). Este absolvent al Facultății de Filologie din cadrul Universității din București (1969).

Desfășoară o bogată activitate didactică, publicistică și culturală: învățător și profesor suplinitor de limba și literatura română în județele Vaslui, Galați (1957-1964), activist cultural la Suceava (1965-1967); redactor la ziarul „Clopotul” din Botoșani (1968-1970), la „România liberă” (1972-1974) și la „Tribuna României” (1979-1989); redactor-șef la secția Cultură și civilizație a „Curierului românesc” (1989-2000) și redactor responsabil la „Suplimentul cultural” și editor al suplimentului cultural al ziarului „Meridianul Românesc” din Anaheim, California (SUA, 1997-2009).

Debutează publicistic în ziarul „Flacăra Iașului” cu poeziile „Împlinire” și „Tinerete” la rubrica „Cenacliști bârlădeni”, alături de Cezar Ivănescu și Ion Iancu Lefter, în anul 1959. Debutul editorial are loc în 1969 cu volumul de versuri *Repaose*.

Colaborează la publicațiile: „Albina”, „Amfiteatru”, „Ateneu”, „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Curierul românesc”, „Dacia literară”, „Gazeta literară”, „Luceafărul”, „România literară”, „Steaua”, „Tribuna”, „Tribuna României”, „Viața românească” ș.a.

Ion Murgeanu rămâne poetul cu același temperament de inspirație „năvalnică și uneori solemn exaltată”, așa cum îl caracterizează G. Călinescu în tableta *Poezie* de la rubrica „Cronica optimistului” susținută în „Contemporanul” din anul 1962.

Lucrări publicate: *Repaose*, 1969; *Confesiunea*, 1971; *Datoria*, 1972; *Confesiune patetică*, 1976; *Edenul*, *Poeme europene*, 1980; *Tratatul despre spini și alte poeme*, 1982; *Via*, 1984; *Turnul onoarei*, 1987; *Aur și*

flacăra (antologie de autor), 1996; *Darul*, 1997; *Confesorul*, 1999, *Iisus*, 1999; *Carla în decembrie*, 2002; *Himera literaturii* (în colab. cu Ion Lazu), 2007; *Poeme septuagenare*, 2011; *O sticlă în mare: poezii și poeme*. Antologie, 2013.

Ioan Măcnea-Vetrișanu - 90 de ani de la naștere

Poet, prozator, membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Iași, Ioan Măcnea-Vetrișanu s-a născut pe 16 iunie 1935 în localitatea Vetrișoia din fostul județ Fălciu, astăzi județul Vaslui.

Urmează cursurile școlii primare și gimnaziale în satul natal, Liceul Agroindustrial din Huși, Școala Medie Tehnică Veterinară. Urmează și studii superioare, fiind absolvent al Facultății de Științe Administrative, specialitatea Administrație Publică.

Este primar al comunei Vetrișoia între anii 1996 și 2004, iar în urma sa rămân două muzee etnografice, un teatru de vară și organizarea mai multor ediții ale Festivalului etnofolcloric „Pe Prut, la Vetrișoia”.

Este membru al Academiei Rurale „Elanul” din Giurcani, iar de-a lungul vremii colaborează la publicațiile: „Adevărul de Vaslui”, „Adevărul literar”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Elanul”, „Est”, „Gazeta de Est”, „Lohanul”, „Meridianul”, „Vocea Hușului”, „Vremea nouă” ș.a.

Debutează literar în anul 1954. Obține în anul 2015 Premiul special din partea Filialei Iași a Uniunii Scriitorilor din România.

Lucrări publicate: *Ospăț și cenușă. Mai mult ca prezentul*, 1991; *Toamnă în patru anotimpuri*, 1991; *Pământ și lacrimi*, 1997; *Rugăciune*, 1999; *Satul în ceață*, 1999; *Asfințire în memorie*, 2001; *Blestemul Prutului. Nunta fantomelor*, 2002; *Atingerea mitului: Vetrișoia 475 de ani: file de monografie*, 2003; *Fluturii albaștri*, 2003; *Un veac într-un vis*, 2005; *Curg aștri*, 2007; *Destine încetușate*, 2007; *Părăsiți de îngeri*, 2010; *Poem în zăpadă*, 2014; *Gloata moșiei*, 2015; *Rădăcini de Prut*, 2015; *Un trecător prin cerul spart*, 2021.

Bibliografie:

Dictionarul personalităților vasluiene, Petru Necula, Mihai Ciobanu. Vaslui, Editura Cutia Pandorei, 2001; *Fragmente de spiritualitate românească*, Vasilica Grigoraș. București, Editura Oscar Print, 2001;

Valori spirituale vasluiene: Biobibliografii, Traian Nicola, vol. I A-O. Vaslui, Consiliul Județean Vaslui și Muzeul Județean „Ștefan cel Mare”, 2001;

Dicționarul general al literaturii române, coord. general Eugen Simion. L-O, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005;

Ștefan Ciobotărașu: micromonografie, Liliana Moga. Vaslui, Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui, 2007;

Scriitori vasluieni, Theodor Codreanu. București, Editura Tritonic, 2019;

Școala literară de la Huși, Petru Ioan. Iași, Editura „Ștefan Lupașcu”, 2019;

La pas pe meleaguri vasluiene – Proiect cultural realizat cu sprijinul Ministerului Culturii, Vaslui, 2021;

Scriitori vasluieni de odinioară și astăzi- membri ai Societății Scriitorilor Români/Uniunii Scriitorilor din România: dicționar biobibliografic, coord. Liliana Moga. București, Editura Akakia, 2024;

Theodor Codreanu – 80, corifeu al culturii vasluiene: biobibliografie, Liliana Moga. Cluj-Napoca, Risoprint, 2025.

COMEMORĂRI

Ion Iancu Lefter
(28.09.1940 – 01.03.1990)

Poet și publicist, Ion Iancu Lefter s-a născut pe 28 septembrie 1940 în satul Gura-Albești (comuna Albești, din fostul județ Fălciu, astăzi județul Vaslui). S-a stins din viață pe 1 martie 1990 în urma unui accident rutier, la Vaslui.

Urmează cursurile școlii generale în satul natal, iar ciclul superior al studiilor secundare la Liceul „Mihail Kogălniceanu” din Vaslui. Frecventează un an cursurile Institutului Pedagogic din Bârlad (1959). Nevoit să se retragă din institut din motive materiale, se angajează ca suplinitor în învățământ o vreme în județele Vaslui, Galați, Tulcea și Suceava, intrând ulterior la Facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” Iași (studii fără frecvență).

Este inițiatorul cercului literar „George Tutoveanu”, iar împreună cu Cezar Ivănescu, Octavian Stoica, Alexandru Tacu, Dan Ravaru și alții activează constant în cenaclul literar „Alexandru Vlahuță” din Bârlad.

Lucrează ca învățător și profesor suplinitor la mai multe școli, redactor la postul local de radio Vaslui, inspector și metodist cultural la Inspectoratul de Cultură și la Casa de Cultură din Gura Humorului, redactor la ziarul „Vremea nouă”, bibliotecar la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui, redactor al „Gazetei de Est”, revistă fondată după Revoluție,

împreună cu câțiva prieteni, iubitori de cultură, supraveghetor de sală la Întreprinderea Cinematografică, redactor la publicații din Bacău și respectiv din Vaslui.

Începe să scrie versuri din anii liceului, iar debutul său publicistic are loc în revista „Iașul literar” (1959) cu o poezie de dragoste. Debutul editorial are loc în 1969 cu placheta de versuri *Sărut*, apărută la Editura Tineretului.

Ion Iancu Lefter este întâmpinat la intrarea în literatură, împreună cu bunul său prieten Ion Murgeanu, de către marele critic George Călinescu, care îi marchează devenirea literară de mai târziu: „Fervent, cultivând fraza psalmodică de tip whitmanian, Ion Iancu Lefter e o pădure de vise cu crengile mai încâlcite din cauza, vorba colegului său (Ion Murgeanu), furtunii de elanuri constructive care trece prin ea. Amândoi merită un bine-ai venit.” („Cronica optimistului” din „Contemporanul”, București, 16 februarie 1962).

De-a lungul anilor colaborează la numeroase publicații: „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Luceafărul”, „Familia”, „Orizont”, „Ramuri”, „Satul publicist”, „Vremea nouă” și „Gazeta de Est”, „Flacăra Iașului”, „Gazeta literară”.

Postum, i-au fost publicate versuri în revistele: „Poezia”, „Poesis”, „Bucovina literară”, „Cele trei Crișuri”, „Lumină lină” (New York) și „Tibiscus” (Uzdin, Iugoslavia), cea din urmă acordându-i „Mențiunea specială – post mortem” la Concursul de poezie „Drumuri de spice”, iulie, 2000.

Devine membru post-mortem al Societății Scriitorilor Bucovineni în decembrie 2000.

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui tipărește revista omagială „Ion Iancu Lefter” la 10 ani de la moartea lui și organizează Concursul național de poezie „Ion Iancu Lefter”; Centrul Cultural din comuna Albești și o stradă din suburbia Moara Grecilor, Vaslui, îi poartă numele. De asemenea, un cenaclu literar vasluian, fondat de el în 1982, împreună cu Theodor Codreanu, Ioan Alexandru

Angheluș ș.a. îi poartă numele și promovează tinere talente artistice.

Lucrări publicate: *Sărut*, 1969; *Starea de duminică*, 1982; *Coroana de spice*, 1985; *Săgetarea cerbului*, 1988; *Gloria ierbii*, 1989; *Apoteoza lacrimii*, 1997; *Arătura*, 2000; *Cele mai frumoase poezii*, 2002; *Spre Golgota*, 2005; *Învierea a doua*, 2014; *Poezii de sertar*, 2015; *Starea de Dor*, 2016; *Ograda Eternă*, 2018; *Trenul de noapte*, 2020; *Odihnă-n nădir*, 2020.

Sanda Ghinea

(15.01.1932 – 27.03.2020)

Poetă, membră a Uniunii Scriitorilor din România, filiala Dobrogea, Sanda Ghinea s-a născut pe 15 ianuarie 1932 în orașul Vaslui. S-a stins din viață pe 27 martie 2020.

Urmează cursurile școlii primare și ale Liceului „Mihail Kogălniceanu” în orașul natal. Începe cursurile Facultății de Artă dramatică din Iași (1950), le continuă în București, fără să le termine.

Lucrează ca șef de birou presă în Baia Mare, bibliotecară, secretar literar al Ansamblului folcloric „Brăulețul” din Constanța.

Debutază publicistic, în anul 1951, cu versuri în revista „Iașul literar”. Frecventează Cenaclul literar

„Ovidius”, iar în decembrie 2008 devine membru fondator al Clubului umoriștilor constănțeni „Prăvălia cu umor”.

Colaborează la publicațiile: „Contemporanul”, „Iașul literar”, „Luceafărul”, „România literară”, „Steaua”, „Tânărul scriitor”, „Tomis”, „Tribuna” ș.a.

Obține numeroase premii și distincții: Premiul I pe țară pentru poezie (1967); Premiul I pe țară pentru poezie (1979); Premiul I pe țară pentru volumul *O poveste din acvariu* (1987); Premiul Filialei Dobrogea a Uniunii Scriitorilor din România pentru literatură adresată copiilor (2002) și Premiul Editurii Ex Ponto (2005).

Lucrări publicate: *Joc de umbre*, 1968; *Transparentul copac*, 1977; *Cărticica de la mare*, 1984; *O poveste din acvariu*, 1987; *Ce noroc pe capul meu*, 1993; *Timpul dintre cuvinte*, 1998; *Anul Nou într-o poveste*, 1998; *Flash în ochi* (în colab. cu graficianul Leonte Năstase), 1999; *Joacă-te cu mine, mare!*, 2002; *O șepcuță cu buline*, 2007; *Să-ți rămână, dragostea!*, 2007; *Ipostazele iubirii*, 2014.

Bibliografie

Dicționarul personalităților vasluiene, Petru Necula, Mihai Ciobanu. Vaslui, Editura Cutia Pandorei, 2001;
Fragmente de spiritualitate românească, Vasilica Grigoraș. București, Editura Oscar Print, 2001;
Univers cultural și literar vasluian: dicționar, Ioan Baban. Iași, Editura PIM, 2008;
 „Amintirea lui Iancu Lefter”, Dan Ravaru, prefață la *Învierea a doua*, Ion Iancu Lefter. Iași, Editura PIM, 2014, pp. 7-13;
 „Notă biobibliografică”, Elvira Lefter, prefață la *Poezii de sertar*, Ion Iancu Lefter. Iași, PIM, 2015, pp. 7-10;
Scriitori vasluieni, Theodor Codreanu. București, Editura Tritonic, 2019;
Școala literară de la Huși, Petru Ioan. Iași, Editura „Ștefan Lupășcu”, 2019.

**Anca-Elena CHELARU, bibliotecar,
 Compartimentul Informare bibliografică,
 Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

DIALOG RIMAT CU POETA DANIELA DUMITRESCU

Poezia este oftatul inimii când simte că nu mai poate duce povara neîmplinirilor.”
(Daniela Dumitrescu)

Am cunoscut-o acum mai bine de opt ani când, în cadrul Bibliotecii Județene „Nicolae Miclescu Spătarul” Vaslui, lua naștere Cnaclul literar ProLITERA. Astfel, Daniela, fire perseverentă, a devenit unul dintre membrii de bază ai cnaclului și o participantă implicată în activitățile culturale din cadrul instituției și nu numai. Interacționând lunar, am descoperit în ființa ei o

combinație rară și, oarecum, antagonică: luptătoare și visătoare, sportivă și artistă, puternică și sensibilă. Astăzi, pot spune că o admir nespus cu atât mai mult cu cât, deși viața i-a pus piedici, ea a avut inspirația de a nu se lăsa doborâtă.

Vă propun un dialog de suflet cu o mamă, atletă și scriitoare care merită toată prețuirea:

A.T. *Dragă Daniela, mă bucur că ai acceptat
Să dialogăm pe-acest tărâm... rimat,
De altfel, poezia - noi două am simțit -
E liantul dintre pământ și infinit...*

D.D. Eu îți mulțumesc pentru interviu.
Nu m-am așteptat să răspund rimat,
Dar mă bucur că astfel pot să scriu,
Gândurile-n stihuri, eu le-am așezat.

Eu iubesc mai bine-n strofe cu cadență,
Rimă, cu măsură, chiar și fără, viața,
Omul, floarea, cerul. Nu-i coincidență
Că zâmbesc în versuri toată dimineața.

A.T. *Nu te-ai născut aici, ci tocmai la Focșani,
În luna-n care totul pare răsfrânt din Rai,
Dar tu ești vasluiancă de atâția ani,
Poeta care dă emoțiilor grai.*

D.D. Vrancea mi-a fost leagănul copilăriei,
Am crescut cu bunii ce m-au învățat
Ce este credința, ce-i dorul veșniciei,
Ca să fiu OM MARE, ei m-au educat.

De Vaslui sunt mândră, e orașul meu,
Toată viața mea de el este legată.
Îmi place enorm și să plec mi-e greu,
Tot aici aș sta de m-aș mai naște-o dată!

A.T. *Că scrii – și o faci bine – pot pune rămășag,
Te-mpaci cu versul liber, dar și cu cel rimat.
Când ai descoperit că-ți este așa drag
Să așterni pe hârtie și zâmbet, și oftat?*

D.D. Poezia-i arta de a scrie-n rimă
Dragostea, tristețea, dorul, veselia,
Sentimente care pe om îl animă.
Ce e mai măreț decât poezia?

M-am născut cu ea, cred c-o am în sânge,
Singur, din peniță, primul vers s-a scris.
Azi, pe coala albă, cerneala îmi plânge
Gânduri nenăscute ce s-au sinucis.

A.T. *Să fie vreun poet care te inspiră,
Ai avut un mentor care să te-ndrume
Ori viața însăși, cu muzica-i de liră,
Te-a îmbiat să dai trăirilor un nume?*

D.D. Viața bate filmul. Este muza perfectă,
Deși liber arbitru se spune că avem,
Apusul, răsăritul, destinul mi-l reflectă.
E tot ce îmi doresc: să trăiesc un poem.

Din lume mă inspir, aleg ce e frumos,
Deși triști îmi sunt ochii, din zâmbet îmi fac mască,
M-ascund cu mine însămi în loc întunecos
Și las condeiul meu cuvinte să urzească.

A.T. *Mi-ai mărturisit că ea, pentru tine,
Este ca o luptă, dar din cele frumoase,
Iar fiecare-apus, izbândă pentru cine
Ajunge să-l admire în timp ce răni își coase...*

D.D. E ca la loterie: așezi capul pe pernă,
Închizi ochii, faci planuri, visezi ce vrei să faci,
Nu știi de te trezești sau vei rămâne-n beznă,
Pe nori, pe-o stea plutind sau pe un câmp cu maci.

Consider existența a fi darul suprem
Pe care-l pot primi și îl trăiesc firesc.
E unic, singular, furtună într-un ghem
De fire neșesute, și doar eu le-mpletesc.

A.T. *Știu că existența nu ți-a fost mereu
Lină ca... „Ozana cea frumos curgătoare”,
Te-ai mâniat vreodată crunt pe Dumnezeu
Sau ți-ai făcut din piedici poteci de alergare?*

D.D. Au fost momente-n viață când m-am luat la trântă
Cu mine însămi doar că eu sunt păpușarul
Ce își scrie destinul c-o pană din trup frântă
Și-și bea până la fund paharul cu amarul.

Dar toate trec, se uită, iar praful se așterne,
Ușor, peste dureri. La lacrimi sunt imună,
Prin sita minții mele, visuri încep a cerne
Și-aleg cu ce mă lupt și ce vis las în urmă.

A.T. *Azi ești o mamă mândră și răsplătită, parcă,
Pentru eforturi, griji și lacrimi neplânse...
Tu singură-ai vâslit în a vieții barcă
Și ai ajuns la mal cu strofe-n suflet strânse...*

D.D. Nimic nu egalează ce-i rupt din trupul meu,
Mă simt o creatoare - deși nu-s Dumnezeu -
Că am adus pe lume doi îngeri întrupați
Din doruri nerostite, cu ochi nevinovați.

Sunt mândră. Care mamă n-ar fi de puii ei?
Din două mâini de carne, azi, sunt două femei
Ce știu să depășească orice piedică-apare
În calea lor. Sunt mândră. De ce n-aș fi eu, oare?

A.T. *O mamă scriitoare și, mai nou, atletă.
Te rog să-mi povestești cum a reușit
Să fie campioană tocmai o poetă.
De unde resurse fără de sfârșit?*

D.D. Îmi place să mă-ntrec cu mine-n tot ce fac,
Mă motivez, îmi spun că pot să fiu ce vreau.

O-ntrecere e viața, prefer să fac și tac,
Din propriile-mi zbateri, puterea eu îmi iau.

E greu, eu recunosc - îmi vine să las jos
Povara luptei mele, dar de aș renunța,
N-aș mai fi eu, cea tare, sau omul curajos,
Trăind în poezie și pentru-a alerga.

A.T. *Pe lângă toate-acestea, mai ai pasiuni,
Una dintre ele este chiar pictura...
Sufletul de-artist descoperă minuni
Oriunde îi poartă destinul făptura.*

D.D. Pământul e culoare, văzduhul e miros,
Mierla e un sunet, ador ce e frumos.
Cu pensula-nmuiată în colorate vise
Pictiez ce mă inspiră în tente interzise.

În orice om trăiește un mic artist ascuns.
„Românul e poet” e veșnicul răspuns.
Privind în jurul meu, îmi vine-un gând în minte:
El poate fi și pictor, și sculptor de cuvinte.

A.T. *Ce planuri îți mai dau inimii târcoale?
Cum ai vrea s-arate astăzi omenirea?
Știu că ai în suflet și drag de animale...
Ce șanse mai are să-nvingă iubirea?*

D.D. Ce șanse-are iubirea? E greu să îți răspund.
Sunt oameni ce iubesc, dar sunt și care-ascund,
În mințile bolnave, orori de nepătruns.
Iubirea câtorva nu este de ajuns.

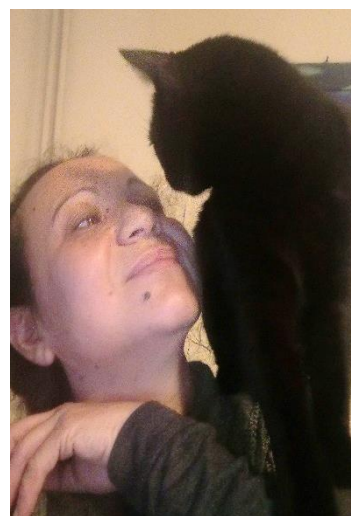
Când interesu-i rege, ce șanse am eu, oare?
Da, am o slăbiciune și pentru animale.
Aș vrea să le ajut, dar nu e cu putință
Acasă să le iau pe toate-n suferință.

Voi merge mai departe așa cum știu mai bine:
Râzând, plângând, iubind și oameni, și feline.
Nu vreau să schimb nimic din ceea ce eu sunt.
Îmi știu a mea menire, de ce sunt pe pământ.

A.T. *Cam pe când o nouă carte de la tine?
Ai în manuscris versuri prețioase -
De dragoste și dor, regrete ori suspine,
De trăiri amare ori simțiri de mătase.*

D.D. Pe când, nu știu a spune, dar sigur ea va fi.
Aș vrea să pot să scriu în fiecare zi,
Dar viața mă obligă să fac și altceva.
Nu pot să fac mereu ce vrea inima mea.

Va fi curând, eu sper. E tot ce îmi doresc -
Să scriu în versuri simple tot ceea ce iubesc,
Să scriu ce mă frământă sau dorul ce mă doare,
Să umplu file albe cu amăgiri amare.

A.T. *Oferă-ne două poeme preferate –
Unul nepublicat și altul din carte.*

D.D.
Nu mai vreau să fiu om

Nu mai vreau să fiu om.
E nașpa.
Adică simți cum inima o ia razna
Când ți-e lumea mai dragă.
Când m-am simțit om,
Lumea era de-a-ndoaselea.
Încercam să stau în picioare,
Dar mă întorceam invers
Exact ca un Hopa-Mitică
Și când mă răsuceam,
Simțeam seva lacrimilor în cerul gurii.
Zâmbetul îmi scâncea dureros pe buze.
Da!
E nașpa să fii om.
Să numeri secunde și deodată
Să te trezești că s-a terminat numărătoarea.
Să-ți fie dor
Și brațele să adune vântul de pe coclauri
Și praful de pe amintiri,
Iar proasta aia din piept să bată tare,
Ca un orologiu stricat.

E nașpa să fii om
Că îți aduni stelele din priviri
Și le faci pod să calci pe el
Când treci prin viață.
Și se face întuneric
Pentru că stelele se sting
Cu fiecare talpă pe care o apeși pe el.
Și se face frig și e noapte
Și ești singur
Și nimeni nu îți alină trecerea prin lume.
Fiecare se zbate murind pentru sine.
Nu mai vreau să fiu om...
E nașpa...

Plouă trist

Plouă trist, răvășitor,
Plouă doar la mine-n gând,
Stropii mă lovesc ușor,
Nu știu unde-s, cum sau când.

Plouă rece. Cine m-a
Țintuit în vis de foc?
Stele când te-or lumina
Să-mi pui în păr busuioc.

Plouă-ncet, cu amintiri,
Ochii plânși se pleacă uzi.
Când din pleoapă-ți curg iubiri,
Tânguiesc, dar nu le-auzi.

Plouă crâncen, sec, mărunț,
Sufletele-s în război.
Luptă pân' la moarte, crunt,
Tăvălindu-se-n noroi.

Amar plouă, ca un scâncet
Smuls din inima bolnavă.
Hăituit de-al morții rânjet,
Sorb din cupa cu otravă.

Plouă... Plouă... Oh! A stat.
Raze aurii se-încurcă.
A fost trist cât a plouat.
Trist mai pare totul încă...

**realizat de Alina TANASĂ, bibliotecar,
Compartimentul Informare bibliografică,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

NOTE DE LECTURĂ

POEZII. STELE CĂZĂTOARE, DANIEL GACHE-PASCARIU

Vineri, 14 februarie 2025, a avut loc lansarea volumului de versuri *Poezii. Stele căzătoare*, sub semnătura lui Daniel Gache-Pascariu. Acest al treilea volum de versuri este o confirmare a unui traseu poetic din ce în ce mai bine exprimat metaforic. Autorul încearcă să eternizeze o viziune personală asupra lumii în care trăiește, înfățișându-ne cu naivitate poetică și sinceritate dezarmantă o sumă de trăiri de care orice muritor este vizitat existențial, dar pe care le exprimă plastic într-un mod cu totul personal, ceea ce dă măsura autenticității sale.

Volumul de față nu este organizat după vreun criteriu tematic, ci doar cronologic (scrise în intervalul 22 noiembrie 2019-15 februarie 2024), textele propuse alcătuind o foarte liberă radiografie a lumii sale interioare, cu puținele momente de liniște și de seninătate care anunță de fapt tenebrele profunde ale spiritului care-i nutresc cea mai mare parte a poeziilor sale.

Aria tematică dezvăluie o diversitate de coordonate pe care se structurează universul liric, grefate pe un fond grav, arareori luminat de o intenție ludică. Enumerăm câteva doar dintre temele

identificate: iubirea, natura, timpul, tradițiile/familia, credința, texte moralizatoare, jocul copilăriei. Starea de meditație este una constantă, autorul recurgând la o introspecție dureroasă, cultivată parcă, găsind în cuvântul scris starea de eliberare prin confesiune.

Din punct de vedere stilistic, limbajul este simplu, nestudiat, dar potrivit în structuri poetice care trădează firescul exprimării. Poezia nu șochează prin excese lexicale sau prin barocul ornamentelor stilistice, ținând un mesaj accesibil care ajunge imediat la sufletul cititorului. Structura prozodică evidențiază căutările autorului de a găsi forma cea mai potrivită pentru a exprima artistic frământările lăuntrice. Astfel, preferă forma clasică a poeziei structurate în catrene, alternând rimele încrucișate cu cele pereche, în versuri de largă respirație, fără vreun efort aparent, găsind cele mai subtile și neașteptate soluții prozodice.

Putem concluziona că volumul de față este o confirmare a efortului creator, care ne oferă în limba universală a poeziei o viziune proprie, originală asupra existenței, conturând un univers în care se regăsesc cele mai profunde resorturi ale sensibilității umane, pe care autorul ni le încredințează cu nonșalanță.

prof. dr. Pavel TOMA,
președintele Cenaclului ProLITERA Vaslui

NOTE DE LECTURĂ

CAPTIVANTA ODISEE A UNEI FETIȚE ȘI A CELOR DOI PRIETENI AI SĂI PE TĂRÂMUL IERNII VEȘNICE

La zece ani de la debutul său editorial fascinant cu povești pentru copii (volumul *Scufia cu vise*, București, Editura Oscar Print, 2014), temerara și promițătoarea, încă de pe atunci, tânăra scriitoare Alina Lavinia Grigoraș vine să ne îndreptățească pe deplin așteptările cu primul volum, intitulat anagramic (ca să trezească de la bun început curiozitatea cititorului!) *Anria* (Iarna), din planificata cvadrilogie romanescă *Anria și cele patru anotimpuri*⁷⁰. Fidelă lumii de vise și imaginație a copilăriei, povestitoarea creează o lume feerică de basm sui generis cult, cu frumuseți încântătoare ale naturii în cadrul anotimpului iarnă, cu întâmplări plăcute, dar și mai puțin plăcute, în care fantasticul se îmbină în mod ingenios și armonios cu realul și care necesită, la fel ca în basmele populare tradiționale, din care autoarea își trage seva sa inspirațională dătătoare de încredere, mult curaj, stăpânire de sine, ingeniozitate, apel la ajutor din partea forțelor binelui pentru a învinge forțele ostile lui, forțele răului.

Sprîjinită, ca legendarul Antheus de pământ, pe trainicul fundament al basmului popular românesc, dar beneficiind din plin de noianul de cunoștințe acumulate din oceanul de lecturi antrenante pentru mintea iscoditoare a unui copil din vasta bibliotecă familială și din cea a urbei natale vasluiene (care, prin fondurile sale, negreșit că rivaliza cu imaginara bibliotecă din Tărâmul Anriei (Iernii) aflată sub custodia spiridușului Anriș Bibliotecus, care avea să devină pentru Aligri - numele ei, format de la cel al autoarei, este de asemenea o anagramă), scriitoarea, care este și protagonista romanului, prieten de nădejde și salvator din multe situații anevoioase sau dramatice.

Scriitoarea, bună cunoscătoare a psihologiei vârstei și a intereselor de lectură și de jocuri pe calculator ale copiilor și adolescenților de astăzi, se rupe, într-un anume fel, de bătătorita atmosferă a tematicii abordate, a personajelor cunoscute (Făt-Frumos, Ileana Cosânzeana, Baba Cloanța-Cotoraș, omul spân, Verde/Roșu împărat, Sfânta Vineri/Duminică etc.), recurgând la una cu totul nouă prin coloritul, coliziunile, personajele, comportamentul lor în circumstanțe diferite de cele din basmele tradiționale, situațiile, modul de acțiune și comportament, interesele eroilor din lumea (cvasi)fantastică de cele mai multe ori

concurând sau suprapunându-se pe/ identificându-se cu cele din lumea reală, contemporană. La imaginația bogată și fantezia cuceritoare a autoarei, pe care le remarcă pe drept prefațatorul volumului, scriitorul, redactorul și publicistul Costin Tuchilă, se adaugă și curajul româncei noastre de a o rupe cu poveștile populare (orale) propriu-zise și de a recurge la mijloacele și tehnicile literaturii culte cu elemente fantastice și reale adecvate nivelului de pregătire, curiozitate, interese și recepție ale tânărului cititor contemporan. În această ordine de idei, nu riscăm prea mult afirmând că scrisul Alinei Lavinia Grigoraș se înscrie pe linia scriitorilor care au devenit, în zilele noastre, extrem de populari pentru copii și adolescenți, gen Astrid Lindgren (să ne amintim de *Pippi Șosețica*, la Chișinău tradusă *Peppi Cioraplung, Frățiorul și Karlsson de pe acoperiș*), Joanne Kathleen Rowling (cu cele șapte romane despre Harry Potter), Spiridon Vangheli (cu *Isprăvile lui Guguță, Guguță – căpitan de corabie, Guguță și prietenii săi*) ș.a. Modul în care sunt formulate titlurile romanului *Anria*, precum și în care sunt create cuvintele noi (*anriși, brăzuți, dărdăiași, vătrași*), ne duc involuntar la volumele cu Harry Potter (*Încuiați, vâjhaț, părinți cu sânge pur, părinți cu sânge semipur*). Am convingerea fermă că drept stimulator pentru dezvoltarea imaginației scriitoarei și, totodată, drept „hârtie de turnesol” pentru determinarea gradului de influență a scenelor improvizate asupra viitorilor cititori ai romanului i-a servit însăși fiica d-sale, curioasă și iscoditoare, și scociorătoare, și inventivă, Eva-Katerina Buțu, talentată graficiană în devenire, care, prin desenele ei caracterologice și sugestive, sporesc atenția iubitorilor de senzații picante, indiferent de vârstă.

Fiecare dintre cele patru romane planificate va fi consacrat unui din cunoscutele anotimpuri: anria (iarna), primăvera, verania și tomnera. Primul gând care îți vine în minte la conceperea celor patru romane ar fi că ideea i-ar fi fost sugerată autoarei de ciclul de concerte „Anotimpurile” de Antonio Vivaldi. Cu atât mai mult că, în primul volum, pe care îl prezentăm aici, se menționează că, în familia protagonistei Aligri (al cărei nume este format din începutul prenumelui și cel al numelui de familie al scriitoarei), muzica simfonică și cea clasică, inclusiv „Anotimpurile” lui Vivaldi, era la ea acasă, bunica ei, fostă redutabilă pianistă angajată la Operă,

⁷⁰ Alina Lavinia Grigoraș. *ALIGRI și cele patru anotimpuri* (roman),

Vol. I: *ANRIA*. București, Editura Leviathan, 2024.

ascultând-o atât de des, încât farmecul muzicii învăluia și sufletul candid al nepoțicăi, deși, cum recunoștea ea însăși, nu era mare fan al unui astfel de gen de muzică așa cum era noul ei prieten și ghid prin târâmul iernii veșnice, spiridușul Bibliotecus.

Conceput în cheie fantastică, condimentat cu toate ingredientele care „să-i dea gust” picant speciei respective a genului epic (personaje animate și inanimate comune cu nume cunoscute din lumea reală: mama, tata, bunica, bunicul, familia Cărămidă; personaje cu nume bizare, neordinare, rarissime, cu o conotație umoristică, dar, în același timp, și de o anumită prețiozitate din aceeași lume reală: motanul Boticelli, profesorul Cifru; în sfârșit, personaje cunoscute din lumea ireală a poveștilor populare: om de zăpadă, oamenii zăpezilor, Moș Crăciun, Brad, pinguini, pițigoi suri, unicornii malefici, Ursul Polar, Vulpea Polară, stafii, coșari, Frigul, Gerul, Viforul, Vifornița, Crivățul, Ciclonul, Musonul, Alizeea, Briza, Crăiasa Zăpezii, Împărăteasa Fulgilor de Zăpadă, Flora din Primăvera, Solis al Veranei, Frondia, Împăratul Fulgus, Glacia ș.a., dar și inventate expres, fie cu o doză de conotație livrescă, fie cu o ușoară tendință de epatare a spiritului cognitiv: spiridușul Bibliotecus, pinguinul Carticus, Bradul Cosmic, Hibernus, Primăvera, Verania și Tomnera, Coniferus Argintalis, Lorenzo Pinguicci, Anriș Vâsc, Uriașii de Gheață, Giganții din Piatră etc. Inventate sunt și denumirile de colectivități de ființe imaginare gen *anriși*, *dârdâiași*, *vătrăiași*, *brăzuți*, dar ele nu prezintă dificultăți de înțelegere, căci sunt alcătuite după modele derivative cunoscute (*anriși* < *anria*, *dârdâiași* < a *dârdâi*, *vătrăiași* < *vătrai*, *brăzuți* < *brazi*); obiecte obișnuite sau magice care îi salvează din situații dificile neprevăzute: creioane colorate, talismane de chihlimbar veșnic verde, occean și corn de argint, schiuri laser, fularul salvator al lui Aligri, fascinantele acorduri ale muzicii clasice, bagheta fermecată cu ajutorul căreia ar putea descâlci firele încâlcite ale Bradului Cosmic; districtele enigmatice cu cele mai diverse obstacole și peripeții, prin care trebuie să răzbată cei trei „tovarăși de drum”, Aligri, Bibliotecus și Boticelli: Districtul Oamenilor de Zăpadă, al Fulgilor de Zăpadă, al Pinguinilor, al Brazilor Argintii, al Țurțurilor de Gheață, al Hornurilor de Fum, al Viscolului și al Nămeților, al Gerului, al Viforului, așa-zisele Zone Libere dintre districte, mult râvnitul al Zecelea Pod de Gheață; imaginația autoarei continuă cu enumerarea, în cadrul districtelor, a unor diviziuni teritorial-administrative mai mici, gen Cartierul Coniferul Verde, al Steluțelor Argintii, al Fulgilor de Zăpadă, al Conurilor sau: Strada Ceaiului, Strada Fursecurilor de Ghimbir și Scorțișoară, Strada Obiectelor din Lemn de Brad, Strada Talpa Săniuțelor sau: Salonul Ceasurilor, Sala Candelabrelor; scenele de luptă care se dau între Alianța Forțelor Binelui și Alianța Forțelor Răului etc.), romanul Alinei Lavinia Grigoraș nu se complică printr-o structură barocă întortocheată, multilineară, ci păstrează linia univocă dreaptă de

desfășurare a acțiunii celor trei personaje principale, Aligri, Boticelli și Bibliotecus, cointeresate de rezolvarea și chiar obligate să soluționeze mort-copt problema pe care le-a creat-o motanul Boticelli, periclitând buna funcționare nu numai a Târâmului Iernii Veșnice, ci și a tuturor celor patru târâmuri sau anotimpuri.

Romanul este constituit din 23 de capitole, majoritatea titlurilor purtând denumirile districtelor menționate mai sus, pe care urmează să le parcurgă cei trei condrumetri, ghidați de cunoscătorul geografiei districtelor, al conducătorilor acestora, al eventualelor impedimente și obstacole serioase ș.a. Expozițiunea și intriga ficțiunii sunt desfășurate în primele șapte capitole: „Primii fulgi, primele gânduri”, „O apariție ciudată”, „Începutul aventurii”, „Anria sau Târâmul Iernii”, „Locuința lui Bibliotecus”, „Palatul Crăciunului” și „Bradul Cosmic”.

Aici facem cunoștință cu fetița Aligri care, la vârsta de trei ani, le solicitase părinților un frățior sau o surioară cu care să se joace. Cadoul primit în locul aprigii sale dorințe fu un motănaș drăguț cu blană albă pufoasă și cu botișor umed și rozovior, pe care tocmai de aceea îl botezase drăgăstos cu numele româno-italian Boticelli (un fel de „bot mic”, „botișor”; coincidența cu numele renumitului pictor reprezentant al Renașterii italiene, Sandro Botticelli, este absolut întâmplătoare). Pe parcursul anilor (Aligri ajunsese deja elevă în clasele primare!), cei doi deveniseră prieteni la cataramă, de nedespărțit. Aligri îl apăra de slăbiciunea de a hârști din brișele puse de părinți pe masă, spunând că le mănecase ea cu o poftă nepotolită, pentru care fapt și mama, și bunica o lăudau cu frenezie. Motănașul complice, recunoscător, la rândul său, o salva mereu pe Aligri de neplăcerea de a îngurgita feliile de morcov și de spanac fiert din porția de supă, el înfulecându-le în grabă și cu mare plăcere. Când venea vremea ca Aligri să-și pregătească lecțiile, Boticelli o ajuta pe eleva cam distrată, scoțându-i manualele de prin diferite unghere, ea achitându-se cât ai zice pește de sarcinile date pentru lucrul de acasă, restul timpului folosindu-l pentru joaca prin casă sau în grădina din preajmă. Toamna târziu, dar și la prima ninsoare, Aligri se mira că sub caisul ei drag nu căzuse zăpadă, în schimb, zilnic apăreau niște urme de lăbuțe de animaluț necunoscut cu cinci degete. Curioasă de musafirii misterioși, îi trecu prin gând să se îmbrace gros și să vegheze sub pom pentru a-i prinde pe musafirii nepoftiți. Îi împărtăși gândul năstrușnic și prietenului său fidel. Zis și făcut. Se îmbracă, cum se inseră, cu o haină călduroasă, căciulă, fular și mănuși, luă motanul într-o mână și lanterna în alta și se strecurară tiptil din casă, fără a fi auziți. Se puseră la pândă sub cais, nu înainte de a observa că aceleași urme, unele destul de proaspete, deveniseră mai numeroase. Așteptară o habă de timp, dar în zadar. Aligri zări o scorbura în trunchiul arborelui, trecură ambii prin ea și, alunecând pe o spirală, se pomeniră pe o pajiște înzăpezită și înconjurată de brazi verzi și argintii. În timp ce motanul

se juca amuzant cu păsările prin zăpadă, din troiene apăru un omuleț vioi și curios ca un spiriduș. Se prezentă ca responsabil de bogata bibliotecă din ținut, aflând că fetița și motanul vin dintr-o țară necunoscută, Namoria (adică România), îi invită în locuința sa, servindu-i cu un ceai, după care le propuse să ia cunoștință de meleagul său. Nu se putea să nu viziteze Palatul Crăciunului, biroul lui Moș Crăciun și, în mod special, Bradul Cosmic. Bradul Cosmic, după cum explica ghidul Bibliotecus, reprezintă copacul vieții în general, iar firele simbolizează rădăcinile fiecărui anotimp. Tot ele, firele, înfășoară crengile într-un mod special, pentru ca totul să aibă o ordine prescrisă: primăvara să vină după iarnă, după primăvară să urmeze vara și după vară – toamna, care încheie ciclul strict ordonat al anotimpurilor unui an (p. 38).

Și tocmai aici, în cel mai păzit loc din tărâmul „Anria”, ba chiar și din toate cele patru anotimpuri, s-a întâmplat imprevizibilul, care a cutremurat toate patru tărâmurile. Nostimul nostru motănaș, cum văzu la poalele Bradului Cosmic niște ghemuri de diferite culori, se repezi la ele și începu să le deșire, mai mult încurcându-le decât deșirându-le, căci capetele lor ce urcau pe crengile bradului, așezate într-o ordine fixă, căzură și se încâlciră de nu le mai putea descâlci nimeni.

Motanul Boticelli, prin jocul său, a distrus ordinea lumii. Ordine care nu mai poate fi restabilită cu mâinile noastre, ci numai cu o baghetă fermecată specială, păstrată la capătul tuturor tărâmurilor, în tărâmul al patrulea, „Tomnera”. De fapt, pentru exactitate, ar trebui să specificăm că o atare baghetă se află în fiecare tărâm, la frontiera fiecărui anotimp cu următorul. La figurat vorbind, cine încurcă firele Bradului Cosmic, tot acela trebuie să le descurce. Prin urmare, Aligri e responsabilă de descâlcirea firelor, adică de a obține bagheta magică finală cu ajutorul căreia să readucă anotimpurile la ordinea lor firească. Granițele tuturor tărâmurilor, nu numai al iernii, sunt închise și bine păzite, cale de întoarcere acasă pentru Aligri nu există. Există numai anevoioasa, primejdioasa cale de a obține, prin asperități și sacrificiu personal, readucerea anotimpurilor la ordinea lor anterioară, cea firească. Acest drum pe tărâmul lernii veșnice, Aligri îl va parcurge împreună cu vinovatul de situație motan Boticelli și cu prietenul lor devotat și ghid de încredere în lungul lor periplu, spiridușul Bibliotecus. În ce au constatat greutățile parcurgerii drumului menționat, care au fost pe parcurs susținătorii și inamicii lor declarați sau ascunși – las cititorilor plăcerea de a savura coliziunile, intrigile, durerile nereușitelor și bucuria izbânzilor de etapă sau de la finalul anotimpului „Anria”, obținute de trioul cu care am făcut o cât de cât cunoștință, una sumară. Nu voi ezita să comunic cititorului nerăbdător de intrigat că, în cele din urmă, după ce reușește să treacă de al Zecelea Pod de Gheață, cu ajutorul prietenului său devotat Bibliotecus și al altor ființe care, grație ajutorului acordat de ea în momente critice din viața lor, i-au sărit, la rândul lor, în sprijinul ei în clipe de cumpănă, Aligri

reușește să obțină bagheta fermecată a tărâmului Anria (Iarna). Urmează să treacă pe alt tărâm, al Primăverii (tot prin scorbura unui copac, cum făcuse atunci când pleaseră cu motanul Boticelli de-acasă) pentru obținerea celei de-a doua baghete, de astă dată însoțită numai de prietenul ei de nedespărțit, motanul Boticelli, în timp ce Bibliotecus rămâne să-și îndeplinească mai departe cu aceeași conștiinciozitate și devotament sarcinile pe care le are în districtul și, mai larg, pe tărâmul său. Cercul de la primul copac se încheie, astfel, la cel de-al doilea copac, prin care trece în alt tărâm, Tărâmul Primăverii, și parcă ar lua-o de la început, numai că deja nu în primul, ci în cel de-al doilea tărâm.

Ceea ce atrage atenția în mod deosebit este că, într-o lucrare de proporții romanești de natură fantastică, fantasticul nu numai că se îmbină cu realul, dar, de multe ori, se face comparație sau trimitere la modul în care aceste probleme sunt interpretate sau soluționate în realitatea imediată. Iată câteva probleme de acest fel abordate în romanul de față: Raportul dintre viață și moarte: cât trăiește omul?; unde se duc oamenii când nu mai sunt?; Problema readucerii la viață a Giganților; Ce este democrația?; Contractul Constituțional și importanța lui în relațiile dintre societate și individ; Schimbările climatice și efectul lor asupra vieții social-politice și economice; Deșeurile și influența poluării asupra mediului și sănătății omului; Yeti, oamenii zăpezilor; Puterea minții, răbdare și reziliență; Ce înseamnă a te hrăni cu muzica ș.a. Autoarea, fire cultivată și erudită, cu un dezvoltat simț al limbii, face referință la conceptele de sorginte spirituală *ying* și *yang* din filozofia chineză, la curentul budist *zen* din Japonia; încearcă să explice care-i diferența semantică dintre *vise*, pe de o parte, și *visuri*, pe de altă parte; dintre anul cosmic și cel calendaristic; ce înseamnă modernizare în raport cu schimbarea; ce este claustrofobia, postclaustrofobia ș.a.m.d.

Valoarea intrinsecă de roman autentic al Alinei Lavinia Grigoraș nu se limitează la „ingrediente” susmenționate. Autoarea mănuieste liber și măiestrit toate tehnicile de structurare și desfășurare a acțiunii din roman, precum și respectarea regulilor logicii dialectice și a celei de creație și luarea în considerare a timpului cititorului grăbit de astăzi acordat lecturii: capitole relativ scurte, la obiect, legate între ele; nu lipsesc descrierile plastice scurte, dar dense, din natură sau din anturaj (Exemplul 1: „Zăpada era din ce în ce mai rară pe aleea care ducea spre granița cu Primăvera. De sub ea răsăreau firicele de iarbă de un verde crud și, când și când, câte un clopoțel alb și sfios, ca de ghiocel”, p. 215; Exemplul 2: „O denumise bine Bibliotecus pe Glacia, amazoană. Avea cu siguranță alura unei amazoane. Era înaltă, suplă, îmbrăcată cu pantaloni ca bărbații, cu niște cizme înalte, care îi veneau până peste genunchi, și cu o mantie din blană de vulpe polară, strânsă cu o cingătoare de diamante. Fața, izbitor de frumoasă, era încadrată de niște cosițe lungi, de o nuanță blond

platinat, învârtite ca niște colăcei în jurul capului. Ochii, de un albastru-marin închis, ca nuanța mării învolburate, erau glaciali, dar dârji, aveau o privire pe care te puteai baza”, p. 196-197), cu jocul de lumini și culori ca niște focuri de artificii pe întreg parcursul romanului (Exemplu: „Podul de la capătul Iernii a fost numit Al Zecelea Pod de Gheață. Era iluminat în culorile alb, gri care migrau spre albastru, indigo și violet, mai exact în culori reci. Podul de la capătul Primăverii era bineînțeles în multiple nuanțe de verde, cel al Verii în galben, auriu și cel al Toamnei în oranj, roșu, arămiu și maro”, p. 156); arta neîntrecută de a crea, prin câteva linii și culori, portrete de chipuri memorabile (Exemplu: „Împărăteasa, o creatură angelică cu chip de femeie ce părea că nu are vârstă, cu părul nins și ochi de un albastru ascuțit, dur, purta o rochie de dantelă din aceleași stelute de gheață, străvezie ca o perlă diafană, o mantie din boabe mari de cristal, iar pe cap un voal transparent strâns de o cunună de argint cu diamante și safire, ambele simboluri ale regalității”, p.91); caracterizările de personaje făcute de scriitoare sau de interlocutor, precum și, mai rar, autocaracterizările personajelor înseși (prin gestică, mimică, limbaj specific, tendința de a epata prin cunoștințe sau iscusința de a pune întrebări și de a răspunde). Pe lângă jocul strălucitor de varii culori din întreaga gamă a spectrului, autoarea a mai găsit două mijloace specifice de creare a unei atmosfere plăcute pentru manifestarea plenară a caracterului personajelor: 1) aroma îmbătătoare a mirosurilor (de mere sau de briose și alte feluri de prăjituri pentru Aligri și Boticelli) și 2) prezența în urechea și în organul de reproducere a vocii a sunetelor muzicale din unele melodii cunoscute cu scopul vădit de a le ține în stare de trezie, de a nu le permite să se lase influențate de forțe seducătoare malefice (de unde opinia că niște persoane, coloșii, s-ar hrăni cu note muzicale!; p. 161). Personificări în roman sunt câtă frunză și iarbă („Se așternuse primul strat de zăpadă”; „ciudata apariție o intrigase”; „mirosul de mere coapte îi invadea camera”; „aroma venea din bucătărie” ș.a.). Se observă o anumită apetență a autoarei de a inventa cuvinte savante pentru numele de persoană (de regulă, cu sonorități latinești), numai că în acest caz, pentru autenticitate, ar fi bine să se țină cont mai atent de origine și cuvântul să fie creat ca în latină: Bibliotecus (eu i-aș fi spus Bibliotecarius, mai ales că el chiar are funcția de bibliotecar. Bibliotecus parcă ar fi masculinul – inexistent în latină - de la substantivul latinesc feminin bibliotheca); Coniferus Argintalis (eu i-aș fi spus adjectivului Argenteus, ca în latină, care provine de la substantivul argentum), Carticus, Solis (eu i-aș fi spus Sol, la nominativ. Solis e, în latină, cazul genitiv al lui Sol). I s-a părut o „găselniță” (în roman numită, impropriu, „modernizare” (p.33), și utilizarea criptică, anagramică a unor denumiri și nume românești, dându-li-se aspect de

străine, mai provocatoare și, probabil, mai „la modă” anume prin acest aspect fonetic neobișnuit: Aligri (de la Alina Grigoraș), Anria (de la Iarna), namoria (de la România).

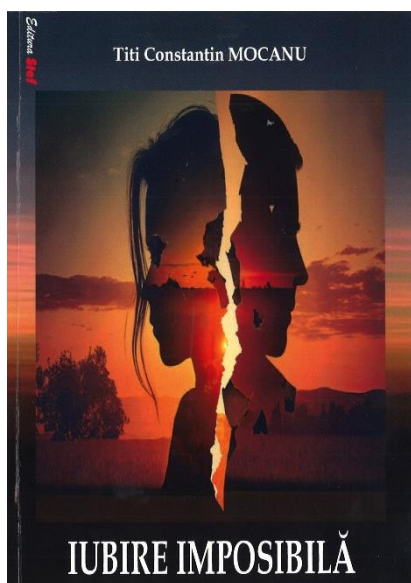
Are până ușoară, frumoasă, iscusită naratoarea Alina Grigoraș. Și-a format-o în cei 25 de ani de activitate în presă și în alți cel puțin 10 de exersare în beletristică. Întrebuințează structuri sintactice relativ simple, lejere, pe înțelesul pregătirii și vârstei, pentru a nu obosi și îndepărta cititorul; topica cuvintelor, a propozițiilor și a elementelor frazei, în principiu, este directă. Lexicul utilizat este bogat, variat, din majoritatea straturilor (lipsește cu desăvârșire, pentru că ar îngreua exprimarea, dialectismele, regionalismele, argotismele), cu sensurile lor proprii, dar și figurate; întâlnim epitete sau atribute ornante; metafore și comparații expresive (unele de-a dreptul neaoșe și surprinzătoare: „*opt brațe învolburate ca șerpilor din părul Meduzei*”, p. 165; „*explicație misterioasă ca cifra unui seif*”, p. 167); deosebit de plăcute pentru auzul și gustul nostru estetic numeroasele expresii frazeologice și idiomatice, cuvinte și expresii înaripate, proverbe și zicători împrumutate atât din limbajul vorbit, popular (*a da nas în nas, a (o) face boacăna, cât ai zice pește, am nimerit din lac în puț, a avea grijă ca de ochii din cap, să ne jucăm de-a șoarecele și pisica, au fugit mâncând pământul, au luat- o la sănătoasa, lupul păru-și schimbă, da năravul – ba, lecțiile erau floare la ureche*), cât și din cel cult, select, livresc (*să ținem aproape, un sentiment de déjà-vu, e frig de-ți îngheață sufletu-n tine, cu ce vânt pe-aici?, dansul fulgilor de nea, a i se potrivea ca o mânășă, să despice firu-n patru, punctul forte, unde-i unul, nu-i putere, unde-s doi, puterea crește, au întors armele, la Paștele ... Crăciunului, cu ce ger pe-aici?; esențele tari se țin în sticlute mici ș.a.*). O ușoară alunecare spre pleonasm găsim în singurul ultim aforism de natură livrescă: Esențele tari se țin în sticlute mici (dacă sunt sticlute, e clar că-s mici).

La o eventuală lansare de carte, vreun cititor mai cârcotaș ar putea s-o întrebe pe autoare cum de au complotat împreună ca eleva Aligri să lege școala de gard pentru un an de zile (patru anotimpuri), să plece pentru atâta amar de timp de-acasă fără a le spune părinților ce se întâmplă și, în sfârșit, deși pe parcursul călătoriei și al diferitelor ocazii ea face trimiteri la excursiile școlare, la profesori, la părinții săi, bunica sa în viață și bunicul plecat dintre cei vii, cum de nu-și exprimă sentimentele de dor și neliniște față de familia din lumea reală. Și de ce anul începe cu anotimpul iarna.

Romanul *Anria* este o incontestabilă reușită și frumoasă realizare a tinerei autoare Alina Lavinia Grigoraș și o garanție că tetralogia anunțată va fi dusă la bun sfârșit. Să o felicităm călduros pe autoare și să-i dorim cale sigură în literatură și cititori pe potrivă imaginației sale și a talentului său.

NOTE DE LECTURĂ

IUBIRE ȘI DURERE

Poezia, în general, izvorăște din profunzimile sufletelor sensibile, din căutări, neliniști și frământări, iubiri și dezamăgiri, pasiuni și trăiri sublimе. Multe din poeziile ivite din toate acestea devin un miracol prin frumusețea lor. Sufletul autorului, Titi Constantin Mocanu, vibrând la tot ce îl înconjoară, și-a materializat sentimentele în poezii cu o tematică ce a răsarit din seva iubirii, naturii, credinței, copilăriei și a satului cu lumea sa.

Tematica e diversă, formează un tot unitar: iubirea cu consecințele ei, natura cu frumusețile de nedescris, satul și copilăria, familia, credința, moartea cu tristețea ei, scurgerea timpului, miturile și legendele.

Volumul de debut conține poezii cu o încărcătură de emoții de început, în stare pură. În fiecare vers simți sentimentele cum se unduiesc după muzica și armonia inimii. Volumul *Iubire imposibilă* cuprinde 200 de poeme care nu sunt structurate după o tematică anume. Tu, ca cititor, realizezi că autorul scrie cu dragoste de cuvânt, simți cum trăirile intense îți ating sufletul, te face să simți iubirea, bucuria trăirii fiecărei clipe, durerea de a o pierde, comuniunea cu natura, întoarcerea în copilărie, în satul natal. Versurile s-au născut din suferință și durere, dar și din bucurii și împliniri.

Când este vorba despre sat și copilărie, familie, iubire adolescentină, versurile răscolesc amintirile cu duioșie. Poezia „Un oarecare sat” îi umple sufletul de dorul satului pe care l-a lăsat în urmă, dar a cărui imagine a păstrat-o ca pe o icoană. Descriere sublimă, coșbuciană! Frumusețea vieții la țară e concludentă:

„fetele măritate”, „copilele curtate”, „feciorii voinici”, „bărbații ca stejarii”, iar bătrânii stând seara la poartă. Poate că aici a întâlnit prima iubire, o „iubire rurală”, și o îndeamnă: „Vino să-mi fii dragă”, cuvinte simple încărcate de trăiri. În poezii se perindă evenimentele de la căsătorie, botez până la înmormântare. Meditând asupra cursului vieții, autorul încheie cu tristețe, dar și cu înțelegere: „între naștere - nuntă și moarte/ Satul trăiește liniștit”. Parcă și vedem satul de pe deal, biserica și clopotul ce „numără eternitatea” și vestește o sărbătoare sau „întâlnirea cu moartea” atunci când toaca își unește glasul cu acesta. Clopotul, simbol al chemării divine, comunicare între cer și pământ; toaca, un cântec al lemnului, cheamă la rugăciune și face legătura între uman și divin. Prețuiește truditorii gliei: „Mai sunt țărani”, muncind din greu, cu „sudoarea cu țărână frământată” care nu s-au plâns niciodată. Credința sa e că „omul are formă de cruce” și o explică în poezia „Crucea”: pentru că are în suflet căldură, cunoaștere, speranță și „are în naștere nemărginirea”.

În tumultul vieții, îl cuprinde „Setea de liniște” și ia „Drumul spre casă”: „Urc încet a dealului pantă”, spre casa „cocoțată pe vârful unui deal”. Întreaga natură îl însoțește în poeziile sale, împletindu-se cu trăirile autorului: „luceafărul pășea prin ograda cu iarba mare”, „prin crengi vântul hoinar suspină”, într-un colț „carul mic” construit odinioară, când era copil. Aude cum Trecutul îi vorbește, „copacii stufoși” înconjoară casa ca o „redută”, iar lucrurile sunt „încremenite”. S-a întors acasă, acolo unde se mai aud încă povești cu zâne și feți frumoși, unde „o grindă putrezită” înfruntă trecerea timpului cu „semeție”. Se zărește copil jucându-se în curte, în acest „colț de rai”; în patul copilăriei se „contopește cu trecutul și prezentul”, liniștea-i deplină și se cufundă „în lumea ireală”. Îl doare amintirea mamei și nu e rază să usuce o „lacrimă cât un bob de rouă”, iar în livada cu „mere de aur” e tata, de care-și aduce aminte cum cânta colinde. Se mângâie la gândul că lumina celor care pleacă rămâne la noi. Revine în gând „copilăria eternă” cu tradițiile de Crăciun și Anul Nou, când pe fiecare ulicioară era „mocirlă”, „Curgeau ploile cu găleata”, „mirosul cozonacilor” umplea ulița.

Problematica morții e dezvoltată în mai multe poezii, din care amintesc câteva: „Moartea iubitei”, „Lacrimi și cruci”, „Viață și moarte”. Ideea sfârșitului ia diverse forme ale trăirii poetice. Subliniază tristețea cimitirelor, expresiile: „moare un cimitir”, „crucea se adâncește în iarbă” sunt elocvente. Totuși, sugerează o speranță de eternitate: „un copac își înfinge rădăcinile în

oase, își trage seva” din viața ce a fost odată. Asocierea dintre cruce și copac ar fi că prima sugerează întinericul, sfârșitul vieții, iar copacul continuarea vieții, nemurirea.

Tema centrală e iubirea, o regăsim sub toate formele: adolescentină, pasională, platonice, cu împliniri, amăgiri și dezamăgiri, imposibilă uneori, pierdută, regăsită.

Poezia de început, „Dragoste pierdută”, exprimă toată suferința lumii concentrată în versurile în care o roagă, numind-o cu delicatețe în mai multe feluri: „Stai, mai stai cu mine, copilo”, „frumoaso”, „iubito”, „neprețuito”, „eterno”, în primul vers al fiecărei strofe. Această chemare repetată parcă întărește rugămintea de a mai rămâne o clipă, dar dezvăluie și sentimentele autorului. Uneori, realitatea devine tristă: „Dragostea noastră a trecut arsă de bruma toamnei,/ A fost înecată de ploii nesfârșite,/ A fost troienită de zăpezile unei ierni veșnice”. Poetul a dezvăluit marea sa durere ca un plânset ce cuprinde universul.

Iubirea nemărginită e descrisă în versuri de o profunzime deosebită. Întreg universul ia parte la iubire, luna și soarele. Iubirea e curată, e pură, formează o singură inimă. Infinita dragoste apare în diverse ipostaze și locuri, se revarsă culorile iubirii pure. Aduce elogiul „Cântăreței”, „pavază împotriva morții eterne”: „Când glasul tău se ridică melodios spre cer/ Sufletele noastre erau atinse de un adânc mister”, iar dacă tăcea și o clipă „amuțea cântecul”, „ladul și noaptea cea neagră pe toți ne-nvăluia”. Continuă prezentarea în poezia „Pianista” - „albul și negrul de fragedele mâini sunt domesticite”, cu „armoniile divine”, în „frumosul cânt”: „Sunetele pornesc spre cerul înalt surâzând,/ Se întorc pe pământ la sufletul meu ajungând”, „Și moartea fuge dintre noi ca o sălbatică nălucă”. Iar când și glasul se aude: „Stelele cad în izvoare ca într-un dulce mister/ Vin cerbi să se adape în limpezile ape,/ Culeg stelele aurii de glasul ei semănat” („Glasul ei”), de fapt, întregul univers e pătruns de vocea melodioasă.

Sublimă e poezia „Cea care nu vorbește”, cu întrebări repetitive și motive precum „dor”, „inimă”, „gând”, „colț de lume”, „rază”, „univers”, „soare”, „stele”, în care ființa iubită s-a afundat, s-a pierdut sau plutește și a încetat de mult să mai vorbească, ajungând ca doi străini. „Frunza stingheră” a fost martoră, a știut „pe de rost” iubirea lor, iar acum poetul îi povestește că s-a prefăcut în scrum.

În poeziile de iubire este cântată adesea iubirea pură, autorul făcând portretul amplu al copilei: „neștiutoare și pură”, „cuminte și fragilă” („Copila”), „ca în stâncă a rămas în inima mea fetișoara” sau o alintă „Ești un vis”, „frumoasă ca o zi de primăvară” și se confesează: „Mi-e dor de dorul tău”. Alteori o dojenește de drag, spunându-i „Nepricepută” pentru că nu a văzut, nu a știut că poate să piardă dragostea dacă „nu-l ia în brațe”. Revine mereu și ne spune: „Sunt umbre visele mele”, dar și „haos”, „mormânt”, „întuneric”, „Trase de sfori ca o

tristă paieță”. Iubita, „fata cu ochii de aur”, cu „părul bălai”, „buze ca mierea”, „floare parfumată” dispare ca o „himeră”, în „depărtări albastre, uitând iubirea”. Când iubirea se lasă așteptată, dorește să zboare spre „albastrul ochilor iubitei”, pentru a găsi „inocența iubirii”. Cu amărăciune, seninătate și resemnare se întoarce la realitate. Totuși, există un anumit farmec al trăirii.

Iubirea din mijlocul naturii este străjuită de soare, alteori nocturnă, străjuită de luna care sporește vraja. Frumos decor! Îndeamnă iubita să vină, „Hai, iubito!”, „cu soarele în priviri”, în ultimul „dans al vieții și al morții”. Iubirea e totuși o „enigmă”, uneori iubita e ca vinul: tare, sec, parfumat, vechi, rubiniu.

Freamătul interior este surprins în poezia „S-au frânt aripile vieții” când iubirii s-au prăbușit în cele mai „adânci abisuri”. Se destăinuie în poezia „Cea din urmă”: iubirea a ascuns-o în inimă pentru că e „plăsmuită de mintea poetului”, ca un Pygmalion a cioplit-o în gând și s-a trezit iubind „femeia ideală”, în realitate era o femeie „oarecare” și se întreabă dacă femeile sunt muze sau invers.

În contextul iubirii apar și elemente cu caracter moralizator la adresa iubitei care nu iubește cu adevărat întotdeauna. Sufletul îndrăgostitului caută alinare, iar când o găsește, simte că o pierde și atunci durerea crește, ia proporții astrale, pleacă în astral și vrea să evadeze ca Icar. Vede iubirile la hotarul dintre realitate și vis. Din când în când, în sufletul zbuciumat, licăresc stropi de iubire, dar iubirile se sting pe rând.

În final, poetul începe să înțeleagă efemeritatea iubirii și a unei iubiri imposibile. Din iubire a rămas doar „un strigăt sugrumat”. Îl cuprinde nostalgia și ar dori să trăiască în trecut, acolo unde a început povestea de iubire („Noi trăim în trecut”). Aspirația către fericire, prin iubire, răzbate prin toate poeziile închinată iubirii.

Natura, cu frumusețea ei de nedescris, participă la trăirile autorului. Dintotdeauna a inspirat poezii. Trăirile interioare sunt preluate de natură, de univers care este părtaș la iubirea celor doi (luna a „vegheat dragostea”). Îmbină sentimentele de dragoste față de iubită cu cele față de frumusețile naturii. Pentru fiecare anotimp are câte o vorbă: „primăvara ca o fată”, toamna - „bruma albă care arde verdele verii”, „iarna și primăvara se duelează”.

Sunt întrebări existențiale, cum ar fi: „Ce va rămâne?” E convins că după ce dragostea se va termina, vor rămâne „un copac umbros”, „un vers”, „o stea”, „un soare” și, încheie cu tristețe, „o umbră”. Uneori se gândește care a fost rolul celor patru elemente: pământul, apa, aerul și focul. Alteori reflectă la scurgerea ireversibilă a timpului: „Trece ziua către noapte/ Trece noaptea către zi” și „Trece viața către moarte”.

Întâlnim poezii care cuprind elemente de mitologie populară, povești și legende, dar și o doină frumoasă. La fel ca poezii care s-au inspirat din poezia populară, cum ar fi Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Goga, și autorul a pătruns în rădăcinile tradiției populare românești și a surprins în creațiile sale obiceiuri din

străbuni păstrate de săteni, întâmplări pe ulița satului. Sunt multe poezii cu elemente de folclor, așa menționa „Frunză verde” și „Doina de dor”, melodioasă poezie în care o fătucă a plecat să găsească dorul în natură: „Sub razele de argint,/ În pat înmiresmat de flori”. Un descântec este immortalizat în poezia cu același titlu. Obosit, pe drumul găsirii iubirii ideale, invocă muzele - prin acțiunea lor magică, să-i ia „truda iubirii de pe cap” și să-l ducă într-un loc de unde să mai spere.

A zămislit poezii și inspirându-se din mituri și legende. Legende de dintotdeauna au fost surse de inspirație, își păstrează și acum farmecul, vin din rădăcinile adânci înfipte în istoria și mitologia poporului român, păstrând credințe și obiceiuri străvechi. Legenda Dragobetelui, zeul dragostei și al buneii dispoziții, este valorificată în poezia „Dragobetele sărută fetele”, formată din distihuri cu muzicalitate. Poezia „Sânziene – flori și fete” este inspirată din Legenda lelelor și a Sânzienelor, asemănând frumoasele fecioare, „domnițe” în cer, cu fetele „de pe pământ”. Despre Legenda Soarelui și a Lunii se știe că variază în funcție de cultură sau regiune. Tema iubirii imposibile dintre ființe, care aparțin altor lumi, pământeană și celestă, e tratată de mai mulți poeți. Aș aminti pe Eminescu („Luceafărul”), Ion Barbu („Riga, Crypto și Iapona Enigel”). Și Titi Constantin Mocanu anticipează o dragoste imposibilă, dar prin alte personaje. Soarele „s-a răcit de supărare” când a văzut făptura pământeană atât de frumoasă a iubitei, „s-a înroșit de plăcere” și „murea în văi” că nu a putut fi a lui și pentru că fata „l-a persiflat” („Soarele iernii”). Probabil, gândindu-se la povestea de iubire dintre Luceafăr și fata de împărat, a scris despre cum Soarele a îndrăgit o fată, „blondă ca o păpădie”, „ruptă din lună”, așa de frumoasă era, dar și fata îl plăcea. Altă dată, Soarele a păcălit fata („Moștenire”), a ars-o de drag și ea a devenit cam „uricioasă”, „s-a-nnegrit”. Și în poezia „Dragoste de zână” e vorba despre zâna care s-a îndrăgostit de un muritor și a rămas pe pământ. Sugerează ideea că unele iubiri pot deveni posibile. Legenda Zefirului, fiul Furtunii, este redată în versuri de o frumusețe uimitoare în poezia „Dragoste împărțită”. Zefirului i-a căzut „dragă” o fată blondă, care nu avea „știre” de dragoste și „neștiutoarea copilă” a acceptat iubirea și, adaugă cu umor autorul, „este cu voia ei”. O tulburătoare poveste și o iubire peste înțeles sunt redată în poezia „Povara iubirii” unde un rege care, după ce a cucerit cetatea, a lăsat doar femeile să plece, urmând să ucidă bărbații, iar ele să ducă în spate ce pot duce; a rămas uluit când a văzut cum cărau în spate copii, soți, tați. Gândindu-se la vremurile de astăzi, poetul s-a întristat și a murmurat: „Nu prea mai are fani!” povestea.

Nu lipsesc personajele mitice feminine din versurile autorului: Ursitoarele. Afrodita, zeița frumuseții, a iubirii și a fecundității, din mitologia greacă, a inspirat generații de poeți, numai că, în poezia „Zeița frumuseții”, compară iubita cu zeița, ce s-a lăsat ademenită de „vorba-mi mincinoasă”: „Ai cedat la vorba

mea!”. Ne putem gândi la Ion Barbu; și el spunea melcului: „Ai crezut în vorba mea. Prefăcută... Ea glumea!” – „vorbe și descântec”. O altă poezie e inspirată din mitul lui Pygmalion și Galateei, nereidă din mitologia greacă, preluat în opere literare, muzică, pictură și sculptură. Dacă Pygmalion a creat o statuie a femeii, din fildeș, cu trăsături aproape de perfecțiune, frumoasa Galateea, de care treptat, treptat s-a îndrăgostit și a prins viață, autorul și-a „însuflețit în gând” iubita și a „cioplit-o” și el așa cum o dorea sufletul – în poezia „Galateea mea”. Adeseori, senzația de ireal, de vis este reliefată în versurile: „Frumoasă și pură ca o tânără zee” sau „Născută în mintea unui îndrăgostit, de o idee!”. Dintotdeauna omul a visat să zboare, un vis care nu va fi înfrânt. În „Dorul de spații”, autorul vrea să zboare ca Icar, în dorința de cunoaștere și descoperire, numai că, în final, se prăbușește „în infernul iubirii”, din care se va ridica, ca de fiecare dată, asemenea Păsării Phoenix.

În carte găsim și câteva poezii sociale: „Spoiala” și „Tăcerea din gări”, dar și „O fabulă” plină de haz, adaptată vremurilor despre o furnică și un greiere au pornit la plimbare „cu viteză relativă”.

Dintotdeauna, umorul a însoțit omul ca să treacă peste dificultățile vieții. Poeziile sunt presărate cu note satirice, cu umor inspirat mai ales din cel popular. „O altfel de iubire” când un băiat se îndrăgostise de fată, numai că și măceșul a simțit la fel și a prins-o „strâns în gheare”, cu umor adaugă: „În lupta pentru dragostea unei fete/ A câștigat un scaiet!”. Cu note de umor, crede că femeia poate să-ți facă necazuri, o problemă „pe care nici Dumnezeu nu o poate rezolva” și că uneori e ca „un fulger neîntrerupt”. Surprinde comportamentul de astăzi și-l înfierează. În vremurile noastre, „Pițipoancele cu silicoane” își plimbă „bidoanele”, iar „Dragostea modernă”, fără bani, nu are rost: „dacă bani nu ai, nici dragostea nu vine”. Interesant este valorificat motivul blestemului din iubire: „Să fiarbă-n smoală cei ce au înșelat” un pic, „să fiarbă în ceaune cele care au înșelat”. Cu un umor de „râsu-plînsu”, autorul ne spune: „Pentru un măr și doi sânișori/ Am ajuns, vai, muritori”. În poezia „Așa e omul” e satirizat un anume comportament al omului: „e făcut numai să ceară,/ Dar când să dea... începe să-l doară”. Ne spune că „Prima iubită” se mai gândea și la altul, cealaltă voia cu „dracul să facă casă”.

Ca o particularitate, am descoperit peste 15 poezii din două sau trei versuri. Prin carte sunt presărate definiții: „Cercul”, „Tu și eu”, „Este, „Vine cireșar” sau poezii - întrebări, poezii cu „șăgălnicii”, amuzante, în care sunt inserate diferite formule, repetiții ale unor cuvinte sau fraze, iar prezența umorului încântă nu numai copiii, ci și tinerii și adulții: „Să numărăm cu Ștef”, „Joc” și „De la unu la doi”.

Răzbat la suprafață, din adâncul sufletului, suferințe și dureri ce vin din depărtare. Timpul vindecă... Tematica fiind atât de diversă, nu ai cum să nu te regăsești într-una din poezii. Indiferent despre ce scrie, mereu se întoarce la iubirea pe care o caută cu ardoare,

chiar dacă uneori o pierde sau devine imposibilă. Ne propune o călătorie prin sufletul său deschis. Autorul dezvăluie sentimentele și ne face părtași la iubire. Unele cuvinte au o vibrație ascunsă, un mister, amărăciune și acceptare, ironie fină și ușor sarcasm.

Tonul poeziilor este tandru, trist, melancolic, uneori ironic. Universul poetului e un univers de iubire, idei, meditații.

Inventator de imagini, acestea se perindă prin fața ochilor, alteori e posibil să fii în vârtoarea lor: lângă un măceș sau urcând dealul casei, dar să și călătorești spre lună sau să vezi soarele îndrăgostit de o preafrumoasă și toate acestea se îmbină cu cele auditive, iar muzica interioară a versurilor o poți auzi. Sub aspect cromatic, apar culorile: verde, albastru, galben, negru, alb.

Anumite elemente din natură sunt personificate și preiau sentimentele și stările eului liric. Vibrează odată cu poetul în așteptarea iubirii. Exprimarea este simplă, naturală. Firescul apare în repetiții ale unor cuvinte sau ale unui vers de început, într-o strofă, o anumită familiaritate a tonului („copilo”, „sufletul meu”) și amplifică trăirile. Eul liric oscilează între tristețe, durere, bucurie, împlinire. Autorul pășește pe acest tărâm al poeziei, aducând mister, trăiri pline de sensibil și naturalețe. Atinge cu gingășie tematicile poetice: de la iubire, natură, sat și copilărie până la cele pentru copii.

Versurile au claritate, nu abundă metaforele, autorul se bazează mai mult pe epite, comparații și personificări. Este maestru în a crea imagini vizuale, auditive și motrice. Poezia are influență eminesciană prin romantism și coșbuciană prin optimism. Citind poeziile auzi foșnetul iubirii, ca o muzică a sferelor, muzicalitatea interioară a versurilor.

Originalitatea poetului constă în a da definiții în două sau trei versuri, strofe cu repetarea primului vers sau obsesiv a unui cuvânt. Repetițiile au rolul de a amplifica intensitatea mesajului. Prin inversiunile folosite realizează simplitatea limbajului, oferă muzicalitate și accentuează sentimentele și trăirile: „amorțita fire”, „al toamnei hău”, „cald fior”, „etern ocean”, „neprihănită copilă”, „eterna ceață”. Acest procedeu îl întâlnim în poeziile lui Eminescu, Coșbuc, Arghezi, Blaga, Eminescu, Alecsandri și la poeții de astăzi.

Autorul utilizează și simboluri: răpa neagră (unde a rămas iubirea), clopot, toaca, lumânarea, crucea, copacii care adună timpul în sute de cercuri și „păstrează taina lutului”.

Tulburat de gândul morții, lasă un testament liric, intitulat chiar așa, „Testament”: la moartea sa, să cânte cu glas „stins” iubita din tinerețe. „Rugă pentru părinți” este un strigăt liric, care umple de durere sufletul omului: „Mă plângă ploaia cu murmur nedeslușit,/ Mă plângă norii ca în zi de toamnă.” Gândul mă duce la poezia „Mai am un singur dor”, de Eminescu, „Și nime-n urma mea / Nu-mi plângă la creștet”.

Abordează versul clasic, versul alb, cât și poezii sub formă de distihuri și tristihuri. De asemenea, nu lipsesc poeziile scrise în stil popular („Prințesa”, „Neîncredere”).

Prin utilizarea figurilor de stil creează imagini artistice de o frumusețe unică. În poezii se întâlnesc personificări: „coasa cântă-n iarbă”, „cântecul a amuțit”, „lumânarea plânge”, „toamna mușcă din verdeață”, „florile albe se înfioară de plăcere”, „frunzele oftează”, „copacii veghează eternitatea”; comparații: „blondă ca o păpădie”, „galben ca lumânarea”, „inima rece ca iarna”, „sufletul uscat ca vara”, „nour negru ca un taur fioros”; epite: „amurg roșu”, „seară însângărată”, „cerul plumburiu”, „toamnă zvăpăiată”; metafore: „colț de lume”, „noian de fluturi”, „năvală de gânduri”, „vene cerului”.

Expresiile frumoase abundă: „peste noi coboară infinitul”, „hohote se înalță spre cer”, „clocotește liniștea din parc”, „inima-mi tremură ca o frunză”, „ceața aripi de apă-și întinde”, „lumina omoară taina iubirii nemuritoare”, „ca un abur ușor te-ai risipit”.

Tematica poemelor îl definește și îl impune ca un poet preocupat de căutarea iubirii, descoperirea sufletului uman, a frumosului din natură și a satului natal, a meditațiilor profunde asupra timpului și a vieții.

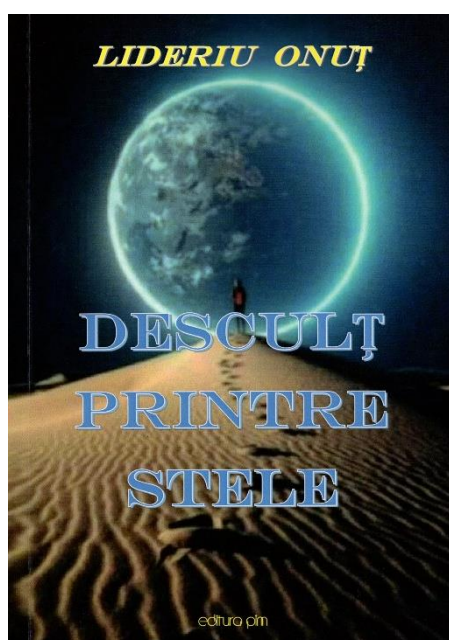
Deschideți cartea și veți simți dorința de a întoarce pagină cu pagină, veți fi fascinați de sinceritatea trăirilor, de căldura versurilor ieșite din seva iubirii, copilăriei, credinței și naturii - bucăți din sufletul său presărate în versuri.

Silvia HODAȘ,
scriitor și jurnalist, membru UZPR Iași

NOTE DE LECTURĂ

DESCULȚ PRINTRE STELE ȘI CU SUFLETUL ÎN PALME

„Poezia este muzica sufletului și, mai presus de toate,
a sufletelor mari și sensibile.” (Voltaire)

Un suflet sensibil este și Lideriu Onuț, un vasluian care scrie poezie de mulți ani, dar nu a avut curajul să-și adune creațiile într-un volum. Iată că, acum, s-a descălțat și umblă desculț printre stele, ținându-și sufletul în palme ca o flacăra călăuzitoare pe drumul presărat cu praf de gânduri și doruri multe. Și-a denumit volumul *Desculț printre stele* – o metaforă minunată, care îi dezvăluie delicatețea de om curat la suflet, care se descălță atunci când intră într-un loc curat, unde Dumnezeu dă și stropește cu busuioc și agheasmă.

Desculț pășește printre stele, iubiri, anotimpuri și oameni. Este curat la suflet și nu lasă urme. Parcă zboară, este suflet, gând și vers! Acesta este Lideriu Onuț! De la prima poezie până la ultima, deschizi din ce în ce mai larg ușa sufletului său. După cum spunea Carl Sandburg despre poezie, ea „este deschiderea și închiderea unei uși, lăsându-i pe cei care privesc prin deschizătură să ghicească ce s-a văzut în frântura aceea de clipă”.

Volumul de debut al poetului Lideriu Onuț are o denumire-simbol, *Desculț printre stele*, deoarece majoritatea versurilor sunt închinare soției sale, care-și trăiește eternitatea pe o stea, cât și altor suflete rătăcitoare prin ceruri. De aici această delicatețe a picioarelor desculțe, pentru că, la orice colț de gând, este un suflet transformat în sclipiri de stele:

„Închin această slovă
iubirilor plecate,
Lor, celor ce la stele
s-au ridicat odată,
Dar și iubirii pure,
ferită de păcate,
Rămasă pe pământ
în suflete săpată...
De-aceea, eu, timid,
M-am descălțat,
Nu vreau să calc pe stele
și nici pe Carul Mare...”

„Căci pământeni noștri
Visează tot la ele,
Pentru că printre aștri
și printre mii de stele,
Nu sunt numai străini,
ci sunt plecați copii.
Plecați sunt și bătrâni,
și soți, dar și soții...”

Autorul acestui volum de poezii și-a structurat foarte bine compozițiile, tematic, în capitole sugestive: „Desculț printre stele”, „Desculț printre iubiri”, „Desculț printre oameni”, „Desculț printre anotimpuri”, „Desculț printre zâmbete”, „Desculț printre conducători”... Repetarea adjectivului „desculț” - leitmotivul volumului de față, accentuează și mai mult gingășia sufletului său: protejează stelele, iubirile, oamenii, chiar și zâmbetele. Cât privește lumea conducătorilor, deși aceștia sunt tratați mai dur, autorul nu-și permite să umble încălțat în viața lor.

În primul capitol, „Desculț printre stele”, răzbate amarnic dorul după cea plecată în lumea neființei:

„Iar te-am găsit în vis, iubito,
Stăteai la umbra unei lacrimi
Și te rugai Marelui Sfânt,
Să mă alunge dintre patimi.

Stăteai la umbra unei stele,
Ce-ți tulbura rău conștiința,
Iar pernă-aveai mâinile mele,
Care-ți jurau mereu credința”

(Aleea vieții: Lună-Soare)

Tot capitolul poartă titluri semnificative: „Privind la stele”, „Învins de-o stea”, „Visând la stele”. Iată câteva versuri care explică această obsesie legată de făcliile cerului:

„Privind la stele vrei, în fine,
Ca să-ți răsfeți vederea lin
Creându-ți starea ta de bine,
Spre somnul tău, cu visul vin.

Ce-ai vrea acolo, sus, să vezi,
Tu, muritor de rând trudit?
Tu nu cumva dorești să crezi
Că visu-n stele-i împlinit?”

(Privind la stele)

În capitolul „Descult printre iubiri” reapare dorul după cea plecată în alt Univers, numind-o metaforic „dulcea mea, amara mea”, dar și speranța că, în viitor, va mai găsi un suflet tandru să-l învețe din nou să iubească:

„Aș crea făptură nouă,
Dar să semene cu tine,
Doar din lacrimi și din rouă
aș clădi-o cel mai bine”.
Uneori tristețea și singurătatea îl doboară:

„Cum să numești tristețea
atunci când vii acasă
și nimeni nu te-așteaptă
c-un zâmbet cald în prag?”

(Eternele întrebări)

Eul liric este prezent în orice poezie. El este autorul, el suferă, mereu vorbește la persoana I: se tânguie, varsă lacrimi, este disperat sau speră. Doar uneori trece la alt gen și la altă persoană („Încă mai suferi”) sau când vorbește despre mândria mamei care și-a crescut copiii și îi așteaptă nerăbdătoare în pragul casei. Sporadic, apar două personaje (un el și o ea, poetul și toamna, o ființă care are trăsături omenești). După monologuri lungi despre iubiri trecute sau viitoare, poetul concluzionează:

„Vom fi doar milogi neascultați
Rugându-i pe sfinți printre lacrimi
Să ne aducă iubire cu patimi
Pentru-a putea pleca împăcați”.

(Iubiri și umbre)

În capitolul „Descult printre oameni”, Lideriu Onuț dă dovadă de multă empatie, dă sfaturi pentru tineri și bătrâni, încurajează, își iubește semenii. În sufletul lui nu încape invidia: lumina, gândul bun, sufletul curat, toate acestea iriază o căldură sufletească aparte, izvorâtă din umanitatea lui: „Ai grijă de tine/ Cum s-alegi”; „Luptă, frate, și îndură/ Zi de zi ca un erou!”

Vina rugului de mure este de a se naște în calea omului, dar și a ursului. Câteva poezii sunt scrise cu credința în Dumnezeu, conștient fiind că puținul acesta îl ajută mult în calea lui spre mântuire: „Cum Dumnezeu nu-i lângă mine,/ Dar e oricând în inimă și-n gând”, găsim versuri dragi în poeziile „Rugă la icoane” și „Rugă umilă”.

Încet, încet am ajuns și noi, odată cu autorul, la anotimpuri, dintre care distinge două iubiri: primăvara și toamna. Deși este născut primăvara, subconștientul îl îndeamnă să venereze toamna tocmai pentru faptul că

este, fizic, în anotimpul împlinirii, în toamna vieții. Uneori îi vorbește ca unei ființe apropiate, alteori se distanțează, numind-o „doamnă”. Dar tot este fascinat de frumusețea ei, de transformările care au loc odată cu sosirea ei.

„Parcă prin aer mișună ceva
Și prima dată cred în viața mea:
În suflet, în priviri și în pahare,
În loc de must, simt toamna care moare”.

Nici zâmbetele nu lipsesc în volumul nostru pentru că doi bețivi se comportă ca niște îndrăgostiți, două vecine „se bat” reciproc la table, iar o grădină cu flori este motiv de ironie asupra firii omenești atrase de păcatul lumii. Ultimul capitol este închinat poeziei sociale, în care este descrisă o societate bolnavă, condusă de „ciocoi vechi și noi”, care fac niște coaliții rușinoase, ca să înțelegem, în sfârșit, că Dumnezeu vede, dar nu bate cu ciomagul, ci ne pedepsește altfel:

„Ne bate Dumnezeu cu ape,
Cu secetă și vijelii,
Plătim cu moartea multe fapte,
Cu suferință la copii.”

(Potop și lacrimi).

De remarcat este îndemnul la pace și la schimbarea în bine a tuturor. Am citit cu drag și interes volumul de poezii *Descult printre stele*. Lideriu Onuț scrie lejer, ușor despre orice: despre viață și moarte, despre doruri, visuri și dezamăgiri. Abordează teme diferite, iar versurile curg lin, ca un cântec. Îmi mărturisea că el fredonează melodii atunci când scrie poezie. De aceea, ritmul și rima curg firesc, melodios. Folosește metafore surprinzătoare, precum cea din titlu, dar și „Optimism cu lacrimi în poală”, „Ploaia e un strop de suflet” și altele. Folosește versuri de o frumusețe rară, în care apar imagini vizuale și auditive: „Îngână vântu-n geamuri o baladă”; „În plină toamnă se confundă timpuri”; „simt toamnă care moare”; „Te-aș reconstrui din mine”; „Prin aer mișună ceva”; „Aș pleca descult prin ploaie”.

Apare multă viață, apar multe personificări: poetul nostru iubește viața, este plin de viață, iubește iubirea: toamna are viață, cerbul are sentimente omenești, „lebadă cu ochi albaștri” iubește, dar se întoarce la puii ei, „dorul care vine ca nebunul”, o cucuvea cântă trist în noapte.

Pentru frumusețea versului folosește epitețe și comparații. Uneori adjectivele vin firesc după substantivul pe care îl determină, alteori îl preced: dor murdar, lacrimi ude, dorința arzătoare, rugăminți neîmpăcate, cupola nepătrunsă, dar și eterne întrebări, pecetluitele hotare, muritorii trubaduri, biet îndrăgostit. Apar jocuri de cuvinte: Se jură – se înjură; Poporul este „Slujbaş neclintit cu săbii în teci”; rime ca: trufaș – fâraș. Strălucirea versului dă și vreun arhaism de felul „nărod”.

Sub aspect stilistic, poeziile lui Lideriu Onuț folosesc un limbaj bogat, o mulțime de procedee artistice, care dau farmec volumului. Personal, îl felicit și îi prevăd o ascensiune rapidă: este un poet talentat și dedicat cuvântului frumos. Recomand cu sufletul și gândul bun lecturarea acestor poezii „încălțate” cu lumină și iubire, deși poetul este descult, ca mai toți oamenii curați la suflet.

Angelica MANOLE,
membră în Liga Scriitorilor din România, Filiala Nord-Est

SENSIBILITATE ȘI IUBIRE ÎN POEZIA VIORICĂI MARCU

Viorica Marcu se prezintă cu un nou volum de poezii, intitulat *Privind prin anotimpurile vieții*. După ce a meditat îndelung cu *Sufletul îngândurat*, în volumul anterior, la: copilărie, familie, anotimpuri, iubire, viața și cursul ei, reia tematica și o îmbogățește, o aprofundează cu meditații asupra vieții, regăsire de sine, destin, credință și relație cu divinitatea.

Cele mai multe poezii sunt dedicate anotimpurilor: primăvara cu renașteri și noi începuturi, iubire și speranță; vara cu plenitudini și oboseli existențiale; toamna cu melancolii și introspecții. Autoarea, cu meticulozitate, surprinde schimbările fiecărui anotimp, dar și transformările sufletului uman în raport cu acestea în poeziile „Te aștept cu brațul plin de flori de liliac”, „Se plimbă vara”, „Ești toamna mea”. Cel mai bine se observă comuniunea om-natură în poezia „Tresare viața” care sugerează o revigorare a existenței, o trezire interioară când își dă seama de fragilitatea vieții: „Visând cu nostalgie la anii tinereții”. Viața vibrează când „zâmbește floarea de cireș” și „își scutură zulufii”, alături tresare lângă „o cafea” și autoarea pornește cu „primăvara la braț”. Anotimpurile sunt personificate. Am remarcat că acestea sunt folosite și ca metafore pentru diferite etape ale vieții, mai ales bătrânețea. Se știe că primăvara e copilăria, tinerețea, vara – maturitatea, perioada de apogeu, toamna – înțelepciunea, recoltarea roadelor, iar iarna – liniștea, să-i zicem vârsta înaintată, împăcarea cu timpul, un anotimp al păcii. Cred că nu trebuie să ne gândim că e un sfârșit, ci o parte a unui

drum. Toamna este anotimpul când autoarea ne spune că „Pe ușă intră bătrânețea” și, de vrei sau nu, „Te prinde în brațele deschise”. Cuprinsă de nostalgie, se destăinuie: „Mă uit la banca îmbătrânită” peste care se așază „tristețea vremii ce-a trecut” și adaugă: „Suntem frunze de toamnă”, pe banca „scorojită”, „În bătaia vântului neliniștit”. Alături, „Privim în sufletul nemulțumit și gol” unde s-a „instalat toamna vieții” și „De-ți cade o lacrimă fugară”, să nu arăți nimănui, să fii încrezător că va veni o nouă zi în care vei zâmbi. Este optimistă și „Caută aroma tinereții” când „Se mai aprind anevoios scânteii răzlețe”. Deci, „Vârsta nu înseamnă cât de bătrân ești, ci cât de bătrân te simți.” (Gabriel García Márquez)

Dintotdeauna, iubirea a fost izvor nesecat de inspirație, o chemare divină prin care Omul atinge perfecțiunea. Viorica Marcu a dedicat iubirii frumoase poeme în care o regăsim nu numai ca sentiment, ci și ca forță creatoare. Astfel, în poemul „Iubirea înfloarește primăvara”, se corelează iubirea cu natura în primăvara tinereții când „Înmuguresc speranțe și sentimente netrăite” sau, poate, mai târziu „Trezește-n suflet iubirile târzii”. Iubirea schimbă viața, indiferent de vârstă, chiar dacă-n păr „a nins”, este un sentiment care aduce pace, împlinire și o înțelegere profundă a celuilalt. De aceea o roagă: „Rămâi, iubire, nu pleca” și, cu tristețe, adaugă: „Se așază bruma peste noi”, dar e încrezătoare: „Am să te chem, iubire, seară de seară”. „Chiar dacă timpul a trecut”, se aude în versuri un strigăt de dor, o chemare simbolică a iubirii și atunci când persoana iubită poate să nu mai fie prezentă fizic. Sentimentul de iubire a rămas neschimbat, iubirea transcende timpul și distanța, fiind păstrată vie prin amintire, dorință și speranță.

În acest volum, autoarea acordă un spațiu, destul de larg, meditației asupra timpului și a vieții, a fericirii, a destinului. Timpul „aleargă necruțător”, „zboară fără nepăsare”, „viața ne-o măsoară” („Aleargă timpul”). Constată că „E viața un morman de pietre adunate”. Dacă reflectăm puțin, Viorica Marcu are dreptate, pietrele simbolizează obstacolele și provocările din viața complicată și plină de încercări. Pietrele ar putea fi și poverile pe care le purtăm, fie emoționale, sociale sau psihologice. Versurile reflectă o viziune profundă asupra vieții care este „un morman de pietre adunate”, „zidit” din emoții pe care le trăiești, un amestec de trăiri diverse. În călătoria noastră, „Dealul vieții” se urcă încet, e o mare „provocare”, sunt multe dealuri, unele „presărate cu

iarbă și flori”, altele au „serpentine”. Cât de frumos spune: „dealul e mare/ Mă împiedic de gânduri și de amintiri.” Concluzia e că: „O viață avem”, trebuie să o trăim frumos, născându-se întrebarea: „Avem cumva mai multe vieți?”. Cu siguranță, „Vremea nu se mai întoarce”, iar viața ne „pune răbdarea la încercare” („Ce știi tu, viață?”). În poezia „Fericirea e darul vieții cu multe bucurii”, aceasta poate fi regăsită în „chipul mamei”, „zâmbetul dimineții”, „raza de lumină”, „parfumul florilor” și, dacă vrei, „O vei găsi la orice pas”.

Autoarea abordează și tema destinului, o temă filozofică și existențială care a preocupat pe gânditori, scriitori și artiști de-a lungul timpului. Poeta s-a întâlnit cu destinul („M-am întâlnit azi cu destinul”) „Pe valea unui gând adânc”, „mângâierea” i-a spus că „Destinul nu poate fi schimbat”, este „scris cu litere de foc” („Dacă aș putea!”), „Urmează-i cursul, ăsta-i destinul tău!”, dar îndeamnă: „Luptă, nu te lăsa învins de soartă” („Ăsta-i destinul”).

Căutând sensul vieții, explorează și propriul suflet, care s-a pierdut în tumultul vieții cotidiene sau în suferință. Astfel, poezia devine un drum către regăsire, un spațiu de reflecție unde autoarea își exprimă gândurile și temerile. Ne spune direct, fără ocolișuri, „M-am rătăcit” prin: „somnul agitat”, „anii care pleacă”, „dor de primăvară”, dar și prin „zorii dimineții”, „clipele frumoase”. Sunt expresii cu o puternică încărcătură, sugerând starea de melancolie, de nostalgie. Se duce o luptă interioară și se întreabă „...cum aș putea să dau de mine?”. Se redescoperă „printre stejarii cu brațele vâjoase”, „prin iubiri miraculoase” și va sărbători sosirea primăverii de ziua sa, când va mai culege „o viorea plăpândă” („E ziua mea”).

Se întoarce la casa părintească, atunci când dorul o cuprinde („Dor de casa părintească”), acolo unde

întâlnește copilăria cu „vremea de huzur” și „Familia” e „darul sfânt”. Pentru toate împlinirile e nevoie de credință și o anumită relație cu divinitatea, temă regăsită în câteva poezii, printre care „Măicuța Sfântă”, căreia îi adresează rugă pentru a salva omenirea.

Veți găsi și poezii despre patrie și limba română, îngrijorări privind păstrarea sănătoasă a planetei, dar și o satiră dură la adresa politicienilor: „Noi, oare, cu cine votăm?”, în care descrie incertitudinea omului privind evenimentele din țară și cum facem „hoția să dispară”.

Poeziile nu ar fi atât de profunde dacă nu ar fi înțesate cu epitete, metafore, personificări, comparații, expresii frumoase: „trup dezgolit”, „rouă timpurie”, „nor trecător”; „aripă de nor”, „margine de cer”, „colț de primăvară”; „plânge cerul plin de nori”, „dansează frunze ofilite”, „vara pășește șovăielnic”; „iubirea ca o floare”, limba română ca o „perlă rară”, inima ca „o floare ofilită”; „Clipa se prinde în zare ca o nălucire”, „Vara pășește șovăielnic cu gânduri spre apus”, „Soarele aleargă spre amurgirea vieții”. Adoptă un stil artistic prin care creează imagini cromatice și sugestive care declanșează emoții și sentimente.

În volumul *Privind prin anotimpurile vieții*, poezia e construită mai mult pe un ton meditativ, melancolic, dar plin de recunoștință pentru frumusețea fiecărui anotimp, pentru darurile vieții, a împlinirii sufletești. Autoarea îndeamnă cititorul să privească viața cu înțelepciune și trecerea timpului cu seninătate, să învețe să trăiască armonios și în acord cu ritmurile naturii și ale propriei experiențe.

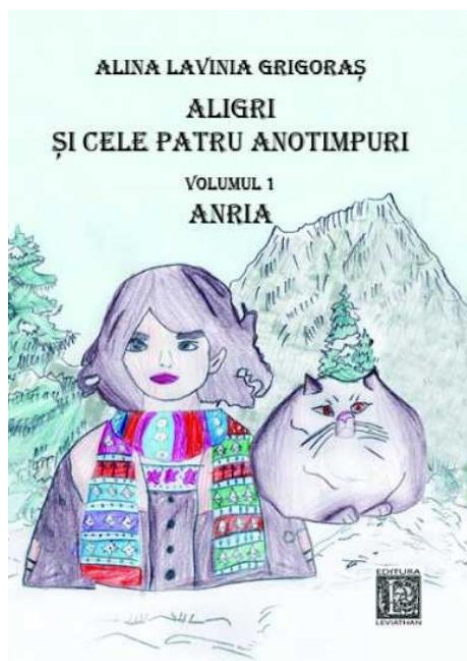
Vă recomand cu multă căldură să lecturați acest volum de poezii pentru ca sufletul să vi se umple de bucurie și frumos!

Silvia HODAȘ,
scriitor și jurnalist, membru UZPR Iași

NOTE DE LECTURĂ

O LUME NOUĂ, SEDUCĂTOARE

În pragul sărbătorilor de iarnă ale anului 2024, la Editura Leviathan din București, apare volumul I (ANRIA) al cărții *ALIGRI ȘI CELE PATRU ANOTIMPURI* semnată de jurnalista și scriitoarea Alina Lavinia Grigoraș. Crescută și formată într-o familie iubitoare de carte și aleasă educație, instruită în școlile fruntașe din urbea natală, Vaslui, autoarea, nu numai că a citit mult, dar a scris și publicat încă din fragedă copilărie, debutând publicistic la vârsta de 12 ani în revista gălățeană „Liliput” și editorial, în anul 2014, cu cartea *Scufia cu vise: Povești duioase pentru curioși și curioase*, Editura Oscar Print, București.

Volumul *ANRIA* este o carte scrisă nu doar cu acuratețe și eleganță, cu sinceritate și înțelepciune, cât și una atractivă și relaxantă, al cărei conținut este îmbogățit de ilustrațiile și desenele fiicei sale Eva-Katerina Buțu. O carte nu doar pentru copii și părinți, dar și pentru o țară și, nu mai puțin, pentru marele studio American Disneyland. Ar fi minunată o nouă superproducție pe scenariul romanului. Mi-aș dori s-o văd pe *ALIGRI* în întregul ei parcurs misterios printr-o iarnă (*ANRIA*) altfel. Am putea chiar spune că volumul publicat e o formă modernă de a scrie povești.

Autoarea aduce această notă iubitoare și puțin nebunică, zburdalnică în inima copiilor, însământată deja în ei încă din fașă. „Alina Lavinia Grigoraș propune cititorilor – deopotrivă celor mici și celor mari, ne spune autorul prefetei Costin Tuchilă – un roman pe tema anotimpurilor.” „Pretextul este nevinovata aventură a

unei fete, Aligri, și a prietenului ei cel mai bun, motanul Boticelli, care, ca orice felină, are curiozități și abilități îndrăznețe. Sub un cais acoperit de zăpadă, sub care însă pământul rămăsese neacoperit de nea, puteau fi observate urme bizare de pași care își schimbau culoarea. Acesta este momentul declanșator al ficțiunii atât de bine condusă de Alina Lavinia Grigoraș”.

Acțiunea narațiunii se desfășoară pe mai multe planuri de construire a unei lumi imaginare, împânzită de conflicte și comploturi, asemenea lumii, vieții reale a oamenilor. Eroina principală a romanului are inimă pură de copil, care mănuieste cu dibăcie acțiunea celorlalte personaje. Le dă viață palpitantă și le pune mereu într-o mișcare neașteptată de cititori. O copilă misterioasă, dar puternică. O fetiță curajoasă în rolul și misiunea ei. Deosebit de curioasă, are dorința statornică de a cunoaște, descoperi și antrena și alte inimi s-o urmeze în descoperirea paradisului mult visat de copii. Ea pășește precum gazela în vis. Este ea însăși o tânără mamă „Terra”, care dorește să-i aventureze pe ceilalți în descoperirea măreției unei noi lumi. Străbat împreună tărâmurii necunoscute, ale căror nume sunt ingenios alese din anotimpul în care se petrece acțiunea: Districtul Oamenilor de Zăpadă Multicolori, Cartierul Coniferus verde, Palatul Crăciunului, Districtul Pinguinilor, al Brazilor Argintii, Districtul Fulgilor de Zăpadă, al Țurțurilor de Gheață, al Hornurilor de Fum, al Nămeților, al Gerului, al Viforului... Și au întâlnit personaje misterioase: Brăzuții, Dărdăiașii, Împărăteasa Fulgia, Glacia, Viforul, Vifornița, Crivățul, Gerul, Viscolul, Hornurile de fum...

Autoarea are talentul și mijloacele literare bine alese de a evita locurile comune, banale ale basmului. Creează astfel o lume aparte, populată de personaje neașteptate și, literar, seducătoare, într-o lume inundată și dominată de tot mai multe vești cenușii. În atare situații, ea strigă după lumină și caută soluții. Dorește să transmită copiilor mesajul că, în fiecare dintre noi, copil, tânăr, matur, există un EROU! Curaj!!! Cum altfel ar fi reușit Aligri, însoțită de prietenul ei, pisoiful Boticelli, și bibliotecarul Bibliotecus să alcătuiască un ghid iscusit de călătorie? Au reflectat, au căutat cu pași hotărâți, au descoperit și au văzut lumina de la capătul tunelului. Astfel au reușit să descurce, să ordoneze firele din Bradul Cosmic, „copacul vieții în general”, din Biroul lui Moș Crăciun, încălcate de alintatul și neastâmpăratul Boticelli.

Morala acestei povești fascinante este ușor de sesizat. Pentru a repara ordinea lumii, este nevoie de eforturi supraomenești, inteligență și, de ce nu, uneori

chiar de sacrificiu. Povestea este inspirată din experiența trăirilor și a dorinței autoarei Alina Lavinia Grigoraș de a construi punți în rezolvarea frământărilor și a golurilor inexplicabile din viața micuților curioși. Ea participă la dezvoltarea imaginației și a talentului de a-ți împlini visurile, chiar și virtual, făcând primii pași cu îndrăzneală și demnitate. Inspiră și le sugerează să devină mici luptători - cutezători neînfricați. Viața trebuie trăită cu fruntea sus și plină de iubire. Într-un fel, toate aceste mici întâmplări povestite sunt interconectate, ceea ce adaugă sens la imputernicirea mesajului și ținerea interesului de lectură aprins, ferit de plictiseală.

Uși noi, pline de mister, se deschid la fiecare pagină parcursă. Cartea e o forjă din care copiii ies cu o vedere și înțelegere de oțel a lumii.

Aligri, personaj din romanul *ANRIA*, este dotat, construit cu o solidă puternicie feminină, însă nu în detrimentul celei masculine, ci, din contră, dezvoltă și cultivă simțăminte de iubire și unitate. Copiii trebuie să-și deschidă calea imaginației și să fie lăsați să se exprime și prin propriile lor gânduri, fapte și dorințe. La rândul lor, părinții devin mai atenți și învață chiar de la copii, descoperind și trezind lăcașuri necunoscute în ei înșiși, împietrite în timp și chiar neinspectate. Citind cartea, ei revin pe potecile copilăriei lor, poate altădată pustii și triste, înflorite acum de magia textului autoarei care este

un puternic binoclu prin care pot vedea depărtările sufletului înfometat de cunoaștere și ne învată a ne hrăni și vindeca de eventuale traume și a trăi bucurii neașteptate. Secretul vieții e să rămâi copil până la adânci bătrâneți. Să nu-ți abandonezi niciodată copilul din tine. Cartea e o platoșă, nu doar pentru copii, dar și pentru părinți. Familia devine de neînvinc. Învățăm să călătorim împreună. Și dacă e să ne împiedicăm, ne ridicăm și ne continuăm drumetia.

Autoarea netezește lucrurile greoaie ale vieții de zi cu zi și ne oferă căi noi de a ne bucura de darul vieții, descoperindu-ne potențialul și limitele ei. Alina Grigoraș explorează cu ochii deschiși universuri noi, identifică problemele vieții și le vânează asemenea unui expert, precum un vânător de recompense. În termeni vizionari, se pregătește să ofere un viitor strălucit și independent copiilor ei.

Anria este însuflețită de puterea unei inimi ce poate alimenta cu dragoste întreg Pământul. *Anria* este doar primul volum din începutul unei mari călătorii - zbor în lumea minunată și mult enigmatică spre un viitor luminos al omenirii și al împlinirii copiilor de azi și de mâine.

La capătul *ANRIEI* se află o inimă dezghețată și o minte strălucită: **Alina Lavinia Grigoraș**. La capătul lecturii stă un nou om.

**Ben TODICĂ, scriitor și jurnalist,
Melbourne, Australia**

NOTE DE LECTURĂ

INSOMNIA IUBIRII. O RECENZIE

Permiteți-mi să încep recenzia volumului de poezie *Insomnia Iubirii*, semnat de Florin Gheorghiu, chiar cu propria-i mărturisire, așa cum aceasta este redată pe verso, pe ultima copertă a cărții:

„Am încercat să realizez această carte cu multă iubire și cu multă dăruire, deoarece am vrut să se bucure de ea atât cei cărora le este dedicată, pe care îi iubesc foarte mult, cât și toți cei care vor binevoi să o lectureze, spre a-și oferi un cadou sufletului, un dar minunat, ce poate fi deschis de multe ori cu bucuria de prima dată. Și sper să fie citită cu drag, mereu, și de alți cititori, când își mângâie sufletele cu poezii”.

Am urmat îndemnul autorului și am deschis cartea. De multe ori. Nu știam precis din ce motiv, dar am simțit nevoia să-l cunosc cât pot de bine pe cel care se roagă cu rugă fierbinte. De aceea, nu am putut să nu observ titlurile metaforice, atrăgătoare, asemenea unor chei ce deschid calea spre teme cele mari: spre creație și, mai ales, spre poezie, adică spre puterea cuvântului, spre germinația universală și spre „importanța transmiterii duhului din generație în generație”, „spre trăirea ca o continuă înviere a sinelui”. Alături de creația sa, am văzut prietenia prin care raiul pare mult mai aproape. Și, bineînțeles, viața și moartea, în diferitele lor ipostaze metaforice, adică aer, apă, foc și pământ, toate cuprinse într-un alfabet poetic astfel încât, adăugându-le lor, neapărat, iubirea, „inima poetului să devină, ca-n povești, o vioară”, iar „muzica sufletului lui să răsară, asemeni unui curcubeu, în sufletul cel devenit cuib al

armoniei și stup al cântecelor, al dorului, al omeniei”. Și m-am întrebat: Își vor dori, oare, cititorii să învețe să asculte melodiile sufletului scrise de Florin într-un alfabet nou? Fără îndoială - pentru că doar așa vor putea pătrunde în universul cuvintelor lui și numai așa iubirea acestui poet se va putea ancora și în inimile lor, picurând acolo precum mierea în fagure! Dar oare unde începe și unde se termină universul cuvintelor lui Florin? Universul cuvintelor lui începe cu **Logosul, Cuvântul** - cu „Absolutul iubitor care cuprinde totul” și care este „Izvorul dintâi al Luminii Soarelui, al existenței și al universului” pentru că, „La început a fost Cuvântul”, adică iubirea, și din iubirea Cuvântului au luat naștere aerul, apa, focul și pământul care, de atunci, „visează lumina cea veșnic vie a paradisului”.

Dar ce este aerul pentru Florin? E „sărutul vieții, cu nesaț inspirat de prunc la începutul ei”, când „un suflet nou ia startul în ștafeta continuității”. Aerul e „prima alăptare dăruită vieții, e iubirea vie, nemuritoare, trăită-n binecuvântare, e speranța viului ce se ascunde de moarte în pământ, e iubirea sacră cea din cer și luminoasă ca o fulgerare ce hrănește existențele până la ultima suflare”.

Așadar, acesta e aerul... Dar apa, ce este apa pentru Florin? Apa, ce și ea este „evaporată de căldură, precum o respirație”, se-nalță pân' la cer, pe razele de soare, „cu zbor nevăzut de pasăre măiastră, călătoare, precum se-nalță la mănăstire sfânta închinare”. Pentru Florin, apa e vie. Ea urcă întotdeauna spre lumină, precum „lacrimile primăverii duse de frunza din grădină să stingă setea plantelor scăldate zilnic în lumină”. Apa e chiar lacrima lui „vărsată pentru moarte”, a poetului ce se roagă pentru oameni ca ei „s-o bea o veșnicie”.

Așadar, aerul și apa... Dar focul? Ce este focul pentru Florin? Focul, „cu zborul său lin din izvorul cel sfânt al Soarelui etern, sărută și el planeta cu iubire, asemenea unui înger”, aducându-ne „lumina mult-dorită din Cer”. Focul e „lumina din lumina Cerului, ce însoțește-n candelă ruga cea fierbinte”, dar și „pedeapsa dreaptă, ce-i arde, ca pe niște scelerați, pe adevărații vinovați”. Focul e însă și al iubirii, al speranței nestinse, ce „din prima clipă ne topește în tăcere”, e „nesfârșitul prezenței în visul nemuririi”.

Așadar, aerul, și apa, și focul... Dar pământul, ce e pământul pentru Florin? Pământul e „ultima îmbrățișare”, e rai și iad deopotrivă. El „dăruiește hrana ca din cornul abundenței, rodind însă și fructele cunoașterii suferinței”. Pentru că din pământ crește pomul cunoașterii binelui și a răului, pământul este cel

ce naște „*infernul morților și lacrimile dorului*”. Pământul e „*casa de oaspeți a tuturor vietăților*”, „*mama iubitoare ce iartă păcatele pământenilor*” și care dă un ultim sărut și o ultimă îmbrățișare trupului. Pământul e „*arca imensă ce se-nvârtă după Soare, plimbând oamenii în timp, cu anotimpurile, fără încetare, prin ploaie și senin, prin zăpezi și vânt, până la lumina cea mult-visată a paradisului*”, unde sufletele să poată respira, în sfârșit, libere.

Așadar, aerul, și apa, și focul, și pământul... Și peste toate acestea, ce? Peste toate acestea este „*lumina cea primită de la Soare, de la Dumnezeu-Cuvântul, Cel cu mare drag primit chiar de la început, din ziua cea dintâi, cu lumina sacră din care zilele se nasc din nopți întruna, ca o minune a celor ce doresc vedere din suflet, vedere adevărată, vedere din iubire, pe drept dobândită pentru acel timp fără de moarte*”...

Aerul e alăptare. Apa e vie. Focul e sacru. Pământul e îmbrățișare. Lumina e paradis. Simt că am început să mă deprind cu alfabetul poetic al lui Florin și să trăiesc *Minunea*. Zăresc de-acum și *Luminișul iubirii*, locul unde fiecare primește iubirea „*precum retina primește lumina*”. Devin chiar foarte atent la ea, *Ziua și noaptea*, nu care cumva să nesocotesc, la rândul meu, porunca Creatorului și să fiu și eu izgonit din rai, să nu cumva să nu mai întrezăresc „*lumina ce toarce lâna mioarelor albe*” și să apuc, din nou, „*dimineața, care e ca Lumina Învierii zilelor dintr-un mormânt*” și nu seara, adică „*umbra înhumării fiecărei zile sub pământ*”. Mi-e teamă ca nu cumva să fiu și eu prins în năvoadele întunericii, care duc sufletele în chinurile iadului. Mă dezic, ca atare, de *Noul Ares*, zeul războiului, ca nu cumva să devin și eu „*fluture cu aripi colorate, dar amăgitoare, ce distruge frunzele, mâncându-le ca hămesitul, fără încetare*” și, ca nu cumva, „*zeul Banului să-mi tatueze și mie sufletul cu o frescă a Apocalipsei*”. Pentru că și eu tânjesc spre *Mozaicul cu porumbelul păcii*, mozaicul cel viu, pentru care „*mă rog să fie completat de generații și generații, cu rândul*”. Și eu vreau să devin *Soldatul cu porumbeii* care, „*dacă ar fi cuibărit în casca lui Ares, zeul lipsit de rațiune, oamenii ar fi trăit tot timpul în pace*” și „*Carul de luptă al meu să fie Carul Mare cel din cer*” ca să pășesc și eu, chemat „*de toaca de lumină bătută de făurar cu lumina focului lui Prometeu, pe boltă, fără de hodină*” și să văd dacă stelele, adică „*lumânările păcii din cer, mai luminează încă asemeni sfintelor candelă aprinse de un înger*”...

Acum, că am învățat alfabetul lui Florin, mă simt protejat de *Incultura* de a citi „*fără să gândesc sau de a judeca fără a citi*” și nu mă mai tem „*că voi muri înainte de a muri și nici că voi muri a doua oară, după moarte*”, dar nici că voi afla ce înseamnă *Absența*, adică uitarea, cea „*care stinge luminile toate*” și că la *Ultimul puzzle* nu voi semăna cu „*omul de zăpadă topit treptat de soarele vieții*”. Vreau și eu de-acum să-mi trăiesc *Viața* ca o călătorie și, „*deși sărac, să devin prințul din lumina iubirii adevărate și nu bogatul cerșetor în întunericul*

celor care au păcate”... Nu mai tânjesc, așadar, după *Natura moartă* cu viitorul, ci „*la aripi ce duc sufletul din lumina vieții spre eternitate, în lumina fericirii, în libertate*”... Vreau de acum ca și călătoria mea să fie *Călătorie spre Lumina vie*, călătoria „*marinarului revenit de pe mări și țări la el în sat, dus de ultima corabie la lumina cea cerească*”, ca să debarc și eu, asemenea lui, „*ușor, pe-o stea, ca la casa mea părintească, în grădina vie, dumnezeiască*”. Vreau să trăiesc și eu „*minunea care protejează amintirile de moarte*”, *Amintirile pentru Eden*, care „*înalță sufletele ca păsările*”, și „*să evadez, în zbor, spre Cer*”. Acum, că am deprins acest alfabet, vreau și eu să apar în *Fresca nemuririi* „*ca într-o Capelă Sixtină a viselor*” sau „*ca florile primăverii ce pictează curcubeie vii pe un câmp*”, iar *Devenirea* mea „*să se nască în suflet, acolo unde stă pitită ca o sămânță, împreună cu iubirea și lumina*”.

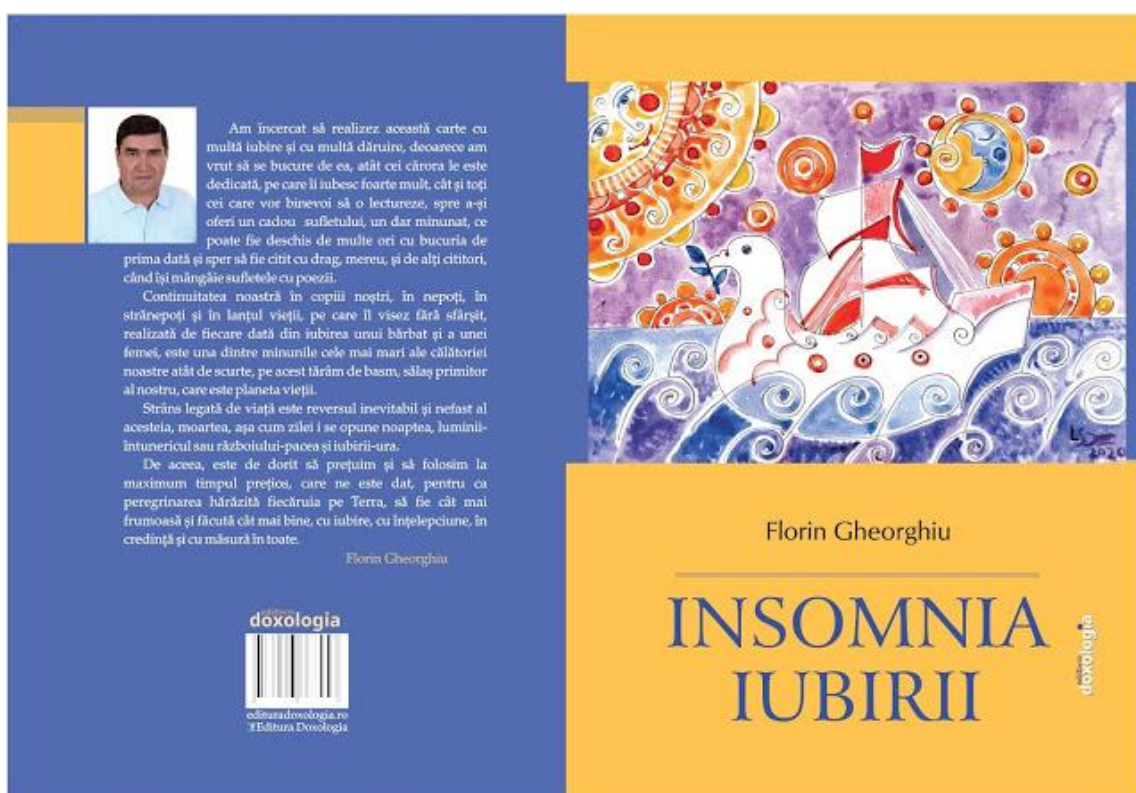
Vreau și eu să pot desluși, de acum, *Limba scrisă* „*ca pe un medicament și nu ca pe o temută boală și, cât timp voi mai respira aerul din verde, să cred*”; „*cât timp voi mai bea din apa planetei ca din oazele Saharei, să respect*”; iar „*la focul Soarelui ce-mi va lumina respirațiile, să iubesc*”. Pentru că doar așa voi conștientiza *Dansul anotimpurilor*, al cărui coregraf este Soarele: primăvară, vară, toamnă, iarnă, adică „*JOCUL, DRAGOSTEA, ÎNȚELEPCIUNEA și MOARTEA*”! Și voi afla la rândul-mi *Firul Ariadnei și egida Atenei*, ajungând să deschid *Cartea cu aripile fermecate*, cele „*ivite din inima sufletului*” și care mă vor purta spre *Înviere*, adică spre *Repetarea minunii*, spre poezie, spre credință, nădejde și dragoste, adică spre *Mângâierea mângâierilor*, ce „*ne-a fost dăruită prin sacrificiul suprem, izvorât din iubirea nemărginită pentru oameni a Fiului lui Dumnezeu, Dumnezeu-Omul, Care a învins moartea prin moarte pentru ca și noi, oamenii, să ne bucurăm de lumina cea nestinsă a nemuririi*”!

Primesc, așadar, *Îmbrățișarea tandră* a poetului, precum atmosfera îmbrățișează pământul, și vreau și eu să mă las cuprins, odată cu el, de *Insomnia iubirii* ca „*să pot visa la lumina libertății din nemurire*”.

Acesta este Florin Gheorghiu, poetul român stabilit de peste patru decenii în Atena, unde a îmbinat cariera științifică în biochimie cu o activitate literară profundă și angajată. Unor cititori, poezia lui Florin Gheorghiu pare înrudită spiritual cu poezia lui Lucian Blaga (pentru misterul existenței și tensiunea între lumină și cunoaștere), cu cea a lui Nichita Stănescu (pentru meditația asupra cuvântului și a ființei), cu cea a lui Ioan Alexandru (pentru religiozitatea afectivă și trăirea sacrului) și chiar cu poezia lui Constantin Noica (în substratul filozofic subtil din unele poeme, chiar dacă este exprimat liric). Sigur e faptul că Florin Gheorghiu îmbină cu măiestrie în creația sa lirică știința, filozofia și spiritualitatea, oferind o perspectivă profundă asupra condiției umane și a lumii contemporane.

Volumului său de debut (*Sentimente în chihlimbar*, Ed. PIM, Iași)⁷¹ a fost publicat în anul 2012 și tradus în limba greacă de el însuși (Ed. Gavriilidis, Atena, 2018). A urmat, în anul 2013, cartea de poezii cu titlul *Pe urma zborului* (Ed. PIM, Iași), tradusă și acesta în limba greacă și publicată în anul 2016 (Ed. Gavriilidis, Atena)⁷². Cel de-al treilea volum al poetului, *Insomnia iubirii*, publicat inițial tot în limba română (Ed. Doxologia, Iași, 2020)⁷³, a fost tradus de autor și publicat în limba greacă

în anul 2024 (Ed. Vivliopigi, Atena). Ultima sa apariție editorială constituie pentru cititori un nou prilej de meditație asupra iubirii ca o formă de veghere permanentă asupra vieții planetei. Așa cum ne-a obișnuit deja, și de această dată poetul Florin Gheorghiu îi cere omului actual să nu doarmă în fața realității, a iubirii sau a suferinței semenilor, așa încât *Insomnia iubirii* devine în acest fel o metaforă a trezviei spirituale.

prof. dr. Ciprian-Lucrețius SUCIU,
Catedra de Studii Balcanice, Slave și Anatolice,
Universitatea „Macedonia” Salonic, Grecia

⁷¹ Dr. Valentina Teclici, „*Sentimente în chihlimbar*”, revista „Art-Emis Academy, Magazin literar, artistic și de opinie”, Noua Zeelandă, 4 august 2012. Vezi <https://www.art-emis.ro/cronica-de-carte/florin-gheorghiu-sentimente-in-chihlimbar>.

⁷² Mioara Dragomir, „*Pe urma zborului*, de Florin Gheorghiu - pledoarie în versuri a iubirii pentru cuvânt, cultură, creativitate ca expresii ale harului divin în om” în volumul *Receptarea Sfintei Scripturi între filologie, hermeneutică și traductologie*, Lucrările Simpozionului Internațional „Explorări în Tradiția Biblică Românească și Europeană”, IV, Iași, 8-10 mai 2014, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2016, pp. 77-86. Vezi, de

asemenea, Valentina Teclici, „Florin Gheorghiu - cu două patrii pe harta lumii”, <https://gradinaculecturi.wordpress.com/2021/02/21/valentina-teclici-florin-gheorghiu-cu-doua-patrii-pe-harta-inimii/>, și Valerica Mitu, „*Pe urma zborului*”, <https://balkaniacontemporana.wordpress.com/2016/05/31/pe-urma-zborului/>.

⁷³ Vasilica Grigoraș, „Cu *Insomnia iubirii* spre Eden”, revista „Logos & Agape”, 3 ianuarie 2021, și „Armonii culturale, revistă universală de creație și atitudine culturală”, Adjud, Vrancea, 4 ianuarie 2021.

EVENIMENTE CULTURALE

LANSĂRI DE CARTE

LANSARE DE CARTE

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

**ALIGRI
ȘI CELE PATRU ANOTIMPURI**
VOLUMUL 1
ANRIA

ALINA LAVINIA GRIGORAȘ
Editura LEVIATHAN

PREZINTĂ:
PUȘA RÖTH
SCRITOR, JURNALIST, DIRECTOR AL EDITURII LEVIATHAN
COSTIN TUCHILĂ
CRITIC LITERAR, JURNALIST, PREȘEDINTE EXECUTIV AL ASOCIAȚIEI CULTURALE LEVIATHAN
PAVEL TOMA
PREȘEDINTE AL CENACULULUI LITERAR „PROUTERA” VASLUI

MODERATOR:
VOICU GELU BICHINET
DIRECTOR AL BIBLIOTECII JUDEȚENE „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

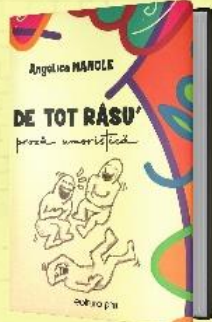
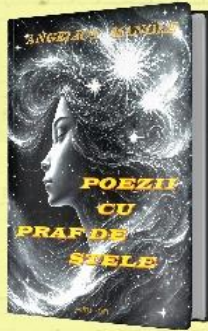
VINERI, 25 APRILIE 2025, ORA 10:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

ANGELICA MANOLE

PREZINTĂ: PAVEL TOMA
ROMEO CREȚU

RECITAL MUZICAL: ROMICĂ BRUNCHI

MODERATOR: VOICU GELU BICHINET
DIRECTOR AL BIBLIOTECII JUDEȚENE „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

MARȚI, 27 MAI 2025, ORA 12:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

LANSARE DE CARTE

EVENIMENTE CULTURALE

SĂPTĂMÂNAL LA BIBLIOTECĂ

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI
 BIBLIOTECĂ JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

Atelier de pictură

PENTRU COPII, 7-14 ANI

Acces **GRATUIT** în baza PERMISULUI DE INTRARE

JOI
 ORA 14:30

Biblioteca Județeană
 „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Str. Hagji Chiriac, Nr. 2, Vaslui, 730129
 Tel/fax: +40 335 401164
www.bjvaslui.ro | bjvaslui@yahoo.com | www.facebook.com/bjvaslui

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI
 BIBLIOTECĂ JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

Atelier de lectură

PENTRU COPII, 6-10 ANI

Acces **GRATUIT** în baza PERMISULUI DE INTRARE

VINERI
 ORA 14:00

Biblioteca Județeană
 „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Str. Hagji Chiriac, Nr. 2, Vaslui, 730129
 Tel/fax: +40 335 401164
www.bjvaslui.ro | bjvaslui@yahoo.com | www.facebook.com/bjvaslui

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI
 BIBLIOTECĂ JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

CLUBUL CURIOSILOR

pentru copii, 7 - 10 ani

Acces **GRATUIT** în baza Permisului de intrare

VINERI, ora 15:00

Biblioteca Județeană
 „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
 Str. Hagji Chiriac, Nr. 2, cod 730129, Tel/fax: +40 335 401164
www.bjvaslui.ro ; www.facebook.com/bjvaslui ; bjvaslui@yahoo.com

EVENIMENTE CULTURALE

LUNAR LA BIBLIOTECĂ

DUPĂ-AMIEZI CULTURALE LA VASLUI

CONFERINȚA

**PĂCATELE LUMII,
DE LA ADAM ȘI EVA CITIRE,
ÎN LUMINA
TEOLOGICĂ ȘI LITERARĂ**

CONFERENȚIAZĂ:
PROF. PREOT **BOGDAN IOAN ANISTOROEI**
DOCTOR ÎN LITERE ȘI TEOLOGIE

COORDONATOR:
PROF. UNIV. DR. **CONSTANTIN DRAM**
UNIVERSITATEA „AL. I. CUZA” IAȘI, FACULTATEA DE LITERE

Acces gratuit

LUNI, 18 NOIEMBRIE 2024, ORA 14:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

ZILELE BIBLIOTECII

**CONFERINȚA
DUPĂ-AMIEZI CULTURALE LA VASLUI**

**SACRU ȘI PROFAN
ÎN TRADIȚIA SĂRBĂTORILOR
DE IARNĂ ROMÂNEȘTI.
UN CATEHISM AD-HOC**

SUSȚINUT DE:
PROF. PREOT **BOGDAN IOAN ANISTOROEI**
DOCTOR ÎN LITERE ȘI TEOLOGIE

PROF. UNIV. DR. CONSTANTIN DRAM
UNIVERSITATEA „AL. I. CUZA” IAȘI, FACULTATEA DE LITERE

Acces gratuit

LUNI, 16 DECEMBRIE 2024, ORA 14:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

**Seminar integrativ
despre iertare**

**CE ESTE ȘI CE NU ESTE IERTAREA?
CUM IERTĂM ATUNCI CÂND NU NE DORIM ȘI NU O PUTEM FACE?
IERTĂM ORICE ȘI ORICÂT, SAU NE OPRIM?**

SIMONA ȚIBULCĂ
PSIHOLOG CONSILIERE
EDUCAȚIONALĂ ȘI Vocațională

PENTRU ADOLESCENȚI ȘI ADULȚI

MĂRȚI, 8 APRILIE 2025, ORA 17:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Acces gratuit

WORKSHOP PSIHOTERAPEUTIC

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Creștem împreună Arta de a Educa cu Înțelepciune

Acces gratuit

PSIHOTERAPEUT DE CUPLU ȘI FAMILIE
SIMONA BOTEZATU

JOI, 30 IANUARIE 2025, ORA 17:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

WORKSHOP PSIHOTERAPEUTIC

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Subiecte sensibile, relații puternice: ghidul comunicării în cuplu

Acces gratuit

PSIHOTERAPEUT DE CUPLU ȘI FAMILIE
SIMONA BOTEZATU

JOI, 27 FEBRUARIE 2025, ORA 17:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

WORKSHOP PSIHOTERAPEUTIC

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Adevăruri nespuse despre relații și căsnicie

Acces gratuit

PSIHOTERAPEUT DE CUPLU ȘI FAMILIE
SIMONA BOTEZATU

JOI, 27 MARTIE 2025, ORA 17:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

WORKSHOP PSIHOTERAPEUTIC

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Abuzul Emoțional - Recunoaștere, Înțelegere, Eliberare

Acces gratuit

PSIHOTERAPEUT DE CUPLU ȘI FAMILIE
SIMONA BOTEZATU

JOI, 29 MAI 2025, ORA 17:00
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

CONSILIUL JUDEȚEAN
VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

Împărtășește plăcerea lecturii!

«BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI»

GENACLUL LITERAR
ProLITERA

își propune să descopere,
să încurajeze și să promoveze
talente vasluiene de toate vârstele

Ne vedem în ultima zi de joi a fiecărei luni,
începând cu ora 17.00,
la Biblioteca Județeană
„Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui!

EVENIMENTE CULTURALE

ALTE ACTIVITĂȚI

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

CONCURS

Cea mai frumoasă scrisoare de dragoste

Ediția a V-a

Participanți: adolescenți, adulți, seniori
Termen de expediere: 19 februarie 2025

Detalii în REGULAMENT

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
Str. Hagi Chiriac, Nr. 2, cod 730129, Tel/fax: +40 335 401164
www.bjvaslui.ro ; www.facebook.com/bjvaslui ; bjvaslui@yahoo.com

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

CONCURS DE ESEURI

Ce înseamnă cartea pentru mine

ediția a V-a

Participanți:
-copii: 11-14 ani
-adolescenți: 15-18 ani

Termen limită înscriere:
17 aprilie 2025

Detalii în REGULAMENT

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
Str. Hagi Chiriac, Nr. 2, cod 730129, Tel/fax: +40 335 401164
www.bjvaslui.ro ; www.facebook.com/bjvaslui ; bjvaslui@yahoo.com

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

FESTIVITATEA DE PREMIERE

CONCURSUL DE ESEURI

Ce înseamnă cartea pentru mine

ediția a V-a

Marti, 20 mai 2025, ora 12.00
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui
Str. Hagi Chiriac, Nr. 2, cod 730129, Tel/fax: +40 335 401164
www.bjvaslui.ro ; www.facebook.com/bjvaslui ; bjvaslui@yahoo.com

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

REZULTATELE CONCURSULUI DE ESEURI

„Ce înseamnă cartea pentru mine”

EDIȚIA a V-a

SECȚIUNEA COPIL (11-14 ANI)

PREMIUL I FODOR CASANDRA, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „GEORGE TUTOVEANU” BĂRLAD
PREMIUL II POPA TUDOR-ANDREI, LICEUL TEORETIC „MIHAIL KOGĂLNICEANU” VASLUI
PREMIUL III HORDILĂ IOANA, LICEUL „ȘTEFAN CEL MARE” CODĂEȘTI
MENȚIUNE PERJU TUDOR ANDREI, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „MIHAIL SADOVEANU” VASLUI

SECȚIUNEA ADOLESCENȚI (15-18 ANI)

PREMIUL I SURUGIU OCTAVIA, LICEUL TEORETIC „EMIL RACOVITĂ” VASLUI
PREMIUL II NINU ADINA GEORGIANA, COLEGIUL ECONOMIC „ANGHEL RUGINĂ” VASLUI
PREMIUL III SEVERIN NICOLETA-LORENA, COLEGIUL NAȚIONAL „CUZA VODĂ” HUȘI
MENȚIUNE POHRIB ANDREEA, COLEGIUL NAȚIONAL „GH. ROȘCA CODREANU” BĂRLAD

Felicitări!

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „MIHAIL RALEA” HUȘI

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „STROE S. BELLOESCU” BĂRLAD

CONCURSUL JUDEȚEAN DE LECTURĂ

„Citești și câștigi”

EDIȚIA a III-a

COPII: 11-14 ANI & ADOLESCENȚI: 15-18 ANI

8 MAI 2025 ORA 10:30

Str. I. I. Chiriac, Nr. 2, Vaslui, 730129
Tel/fax: +40 335 401164
www.bjvaslui.ro | bjaslui@yahoo.com | www.facebook.com/bjvaslui

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „MIHAIL RALEA” HUȘI

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „STROE S. BELLOESCU” BĂRLAD

REZULTATELE CONCURSULUI JUDEȚEAN DE LECTURĂ

„Citești și câștigi” EDIȚIA a III-a

SECȚIUNEA COPIL (11-14 ANI)

PREMIUL I: MACOVEI RAREȘ, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „GEORGE TUTOVEANU” BĂRLAD
PREMIUL II: MIHAIL MARIA SOPHIA, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „ANASTASIE PANU” HUȘI
PREMIUL III: CARA RAFAEL, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „GEORGE TUTOVEANU” BĂRLAD
MENȚIUNE: DUMITRAȘCU DRAGOȘ NICOLAS, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „MIHAIL EMINESCU” VASLUI
ZĂPODEANU MARIA, LICEUL TEORETIC „MIHAIL KOGĂLNICEANU” VASLUI
MOCANU ȘTEFANIA, LICEUL TEORETIC „MIHAIL KOGĂLNICEANU” VASLUI
BADIU SARA, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „ANASTASIE PANU” HUȘI
TIRON SOFIA, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „ANASTASIE PANU” HUȘI
CRETU ANASTASIA, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „EPISCOP IACOV ANTONOVICI” BĂRLAD
VLAD ANASTASIA-MARIA, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „VASILE ALECSANDRI” VASLUI
CSEPEL ADELINA, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „EPISCOP IACOV ANTONOVICI” BĂRLAD
SCINTEIANU EDUARD, LICEUL TEORETIC „MIHAIL KOGĂLNICEANU” VASLUI
LUPU GIULIA, LICEUL TEORETIC „MIHAIL KOGĂLNICEANU” VASLUI
JIANU MARTA, ȘCOALA GIMNAZIALĂ „VASILE ALECSANDRI” VASLUI

SECȚIUNEA ADOLESCENȚI (15 - 18 ANI)

PREMIUL I: ICHIMUȚĂ SARA-MARIA, LICEUL „ȘTEFAN PROCOPIU” VASLUI
PREMIUL II: OBOROCEANU GEORGIANA CRISTINA, COLEGIUL ECONOMIC „ANGHEL RUGINĂ” VASLUI
PREMIUL III: SPIRIDONESCU REBECA, COLEGIUL NAȚIONAL „CUZA VODĂ” HUȘI
MENȚIUNE: LUCA ALINA MARIA, COLEGIUL ECONOMIC „ANGHEL RUGINĂ” VASLUI
CIUCĂ ANDREEA DANIELA, LICEUL PEDAGOGIC „IOAN POPESCU” BĂRLAD
FLOREA JONATHAN, LICEUL TEHNOLOGIC „PETRU RAREȘ” VETRIȘOARA
DIMOFTE ȘTEFANIA, LICEUL PEDAGOGIC „IOAN POPESCU” BĂRLAD
FILIMONENCO ANA MARIA, LICEUL TEHNOLOGIC „IOAN CORIVAN” HUȘI

Felicitări!

PROIECTUL EUROPEAN „TADAM” EUROPEAN TADAM PROJECT (TOOLS AND AWARENESS ABOUT DISINFORMATION, ALGORITHMS AND MEDIA).

ATELIER pentru bibliotecari

„Consecințele utilizării inteligenței artificiale în producția de media și rolul educației pentru media”

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

APRILIE	24	2025	ORA 12:00
---------	----	------	-----------

FORMATOR:
• inspector CNA, Bărbuță Liliana

CONSILIUL JUDEȚEAN
VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

**SĂPTĂMÂNA NAȚIONALĂ
A VOLUNTARIATULUI**

**12-18 MAI
2025**

VOLUNTARIATUL IESE DIN TIPAR

- 12-16 MAI 2025, ORA 15:00 - 18:00, **BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ VASLUI**
CITIM ȘI DĂRUIM
- 13 MAI 2025, ORA 15:00, **CENTRUL DE ZI „BUCURIA” VASLUI**
CREIONĂM POVEȘTI
- 15 MAI 2025, ORA 14:00, **BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ VASLUI**
SEMINAR INTEGRATIV: „CUNOAȘTE-TE PE TINE ÎNSUȚI”
- 12-15 MAI 2025, **INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT LICEAL VASLUI**
VOLUNTARII - PROMOTORI AI CULTURII

CONSILIUL JUDEȚEAN
VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

**SĂPTĂMÂNA NAȚIONALĂ
A VOLUNTARIATULUI**

**12-18 MAI
2025**

VOLUNTARIATUL IESE DIN TIPAR

SEMINAR INTEGRATIV

CUNOAȘTE-TE PE TINE ÎNSUȚI

SIMONA ȚIBULCĂ
PSIHOLOG CONSILIERE
EDUCAȚIONALĂ ȘI VOCAȚIONALĂ

JOI, 15 MAI 2025, ORA 14:00

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

CONSILIUL JUDEȚEAN
VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

**SĂPTĂMÂNA NAȚIONALĂ
A VOLUNTARIATULUI**

**12-18 MAI
2025**

VOLUNTARIATUL IESE DIN TIPAR

CITIM ȘI DĂRUIM

**DONEAZĂ O CARTE
ȘI PRIMEȘTI
O ALTĂ CARTE**

LA BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ VASLUI
12 - 16 MAI 2025
ORELE 15:00 - 18:00

Wikimedians
of Romania
and Moldova

Biblioteca Județeană
„Nicolae Milescu Spătarul”
Vaslui

#1Lib1Ref

Wikipedia și bibliotecarii

+ **[1]** =

acces mai bun
la cunoaștere
pentru toți

1 bibliotecar 1 referință

CĂRȚI

Dacă-ntre filele cărților mele
ajunge-voi o literă vie,
numele meu va trebui să se scrie
c-o cerneală distilată din stele.

Ție îți dăruie truditele cărți
întrucât toate-s izvorâte din tine,
sunt ele definitivele hărți
pe planiglobul luminii divine.

Le voi tipări frumos în memorie
sângele-ți va fi rotativă,
cuvintele nimbate de glorie
să-mi fie, la moarte, colivă.

După mine, numic nu mai știu,
poate-or trăi, vor gusta veșnicia,
datoria-mi e să le scriu
și să nu trădez Poezia.

ION IANCU LEFTER